

**ΠΕΙΡΑΙΑΣ**  
**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**  
**ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**  
**ΘΕΜΑ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΝΟΜΟΙ**  
**(ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ - ΚΡΙΤΙΚΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ)**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ:**

**ΓΕΩΡΓΑΝΤΖΑ ΚΑΤΕΡΙΝΑ**

**ΖΑΦΕΙΡΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**

**ΚΑΡΒΕΛΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**

**ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:**

**Γ. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ**

**Π Α Τ Ρ Α**  
**Σ Ε Π Τ Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ 1992**



ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	1017
----------------------	------

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΕ)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ  
ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΟΛΙΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ  
ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Αφιερώνεται στους γονείς μας

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελίδα
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
 <u>ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ</u>	
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟ- ΤΕΡΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.....	10
 <u>ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ</u>	
1.ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 1262/82.....	21
α.Εισαγωγή.....	21
β. Έννοια της παραγωγικής επένδυσης.....	22
γ.Υπαγόμενες επιχειρήσεις.....	26
δ.Περιοχές και ζώνες ανάπτυξης.....	29
ε.Παρεχόμενα κίνητρα και προϋποθέσεις.....	30
2.ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 1892/90.....	47
α.Γενικά.....	47
β.Διαφορές των αναπτυξιακών Νόμων 1262/82 και 1892/90	47
 <u>ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ</u>	
1.ΠΕΝΤΑΕΤΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	52
α.Γενικά.....	52
β.Πενταετές πρόγραμμα 1983-1987.....	53
2.ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	73
α.Γενικά.....	73
β.Μέτρα για την επιτυχία των στόχων των ΜΟΠ.....	75
γ.Το περιεχόμενο των Μ.Ο.Π.Γαλλίας,Ελλάδος και Ιταλίας	79

	Σελίδα
δ.Γενική θεώρηση των Μ.Ο.Π. της Δυτικής Ελλάδος και της Πελοποννήσου.....	80
3.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 1990 -1993.....	93
α.Εισαγωγή και συνοπτική περιγραφή.....	93
β.Κοινωνιοοικονομική ανάλυση.....	95
γ.Στόχοι και Στρατηγική.....	103
 <u>ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ</u>	
1.ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.....	107
2.Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ (1980 - 1990).....	112
α.Τύποι κινήτρων.....	112
β.Τύποι και μεγέθη επενδύσεων και επιχειρήσεων που ευνοούνται..	116
γ.Χωροταξική και διακλαδική διαφοροποίηση των επενδυτικών κινήτρων	121
3.Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	127
α.Γενικά.....	127
β.Διακλαδική και γεωγραφική κατανομή των ιδιωτικών επενδύσεων του Ν. 1262/82.....	130
γ.Χρονική κατανομή των ιδιωτικών επενδύσεων του Ν. 1262/82.....	139
δ.Ο κοινωνικός ρόλος των αναπτυξιακών Νόμων.....	142
 <u>ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ</u>	
-ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	148
-ΕΠΙΛΟΓΟΣ .....	165
<u>ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ</u>	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ .....	167
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ .....	198

## Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Η παρούσα εργασία μας αναφέρεται στη σημασία και αναγκαιότητα των αναπτυξιακών Νόμων και των σχετικών νομοθετημάτων και προγραμμάτων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας μας.

Οι αναπτυξιακοί Νόμοι (α.Ν.) είναι ένα πολύ σημαντικό κεφάλαιο, για την οικονομικοκοινωνική και περιφερειακή ανάπτυξη μιάς χώρας, και ειδικά των χωρών που αντιμετωπίζουν έντονο αναπτυξιακό πρόβλημα, όπως η χώρα μας.

Δεδομένου λοιπόν του σοβαρού αναπτυξιακού προβλήματος που αντιμετωπίζει η χώρα μας, είναι απαραίτητο να δοθεί η δέουσα σημασία και βαρύτητα από τους αρμόδιους, διότι ειδικά τώρα με την πλήρη ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η ανάγκη για βελτίωση της οικονομικοκοινωνικής κατάστασης της χώρας μας έχει γίνει επιτακτικότερη.

Εδώ αξίζει να σημειώσουμε ότι ο βασικότερος λόγος που επιλέξαμε αυτό το θέμα, είναι η ευαισθησία και το ενδιαφέρον μας πάνω σε αυτό το διαιωνιζόμενο αναπτυξιακό πρόβλημα της χώρας μας.

Παράλληλα, πρέπει να αναφέρουμε ότι ο κύριος σκοπός αυτής της εργασίας μας είναι η διερεύνηση και ανάλυση της συμβολής των α.Ν. (και όλων των κυριότερων συναφών νομοθετημάτων) στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας μας. Επίσης, στόχος μας είναι να επισημάνουμε και να αναλύσουμε τις αιτίες του αναπτυξιακού προβλήματος της χώρας μας, προτείνοντας παράλληλα κάποια μέτρα, που κατά τη γνώμη μας αν ληφθούν, ίσως αλλάξουν -σε κάποιο βαθμό τουλάχιστον - την υπάρχουσα κατάσταση.

Επιπλέον, στοχεύουμε μέσα από την παρούσα εργασία μας, με την παράθεση συγκεκριμένων στοιχείων, να σχηματίσουμε μιά πει-

στική και αναλυτική εικόνα για την σημασία και αναγκαιότητα της ιδιωτικής επενδυτικής πρωτοβουλίας για την ευρύτερη ανάπτυξη της χώρας μας, που μπορεί να επιτευχθεί όμως μόνο με μία σωστή και αποτελεσματική παροχή κινήτρων. Από αυτά τα κίνητρα άλλωστε, εξαρτάται και η αποτελεσματικότητα των α.Ν. που τα παρέχουν.

Παρακάτω θα ασχοληθούμε εκτενώς με τη μορφή των διαφόρων κινήτρων που ισχύουν και ίσχυαν κατά καιρούς στη χώρα μας.

Συγκεκριμένα, όσο αφορά το περιεχόμενο της εργασίας μας, αποτελείται από έξι μέρη.

Στο πρώτο μέρος κάνουμε μία ιστορική αναδρομή στους α.Ν. και στα σημαντικότερα σχετικά νομοθετήματα, που ψηφίστηκαν και ίσχυαν στη χώρα μας από το 1887 (τότε βρήκαμε το πρώτο σχετικό Β.Δ.) μέχρι σήμερα (1992).

Στο δεύτερο μέρος αναφερόμαστε αναλυτικά στον πιά πολυσυζητημένο και εφαρμοσμένο α.Ν., τον Ν. 1262/82. Επίσης αναφερόμαστε στον α.Ν. 1892/90, ο οποίος αντικατέστησε τον Ν. 1262/82, προσπαθώντας να επισημάνουμε και να σχολιάσουμε παράλληλα τις κυριότερες διαφορές τους.

Στο τρίτο μέρος, κάνουμε μια συνοπτική αναφορά στο πενταετές πρόγραμμα Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης 1983- 1987 και στα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (Μ.Ο.Π.). Κρίναμε σκόπιμο αλλά και απαραίτητο να αναφερθούμε σε αυτά, διότι οι βασικοί τους στόχοι, είναι συνυφασμένοι με τους στόχους και επιδιώξεις των α.Ν.

Επίσης σ' αυτό το μέρος κάνουμε μια μικρή αναφορά στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδος (Π.Ε.Π.) και στο Μ.Ο.Π. της Δυτικής Ελλάδος και Πελοποννήσου, λόγω του σχετικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν για την ευρύτερη περιοχή μας.

Στο τέταρτο μέρος, εντοπίζουμε και αναλύουμε τις αιτίες του αναπτυξιακού προβλήματος της χώρας μας και τις συνέπειές του στην οικονομικοκοινωνική και περιφερειακή της ανάπτυξη. Παράλληλα αναφερόμαστε στην ελληνική πολιτική κινήτρων επενδύσεων της τελευταίας δεκαετίας (στην τελευταία δεκαετία ψηφίστηκαν οι σημαντικότεροι α.Ν.) σε συνδιασμό με την αποτελεσματικότητά τους.

Κλείνουμε αυτό το μέρος, το οποίο θεωρούμε ως το σημαντικότερο, με την ευρύτερη αναφορά μας για την συμβολή των α.Ν. στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας μας.

Στο πέμπτο μέρος ολοκληρώνοντας το κύριο μέρος της εργασίας μας, αναφέρουμε τα γενικά μας συμπεράσματα και προτάσεις από την ανάλυση του όλου θέματος.

Στο έκτο και τελευταίο μέρος αντιπαραθέτουμε "ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ" από ορισμένους ενδεικτικούς και αποδεκτούς συγχρόνως πίνακες, των συμπερασμάτων που εξάγουμε στα προηγούμενα μέρη, σχετικά με την ιδιωτική επενδυτική δραστηριότητα στη χώρα μας, στα πλαίσια της εφαρμογής των αναπτυξιακών Ν. 1116/81 και Ν.1262/82. Πρέπει να σημειώσουμε ότι σχετικά με τον πρόσφατο α.Ν.1892/90, λόγω της περιορισμένης χρονικής εφαρμογής του, δεν έχουμε στοιχεία, που θα δικαιολογούσαν αξιόπιστες συμπερασματικές παρατηρήσεις.

Τέλος, πρέπει να αναφέρουμε και να ευχαριστήσουμε συγχρόνως, τον εισηγητή-Καθηγητή της εργασίας μας κ.Γιώργο Ζαφειρόπουλο για την συνδρομή του στη συλλογή και εξεύρεση της βιβλιογραφίας που χρησιμοποιήσαμε. Επίσης εκφράζουμε τις ευχαριστίες μας στους κ.κ. Κεφαλόπουλο και Σχοινά, υπαλλήλους του Υπ. Εθνικής Οικονομίας, που μας βοήθησαν στη συλλογή των στοιχείων του παραρτήματος.



## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι αναπτυξιακοί Νόμοι και τα σχετικά νομοθετήματα και νόμοι, αν και αποτελούν αριθμητικώς ένα ελάχιστο ποσοστό από το σύνολο των Νόμων ενός κράτους, αντίθετα η σημασία τους για την οικονομικοκοινωνική και περιφερειακή ανάπτυξη μιάς χώρας είναι πολύ μεγάλη.

Ειδικά στις υπό ανάπτυξη χώρες, όπως είναι και η Ελλάδα, η συμβολή των αναπτυξιακών Νόμων (α.Ν.) για την οικονομική ανάπτυξη αυτών των χωρών είναι δεδομένη. Δεν είναι τυχαίο ότι όλες οι αναπτυγμένες χώρες, στηρίχτηκαν και στηρίζονται στην ιδιωτική επενδυτική πρωτοβουλία, η οποία όμως για να ενεργοποιηθεί, ενθαρρύνεται και υποκινείται από το κράτος με την παροχή διαφόρων κινήτρων, μέσω ειδικών νόμων. Με αυτόν τον τρόπο τα περισσότερα αναπτυγμένα κράτη, παρέχοντας τα κατάλληλα κίνητρα επενδύσεων, παράλληλα βέβαια με τη συνδρομή και άλλων παραγόντων, υποκίνησαν και τόνωσαν την ιδιωτική επενδυτική δραστηριότητα, η οποία από πολλούς οικονομολόγους θεωρείται η βάση για την οικονομική ανάπτυξη ενός κράτους.

Ετσι οι α.Ν. (και τα συναφή νομοθετήματα, νόμοι, διατάξεις, κ.λ.π.) που ισχύουν κάθε φορά σ' ένα κράτος, έχουν τη δυνατότητα, αναλόγως βέβαια με τα κίνητρα που παρέχουν, να ωφελήσουν και να βοηθήσουν αποφασιστικά την ανάπτυξη της οικονομίας του. Συνεπώς, σε τελευταία ανάλυση, οι α.Ν. αποτελούν ένα σύνολο κινήτρων που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση και τόνωση της ιδιωτικής επενδυτικής πρωτοβουλίας στις κατευθύνσεις που επιδιώκουν οι εκάστοτε κυβερνητικές πολιτικές και στρατηγικές.

Κατά συνέπεια, οι ιδιωτικές επενδύσεις μπορούν μέσω των παρεχόμενων κινήτρων των α.Ν., να επηρεαστούν και, κατά προέκταση, να κατευθυνθούν και να προσανατολιστούν προς τις εκάστοτε πολιτικές και στρατηγικές επιλογές των κυβερνήσεων.

Έτσι, ένας α.Ν. που παρέχει σοβαρά κίνητρα, μπορεί να ωφελήσει διπλά την οικονομία ενός κράτους:

Να τονώσει την ιδιωτική επενδυτική δραστηριότητα, η οποία θα επιφέρει αύξηση του εισοδήματος, μείωση της ανεργίας, κλπ.  
- Να πραγματοποιηθεί διακλαδική και γεωγραφική κατανομή των ιδιωτικών επενδύσεων με βάση τις εκάστοτε ανάγκες της χώρας σε συνδυασμό με τις πολιτικές που επιδιώκονται κάθε φορά.

Όσο αφορά τώρα την περίπτωση της χώρας μας, πιστεύουμε ότι σοβαρά λάθη των εκάστοτε κυβερνήσεων είναι η κύρια αιτία, που δημιουργήθηκαν το έντονο αναπτυξιακό πρόβλημα και τα συναφή προβλήματα που αντιμετωπίζουμε σήμερα. Θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί, για παράδειγμα, η υπερβολική συγκέντρωση των εργοστασίων, στο λεκανοπέδιο της Αττικής, η οποία προκάλεσε πολλαπλάσια συγκέντρωση ανθρώπων, αν υπήρχε ο κατάλληλος προγραμματισμός και οι όχι επιπόλαιες και πρόχειρες αποφάσεις εκ μέρους των κυβερνήσεων. Η αδράνεια και τα λάθη αυτά λοιπόν του παρελθόντος δημιούργησαν τα μεγάλα και δυσεπίλυτα προβλήματα στη χώρα μας, τα οποία με το πέρασμα του χρόνου γίνονται εντονότερα και ενοχλητικότερα.

Βέβαια, θα ήταν παράλογο να υποστηρίζουμε ότι δεν υπήρχε συνειδητοποίηση ή ευαισθητοποίηση εκ μέρους των αρμοδίων για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Το θέμα όμως είναι αν αυτή η συνειδητοποίηση των αρμοδίων, συνοδεύονταν από αντίστοιχη ανάληψη συγκεκριμένων μέτρων. Δυστυχώς όμως, ελάχι-

στα μέτρα πάρθηκαν και αυτά όχι αποτελεσματικά, για την αντιμετώπιση της κατάστασης.

Η πιο έντονη και συστηματική, πάντως, προσπάθεια για την αντιμετώπιση του αναπτυξιακού προβλήματος της χώρας μας, άρχισε να γίνεται την τελευταία δεκαετία.

Πιο συγκεκριμένα, το 1981, ψηφίζεται ο αναπτυξιακός νόμος 1116, που παρέχει κίνητρα για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας. Παράλληλα μέσω των κινήτρων αυτών επιδιώκεται η αποκέντρωση και η τόνωση της ιδιωτικής επενδυτικής δραστηριότητας, η οποία βρίσκεται σε ύφεση.

Η προσπάθεια για τόνωση της ιδιωτικής επενδυτικής δραστηριότητας, απαραίτητη για την ανάπτυξη της οικονομίας, γίνεται πιο έντονη με τη ψήφιση του α.Ν. 1262/82, ο οποίος παρέχει πιο ελκυστικά κίνητρα (μεγάλες επιχορηγήσεις κ.λ.π.). Πράγματι με τον νόμο αυτό δημιουργήθηκε μεγάλος επενδυτικός αναβρασμός, ο μεγαλύτερος που είχε συμβεί ποτέ στη χώρα μας, ενώ παράλληλα έγινε προσπάθεια μέσω των κινήτρων του, να προσανατολιστεί η επενδυτική προτίμηση των υποψηφίων επενδυτών προς τους κλάδους δραστηριοτήτων και τις γεωγραφικές περιφέρειες της χώρας, που επιδίωκε η συγκεκριμένη πολιτική. Τώρα, το κατά πόσο πέτυχαν ή απέβησαν αποτελεσματικά τα κίνητρα αυτά, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι και οι επιδιώξεις της συγκεκριμένης πολιτικής, θα το δούμε αναλυτικά παρακάτω.

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι οι ευκαιρίες που είχε και έχει η χώρα μας για αντίστοιχη οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη, με αυτή των αναπτυγμένων χωρών της Δ. Ευρώπης, δεν είναι οι ίδιες, διότι η χώρα μας αφενός μεν έχει διαφορετική φυσική και τεχνική υποδομή αφετέρου

δε, επέδρασαν διάφορα γεγονότα (πόλεμοι κλπ) που επηρέασαν αρνητικά την ανάπτυξή τους.

Πέρα απ' αυτό όμως, αν πάρουμε παράδειγμα από άλλα κράτη που είχαν παρόμοια με τη χώρα μας προβλήματα και τα ξεπέρασαν, πιστεύουμε, ότι αν ληφθούν οι κατάλληλες αποφάσεις και υλοποιηθούν με την ανάληψη των απαραίτητων μέτρων, θα ξεπεράσει και η χώρα μας τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό τα προβλήματα που έχουν συσσωρευθεί από το παρελθόν.

Ένα από τα μέτρα αυτά που μπορούν να βοηθήσουν αποφασιστικά στην ανάπτυξη και αναβάθμιση της οικονομίας μας είναι οι α.Ν. Δεδομένης λοιπόν της αναμφισβήτητης σημασίας των α.Ν. για την ευρύτερη ανάπτυξη της χώρας μας, προσπαθήσαμε να ασχοληθούμε σε βάθος με το μέτρο αυτό, ώστε να επισημάνουμε και να παρουσιάσουμε συγχρόνως όσο το δυνατόν ουσιαστικότερα στοιχεία, τα οποία θα δικαιολογούν και θα αποδεικνύουν τα συμπεράσματα που εξάγουμε από την όλη ανάλυση και διερεύνηση του θέματος.

Εδώ πρέπει να αναφέρουμε, ότι το στάδιο αξιολογήσεως της πολιτικής κινήτρων επενδύσεων της τελευταίας δεκαετίας, μας βοήθησε σημαντικά η σχετική με το θέμα μας μελέτη του Δρ. Ι. Χασσίδ, ερευνητή του Ινστιτούτου Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών.

Τέλος, ελπίζουμε η εργασία μας αυτή, σε συνδυασμό με μια άρτια επιστημονική ανάλυση και επεξεργασία των στοιχείων και δεδομένων που χρησιμοποιήσαμε, να αποτελέσει μια σοβαρή προσέγγιση, σχετικά με τα μέτρα λήψης αντιμετώπισεως του αναπτυξιακού μας προβλήματος και κατά επέκταση για την διαμόρφωση μίας ορθότερης αναπτυξιακής πολιτικής στη χώρα μας.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Μ Ε Ρ Ο Σ Π Ρ Ω Τ Ο

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ  
ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ  
ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Στην Ελλάδα τα κυριότερα νομοθετήματα για θέματα περιφερειακής ανάπτυξης ψηφίστηκαν και ίσχυσαν τα τελευταία 20-25 χρόνια . Όμως με όχι ιδιαίτερα αυστηρά κριτήρια, μπορεί κάποιος να αναφερθεί και σε νομοθετήματα, τα οποία απέβλεπαν στην γενικότερη ανάπτυξη (πολλές φορές μόνο βιομηχανική) της χώρας, που ίσχυσαν ακόμη και πριν από τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.

Έτσι, με το Β.Δ. της 18 Ιουνίου 1887 προβλέπονταν ειδικές ρυθμίσεις για την χορήγηση άλατος για βιομηχανική χρήση, ενώ αρκετά χρόνια αργότερα με άλλο Β.Δ., το Β.Δ. της 15.10.1922 (Φ.Ε.Κ. 202, Α΄ 15.10.1922) εγκρίνονταν χορήγηση μεγάλης ποσότητας άλατος στους εργοστασιάρχες Χαλκίδος για βιομηχανική χρήση με ελαττωμένη τιμή αγοράς.

Το 1948 με τον Α.Ν.843 (Φ.Ε.Κ.319, Α΄, 20.12.1948) περί καταργήσεως των φόρων επί της κυκλοφορίας των αγαθών και αναπληρώσεως των εξ αυτών εσόδων, καταργήθηκαν όλοι οι φόροι, τοπικοί ή ειδικοί, τέλη, δικαιώματα, εισφορές κ.λ.π., εισπραττόμενοικατά την εξαγωγή στο εξωτερικό ή κατά την μεταφορά στο εσωτερικό με οποιοδήποτε μεταφορικό μέσο πάνω σ' οποιασδήποτε φύσης ή προέλευσης αγαθών.

Τον επόμενο χρόνο, με τον Δ.Ν. 942/1949 (Φ.Ε.Κ. 96, Α΄ 23.4.1949) , ο οποίος επέτρεπε για τις μετά τις 22.10.1947 πρόσθετη ετήσια απόσβεση μέχρι 5% για κτίσματα και μέχρι 12% δια λοιπά

περιουσιακά στοιχεία για δαπάνες που ενεργούνταν δια την ανέγερση κτιρίων που εξυπηρετούσαν τις επιχειρήσεις και δια την αγοράν και εγκατάσταση μηχανημάτων και εν γένει εγκαταστάσεων ή επέκταση ή βελτίωση των υπάρχουσών παγίων στοιχείων. Εξ άλλου με άλλη διάταξη του ίδιου Νόμου, για τις βιομηχανικές επιχειρήσεις που τηρούσαν Δ'κατηγορίας βιβλία του Ν.Δ. 578/1948 έδινε το δικαίωμα απ' τα κέρδη κάθε διαχειριστικού έτους από το 1948-55 να ενεργήσουν ειδική κράτηση μέχρι 15% δηλ. πάνω από 60 εκ. καθαρών κερδών, των προερχόμενων από βιομηχανική επεξεργασία από εγκαταστάσεις που βρίσκονταν εις τις περιοχές πλην της τέως Διοικήσεως πρωτεύουσας. Οι τυχόν ζημιές που είχαν προκύψει από το 1946 και μετά θα εκπίπτονταν από αυτή την ειδική κράτηση.

Το Ν.Δ. 2176/1952 προστάτευε την επαρχιακή βιομηχανία σε βάρος της βιομηχανίας της περιοχής Αττικής. Με το νομοθέτημα αυτό που υπήρξε μεγάλης σημασίας για την επαρχιακή βιομηχανία, θεσπιστηκαν ειδικά μέτρα για την διάθεση των προϊόντων της επαρχιακής βιομηχανίας, μειώθηκε ο φόρος κύκλου εργασιών των επαρχιακών βιομηχανιών, απαγορεύθηκε η επιβολή πάσης τοπικής ειδικής φορολογίας ή εισφορός, αυξήθηκαν ουσιαστικά τα όρια αποσβέσεων για τις επαρχιακές βιομηχανίες, επιτράπηκε (υπό προϋποθέσεις) η αναγκαστική απαλλοτρίωση γηπέδων.

Ένα χρόνο αργότερα στο Ν.Δ. 2687/1953 γίνεται λόγος για την εισαγωγή ξένου κεφαλαίου το οποίο προστατεύεται στην Ελληνική επικράτεια.

Η επιστροφή κεφαλαίου επιτρέπεται ένα χρόνο μετά την έναρξη της παραγωγικής δραστηριότητας της επιχείρησης και η εξαγωγή συναλλάγματος για την επιστροφή του κεφαλαίου δεν μπορεί

να υπερβαίνει ετησίως το 10% του εισαχθέντος κεφαλαίου. Η επιχείρηση που ιδρύεται σύμφωνα με αυτό το Ν.Δ. έχει την δυνατότητα να χρησιμοποιεί αλλοδαπούς για τις ανώτερες θέσεις προσωπικού, χορηγούνται ειδικές φορολογικές διευκολύνσεις, παρέχεται ειδική προστασία και δεν επιτρέπεται αναγκαστική απαλλοτρίωση των περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων που ιδρύονται με κεφάλαια εξωτερικού. Κατά το Ν.Δ. κεφάλαια εξωτερικού εννοούνται τα οποιασδήποτε μορφής από το εξωτερικό εισαγόμενα, ήτοι συνάλλαγμα εξωτερικού μηχανήματα και υλικά, εφευρέσεις, τεχνικές μεθόδους ως και εμπορικά και βιομηχανικά σήματα, ενώ παραγωγικές επενδύσεις εννοούνται αυτές που αποβλέπουν στην ανάπτυξη της Εθνικής παραγωγής ή συμβάλουν στην οικονομική πρόοδο της χώρας.

Ο Ν. 2861/1954 αναφέρεται στα μέτρα ενίσχυσης των εισαγωγικών βιομηχανικών και άλλων εγχώριων προϊόντων.

Ο Ν. 3213/1955 περί τροποποίησης και συμπλήρωσης των διατάξεων περί μέτρων προστασίας της επαρχιακής βιομηχανίας. Ο Νόμος αυτός τροποποίησε και συμπλήρωσε το Ν.Δ. 2176/52, επέκτεινε την ισχύ των διατάξεων του και στις επαρχιακές βιοτεχνικές επιχειρήσεις και στις επαρχιακές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις.

Με τον α.Ν. 4171/1961 λαμβάνονται μέτρα για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας παρέχονται κίνητρα για παραγωγικές επενδύσεις και σαν τέτοιες επενδύσεις νοούνται οι συμβάλλουσες στην οικονομική πρόοδο της χώρας και με τις οποίες επιτυγχάνεται σημαντική αύξηση της εθνικής παραγωγής και της απασχολήσεως που εκφράζεται με επενδύσεις κύρια για εξαγωγική δραστηριότητα. Ακόμη προβλέπονται ειδικές απαλλαγές από φόρους, δασμούς, τέλη κλπ., για διάφορα είδη αναγκαία ή χρήσιμα για την ενέργεια μελετών,



κατασκευών και ανέγερση πρώτων εγκαταστάσεων, δυνατότητα αποκλειστικής (υπό προϋποθέσεις) χρησιμοποίησης λιμενικών έργων που κατασκευάστηκαν με δαπάνη της επιχείρησης, ειδικές ρυθμίσεις για απαλλοτριώσεις εκτάσεων για λογαριασμό της επιχείρησης.

Το ίδιο έτος ψηφίζεται το Β.Δ. 436/1961 που χαρακτηρίζει ποιές επιχειρήσεις θεωρούνται ως τουριστικές.

Το Ν.Δ. 4256/1962 περιέχει διατάξεις σχετικά με την ίδρυση και επέκταση βιομηχανιών και βιοτεχνιών. Επίσης διευρύνονται οι περιπτώσεις χαρακτηρισμού βιομηχανιών ως επαρχιακών.

Με το Ν. 4458/1965 περί βιομηχανικών περιοχών, ανατέθηκε στην Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Β.Α.) η οργάνωση και η εκμετάλλευση των βιομηχανικών περιοχών της Χώρας, ρυθμίστηκαν οι προϋποθέσεις για την εγκατάσταση επιχειρήσεων στις βιομηχανικές περιοχές, παραχωρήθηκε στην Ε.Τ.Β.Α. το δικαίωμα να εκδίδει ομολογιακά δάνεια για την κάλυψη δαπανών προς εξαγορά γηπέδων ή χρηματοδότηση βιομηχανικών περιοχών.

Ο ΑΝ. 147/1967 με τα σχετικά του άρθρα καθιέρωσε για πρώτη φορά την επιδότηση του επιτοπίου για κεφάλαια εκ δανείων που συνάπτονται για την πραγματοποίηση νέων επενδύσεων. Ήταν ο πρώτος καθ' αυτού αναπτυξιακός νόμος που έκανε ουσιαστικά αναφορά σε αναπτυξιακά κίνητρα. Ανάμεσα σ' αυτά, προβλέπονται φορολογικά κίνητρα, όπως απαλλαγή φόρου εισοδήματος, αυξημένες αποσβέσεις. Με το νόμο αυτό ωφελήθηκαν κατά κύριο λόγο (αν όχι αποκλειστικά) επιχειρήσεις εγκατεστημένες κατά μήκος της Εθνικής Οδού Αθηνών - Λαμίας και περιπτωσιακά επιχειρήσεις που έκαναν επενδύσεις στην περιφέρεια.

Ο κλάδος δραστηριότητας που ευνοήθηκε περισσότερο απ' όλους

ήταν ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας.

Το ίδιο έτος ψηφίζονται οι: Α.Ν.89/1967 που προβλέπει σχετικά με την εγκατάσταση αλλοδαπών εμποροβιομηχανικών εταιρειών στην Ελλάδα και ο Α.Ν. 148/1967 που προβλέπει μέτρα προς ενίσχυση της κεφαλαιαγοράς.

Με το Ν.Δ. 916/1971 τροποποιείται και συμπληρώνεται ο Νόμος 4171/1961 .Λαμβάνονται μέτρα για την υποβοήθηση της ανάπτυξης της οικονομίας της χώρας. Με το Ν.Δ. παρασχέθηκε το δικαίωμα στον Υπουργό Συντονισμού να συνομολογεί ως εκπρόσωπος του Ελληνικού Δημοσίου συμβάσεις για την διενέργεια ερευνών ή την εκπόνηση μελετών αναγκαίων κατά την κρίση του, για τον προγραμματισμό και την αξιολόγηση των δημόσιων και των ιδιωτικών επενδύσεων.

Το Ν.Δ. 1078/1971 περί λήψεως φορολογικών και άλλων μέτρων προς ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης.

Σύμφωνα με αυτό το Ν.Δ. ως νέα παραγωγική επένδυση θεωρείται η αγορά και η εγκατάσταση στην Ελλάδα καινούργιων μηχανημάτων, η ανέγερση βιομηχανοστασίων, αποθηκευτικών ή ψυκτικών χώρων , κ.λ.π.

Το Ν.Δ. 1312/1972 όπως τροποποιήθηκε τον επόμενο χρόνο Ν.Δ. 1337/73 καθόριζε για ολόκληρη τη χώρα τέσσερις περιοχές (Α', Β', Γ', Δ') κινήτρων.

Ο βαθμός της κρατικής ενίσχυσης ήταν ανάλογος με την οικονομική ανάπτυξη κάθε περιοχής (και τον κλάδο στον οποίο ανήκε η επένδυση και που λαμβανόταν υπόψη έμμεσα). Σε βιομηχανικές ημεδαπές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις που πραγματοποιούσαν νέες επενδύσεις στην περιοχή Δ. παρέχονταν από το δημόσιο ενίσχυση για την κάλυψη μέρους της δαπάνης ανέγερσης των βιομηχα-

νοστασίων και των λοιπών κτιριακών εγκαταστάσεων της επιχείρησης που ανέρχονταν στο 25% της δαπάνης ανέγερσης των κτιριακών εγκαταστάσεων. Επίσης πρόβλεπε και φορολογικά κίνητρα (αφορολόγητα αποθεματικά, αυξημένες αποσβέσεις).

Το Ν.Δ. 331/1974 περί παροχής φορολογικών κινήτρων προς ενδύχωση της βιομηχανικής παραγωγής. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού του Ν.Δ. προβλέπονταν για ημεδαπές βιομηχανικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις που ήθελαν να πραγματοποιήσουν αγορά νέων μηχανημάτων που θα συνέβαλαν στην παραγωγική διαδικασία, έκπτωση 40% των καθαρών κερδών.

Με άλλη διάταξη αυξάνονταν η προβλεπόμενη από το Ν.Δ. 1312/1972 ενίσχυση του Δημοσίου με δύο ακόμα ποσοστιαίες μονάδες επιτοκίου κ.λ.π.

Ο Ν. 27/1975 περί φορολογίας πλοίων, προέβλεπε επιβολή εισφοράς προς ανάπτυξη της εμπορικής ναυτιλίας, εγκατάσταση αλλοδαπών ναυτιλιακών επιχειρήσεων και ρυθμίσεων συναφών θεμάτων.

Ο πρώτος αναπτυξιακός νόμος μετά την ψήφιση και ισχύ του νέου διατάγματος του 1975, είναι ο Ν.289/1976 περί παροχής κινήτρων για την ανάπτυξη παραμεθωρίων περιοχών και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων. Πιστεύουμε ότι είναι ο πρώτος Νόμος που κάνει εκτενή και ουσιαστική αναφορά σε αναπτυξιακά μέτρα και έθεσε τα θεμέλια για την ανάπτυξη των παραμεθωρίων περιοχών της χώρας.

Έτσι ο νόμος αυτός θέσπισε ισχυρά κίνητρα για την ανάπτυξη ορισμένων ακριτικών περιοχών της χώρας. Δημιουργήθηκε η Ε' περιοχή στην οποία εντάχθηκαν ολόκληρες οι περιφέρειες των Ν. Έβρου, Ξάνθης, Ροδόπης, Λέσβου, Χίου, Σάμου και Δωδεκανήσων. Τα κίνητρα του Νόμου αυτού είναι κυρίως φορολογικά, ασφαλιστικά και χρηματοδοτικά όπως: δικαίωμα έκπτωσης εκ των καθαρών

κερδών ποσοστού 150% της αξίας των δαπανών της επένδυσης για όλες τις επιχειρήσεις ,πλην των ξενοδοχειακών της νήσου Ρόδου, δικαίωμα έκπτωσης εκ των καθαρών κερδών ποσοστού 25% επί της αξίας των πραγματοποιούμενων επενδύσεων για το σχηματισμό κεφαλαίου κίνησης, μείωση του φόρου μεταβίβασης κινητών σε περίπτωση αγοράς τους στην Ε'περιοχή εκτός ακινήτων στη νήσο Ρόδο αν αυτό θα χρησιμοποιούνταν για τουριστική εκμετάλλευση), κάλυψη επιβάρυνσης από τόκους από συνομολογούμενο δάνειο ή πιστώσεις (ενίσχυση μέχρι 7 ποσοστιαίες μονάδες), μείωση κύκλου εργασιών, κάλυψη δαπανών ανέγερσης κτιριακών εγκαταστάσεων, μείωση ασφαλιστικών εισφορών . Ακόμη συγκροτήθηκε στο Υπουργείο Συντονισμού και Προγραμματισμού το Κεντρικό Συντονιστικό Συμβούλιο Περιφερειακής Ανάπτυξης και η Κεντρική Υπηρεσία Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Με το Ν.849/1978 θεσπίστηκε και νέα κατηγορία χρηματοδοτικών κινήτρων που βασίζονταν στον θεσμό των δανειακών ενισχύσεων των επιχειρήσεων με άτοκα δανειακά κεφάλαια από την πλευρά του Δημοσίου. Στις περιοχές Γ'και Δ'δανειακή ενίσχυση εκ μέρους του Δημοσίου από 20% μέχρι 40% επί της αξίας των επενδύσεων ,ανάλογα με την περιοχή στην οποία γίνονταν δανειακή ενίσχυση εκ μέρους του Δημοσίου, για ημεδαπές μεταλλευτικές επιχειρήσεις από 20% μέχρι 25% επί της αξίας των επενδύσεων ανάλογα με την περιοχή στην οποία γίνονταν.

Στην περιοχή Ε' δανειακή ενίσχυση εκ μέρους του Δημοσίου μέχρι 60% επί της αξίας νέων παραγωγικών επενδύσεων.

Κύριος στόχος του νόμου ήταν η τόνωση της επενδυτικής πρωτοβουλίας των ιδιωτών και ιδιαίτερα στον τομέα της μεταποίησης των μεταλλείων και των ορυχείων. Τα κίνητρα που δίνονται είναι

διαφορετικά ανά περιοχές. Οι διατάξεις του νόμου αναφέρονταν στις παρακάτω κατηγορίες κινήτρων: Κίνητρα για την ανάπτυξη της βιομηχανίας και της βιοτεχνίας, τις ναυπηγοεπισκευαστικές βιομηχανίες, τις τουριστικές επενδύσεις, την διευκόλυνση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού. Έτσι έχουμε ειδικά κίνητρα για βιομηχανικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις των περιοχών Γ' και Δ' και κίνητρα για μεταλλευτικές επιχειρήσεις ημεδαπές, κίνητρα για την περιοχή Ε', κίνητρα για ξενοδοχειακές επιχειρήσεις εντός της Β' περιοχής, ακόμη κίνητρα για την μετατροπή και συγχώνευση των επιχειρήσεων, κίνητρα για τις επιχειρήσεις εξόρυξης μαρμάρων. Επίσης δίνεται έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος, στην εξοικονόμηση ηλεκτρικής ή άλλης ενέργειας, προβλέπεται ενίσχυση βιομηχανιών μεταλλειακής έρευνας, βιομηχανίας επεξεργασίας εγχωρίων μεταλλευμάτων του ορυκτού πλούτου.

Ο πρώτος αξιόλογος α.Ν. της τελευταίας δεκαετίας για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της περιφερειακής και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας ήταν ο α.Ν. 1116/1981.

Σκοπός αυτού του νόμου όχι και τόσο μακρόβιου, αφού αντικαταστάθηκε και τροποποιήθηκε ένα χρόνο αργότερα, με τον Ν. 1262/1982, ήταν η προώθηση των παραγωγικών επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη για την οποία δίνονταν τα παρακάτω κίνητρα:

- α) χρηματοδοτικά και
- β) φορολογικά.

Ειδικότερα:

- α1) Επιχορήγηση, α2) Επιδότηση επιτοκίου, β1) Α' φορολογική έκπτωση, β2) πρόσθετη απόσβεση (πέρα από την τακτική απόσβεση).

Στις διατάξεις του νόμου αυτού μπορούσαν να υπαχθούν επιχειρήσεις μεταποιητικές (βιομηχανικές και βιοτεχνικές), παραγωγής ψύχους διαλογής και συσκευασίας οπωροκηπευτικών προϊόντων, θερμοκηπιων υψηλής τεχνολογίας, μεταλλευτικές (και ιδιωτικές, επιχειρήσεις εκμετάλλευσης λιγνιτωρυχείων), λατομικές, εκμετάλλευσης μαρμάρων και σχιστολιθικών πλακών και βιομηχανικών ορυκτών, εφαρμοσμένης βιομηχανικής ή μεταλλευτικής έρευνας, παραγωγής και διάθεσης σε τρίτους ενέργειας σε μορφή θερμού νερού, αερίου ή ατμού, ξενοδοχειακές, υγρών καυσίμων και υγραερίων, κ.λ.π.

Τα χρηματοδοτικά κίνητρα χορηγούνταν με απόφαση του Υπουργού Συντονισμού, πράγμα όχι απαραίτητο για τα φορολογικά. Τα τελευταία ίσχυαν, όταν η επιχείρηση δεν επιχορηγούνταν από το Δημόσιο.

Για την εφαρμογή των κινήτρων του Ν.1116/1981 η χώρα διαιρέθηκε σε τρεις περιοχές Α, Β, Γ, ενώ η επιχορήγηση υπολογίζονταν και ανάλογα με τον χαρακτηρισμό της δραστηριότητας της επένδυσης ως χαμηλής, μέσης ή υψηλής.

Στο κεφάλαιο Β' του Ν. (άρθρα 5-15) προβλέπονταν αναλυτικά η επιχορήγηση επενδύσεων (άρθρο 6), η επιχορήγηση ειδικών επενδύσεων (άρθρο 7) ως τέτοιες χαρακτηρίζονταν εκείνες που απέβλεπαν στην προστασία του περιβάλλοντος, στη σημαντική εξοικονόμηση ηλεκτρικής ενέργειας ή άλλης ενέργειας κλπ., η επιχορήγηση μετεγκατάστασης (άρθρο 8), η επιδότηση επιτοκίου (μέχρι 50% στην περιοχή Γ' - άρθρο 9), οι προϋποθέσεις και περιορισμοί για την παροχή επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου (άρθρο 11), η διαδικασία παροχής επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου (άρθρο 12 - αναλυτικά, η αίτηση στο Υπουρ-

γελο Συντονισμού), η καταβολή και ο έλεγχος και η ανάκληση των επιχορηγήσεων και της επιδότησης, του επιτοκίου (άρθρο 13), η φορολογική μεταχείριση των επιχορηγήσεων και των επιδοτήσεων επιτοκίου (άρθρο 14), η διαιτησία σε περίπτωση διαφορών μεταξύ του Δημοσίου και του επενδυτή (άρθρο 15).

Επίσης στο κεφάλαιο Γ' του Ν. (άρθρα 16-22) προβλέπονταν αφορολόγητες εκπτώσεις (άρθρ 16), προϋποθέσεις πραγματοποίησης αφορολόγητων εκπτώσεων (άρθρο 17), φορολογία των εκπτώσεων (άρθ. 18), δικαιολογητικά ελέγχου των επενδύσεων (άρθρο 21).

Στο παράρτημα της εργασίας μας παραθέτουμε την διακλαδική και χωροταξική κατανομή των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια αυτού του Νόμου. Και φθάνουμε στο 1982, όπου συνοδευόμενο από την αλλαγή της πολιτικής σκηνής στη χώρα μας, ψηφίζεται ο α.Ν.1262/82, ο οποίος αντικαθιστά τον 1116/81, ενώ παράλληλα συνδέεται με τους στόχους και τις επιδιώξεις του πενταετούς προγράμματος 1983 - '87 . Ο 1262/82 είναι ο σημαντικότερος και ουσιαστικότερος α.Ν. που ίσχυσε στη χώρα μας, αφενός λόγω της μεγάλης του σχετικά διάρκειας εφαρμογής και αφετέρου λόγω της μεγάλης του επενδυτικής δραστηριότητας που προκάλεσε με την παροχή των διαφόρων κινήτρων, κυρίως με τις τερδαστιες επιχορηγήσεις.

Λόγω της σπουδαιότητας αυτού του νόμου θα αναφερθούμε στην συνέχεια της εργασίας μας εκτενέστερα και αναλυτικότερα.

Τέλος, φθάνουμε στο 1990 όπου ψηφίστηκε ο α.Ν.1892/1990 που αντικατέστησε τον α.Ν.1262 και που στην ουσία αποτελεί την επανέκδοσή του, διότι ελάχιστες διαφοροποιήσεις παρατηρούνται ανάμεσα στους δύο νόμους.

Γι' αυτόν τον λόγο δεν θεωρούμε σκόπιμο να αναφερθούμε

αναλυτικά στο περιεχόμενο του 1892/90 , απλά θα εντοπίσουμε και θα αναλύσουμε τις σημαντικότερες και ουσιαστικότερες διαφορές των δύο Νόμων.



ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Μ Ε Ρ Ο Σ      Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

1. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 1262/82

α) Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

Η Βουλή των Ελλήνων ψήφισε τον Ιούνιο 1982 το Νόμο που αντικατέστησε το Ν.116/1981 για τα Κίνητρα Οικονομικής Ανάπτυξης που δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης με τα στοιχεία Ν.1262/1982 "Για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της Οικονομικής και Περιφερειακής ανάπτυξης της Χώρας και τροποποίηση συναντών διατάξεων". (ΦΕΚ 70, 16-6-82, Τεύχος Α').

Ο παραπάνω Νόμος τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε το Μάιο του 1983 με τον Νόμο 1360/1983 (ΦΕΚ 65, 24.5.1983 ,Τεύχος Α) και τον Σεπτέμβριο του 1984 με τον Νόμο 1479/84 (ΦΕΚ 145, 26.9.1984, Τεύχος Α').

Η νέα αυτή Νομοθεσία και το σύστημα των κινήτρων που θεσπίζει, εκφράζει τις βασικές αρχές της Οικονομικής και Κοινωνικής πολιτικής της Κυβέρνησης. Αποσκοπεί στην ταχύτερη και ευρύτερη κινητοποίηση του έμψυχου και του άψυχου εθνικού δυναμικού για ένα ταχύτερο ρυθμό ανάπτυξης, για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής αποκέντρωσης και για την ορθολογικότερη κατανομή των οικονομικών δραστηριοτήτων μέσα στον εθνικό χώρο.

Ειδικότερα με την νέα αυτή Νομοθεσία επιδιώκεται η πληρέστερη κινητοποίηση των διαθέσιμων οικονομικών πόρων για την ενίσχυση του υπάρχοντος παραγωγικού δυναμικού, την παραπέρα ανάπτυξη και διεύρυνσή του με τη δημιουργία νέων παραγωγικών μονάδων και τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνι-

στικότητας της Ελληνικής Οικονομίας.

Επιδιώκεται επίσης το ξεπέραςμα των οργανωτικών ανεπαρκειών, και των άλλων αδυναμιών που προέρχονταν από την έλλειψη στόχων του συστήματος κινήτρων που ίσχυε προηγουμένως και αποσκοπεί στην οργανική σύνδεση του νέου συστήματος αναπτυξιακών κινήτρων με τους ευρύτερους και μακροχρονιότερους στόχους και επιλογές της οικονομικής ανάπτυξης όπως εκφράζονται στο πενταετές πρόγραμμα 1983-1987.

Μία άλλη, τέλος, κατεύθυνση και επιδίωξη του νέου Νόμου είναι η απλούστευση των διαδικασιών για την εξέταση και έγκριση των αιτήσεων που υποβάλλονται για την υπαγωγή των επενδύσεων στις διατάξεις του Νόμου ώστε το όλο σύστημα να γίνει πιο ευέλικτο και να είναι απαλλαγμένο από τα προηγούμενα αντικίνητρα των γραφειοκρατικών καθυστερήσεων.

Για να προσδιορισθεί με ακρίβεια το πεδίο εφαρμογής των αναπτυξιακών κινήτρων που θεσπίζει ο Νόμος 1262/1982 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε αργότερα, να αποφευχθούν ασάφειες, αμφισβητήσεις και προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί στο παρελθόν, ο Νόμος ξεκαθαρίζει με σαφήνεια δύο βασικά θέματα:

Πρώτον τι είναι παραγωγική επένδυση κατά την έννοια του Νόμου αυτού και Δεύτερον ποιές κατηγορίες επιχειρήσεων μπορούν να υπαχθούν και να πάρουν τα ευεργετήματά του.

## **Β) ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ**

**Α. Τι θεωρείται παραγωγική επένδυση.**

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Νόμου 1262/1982, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 8 του Ν. 1360/1983 και το

άρθρο 14 του Ν.1479/84 παραγωγική επένδυση θεωρείται:

-Η κατασκευή ,επέκταση και εκσυγχρονισμός βιομηχανοστασίων, κτιριακών εγκαταστάσεων ,ξενοδοχειακών κτιρίων, καθώς και των βοηθητικών εγκαταστάσεων των επιχειρήσεων που υπάγονται στο Νόμο.

-Η αγορά καινούργιων μηχανημάτων και λοιπού μηχανικού και τεχνικού εξοπλισμού παραγωγής, συμπεριλαμβανομένων και καινούργιων ηλεκτρονικών υπολογιστών και άλλων συστημάτων μηχανογράφησης και αυτοματοποίησης διαδικασιών.

-Η αγορά ή η ιδιόχρηση (δηλ. η χρήση από τον ιδιοκτήτη του κτιρίου), με σκοπό να χρησιμοποιηθούν στο μέλλον, κτιρίων που δεν χρησιμοποιούνται και είναι είτε ημιτελή, είτε αποπερατωμένα και έχουν χαρακτηρισθεί σαν βιομηχανικά, βιοτεχνικά, κτηνοτροφικά, γεωργικά, ξενοδοχειακά και οι βοηθητικές εγκαταστάσεις τους με τις προϋποθέσεις:

α)ότι η έναρξη της κατασκευής τους έχει γίνει μέσα στην τελευταία πενταετία από την ψήφιση του Νόμου 1262/1982 δηλ. μετά την 16.6.1977 και μέχρι την 16.6.1982, β) στα ημιτελή κτίρια δεν θα πρέπει να διενεργούνται δαπάνες, δηλ. να παραμένουν σε αδράνεια και να είναι εγκαταλελειμένα χωρίς να χρησιμοποιούνται τουλάχιστον δύο χρόνια πριν από την υποβολή της αίτησης στις διατάξεις του Ν. 1262/1982. γ)τα κτίρια που έχουν αποπερατωθεί, δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για παραγωγικούς σκοπούς επίσης για δύο χρόνια πριν από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης στις διατάξεις του Ν. 1262/1982.

-Οι δαπάνες για επενδύσεις που αποβλέπουν στην εισαγωγή, εφαρμογή και ανάπτυξη σύγχρονης τεχνολογίας, οι δαπάνες εγκατάστασης πρότυπης δοκιμαστικής μονάδας καθώς και οι δαπάνες

επενδύσεων για εφαρμοσμένη έρευνα και οι δαπάνες για την αγορά οργάνων και εξοπλισμού εργαστηρίων εφαρμοσμένης ενεργειακής, βιομηχανικής και μεταλλευτικής βεννας.

-Οι δαπάνες για την κατασκευή καινούργιων αποθηκευτικών και ψυκτικών χώρων, χώρων αποξήρασης και συντήρησης προϊόντων, καθώς και για την αγορά καινούργιων αυτοκινήτων- ψυγείων και πλοίων -ψυγείων εγχώριας κατασκευής.

-Οι δαπάνες μεταφοράς για μετεγκατάσταση υφισταμένων παραγωγικών μονάδων, από μία περιοχή σε μία άλλη, λιγότερο ανεπτυγμένη, ή και μέσα στην ίδια περιοχή αλλά σε βιομηχανική ή βιοτεχνική ζώνη.

-Οι δαπάνες για ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμό ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων και εγκαταστάσεων για την αξιοποίηση ιαματικών πηγών, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι δαπάνες για την αγορά του εξοπλισμού τους, οι δαπάνες για μόνιμες εγκαταστάσεις κατασκηνωτικών κέντρων (CAMPINGS) και εγκαταστάσεις χειμερινού τουρισμού, καθώς και οι δαπάνες για κατασκευή και εξοπλισμό διαμερισμάτων για τουριστική χρήση.

-Οι δαπάνες για την ανέγερση καινούργιων εργατικών κατοικιών για την στέγαση προσωπικού της επιχείρησης, καθώς και κτιρίων ή εγκαταστάσεων ή εξοπλισμού που προορίζονται για την αναψυχή ή συνεστίαση του εργατοϋπαλληλικού προσωπικού και εφόσον κατασκευάζονται στην περιοχή που είναι εγκατεστημένη η επιχείρηση. Επίσης οι δαπάνες για την αγορά καινούργιων μεταφορικών μέσων που προορίζονται για την διακίνηση υλικών και τη μαζική μεταφορά εργατοϋπαλληλικού προσωπικού, καθώς και εξοπλισμού εγκαταστάσεων διακίνησης υλικών.

-Οι δαπάνες για την επισκευή, την αποκατάσταση και την με-

τατροπή διατηρητέων παραδοσιακών σπιτιών ή κτιρίων σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές μονάδες, ανεξάρτητα αν βρίσκονται εντός ή εκτός οικισμών που χαρακτηρίζονται παραδοσιακοί ή διατηρητέοι, η ανακαίνιση ξενοδοχειακών μονάδων παραδοσιακού χαρακτήρα που κρίνονται διατηρητέες και που προστατεύονται από ειδικό νομικό καθεστώς όρων δόμησης.

Οι δαπάνες για την ανακαίνιση διατηρητέων παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων, από Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με σκοπό τη μετατροπή τους σε χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών.

-Οι δαπάνες για την αγορά αναπαραγωγικού υλικού των κτηνοτροφικών επιχειρήσεων και του πολλαπλασιαστικού υλικού των γεωργικών, κτηνοτροφικών ή ιχθυοκαλλιεργητικών επιχειρήσεων.

-Οι δαπάνες επενδύσεων που αποσκοπούν στην κατασκευή, επέκταση εκσυγχρονισμό και εξοπλισμό κεντρικών αγορών, σφαγείων, χώρων κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών και λοιπών Υπηρεσιών.

Επίσης σαν παραγωγικές επενδύσεις θεωρούνται και οι επενδύσεις που ορίζονται σαν "ειδικές επενδύσεις" στο άρθρο 9 του Ν. 1262/1982 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 16 του Ν.1360/83 που γίνονται από επιχειρήσεις οι οποίες ορίζονται σαν υπαγόμενες στο επόμενο κεφάλαιο και έχουν σαν αντικείμενο τα παρακάτω.

-Προστασία του περιβάλλοντος, περιορισμό της ρύπανσης του εδάφους, του υπεδάφους, των υδάτων και της ατμόσφαιρας. Σ' αυτές τις κατηγορίες περιλαμβάνονται και οι δαπάνες μεταφοράς για μετεγκατάσταση επιχειρήσεων υψηλής όχλησης, από κατοικημένες περιοχές σε βιομηχανικές και βιοτεχνικές ζώνες.

-Υποκατάσταση του πετρελαίου ή της ηλεκτρικής ενέργειας

με αέριο, επεξεργασμένα απορρίματα ,ήπιες μορφές ενέργειας, ανάκτηση απορριπτιδόμενης θερμότητας. Για επενδύσεις αυτής της κατηγορίας,πρόσθετη προϋπόθεση είναι ο περιορισμός της ρύπανσης του περιβάλλοντος.

-Παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας.

-Επενδύσεις Ειδικών Ιδρυμάτων και Εργαστηρίων Ταχύρρυθμης Αναπροσαρμογής, για την απασχόληση μειονεκούντων ατόμων, όπως αυτά καθορίζονται από τις διατάξεις του Ν.963/79, καθώς και επενδύσεις επιχειρήσεων των οποίων η πλειοψηφία των συμφερόντων ανήκει σε μειονεκτούντα άτομα ή αυτών που απασχολούν κατά πλειοψηφία άτομα αυτής της κατηγορίας.

Β.Τι δεν θεωρείται παραγωγική επένδυση.

- Η απόκτηση επιβατικού αυτοκινήτου μέχρι έξι θέσεων.
- Η απόκτηση επίπλων και σκευών γραφείων.
- Η απόκτηση οικοπέδων, γηπέδων και αγροτεμαχίων.

#### γ) ΥΠΑΓΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Το άρθρο 2 του Νόμου 1262/1982 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 9 του Ν.1360/1983 και το άρθρο 15 Ν.1479 /1984, ορίζει τις επιχειρήσεις των οποίων οι επενδύσεις μπορούν να υπαχθούν στις διατάξεις και τα ευεργετήματά του.

Συγκεκριμένα στον Νόμο μπορούν να υπαχθούν:

-Όλες οι μεταποιητικές, βιομηχανικές και χειροτεχνικές επιχειρήσεις όλων των κλάδων.

(Σημείωση: Εξαιρούνται και δεν υπάγονται στις διατάξεις

του Ν.1262/82 οι παρακάτω δραστηριότητες που χαρακτηρίζονται σαν "Μεταποίηση " στην Στατιστική Ταξινόμηση των Κλάδων της Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας, σύμφωνα με την Υπουργική απόφαση με αριθ. πρωτ.ΙΕ/8486/5.3.85.

1. Μηχανουργεία ρεκτιφιέ αυτοκινήτων μοτοσυκλετιών και ποδηλάτων.(ΚΑ 384, ΚΑ 386).
2. Συνεργεία επισκευών αυτοκινήτων μοτοσυκλετιών και ποδηλάτων. (ΚΑ 324, ΚΑ 386).
3. Επισκευή μηχανών γραφείου (Κ.Α; 36-8.2).
4. Εργαστήρια επισκευής ηλεκτρικών συσκευών (ΚΑ 379).
5. Εργαστήρια επισκευής υποδημάτων (ΚΑ 242).
6. Επισκευή φωτογραφιών και οπτικών ειδών (ΚΑ 395,393).
8. Επισκευή πάσης φύσης μηχανημάτων (ΚΑ 369.9).
9. Απλή συναρμολόγηση μοτοσυκλετιών και ποδηλάτων (ΚΑ 388.1) (ΚΑ 385.1).)

-Οι μεταλλευτικές και λατομικές επιχειρήσεις.

-Οι γεωργικές , δασικές, κτηνοτροφικές και αλιευτικές επιχειρήσεις σύγχρονης τεχνολογίας.

-Τα κέντρα Τεχνικής Βοήθειας για τη βιομηχανία και τη βιοτεχνία που ιδρύονται από συνεταιρισμούς , επιμελητήρια, επαγγελματικές οργανώσεις, τον ΕΟΜΜΕΧ και το ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ, για την παροχή τεχνικών συμβουλών και πληροφόρησης στους επενδυτές.

-Επιχειρήσεις αγροτικών και αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών για επενδύσεις σε μηχανικά μέσα σποράς, καλλιέργειας, συγκομιδής και συσκευασίας αγροτικών προϊόντων.

-Ναυπηγοεπισκευαστικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις πλωτών δεξαμενών και διαλυτηρίων πλοίων καθώς και ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις που γίνονται από εταιρείες ευρείας λαϊκής συμμετοχής



ή από Δήμους, Κοινότητες και Συνεταιρισμούς των περιοχών που εξυπηρετούνται από την Εταιρεία ή από Έλληνες εργαζόμενους του εξωτερικού ή Έλληνες ναυτικούς της μεσογειακής ή ποντοπόρου ναυτιλίας, νόνον, για την προμήθεια καινούργιων σκαφών εγχώριας κατασκευής ή μεταχειρισμένων ηλικίας κάτω των επτά (7) ετών καθώς και για επισκευή μεταχειρισμένων, και τέλος αλιευτικές επιχειρήσεις για προμήθεια καινούργιων σκαφών εγχώριας κατασκευής.

-Επιχειρήσεις που παράγουν ενέργεια για δικό τους λογαριασμό ή για τρίτους, σε μορφή αερίου, θερμού νερού ή ατμού ή που παράγουν μηχανισμούς εξοικονόμησης ενέργειας.

-Επιχειρήσεις αποξήρανσης αγροτικών προϊόντων, κατάψυξης ή αφυδάτωσης γεωργικών, κτηνοτροφικών και αλιευτικών προϊόντων.

-Επιχειρήσεις υγρών καυσίμων και υγραερίων, για επενδύσεις σε εγκαταστάσεις αποθήκευσης ή για την προμήθεια εξοπλισμού μεταφοράς, ή διακίνησης υγρών καυσίμων και υγραερίων σε νησιωτικές περιοχές, εφόσον έχουν την έδρα τους σε νομούς που υπάγονται στις περιοχές Γ' και Δ' του Νόμου.

-Ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και ξενώνες εφόσον πρόκειται για ανέγερση ή επέκταση ξενοδοχείου μέχρι τριακοσίων (300) κλινών, συνολικά. Ο περιορισμός αυτός δεν εφαρμόζεται προκειμένου για ειδικές επενδύσεις του άρθρου 9 παρ. 1 του Ν. 1262/1982 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 16 του Ν. 1360/1983.

-Οικίες ή κτίρια διατηρητέα ή παραδοσιακά διασκευαζόμενα σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ή εργαστήρια παραγωγής παραδοσιακών βιοτεχνικών προϊόντων ή χειροτεχνημάτων, εφόσον δεν υπάρχει συγκέντρωση ιδιοκτησίας πέρα από τρεις μονάδες

στο ίδιο φυσικό πρόσωπο ή επιχειρηματικό φορέα. Ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει προκειμένου για Ο.Τ.Α. και συνεταιρισμούς.

-Επιχειρήσεις των συνεταιρισμών και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης για ανέγερση βιομηχανικών κέντρων και κτιρίων καθώς και χώρων κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών, κεντρικών αγορών, σφαγείων και άλλων υπηρεσιών, καθώς και όλων των άλλων επιχειρήσεων που κάνουν οι Συνεταιρισμοί και οι Ο.Τ.Α. και αφορούν επενδύσεις του προηγούμενου κεφαλαίου (Αρ. 1 Ν. 1262/82).

-Κατασκηνωτικά κέντρα (CAMPINGS) μόνο για τις δαπάνες μόνιμων εγκαταστάσεων τους και διαμόρφωσης του χώρου καθώς επίσης και διαμερίσματα για τουριστική χρήση.

-Επιχειρήσεις αξιοποίησης γεωργικών, βιομηχανικών και αστικών απορριμάτων και αποβλήτων.

-Επιχειρήσεις εκμετάλλευσης ιαματικών πηγών και κέντρα χειμερινού τουρισμού.

Ο Νόμος αυτός δεν εφαρμόζεται για επενδύσεις των δημοσίων επιχειρήσεων και Οργανισμών, εκτός από τις θυγατρικές τους επιχειρήσεις.

#### δ) ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΑΙ ΖΩΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Για τη χορήγηση των κινήτρων που προβλέπονται από τον Νόμο και με στόχο την ενίσχυση της αποκέντρωσης των οικονομικών δραστηριοτήτων και της περιφερειακής ανάπτυξης, ολόκληρη η επικράτεια μοιράστηκε σε τέσσερις ευρείες περιοχές ανάπτυξης για τις βιομηχανικές και τουριστικές επενδύσεις.

Η κατανομή αυτή έγινε για να ξεχωρίσουν οι αναπτυγμένες

περιοχές (Α' και Β'), οι περιοχές δυναμικής ανάπτυξης (Γ') και οι παραμεθόριες περιοχές (Δ') και να εφαρμοστούν κατά περίπτωση τα πλέον πρόσφορα κίνητρα.

Παράλληλα όμως, ο Νόμος προβλέπει ότι εφόσον υπάρχουν τμήματα μέσα σε μιά περιοχή που επιχορηγείται και που παρουσιάζουν έντονο αναπτυξιακό πρόβλημα σε σχέση με την υπόλοιπη περιοχή, θα μπορούν με Υπουργικές Αποφάσεις να ορίζονται ζώνες μέσα σε κάθε επιχορηγούμενη περιοχή που θα απολαμβάνουν τις ενισχύσεις άλλων ευνοϊκότερων από άποψη κινήτρων περιοχών.

Με Υπουργικές Αποφάσεις μπορεί να ορίζονται επίσης ζώνες για την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης ή αξιοποίησης γεωργικών προϊόντων, προγράμματα εκθάμνωσης και εκχέρωσης εκτάσεων, που προσφέρονται για καλλιέργεια και διανομή σε ακτήμονες ή αγροτικούς συνεταιρισμούς, οπότε στις επιχειρήσεις που εγκαθίστανται σ' αυτές τις ζώνες ή μέσα σε ζώνες της ΕΤΒΑ ή βιοτεχνικά κέντρα ΕΟΜΕΧ ή βιοτεχνικά κέντρα ή κτίρια επιχειρήσεων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή Συνεταιρισμών, δίδονται οι ενισχύσεις της επόμενης ευνοϊκότερης από άποψη κινήτρων περιοχής.

#### ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν. 1262/1982, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 10 του Ν. 1360/1983 και ειδικά για την εφαρμογή του Νόμου στις παραπάνω κατηγορίες επιχειρήσεων (Κεφ. 2) εκτός από τις ξενοδοχειακές μονάδες, τους ξενώνες, τα επιπλωμένα διαμερίσματα, τα κατασκηνωτικά κέντρα και τις εκμεταλλεύσεις ιαματικών πηγών, η επικράτεια μοιράστηκε στις ακό-

λουθες περιοχές:

ΠΕΡΙΟΧΗ Α: Στην περιοχή αυτή περιλαμβάνεται ο Νομός Αττικής (εκτός από τις επαρχίες Τροιζηνίας, Κυθήρων και του Δήμου Λαυρεωτικής), το τμήμα του Νομού Κορινθίας που συνορεύει με το Νομό Αττικής και μέχρι τον Ισθμό της Κορίνθου και ο Νομός Θεσσαλονίκης εκτός από το τμήμα δυτικά του ποταμού Αξιού και της Επαρχίας Λαγκαδά.

ΠΕΡΙΟΧΗ Β: Περιλαμβάνει τους Νομούς Βοιωτίας, Μαγνησίας, Λάρισας, Κορινθίας, (εκτός από το τμήμα που συνορεύει με το Νομό Αττικής και μέχρι τον Ισθμό της Κορίνθου), Αχαΐας πλην της επαρχίας Καλαβρύτων, Ηρακλείου, την περιοχή της πόλης της Ρόδου, την επαρχία Τροιζηνίας, το Δήμο Λαυρεωτικής, το τμήμα του Νομού Θεσσαλονίκης δυτικά του ποταμού Αξιού, την επαρχία Λαγκαδά και την πόλη της Χαλκίδας.

ΠΕΡΙΟΧΗ Γ: Σ' αυτήν περιλαμβάνονται οι Νομοί Ημαθίας, Κοζάνης, Καβάλας, Φωκίδας, Τρικάλων, Καρδίτσας, Αιτωλοακαρνανίας, Ευβοίας, (εκτός από την πόλη της Χαλκίδας), Άρτας, Πρέβεζας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Πέλλας, Χαλκιδικής, Κιλκίς, Σερρών, Δράμης, Ηλείας, Μεσσηνίας, Χανίων, Κέρκυρας, Φθιώτιδας, Πιερίας, Αργολίδας, Αρκαδίας, Λακωνίας, Λευκάδας, Κεφαλλονιάς, Ζακύνθου, Ευρυτανίας, Γρεβενών, Φλώρινας, Ρεθύμνου, Λασιθίου, Κυκλάδων καθώς και οι επαρχίες Κυθήρων και Καλαβρύτων.

ΠΕΡΙΟΧΗ Δ: Στην περιοχή αυτή ανήκουν οι Νομοί Λέσβου, Χίου, Σάμου, Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου, Δωδεκανήσου εκτός από την πόλη της Ρόδου.

Περιλαμβάνονται ακόμη οι ακριτικές περιοχές των διαφόρων ακριτικών Νομών (εκτός από την νήσο Κέρκυρα) σε απόσταση είκοσι χιλιομέτρων από τα σύνορα και οι Δήμοι και Κοινότητες που τέμνονται από τη ζώνη των 20 χιλιομέτρων.

## ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Για την εφαρμογή του Νόμου ειδικά για τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, τους ξενώνες, τα ενοικιαζόμενα διαμερίσματα, τα CAMPINGS και τις επιχειρήσεις εκμετάλλευσης ιαματικών πηγών και κέντρων χειμερινού τουρισμού η Επικράτεια έχει κατανεμηθεί στις παρακάτω περιοχές:

ΠΕΡΙΟΧΗ Α΄: Περιλαμβάνει το Νομό Αττικής (εκτός από τις Επαρχίες Τροιζηνίας και Κυθήρων και τα νησιά Αίγινα, Σπέτσες και Ύδρα), και το Νομό Θεσσαλονίκης.

ΠΕΡΙΟΧΗ Β΄: Σ' αυτήν υπάγονται τα νησιά Κέρκυρα (εκτός της περιοχής Λευκίμης από γεφύρι Μεσογγής μέχρι Κάβο) Μύκονος, Σκιάθος, Αίγινα, Σπέτσες και Ύδρα, η επαρχία Τροιζηνίας, οι επαρχίες Τεμένους και πεδιάδας του Νομού Ηρακλείου, Μιραμπέλλου του Νομού Λασιθίου, η πόλη της Ρόδου και η πόλη της Χαλκίδας.

ΠΕΡΙΟΧΗ Γ΄: Περιλαμβάνει τους Νομούς Βοιωτίας, Ρεθύμνου, Λασιθίου, Άρτας, Τρικάλων, Κοζάνης, Ημαθίας, Ηλείας, Λακωνίας, Μεσσηνίας, Πρέβεζας, Αιτωλοακαρνανίας, Μαγνησίας (πλην της νήσου Σκιάθου) Λάρισας, Φθιώτιδος, Φωκίδας, Ευβοίας (εκτός από την πόλη της Χαλκίδας), Κορινθίας, Αργολίδας, Αχαΐας, Πιερίας, Χαλκιδικής, Καβάλας, Αρκαδίας, Ευρυτανίας, Καρδίτσας, και Γρεβενών, το υπόλοιπο του Νομού Κέρκυρας, οι νομοί Λευκάδας, Κεφαλονιάς και Ζακύνθου, οι Κυκλάδες (εκτός της Μυκόνου) και το υπόλοιπο της Κρήτης και η επαρχία Κυθήρων.

ΠΕΡΙΟΧΗ Δ΄: Στην τελευταία αυτή περιοχή περιλαμβάνονται οι ακριτικοί Νομοί Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Φλώρινας, Πέλλης, Κιλκίς, Σερρών, Δράμας, Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου, οι Νομοί Λέ-

οβου, Χίου, Σάμου και Δωδεκανήσου (εκτός από την πόλη της Ρόδου).

#### ΕΙΔΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Με την Υπουργική Απόφαση με αριθ. πρωτ. ΠΑ 869/20.3.1984 ορίζεται ότι ο Δήμος Σκύρου, ο Δήμος Κύμης και οι Κοινότητες των τέως Δήμων Κυμαίων, Κοτυλαίων, Κονιστρίων και Αυλώνας μετατάσσονται σε άλλες ευνοϊκότερες από άποψη κινήτρων περιοχές, σαν ζώνες, που παρουσιάζουν έντονο αναπτυξιακό πρόβλημα σε σχέση με την υπόλοιπη περιοχή, και αφορά όλες τις επενδύσεις του Ν. 1262/1982.

Με την Υπουργική απόφαση ΙΕ/13363/4.11.82 ορίζεται ότι σε επιχειρήσεις που εγκαθίστανται μέσα σε βιομηχανικές περιοχές ή ζώνες της ΕΤΒΑ, που βρίσκονται στις περιοχές Α, Β, Γ, Δ, παρέχονται τα κίνητρα της επόμενης ευνοϊκότερης περιοχής.

#### ε) ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΚΙΝΗΤΡΑ: Τα κίνητρα που παρέχονται για επενδύσεις σύμφωνα με το Ν. 1262/1982 είναι τεσσάρων κατηγοριών.

1ον επιχορήγηση

2ον επιδότηση του επιτοκίου

3ον φορολογικές εκπτώσεις και

4ον αυξημένες αποσβέσεις

Τα κίνητρα αυτά παρέχονται διαζευκτικά σε δύο ομάδες.

α) Επιχορήγηση, επιδότηση επιτοκίου και αυξημένες αποσβέσεις.

β) Φορολογικές εκπτώσεις και αυξημένες αποσβέσεις.

#### Α. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ: Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου οι κρατικές επι-

χορηγήσεις στις επιχειρήσεις που πραγματοποιούν επενδύσεις θα χορηγούνται ως εξής, σύμφωνα με την Υπουργ.Απόφαση 1Ε/1618/19.  
.9.1984:

- α) Για επενδύσεις ύψους μέχρι 800 εκατ.δρχ.η επιχορήγηση θα παρέχεται δωρεάν για την κάλυψη ενός μέρους του κόστους της επένδυσης.
- β) Για επενδύσεις από 800 μέχρι 1000 εκατ.δρχ.και για το πέρα των 800 δρχ. ποσό, η επιχορήγηση θα δίνεται κατά 50% δωρεάν και κατά το υπόλοιπο 50% σαν συμμετοχή του Δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο της επιχείρησης που θα έχει υποχρεωτικά τη μορφή Α.Ε. ή Ε.Π.Ε.
- γ) Για επενδύσεις πάνω από 1000 εκατ.δρχ.και για το πάνω από 1000 εκατ. δρχ.ποσό, η κρατική επιχορήγηση θα έχει εξ ολοκλήρου τη μορφή συμμετοχής του Δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο.

Οι επιχορηγήσεις δεν είναι υποχρεωμένες να αποδεχτούν τη συμμετοχή του Δημοσίου και μπορούν να υπαχθούν στα ευεργετήματα του Νόμου αυτού,μόνο για το μέχρι 800 εκατ.δρχ.τιμήμα της επένδυσης,διατηρώντας όμως το ελάχιστο ποσοστό ίδιας συμμετοχής στην συνολική επένδυση.

Αν οι επιχειρήσεις θέλουν την ενίσχυση του Δημοσίου για ολόκληρο το ποσό της Επένδυσης, μέχρι τα 1000 εκατ.δρχ.,είναι υποχρεωμένες να δεχτούν και την κατά 50% συμμετοχή του Δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο της επιχείρησης για το ποσό μεταξύ 800 και 1000 εκ. δρχ.

Για τον προσδιορισμό του όριου των 800 εκ.δρχ.λαμβάνεται υπόψη το συνολικό ύψος του επενδυτικού προγράμματος ,υπολογίζοντας αθροιστικά όλα τα επενδυτικά προγράμματα που αφορούν την

ίδια παραγωγική διαδικασία και υποβάλλονται για υπαγωγή στις διατάξεις του Νόμου μέσα σε διάστημα μέχρι 5 ετών από την ολοκλήρωση της επένδυσης.

Για επενδύσεις σε ξενοδοχεία πάνω από 300 κλίνες η επιχορήγηση, περιορίζεται για το τμήμα της επένδυσης μέχρι 300 κλινών. Ο επενδυτής μπορεί να χρησιμοποιήσει για το υπόλοιπο της επένδυσης, άλλο τρόπο χρηματοδότησης, διατηρώντας όμως το ελάχιστο ποσοστό ίδιας συμμετοχής στην συνολική επένδυση.

Τα ποσοστά της κρατικής επιχορήγησης κατά περιοχή είναι:

#### 1. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ Α΄ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Στην Α΄ περιοχή δεν παρέχονται κατ' αρχήν κίνητρα για το σύνολο των υπαγομένων επενδύσεων.

Κίνητρα στην περιοχή Α΄ παρέχονται μόνο για τις παρακάτω περιπτώσεις:

1. Μέχρι 30 ποσοστιαίες μονάδες για ειδικές επενδύσεις (άρθρ. 9 Ν. 1262/1982, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 16 του Ν. 1360/1983), που είναι οι εξής:

α) Επενδύσεις που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος, τον περιορισμό της ρύπανσης του εδάφους, του υπεδάφους, των υδάτων και της ατμόσφαιρας.

β) Επενδύσεις που αφορούν υποκατάσταση του πετρελαίου και της ηλεκτρικής ενέργειας με αέριο, επεξεργασμένα απορρίμματα, ήπιες μορφές ενέργειας, ανάκτηση απορριπτόμενης θερμότητας, με την προϋπόθεση να περιορίζεται η ρύπανση του περιβάλλοντος, όπως θα διαπιστώνεται σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας.



γ) Επενδύσεις που αφορούν ίδρυση ή επέκταση εργαστηρίων εφαρμοσμένης βιομηχανικής ή ενεργειακής ή μεταλλευτικής έρευνας.

δ) Επενδύσεις παραγωγής προϊόντων ή υπηρεσιών εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας.

ε) Επενδύσεις ειδικών κλπ. ιδρυμάτων και εργαστηρίων ταχύ-ρυθμης αναπροσαρμογής για την απασχόληση μειονεκτούντων ατόμων, όπως αυτά καθορίζονται από τις διατάξεις του Ν. 963/1979 και επενδύσεις επιχειρήσεων των οποίων η πλειοψηφία των συμφερόντων ανήκει σε μειονεκτούντα άτομα ή απασχολούν κατά πλειοψηφία άτομα αυτής της κατηγορίας. Η υπαγωγή στην κατηγορία αυτή των επενδύσεων γίνεται μετά από γνωμάτευση του ΟΑΕΔ προς το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας ή του ΕΟΜΜΕΧ κατά περίπτωση.

2. Μέχρι 30 και επιπλέον μέχρι 15 ποσοστιαίες μονάδες (άρθρο 9 του Ν. 1262/1982 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 16 του Ν. 1360/1983) για επενδύσεις ΟΤΑ, Συνεταιρισμών Ελλήνων εργαζόμενων του εξωτερικού και Ελλήνων ναυτικών της μεσογειακής και ποντοπόρου αλιείας με αντικείμενο δραστηριότητας μία από τις περισσότερες α,β,γ,δ, και ε του άρθρου 9 (ειδικές επενδύσεις) Ν. 1262/1982, που αναφέρονται πιο πάνω.

3. Μέχρι 35 ποσοστιαίες μονάδες (άρθρο 9 του Ν. 1262/1982 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 16 του Ν. 1360/1983).

α) Για επενδύσεις των ΟΤΑ που αφορούν:

- Αξιοποίηση γεωργικών, βιομηχανικών και αστικών απορριμάτων, και αποβλήτων.
- Δημότικες αγορές.
- Χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών.
- Χώρους λοιπών υπηρεσιών (στάθμευση αυτοκινήτων, παροχή μηχανο-

γραφικών υπηρεσιών κ.λ.π.).

β) Για επενδύσεις των ΟΤΑ και Συνεταιρισμών που αφορούν:

Γεωργικές και αλιευτικές επιχειρήσεις σύγχρονης τεχνολογίας.

## II. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ Β΄ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Στις επενδύσεις που εγκαθίστανται στην Β΄ περιοχή παρέχεται επιχορήγηση από 10% έως 25% του κόστους της επένδυσης.

Επίσης τα κίνητρα της περιοχής Β΄ δηλ. από 10% μέχρι 25% του κόστους της επένδυσης παρέχονται στις επενδύσεις που αφορούν επέκταση και εκσυγχρονισμό εγκαταστάσεων:

α) Μεταποιητικών επιχειρήσεων

β) Μεταλευτικών και λατομικών επιχειρήσεων

γ) Ναυπηγοεπισκευαστικών επιχειρήσεων

δ) Επιχειρήσεων πλωτών δεξαμενών

ε) Επιχειρήσεων διαλυτηρίων πλοίων, που είναι εγκατεστημένες μέχρι τη δημοσίευση του Ν. 1262/1982.

Στο τμήμα του Νομού Κορινθίας που συνορεύει με το Νομό Αττικής και μέχρι τον Ισθμό.

Στη βιομηχανική περιοχή Θεσσαλονίκης.

Στην επαρχία Θεσσαλονίκης του Νομού Θεσσαλονίκης, για επενδύσεις που πραγματοποιούνται μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1985.

Επίσης παρέχεται από 10% - 25% του κόστους επένδυσης στις αλιευτικές επιχειρήσεις ιδιωτών που κάνουν επενδύσεις και έχουν την έδρα τους ή είναι εγκατεστημένες στην Α΄ περιοχή, για την προμήθεια καινούργιων σκαφών εγχώριας κατασκευής σύμφωνα με το άρθρο 17 του Ν. 1479/1984.

### III. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ Γ' ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Στις επενδύσεις που εγκαθίστανται στην Γ' περιοχή παρέχεται επιχορήγηση από 15% - 40% του κόστους επένδυσης.

Τα κίνητρα της Γ' περιοχής δηλ. από 15%-40% δίνονται επίσης και σε επενδύσεις μεταλλευτικών και λατομικών επιχειρήσεων που πραγματοποιούνται στην Β' περιοχή, ενώ δεν αλλάζουν τα κίνητρα των επενδύσεων αυτών που γίνονται στην Γ' και Δ' περιοχή.

### IV. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ Δ' ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Στις επενδύσεις που εγκαθίστανται στην Δ' περιοχή, παρέχεται επιχορήγηση από 20% - 50% του κόστους επένδυσης εκτός από τις επενδύσεις της περιοχής Δ' που πραγματοποιούνται στις ειδικές ζώνες που παρουσιάζουν έντονο αναπτυξιακό πρόβλημα και που ορίζονται με Υπουργικές αποφάσεις και για τις οποίες ορίζεται ελάχιστο ποσοστό επιχορήγησης 35%.

Τα κίνητρα της Δ' περιοχής δίνονται επίσης και στις επενδύσεις των πιά κάτω περιπτώσεων που πραγματοποιούνται στις περιοχές Β', Γ', σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 3 του Ν.1262/1982 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 16 παρ. 5 του Ν. 1360/1983.

-Γεωργικές, δασικές, κτηνοτροφικές και αλιευτικές επιχειρήσεις σύγχρονης τεχνολογίας.

-Επιχειρήσεις αξιοποίησης γεωργικών, βιομηχανικών και αστικών απορριμάτων και αποβλήτων.

-Επιχειρήσεις αγροτικών ή αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών

για επενδύσεις σε μηχανικά μέσα σποράς, καλλιέργειας, συγκομιδής και συσκευασίας αγροτικών προϊόντων.

-Ναυπηγοεπισκευαστικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις πλωτών δεξαμενών, διαλυτηρίων πλοίων, ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις που γίνονται από εταιρείες ευρείας λαϊκής συμμετοχής ή από Δήμους, Κοινοότητες και Συνεταιρισμούς των περιοχών που εξυπηρετούνται από την Εταιρεία ή από Έλληνες εργαζόμενους του εξωτερικού ή Έλληνες ναυτικούς της μεσογειακής και ποντοπόρου ναυτιλίας, μόνον, για προμήθεια καινούργιων σκαφών εγχώριας κατασκευής ή μεταχειρισμένων, εφόσον η ηλικία τους δεν ξεπερνά τα 7 χρόνια ή και για μετασκευή μεταχειρισμένων πλοίων και αλιευτικές επιχειρήσεις για την προμήθεια καινούργιων σκαφών εγχώριας κατασκευής.

-Οικίες ή κτίρια που χαρακτηρίζονται διατηρητέα ή παραδοσιακά διασκευαζόμενα σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ή εργαστήρια παραγωγής παραδοσιακών βιοτεχνικών προϊόντων ή χειροτεχνημάτων με την έγκριση του ΥΠΕ ή του ΥΧΟΠ και του ΕΟΤ ή του ΕΟΜΜΕΧ, εφόσον δεν υπάρχει συγκέντρωση ιδιοκτησίας πέρα από 3 μονάδες στο ίδιο φυσικό πρόσωπο ή επιχειρηματικό φορέα, χωρίς να ισχύει αυτός ο περιορισμός για ΟΤΑ και συνεταιρισμούς.

## V. ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ

Παρέχεται επιπλέον επιχορήγηση στις εξής περιπτώσεις και κατά τα παρακάτω ποσοστά:

### 1. Ειδικές επενδύσεις

-Μέχρι 15 επιπλέον ποσοστιαίες μονάδες σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ.2 του Ν.1262/1982 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με

το άρθρο 16 του ν. 1360/1983, για τις ειδικές επενδύσεις στις περιοχές Β', Γ' και Δ' που αφορούν:

- α) Προστασία του περιβάλλοντος, περιορισμό της ρύπανσης του εδάφους και υπεδάφους, των υδάτων και της ατμόσφαιρας.
- β) Υποκατάσταση του πετρελαίου και της ηλεκτρικής ενέργειας με αέριο, επεξεργασμένα απορρίματα, ήπιες μορφές ενέργειας, ανάκτηση απορριπτομένης θερμότητας, με την πρόσθετη προϋπόθεση του περιορισμού της ρύπανσης του περιβάλλοντος, όπως θα διαπιστώνεται σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας.
- γ) Ίδρυση ή επέκταση εργαστηρίων εφαρμοσμένης βιομηχανικής, μεταλλευτικής ή ενεργειακής έρευνας.
- δ) Παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας.
- ε) Ειδικά ιδρύματα και εργαστήρια ταχύρρυθμης αναπροσαρμογής για την απασχόληση μειονεκτούντων ατόμων, όπως αυτά ορίζονται από τις διατάξεις του Ν.963/1979 και επενδύσεις επιχειρήσεων που η πλειοψηφία των συμφερόντων ανήκει σε μειονεκτούντα άτομα ή απασχολούν κατά πλειοψηφία άτομα αυτής της κατηγορίας.  
Η υπαγωγή στην κατηγορία αυτή των επιχειρήσεων γίνεται μετά από γνωμάτευση του ΟΑΕΔ στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας ή του ΕΟΜΕΧ κατά περίπτωση.

## 2. Δημοτικές και Κοινοτικές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις Συνεταιρισμών

-15 επιπλέον ποσοστιαίες μονάδες σε Δημοτικές και Κοινοτικές επιχειρήσεις και σε επιχειρήσεις Συνεταιρισμών και πραγματοποιούν επενδύσεις στις περιοχές Β', Γ' και Δ' σύμφωνα με το άρθρο

9 του Ν.1262/1982, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 16 παρ. 5 του Ν. 1360/1983.

Στις επενδύσεις που γίνονται από ΟΤΑ (Δήμους, Κοινότητες, Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων) που συστήνουν Δημοτικές Επιχειρήσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.1416/1984 και από Συνεταιρισμούς που έχουν αθροιστικά την πλειοψηφία των μετοχών ή μερίδων παρέχεται ολόκληρη η επιπλέον επιχορήγηση, με την προϋπόθεση ότι καθένας από τους υπολοίπους εταίρους, εκτός από τους παραπάνω έχει μετοχές ή μερίδια που δεν υπερβαίνουν το 2% των μετοχών ή του εταιρικού κεφαλαίου αντίστοιχα. Σε κάθε άλλη περίπτωση παρέχεται ποσοστό της επιπλέον επιχορήγησης που είναι ανάλογο με το ποσοστό συμμετοχής των φορέων αυτών στο εταιρικό κεφάλαιο της επιχείρησης.

### 3. Επενδύσεις Ελλήνων Εργαζομένων του Εξωτερικού και Ελλήνων Ναυτικών

-Μέχρι 15 επιπλέον ποσοστιαίες μονάδες για επενδύσεις, αυτού του Νόμου που πραγματοποιούνται στις περιοχές Α', Β', Γ' και Δ' από Έλληνες εργαζόμενους του εξωτερικού ή Έλληνες ναυτικούς της μεσογειακής και ποντοπόρου ναυτιλίας, σύμφωνα με το άρθρο 17 του Ν.1262/1982, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 20 του Ν.1360/1983 και με τις εξής προϋποθέσεις:

α) Η πλειοψηφία των συμφερόντων του φορέα της επένδυσης να ανήκει σε Έλληνες εργαζόμενους του εξωτερικού ή σε Έλληνες ναυτικούς που έχουν συμπληρώσει τρία τουλάχιστον χρόνια απασχόλησης και συνεχούς εγκατάστασης στο εξωτερικό, μέχρι την υποβολή της αίτησης για υπαγωγή στα ευεργετήματα του Νόμου και των οποίων η ίδια συμμετοχή προέρχεται αποδειγμένα από εισαχθέν συνάλλαγμα.

β) Οι επενδύσεις ενεργούν αποκλειστικά και μόνο για λογαριασμό τους.

γ) Ο επαναπατρισμός και η μόνιμη εγκατάσταση των επενδύσεων στην Ελλάδα πρέπει να γίνεται το αργότερο μέχρι την ολοκλήρωση των ενισχυομένων από τον νόμο αυτό επενδύσεων τους.

Τα δικαιολογητικά και οι προϋποθέσεις υπαγωγής των επενδύσεων Ελλήνων εργαζομένων του εξωτερικού και Ελλήνων Ναυτικών της μεσογειακής και ποντοπόρου Ναυτιλίας καθορίζονται με τις Υπουργικές Αποφάσεις με αρ.πρ. ΙΕ/12076/5.10.82 και ΙΕ/12077/5.10.82.

4. Μεταποιητικές, μεταλλευτικές και λατομικές και ναυπηγοεπισκευαστικές επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλες βιομηχανικές περιοχές και βιοτεχνικά κέντρα του ΕΟΜΕΧ καθώς και σε βιοτεχνικά κέντρα και κτίρια επιχειρήσεων ΟΤΑ ή Συνεταιρισμών δικαιούνται να πάρουν την ενίσχυση της επόμενης ευνοϊκότερης από άποψη κινήτρων περιοχής από εκείνης στην οποία βρίσκονται προκειμένου για επέκταση ή εκσυγχρονισμό.

#### VI. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΔΑΠΑΝΩΝ ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Τέλος για τις δαπάνες μετεγκατάστασης επιχειρήσεων από την περιοχή Α' στις περιοχές Β', Γ' και Δ' ή στις ειδικές ζώνες που προβλέπονται μέσα στις περιοχές Β', Γ' και Δ', παρέχεται επιχορήγηση ποσοστού ίσου με το μέγιστο ποσοστό επιχορήγησης της περιοχής μετεγκατάστασης, αυξημένο κατά 15 ποσοστιαίες μονάδες. Στις άλλες περιπτώσεις μετεγκατάστασης επιχειρήσεων το ποσοστό επιχορήγησης των δαπανών μετεγκατάστασης καθορίζεται με βάση τα ποσοστά επιχορήγησης των περιοχών όπου γίνεται η μετεγκατάσταση. Οι κα-

τηγορίες δαπανών μετεγκατάστασης που υπάγονται στις διατάξεις του Ν.1262/1982 έχουν καθοριστεί με την Υπουργική Απόφαση με αρ.πρ.ΙΕ/12078/4.10.82.

#### Β.ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ

Ο ακριβής καθορισμός του ποσοστού επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου για κάθε επένδυση, μέσα στα πλαίσια των προβλεπόμενων ανώτατου και κατώτατου ποσοστού κατά περιοχές, γίνεται με βάση συνδυασμένα ιδιωτικοοικονομικά και κοινωνικοοικονομικά κριτήρια (ύψος ίδιας συμμετοχής, βιωσιμότητα της επιχείρησης, απασχόληση, εξοικονόμηση ενέργειας, τεχνολογία, παραγωγικότητα κλπ.) που περιέχονται σε Υπουργικές Αποφάσεις και τα οποία δίνονται στους επενδυτές μαζί με τα έντυπα υπαγωγής στις διατάξεις του Ν.1262/1982.

#### Γ. ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ

Οι επιχειρήσεις που υποβάλλουν τα επενδυτικά τους σχέδια για υπαγωγή στις διατάξεις του Ν.1262/1982 μπορούν επίσης να ζητήσουν, είτε δάνειο από οποιαδήποτε Τράπεζα, είτε να χρησιμοποιήσουν ομολογιακά δάνεια δημόσιας εγγραφής ή ακόμη να ζητήσουν δάνεια από άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, με σκοπό να καλύψουν το χρηματοδοτικό τους σχήμα, εκτός από την επιχορήγηση και την ίδια συμμετοχή τους.

Στην παραπάνω περίπτωση, βάσει του άρ. 11 του Ν. 1262/82 παρέχεται επιδότηση του εκάστοτε κατά περίπτωση εφαρμοζομένου επιτοκίου σε ποσοστό ίσο προς το αντίστοιχο ποσοστό της επιχορήγησης. Η επιδότηση θα παρέχεται για τα τρία (3) πρώτα χρόνια της εξυπηρέτησης των δανείων, εκτός από τις επενδύσεις της Δ' περιοχής που γίνονται μέσα στις ειδικές ζώνες και παρουσιάζουν έντονο αναπτυξιακό πρόβλημα και για τις οποίες η επιδότηση θα



χορηγείται για τα έξη (6) πρώτα χρόνια εξυπηρέτησης του δανείου.

#### Δ. ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Απαραίτητη προϋπόθεση για την υπαγωγή των επενδυτικών προτάσεων στις διατάξεις του Ν.1262/82 όπως τροποποιήθηκε αργότερα, για την παροχή της επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου, είναι τόσο να ορίζεται βάσει του άρθρ. 1 του Νόμου το είδος της επένδυσης σαν "παραγωγική επένδυση" όσο, και να ορίζεται στο αρ.2 του Νόμου, ο φορέας σαν υπαγόμενη επιχείρηση.

Επίσης απαραίτητη προϋπόθεση για την παροχή επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου αποτελεί η συνεισφορά ίδιας συμμετοχής από τον επενδυτή, σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 1262/1982, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 14 του Ν. 1360/83.

Το κατώτερο ποσοστό της ίδιας συμμετοχής κατά περιοχές ανάπτυξης είναι: Για την περιοχή Α' (και μόνο για τις περιπτώσεις των ειδικών επενδύσεων) 30% του συνολικού κόστους επένδυσης για την Β' περιοχή 35% , για τη Γ' περιοχή 25% και για την Δ' περιοχή 15%. Ειδικά για τις επενδύσεις εργαζομένων του Εξωτερικού και των Ελλήνων ναυτικών, η ίδια συμμετοχή μειώνεται κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες για κάθε περιοχή, εκτός από την περιοχή Δ' που το ελάχιστο ποσοστό ίδιας συμμετοχής ορίζεται σε 10% , του συνολικού κόστους επένδυσης.

-Η ίδια συμμετοχή του επενδυτή αποτελεί ίδιο κεφάλαιο για τις ατομικές επιχειρήσεις με ύψος επένδυσης μέχρι 20 εκατ.δρχ. και εταιρικό κεφάλαιο για τις υπόλοιπες ,δηλαδή, για επενδύσεις πάνω από 20 εκατ. δρχ. θα πρέπει ο φορέας να είναι εταιρεία.Ειδικά για τους συνεταιρισμούς ίδια συμμετοχή θεωρείται για μεν τους νεοϊδρυμένους το καταβεβλημένο κεφάλαιό τους, για δε τους υφιστάμενους το ποσό της αύξησης του συνεταιριστικού τους κε-

φαλαίου ή ο σχηματισμός ειδικού αποθεματικού ή κατά περίπτωση ή χρησιμοποίηση αποθεματικών εκτός του τακτικού.

Στις υπόλοιπες περιπτώσεις ίδια συμμετοχή είναι: Για τις νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις το καταβεβλημένο κεφάλαιο τους και για τις υφιστάμενες το ποσό αύξησης των κεφαλαίων τους ή κατά περίπτωση της κεφαλαιοποίησης των φορολογηθέντων αποθεματικών εκτός του τακτικού.

Ειδικά στις περιπτώσεις παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας και εφόσον αυτή στηρίζεται σε ελληνική έρευνα ή ίδια συμμετοχή μπορεί κατά περίπτωση να καλύπτεται μερικώς ή ολικώς από κεφαλαιοποίηση της καθαρής θέσης της υπάρχουσας επιχείρησης.

-Ατομικές επιχειρήσεις που πραγματοποιούν επενδύσεις μέχρι 20 εκατ. δρχ. μπορεί να διατηρούν την μορφή τους αν εγκριθεί αναπροσαρμογή κόστους μέχρι 30% και το συνολικό ύψος της επένδυσης υπερβεί έτσι το όριο των 20 εκατ. δρχ.

#### Ε. ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΣ ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ

Ο Νόμος προβλέπει (σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν. 1262/82, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 18 του Ν. 1360/1983) την παροχή εκπτώσεων από τα φορολογητέα καθαρά κέρδη των επιχειρήσεων που είναι εγκαταστημένες ή μεταφέρονται ή ιδρύονται στις περιοχές Β', Γ' και Δ' κατά τα εξής ποσοστά:

Για την περιοχή Β' το ποσοστό της αφορολόγητης έκπτωσης επί της αξίας, της επένδυσης είναι 40% και μπορεί να φτάσει μέχρι το 60% των ετήσιων κερδών.

Για την Γ' περιοχή το ποσοστό έκπτωσης ορίζεται σε 55% επί της αξίας της επένδυσης και μπορεί να φθάσει μέχρι το 75% των ετήσιων κερδών.

Τέλος για την περιοχή Δ' προβλέπεται έκπτωση 70% επί της αξίας της επένδυσης και μπορεί να φθάσει μέχρι 90% των ετησίων κερδών.

Οι αφορολόγητες εκπτώσεις παρέχονται μέχρι την 31.12.92 για επενδύσεις που δεν έχουν υπαχθεί στο καθεστώς επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου που προβλέπει ο Νόμος.

Οι αφορολόγητες εκπτώσεις παρέχονται για το μέχρι 800 εκατ. δρχ. τμήμα της επένδυσης, για δε τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις για τις 300 πρώτες κλίνες.

#### ΣΤ. ΑΥΞΗΜΕΝΕΣ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ

Με τον Νόμο αυτό προσαυξάνονται (σύμφωνα με το άρθρο 15 του Ν. 1262/1982, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 19 του Ν. 1360/83) οι συντελεστές των τακτικών αποσβέσεων, των παγίων περιουσιακών στοιχείων των υπαγομένων επιχειρήσεων, προκειμένου για πάγια που θα αποκτηθούν μετά την έναρξη ισχύος αυτού του Νόμου (16.2.82) ανάλογα με την περιοχή στην οποία εγκαθίστανται και ανάλογα με τις βάρδιες εργασίας κατά τα πιά κάτω ποσοστά:

(☺) Οι αυξημένες αποσβέσεις δίνονται και στις δύο ομάδες κινήτρων δηλ. και στην ομάδα επιχορήγηση - επιδότηση επιτοκίου και στην περίπτωση των αφορολόγητων εκπτώσεων.

Περιοχή	α' Βάρδια	β' Βάρδια	γ' Βάρδια
Α'	-	20%	40%
Β'	20%	40%	80%
Γ'	35%	70%	120%
Δ'	50%	100%	150%

## 2. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 1892/90

### α) Γ Ε Ν Ι Κ Α

Ο αναπτυξιακός Ν. 1892/90 αντικατέστησε τον Ν. 1262/82 . Ουσιαστικά είναι μία επανέκδοση του 1262/82 με ελάχιστες παραλλαγές. Τα κίνητρα που απρέχει είναι ακριβώς τα ίδια, με κάποιες όμως μικρές διαφορές στα ποσοστά, όπως της επιχορήγησης. Ωστόσο, υπάρχουν και κάποιες διαφορές, που αν και φαινομενικά ασήμαντες, μπορούν να επηρεάσουν σε κάποιο βαθμό τις επενδυτικές αποφάσεις και γενικότερα το επενδυτικό κλίμα.

Γι' αυτό θεωρήσαμε σκόπιμο, να μην αναφερθούμε αναλυτικά στο περιεχόμενο αυτού του Νόμου, αφού δεν διαφέρει βασικά απ' τον Ν. 1262/82 που ήδη αναφερθήκαμε αναλυτικά, αλλά να περιοριστούμε στην αναφορά και κριτική των κυριότερων διαφορών των δύο αυτών Νόμων.

### β) ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΤΩΝ α.Ν. 1262/82 και 1892/90

Οι κυριότερες και σημαντικότερες διαφορές που παρατηρούμε στους α.Ν. 1262/82 και 1892/90 είναι οι παρακάτω:

1) Αύξηση των ποσοστιαίων μονάδων ίδιας συμμετοχής σε όλες τις περιοχές επενδύσεων.

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ 1262/82	ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ 1892/90
A	30%	40%
B	35%	40%
Γ	25%	35%
Δ	15%	25%

Αυτά τα ποσοστά είναι το ελάχιστο της ίδιας συμμετοχής.

2)

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ 1262/82	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ 1892/90
A	-	-
B	10-25%	15%
Γ	15-40%	25%
Δ	20-50%	35%
ΘΡΑΚΗ	35%	45%

3) Αύξηση των ποσοστιαίων μονάδων αφορολόγητης έκπτωσης επί της αξίας της επένδυσης, ενώ έμειναν σταθερά τα ποσοστά αφορολόγητων ετήσιων κερδών.

4) Παρατηρούμε στον 1892/90 διαφορετική αντιμετώπιση όσον αφορά τις επενδύσεις ξενοδοχειακών επιχειρήσεων ξενώνων, ενοικιαζομένων δωματίων, και κατασκηνωτικών κέντρων στα ποσοστά των επιχορηγήσεων και του κινήτρου των αφορολόγητων εκπτώσεων. Τα ποσοστά αυτά είναι μειωμένα για τις παραπάνω επενδύσεις.

5) Η χρονική διάρκεια της παράτασης του επενδυτικού έργου στον 1892/90 περιορίζεται σε ένα(1) έτος, εκτός από περιπτώσεις ανωτέρας βίας παράταση ενός (1) επιπλέον έτους. Αντίθετα στον 1262/1982 δινόταν απεριόριστη χρονική διάρκεια από μια ειδική επιτροπή ελέγχου.

6) Στον 1892/90 δεν ισχύει η διάταξη του Ν.1262/82 για τη συμμετοχή του δημοσίου ως μετόχου για επενδύσεις άνω των 2,5 δις δρχμών (άρθρο 4 παρ.β,γ).

7) Στον 1892/90 η αξία του οικοπέδου δεν συμπεριλαμβάνεται στην ίδια συμμετοχή όπως ίσχυε στον 1262/82.

8) Οι αιτήσεις για την υπαγωγή των επιχειρήσεων στις διατάξεις του α.Ν. 1892/90 ,υποβάλλονται το πρώτο δίμηνο κάθε εξαμήνου του κάθε έτους και η διαδικασία εξέτασης και υπαγωγής των αιτήσεων ολοκληρώνεται μέχρι το τέλος του εξαμήνου που υποβλήθηκαν. Αντίθετα στον α.Ν. 1262/82 δεν υπήρχε κανένας χρονικός περιορισμός στην υποβολή των αιτήσεων.

Παρατηρούμε; λοιπόν, από τις παραπάνω διαφορές ότι ο Ν. 1892/90 είναι αρκετά φειδωλός σε σχέση με τον 1262/82, και αυτό φαίνεται κυρίως στην αύξηση των ποσοστών της ίδιας συμμετοχής, στην κατάργηση της αξίας του λογισμού της αξίας του οικοπέδου στην ίδια συμμετοχή και στον χρονικό περιορισμό της υποβολής των αιτήσεων.

Μ'αυτές τις τροποποιήσεις ο 1892/90 προσπαθεί να περιορίσει και να αποφύγει τις αρνητικές επιπτώσεις που παρατηρήθηκαν κατά την εφαρμογή του Ν.1262/82 .

Συγκεκριμένα παρατηρήθηκε μεγάλος αριθμός εγκριθεισών αιτήσεων που δεν υλοποιήθηκαν λόγω αναποτελεσματικού ελέγχου της πορείας των επενδυτικών έργων.

Παράλληλα δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις που δηλώθηκαν υπερτιμημένες αξίες οικοπέδων που αλλοίωναν την αξία της ίδιας συμμετοχής, με αποτέλεσμα την καταστράτηγηση των προνομίων του νόμου με όλες τις συνεπαγόμενες συνέπειες. Η κατάργηση της συμμετοχής του οικοπέδου στην ίδια συμμετοχή έχει και την αρνητική του πλευρά, διότι με αυτό τον τρόπο μειώνεται η αξία της επιχορήγησης αφού ο επενδυτής θα αναγκαστεί μέρος αυτής να την διαθέσει για αγορά οικοπέδου το οποίο είναι αναπόσπαστο μέρος της επένδυσης.

Επιπλέον η αύξηση των ποσοστών της ίδιας συμμετοχής λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας στο επενδυτικό ενδιαφέρον χαμηλότερων οικονομικά επενδυτών. Η φειδωλή στάση του παρόντος νόμου ως προς την παροχή κινήτρων φαίνεται και από την μείωση των ποσοστών της επιχορήγησης που σταθεροποιήθηκαν σε χαμηλότερο ποσοστό σε αντίθεση με τα μεταβαλλόμενα ποσοστά του 1262/1982.

Για παράδειγμα, ο Ν. 1262/82 στην Β' περιοχή είχε ως ανώτερο ποσοστό το 25% ενώ ο 1892/90 έχει καθορίσει το MAXIMUM στις 15 ποσοστιαίες μονάδες.

Ο νέος Νόμος επίσης αντιμετωπίζει λιγότερο ευνοϊκά το επενδυτικό ενδιαφέρον για τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις. Αυτή η περιοριστική διάταξη του νόμου έχει ως σκοπό τη μείωση του επενδυτικού ενδιαφέροντος προς τους μη παραγωγικούς κλάδους της οικονομίας και τον προσανατολισμό της επενδυτικής δραστηριότητας προς τους παραγωγικούς κλάδους (βιομηχανικές επιχειρήσεις κλπ.)

Πρόσφατα (Ιούνιος 1992) , μάλιστα, το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, αποφάσισε ότι δεν παρέχονται οι επιχορηγήσεις του α.Ν. 1892/90 στις τουριστικές επιχειρήσεις.

Πιό συγκεκριμένα οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, οι ξενώνες οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών στήριξης τουριστικών και ξενοδοχειακών μονάδων δεν μπορούν πλέον να τύχουν της επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίων του Ν. 1892/90 για καμιά από τις παραγωγικές δαπάνες που ορίζονται στο άρθρο 1 αυτού του Νόμου.

Επιπλέον, το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, μέσα σε μια γενικότερη προσπάθεια μείωσης των γραφειοκρατικών διαδικασιών, στο άρθρο 66 του Νέου φορολογικού Νόμου σχετικά με την αναμόρφωση της άμεσης φορολογίας περιέλαβε τροποποιήσεις του α.Ν. 1892/90 που στοχεύουν απλούστευση και επιτάχυνση των διαδικασιών υποδοχής, εξέτασης και έγκρισης των επενδυτικών σχεδίων, την τόνωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων , την προσαρμογή των επενδυτικών κινήτρων στις ανάγκες της αναπτυξιακής πολιτικής και της ορθολογικής διαχείρισης των εθνικών πόρων και την επίσπευση της υλοποίησης των επιχορηγούμενων επενδύσεων ώστε να διασφαλίζονται τα συμφέροντα του Δημοσίου και της Εθνικής οικονομίας.

Επίσης για την υλοποίηση των πιό πάνω στόχων, αποφασίστηκε ότι η επιχορήγηση του Δημοσίου σε επενδυτικά σχέδια όλων των τομέων παραγωγής ύψους άνω των 300 εκ.δρχ. καταβάλλεται εξ ολοκλήρου μετά την πιστοποίηση ολοκλήρωσης της επένδυσης.

Αυτή η απόφαση, κατά τη γνώμη μας είναι πολύ σημαντική, διότι έτσι αποφεύγονται οι περιπτώσεις καταχρήσεων η ατασθαλειών, που παρατηρήθηκαν στο παρελθόν. Αυτό το μέτρο όμως είναι πιθανό να αποφέρει και αντίθετα αποτελέσματα, όσο αφορά το επενδυτικό ενδιαφέρον για σοβαρά επενδυτικά σχέδια, γιατί είναι πιθανό ο υποψήφιος επενδυτής να αντιμετωπίσει προβλήματα εξασφάλισης χρηματοδοτικών πόρων μέχρι την ολοκλήρωση της επένδυσης.



ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

## Μ Ε Ρ Ο Σ   Τ Ρ Ι Τ Ο

### 1. ΠΕΝΤΑΕΤΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

#### **α) Γ Ε Ν Ι Κ Α**

Τα πενταετή προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης είναι όργανα συντονισμού της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής ενεργοποίησης του παραγωγικού δυναμικού μιάς χώρας για την προώθηση μιάς αυτοδύναμης οικονομικής ανάπτυξης.

Τα πενταετή προγράμματα εκφράζουν μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα, τις μακροχρόνιες αναπτυξιακές επιδιώξεις στον οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα, καθορίζοντας τις βασικές κατευθύνσεις.

Στην Ελλάδα τα πενταετή προγράμματα εμφανίστηκαν μετά το 1981 με την αλλαγή του πολιτικού σκηνικού της χώρας, όπου το τότε κυβερνών κόμμα, θέλησε να παρουσιάσει και να εφαρμόσει μια νέα μορφή οικονομικού και πολιτιστικού προγραμματισμού, όπως αυτή εκφράστηκε από το πενταετές 1983-1987.

Δεν πρέπει να συγχέουμε τους αναπτυξιακούς νόμους με τα πενταετή προγράμματα.

Οι αναπτυξιακοί νόμοι δίνουν περισσότερο βάρος στην ανάπτυξη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και είναι ένα επιμέρους πρόγραμμα αναπτυξιακής πολιτικής μέσα στο γενικό πλαίσιο του σχεδιασμού για την ανάπτυξη κυρίως της εγχώριας βιομηχανίας και βιοτεχνίας.

Τα πενταετή προγράμματα περιλαμβάνουν μιά σειρά από στόχους και σκοπούς που εκφράζουν μια μεσοχρόνια και μακροχρόνια πολιτική ανάπτυξης. Είναι κυβερνητικά προγράμματα που αφορούν και περιλαμβάνουν ολόκληρο το πλαίσιο της οικονομικής και πολιτιστι-

κής ζωής του τόπου.

Το βασικό σκεπτικό του πενταετούς έγκειται στο ότι βάζοντας κάποιους συγκεκριμένους χρονικά στόχους υπάρχει η δυνατότητα να ελεγχθούν και να παρακολουθηθούν οι τυχόν αποκλίσεις που θα εμφανίσουν αυτοί οι στόχοι κατά την διάρκεια του χρόνου.

Έτσι τα προβλήματα της οικονομίας δεν καταμερίζονται, δεν κερματίζονται, δεν ξεχωρίζονται, αλλά μπαίνουν κάτω από ένα γενικό πλαίσιο αντιμετώπισης με μια σειρά μέτρων όπως εκφράζονται στα πενταετή προγράμματα.

Τα πενταετή εμφανίζουν την ανάγκη της συνεχούς παρουσίας του κράτους σαν συντονιστικός παράγοντας σε όλους τους τομείς μιάς κοινωνίας (οικονομία - πολιτισμός κ.λ.π.).

Λόγω της αλλαγής της πολιτικής κατάστασης στη χώρα μας, το πενταετές πρόγραμμα 1988-1992, δεν εφαρμόσθηκε, διότι όπως προαναφέραμε αυτά τα πενταετή προγράμματα εκφράζουν τις επιδιώξεις και τους στόχους ορισμένων κυβερνήσεων. Έτσι θα αναφερθούμε μόνο στο πενταετές πρόγραμμα 1983- 1987.

## **β) ΠΕΝΤΑΕΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1983 - 1987**

### **1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΟΥ ΠΕΝΤΑΕΤΟΥΣ 1983- 87**

Μετά το 1981 η τότε κυβέρνηση παρουσίασε το πενταετές πρόγραμμα 1983-87 όπου αυτό περιελάμβανε τους βασικούς στόχους και επιδιώξεις της γενικότερης στρατηγικής της πολιτικής για την οικονομική και πολιτιστική πορεία της Ελλάδας.

Το πρόγραμμα αυτό εντόπιζε και παρουσίαζε τα προβλήματα και την κρίση που διέπουν την Ελληνική οικονομία, σ'όλους σχεδόν τους τομείς της - κλειδιά για την ανάπτυξή της. Έθετε υπό αμφισβήτηση τα μέχρι τότε πρότυπα ανάπτυξης της οικονομί-

ας, παρουσιάζοντας ταυτόχρονα ως επιτακτική την ανάγκη αντικαταστάσεώς τους με άλλες μορφές προτύπων, στόχων και στρατηγικών για μια βραχυχρόνια ανάκαμψη της οικονομίας.

Οι βασικές κατευθύνσεις του πενταετούς προγράμματος 1983-87 ήταν η μείωση της αυξανόμενης ανεργίας και η αποδυνάμωση του στασιμοπληθωρισμού που αποτελούν τα πιο πιεστικά βραχυπρόθεσμα προβλήματα.

Η αύξηση του εγχώριου προϊόντος που θα συνδιάζεται με μια σειρά αναπτυξιακών μέτρων.

Ταυτόχρονη προώθηση εξειδικευμένων προγραμμάτων και μέτρα πολιτικής για την αύξηση της απασχόλησης ιδιαίτερα για τις γεωγραφικές περιοχές και τμήματα του πληθυσμού που εμφανίζουν έντονα φαινόμενα ανεργίας.

Η εξεύρεση πόρων για την πραγματοποίηση αυτών των επιδιώξεων και για μια σειρά επενδύσεων που απαιτούνται για την αύξηση του εθνικού εισοδήματος.

Για την ιδιωτική πρωτοβουλία προέβλεπε να εξασφαλίσει ένα ευρύτερο πεδίο δράσης και ένα σταθερό πλαίσιο κανόνων και κατευθύνσεων πολιτικής. Στα πλαίσια αυτών των επιδιώξεων θα ήταν η παρουσίαση μιάς σειράς κινήτρων με την μορφή αναπτυξιακών νόμων που ενισχύουν τις παραγωγικές επενδύσεις.

Μιά άλλη σημαντική επιδίωξη αυτού του προγράμματος ήταν η πάταξη της γραφειοκρατίας και η αποδοτική ενεργοποίηση του κρατικού μηχανισμού για την ενίσχυση ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ώστε αυτές να αναπτύξουν αποτελεσματικά τις επιχειρηματικές τους πρωτοβουλίες, με ταυτόχρονη διεύρυνση του φάσματος των επιχειρηματικών και επενδυτικών φορέων, με την ενίσχυση των συνεταιρισμών, των εταιρειών λαϊκής βάσης και του

ρόλου σ' όλα αυτά της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Βασική επιδίωξη ήταν και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας παραγωγής τόσο στο εσωτερικό όσο και στις διεθνείς αγορές θεωρώντας την σαν βασική προϋπόθεση για την υλοποίηση του στόχου του πενταετούς Προγράμματος. Γίνεται επίσης λόγος για προσεκτική ιεράρχηση των επιδιώξεων και των στόχων, δίνοντας προτεραιότητα εκτός από την Εθνική Άμυνα που προέχει για λόγους Εθνικής ασφάλειας, στην υγεία στην παιδεία, στην κοινωνική ασφάλιση και σε άλλες κοινωνικές υπηρεσίες, στην αύξηση της απασχόλησης και την επιλεκτική προώθηση νέας τεχνολογίας, την ενίσχυση των εξαγωγών και των ανταγωνιστική υποκατάσταση τμήματος των εισαγωγών.

Το πενταετές 83-87 κάνει σαφή λόγο για την ανάμειξη του κράτους σε όλους τους τομείς του προγράμματος κάτι το οποίο είναι χαρακτηριστικό στοιχείο σε αυτές τις μορφές αναπτυξιακών βραχυπρόθεσμων προγραμμάτων. Ο ρόλος του κράτους δεν περιορίζεται απλά και μόνο στην κατανομή των πόρων, αλλά επεκτείνεται σ' ένα συγκεκριμένο πλέγμα μέτρων που θα αποτελέσουν μία "αναπτυξιακή πολιτική προσφοράς". Στο χώρο αυτό, ο ρόλος του δημοσίου τομέα, του οποίου η συμβολή στην οικονομία θα αποκτήσει ένα σαφώς αναπτυξιακό χαρακτήρα, θα είναι βασικός.

Το κράτος συμμετέχει ενεργά, όχι μόνο στη δίκαιη κατανομή του κοινωνικού πλεονάσματος, αλλά και στις παραγωγικές διαδικασίες, στην κινητοποίηση των αναπτυξιακών πόρων και στον προγραμματισμένο συντονισμό των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων.

Έτσι το πενταετές 1983- 87 προσδιορίζοντας καθαρά τον κοινωνικό του ρόλο, επιχειρεί μία συντονισμένη προσπάθεια αντι-

μετώπισης των καθοριστικών εκείνων παραγόντων , που περιορίζουν την ικανοποίηση των αυξανόμενων αναγκών.

Επιδιώκει την πληρέστερη αξιοποίηση των ανθρωπίνων πόρων με την κοινωνική αναγνώριση της αξίας της εργασίας, με βαθιές θεσμικές αλλαγές στην εκπαίδευση και προώθηση της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και της λαϊκής επιμόρφωσης. Δίνει μεγάλη έμφαση στην προώθηση της έρευνας και της τεχνολογίας με ουσιαστική αύξηση των δημοσίων δαπανών . Επιδιώκεται ο εκσυγχρονισμός και η αποκέντρωση της δημόσιας διοίκησης με κατάλληλη στελέχωση και θεσμικές αλλαγές για την πάταξη της γραφειοκρατίας και ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης . Επίσης επιδιώκεται ριζική αναδιάρθρωση των δημοσίων δαπανών με έμφαση στις επενδυτικές αντί των καταναλωτικών δαπανών με βασικό στόχο τον περιορισμό των ελλειμμάτων. Τέλος, επιδιώκεται ουσιαστικός αναπροσανατολισμός του πιστωτικού συστήματος , με τον εκσυγχρονισμό των τραπεζών και τη δημιουργία νέων μορφών πιστωτικών φορέων ή επιχειρήσεων.

Η αναπτυξιακή πολιτική κατά κλάδους οικονομικής δραστηριότητας διέπεται από μια ολοκληρωμένη θεώρηση του κάθε τομέα. Στη γεωργία προωθούνται οι συνεταιριστικές δραστηριότητες και αναμορφώνεται η πολιτική τιμών βασισμένη σε μια ορθολογική χρήση γης. Στη βιομηχανία ενισχύεται ουσιαστικά ο ρόλος του κράτους σαν παραγωγού και προσανατολίζεται η πολιτική προμηθειών στη στήριξη της εγχώριας βιομηχανίας. Προωθείται η κλαδική πολιτική σε επιλεγμένους τομείς βιομηχανικής δραστηριότητας, προωθούνται μονάδες που τονίζουν τις διασυνδέσεις με την εγχώρια υποδομή και τονίζονται οι τεχνολογίες αιχμής. Επίσης γίνεται λόγος για διεύρυνση και ριζική αναμόρφωση και απλοποίηση

ση των διαδικασιών για την εγκατάσταση και λειτουργία βιομηχανικών επιχειρήσεων. Στην προσπάθεια αυτή αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στη συμβολή των μικρομεσαίων εξειδικευμένων μέτρων πολιτικής.

Στον ενεργειακό τομέα δίνεται έμφαση στις νέες μορφές ενέργειας και στην καλύτερη αξιοποίηση των εγχώριων πόρων. Προωθείται ο καλύτερος έλεγχος και η αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου που θεωρείται εθνική περιουσία. Στα δημόσια κατασκευαστικά έργα δίνεται μεγάλη έμφαση στην προγραμματισμένη κατασκευή έργων υποδομής υψηλής προτεραιότητας στα οδικά δίκτυα, τα συγκοινωνιακά έργα τόσο Αθήνας - Θεσσαλονίκης όσο και της περιφερειακής ανάπτυξης και οικονομικής αποκέντρωσης, την ύδρευση και αποχέτευση, τα λιμάνια και τα εγγειοβελτιωτικά έργα. Επίσης, προωθούνται ουσιώδεις θεσμικές αλλαγές στη διαδικασία κατασκευής των έργων.

Στις μεταφορές προωθείται μια συντονισμένη προσπάθεια αύξησης του επιπέδου εξυπηρέτησης με οργανωτικές και θεσμικές αλλαγές. Στη ναυτιλία επιδιώκεται η τόνωση του παραγωγικού δυναμικού και η ενίσχυση του ρόλου της Ελλάδας στη διαμόρφωση διεθνούς πολιτικής θαλασσίων μεταφορών. Στον τουρισμό επιδιώκεται η αναβάθμιση και ο αναπροσανατολισμός των προσφερομένων υπηρεσιών. Τέλος, στο εμπόριο θεσμοποιείται η προστασία του καταναλωτή, προωθούνται συνεταιριστικές εμπορικές οργανώσεις, ενισχύονται οι περιφερειακές και τοπικές αγορές, καθώς και οι συλλογικοί εξαγωγικοί φορείς.

Η αποκέντρωση και η περιφερειακή ανάπτυξη αποτελούν θεμελιακούς στόχους του πενταετούς προγράμματος. Η δημογραφική και παραγωγική ανασυγκρότηση στην περιφέρεια τοποθετείται στο

κέντρο της αναπτυξιακής πολιτικής. Το Πρόγραμμα στοχεύει στο ζωντάνεμα της περιφέρειας και την αντιστροφή της διαδικασίας κατάρρευσης του παραγωγικού και πολιτιστικού ιστού της υπαίθρου. Προωθείται σε μεγάλη κλίμακα η ανάληψη δραστηριοτήτων από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και η προγραμματισμένη χωροταξική οργάνωσή τους.

Στον οικιστικό τομέα καθιερώνεται ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός και η προγραμματισμένη επέκταση των πόλεων και κωμοπόλεων και προωθείται η ανάπτυξη του συνολικού οικιστικού πλέγματος της χώρας με οριοθέτηση των ζωνών χρήσεων γης. Ταυτόχρονα, επιδιώκεται η βελτίωση της κατοικίας κυρίως ως προς την υποδομή και το πολεοδομικό περιβάλλον και η μείωση των ανισοτήτων στις συνθήκες διαβίωσης.

Πρώτη προτεραιότητα δίνεται στον κοινωνικό προγραμματισμό και στη λύση των προβλημάτων που σχετίζονται με την ποιότητα ζωής. Ο στρατηγικός στόχος είναι η δημιουργία μιάς ανώτερης ποιότητας ζωής, δηλαδή η ολόπλευρη ανάπτυξη του ανθρώπου, του φυσικού και κοινωνικού του περιβάλλοντος, η ικανοποίηση των υλικών και πολιτιστικών αναγκών.

Στον τομέα της υγείας, ριζική αλλαγή αποτέλεσε η θεμελίωση του Εθνικού Συστήματος Υγείας, που είχε σκοπό να δώσει τέλος στην εμπορευματοποίηση της υγείας. Ήταν μιά καινοτομία για τα Ελληνικά δεδομένα η εφαρμογή του Ε.Σ.Υ. με νοσοκομειακούς γιατρούς πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, σε συνδυασμό με την δημιουργία μιάς σειράς άρτια εξοπλισμένων περιφερειακών και νομαρχιακών νοσοκομείων και κυρίως μ'ένα ολοκληρωμένο σύστημα κέντρων υγείας και περιφερειακών υγειονομικών σταθμών.



Στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας επιδιώκεται βασικά η αναβάθμιση των Δημοσίων ασφαλιστικών ταμείων. Ακόμη επιδιώκεται η πλήρης και ικανοποιητική ασφάλιση όλων των Ελλήνων, με εκσυγχρονισμό των φορέων, πάταξη της εισφοροδιαφυγής και ενίσχυση των οικονομικά ασθενέστερων ομάδων του πληθυσμού. Επιπλέον επιδιώκεται η ίδρυση παιδικών σταθμών και ιδρυμάτων, καθώς και η αναβάθμιση των τελευταίων για τις ανάγκες των ατόμων της τρίτης ηλικίας και των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Στο πενταετές Πρόγραμμα, τα προβλήματα των νέων αντιμετωπίζονται με ιδιαίτερη προσοχή. Πρωθείται ταυτόχρονα η μαζική ανάπτυξη του αθλητισμού με την δημιουργία τοπικών αθλητικών κέντρων σε συνδυασμό με προγράμματα για τη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των νέων και του επαγγελματικού προσανατολισμού τους.

Ουσιαστικά, επίσης, στοιχείο στην καθιέρωση ενός νέου προτύπου ζωής, που αποτελεί επιδίωξη του πενταετούς, είναι η αξιοποίηση της πλούσιας μας πολιτιστικής παράδοσης. Η καλλιτεχνική και πνευματική δημιουργία θα υποστηριχθεί ουσιαστικά από την Πολιτεία. Σημαντική προσπάθεια θα γίνει για την προστασία των Μνημείων μας, τη διάδοση του βιβλίου, την οργάνωση βιβλιοθηκών και την ίδρυση Πολιτιστικών Κέντρων στην περιφέρεια και στο εξωτερικό.

Τέλος, η προστασία του περιβάλλοντος παίρνει διαστάσεις εθνικού στόχου, στο πενταετές. Η προστασία των ακτών, του ενάλιου πλούτου, ο έλεγχος της ρύπανσης των θαλασσών και του αέρα θα προωθηθούν με μια σειρά ουσιαστικών μέτρων όπως η δημιουργία κατάλληλου νομοθετικού θεσμικού πλαισίου και ενιαίου φορέα περιβάλλοντος, εγκατάσταση περιφερειακών σταθ-

μών καταπολέμησης της ρύπανσης, ολοκλήρωση αποχετευτικών δικτύων στις μεγάλες πόλεις, επιβολή περιορισμών για εκπομπές στην ατμόσφαιρα, ολοκληρωμένο σχεδιασμό οικιστικών και βιομηχανικών περιοχών.

Στα πλαίσια του Πενταετούς Προγράμματος 1983-1987, αντιμετωπίζεται συνολικά η περιβαλλοντική διάσταση της ανάπτυξης. Η νέα περιβαλλοντική πολιτική αντιπαραθέτει στην αλόγιστη λατρεία του κέρδους και της ποσοτικής οικονομικής μεγέθυνσης τις παρακάτω αρχές που ορίζουν το οικοαναπτυξιακό μοντέλο:

- Η περιβαλλοντική πολιτική δεν περιορίζεται στην προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της ρύπανσης, αλλά επεκτείνεται σ' όλα τα επιμέρους επίπεδα που συνθέτουν την ποιότητα της καθημερινής ζωής των πολιτών.
- Με τη σωστή οικολογική αντιμετώπιση της οικονομικοκοινωνικής ανάπτυξης, περιορίζεται η αλόγιστη σπατάλη των σπάνιων ή αναλώσιμων πόρων, αυξάνεται η αποδοτικότητα της ανθρώπινης δραστηριότητας και δημιουργούνται προϋποθέσεις για ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης, με παράλληλη βελτίωση της ποιότητας της ζωής.
- Στο κόστος της ρύπανσης, πέρα από εκείνο που εκφράζεται μέσω του μηχανισμού αγοράς (ζημιές που πρέπει ν' αποκατασταθούν και τεχνολογία ρύπανσης), τώρα συυπολογίζεται και το κοινωνικό κόστος.

Η διαχείριση των πόρων θα είναι ταυτόχρονα προληπτική και θεραπευτική. Κάθε επέμβαση στο περιβάλλον θα πραγματοποιείται στο πλαίσιο συγκεκριμένων εθνικών, περιφερειακών και

τοπικών σχεδίων και προγραμμάτων, που θα έχουν προκύψει από συμμετοχικές διαδικασίες. Η περιβαλλοντική πολιτική πρέπει να ασκείται σε αρμονία με τη γενικότερη οικονομική και κοινωνική πολιτική. Ο στόχος είναι να εξασφαλίζεται ταυτόχρονα τόσο η οικονομική ανάπτυξη όσο και η προστασία του περιβάλλοντος.

## II. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Οι άξονες για τα μέτρα που προτείνονται σ'εθνικό επίπεδο μέσα στην πενταετία 1983-'87, ώστε η προστασία και η αξιοποίηση των πόρων να γίνεται πιά αποτελεσματικά είναι: νομοθεσία, διοίκηση, σχεδιασμός, συμμετοχικές διαδικασίες.

Ειδικότερα, τα βασικά μέτρα είναι:

(α) Δημιουργία του απαραίτητου νομοθετικού θεσμικού πλαισίου για την προστασία του περιβάλλοντος, με πρώτο βήμα το θεσμικό νόμο. Με βάση τις αρχές του νόμου αυτού, θα ακολουθήσει και δέσμη νόμων που θα εξειδικεύουν την περιβαλλοντική πολιτική στους επιμέρους τομείς. Επικύρωση και ενεργοποίηση της υπάρχουσας νομοθεσίας. Ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις για την άσκηση αποκεντρωτικής πολιτικής, το χωροταξικό σχεδιασμό και τη θέσπιση συμμετοχικών διαδικασιών.

(β) Δημιουργία Ενιαίου Φορέα Περιβάλλοντος, επιτελικού χαρακτήρα, με αρμοδιότητες δευτεροβαθμίου Ελέγχου Ποιότητας του Περιβάλλοντος και σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση (κλιμάκια Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος).

(γ) Δημιουργία Ειδικών Υπηρεσιών από τους Ο.Τ.Α. για τον έλεγχο μέτρων προστασίας Περιβάλλοντος (Δημοτική Αστυνομία).

(δ) Καθορισμός και ταξινόμηση των ευαίσθητων περιοχών, ώστε να επιλεγθεί και καθοριστεί στη συνέχεια ο αναγκαίος αντίστοιχα βαθμός προστασίας ή και αξιοποίησής τους.

(ε) Προσδιορισμός του επιπέδου ρύπανσης των αποδεκτών και των πηγών που την προκαλούν σε κάθε περίπτωση. Καθορισμός των μέτρων άμεσης προτεραιότητας. Καθιέρωση και εφαρμογή στρατηγικής για τη σωστή δειγματοληψία, τις έγκυρες και συστηματικές μετρήσεις, καθώς και για την αποτελεσματική επεξεργασία των αποβλήτων. Προτεραιότητα στην αντιμετώπιση της ρύπανσης των αστικών περιοχών.

(στ) Εκπόνηση μελετών βάσης για την καταγραφή της κατάστασης, τη διάγνωση των προβλημάτων και των αλληλεπιδράσεων, την καταλληλότητα συγκεκριμένων μορφών διαχείρισης ανά βιότοπο, κ.λ.π.

(ζ) Ίδρυση Μεσογειακού Κέντρου Πληροφόρησης για το Περιβάλλον, για την εξασφάλιση συνεχούς ενημέρωσης, επεξεργασίας των στοιχείων και ανταλλαγής γνώσης και εμπειριών σε εθνικό επίπεδο αλλά και ανάμεσα στα μεσογειακά κράτη.

(η) Έναρξη ερευνητικών προγραμμάτων με δύο κατευθύνσεις: τεχνολογική και οικολογική (επιδράσεις στην υγεία, στους βιότοπους, αλληλεπιδράσεις κλπ.) .Στα πλαίσια αυτά, καταρτί-

στηκε ήδη Πρόγραμμα Μελετών Ερευνών - Μετεκπαίδευσης - Επιμόρφωσης, και άρχισε σχετική συνεργασία με τα ΑΕΙ καθώς και με άλλους επιστημονικούς φορείς (ΤΕΕ, ΕΕΧ κλπ.).

(θ) Συστηματική και έγκυρη ενημέρωση του κοινού για τα προβλήματα του περιβάλλοντος και την ακολουθούμενη περιβαλλοντική πολιτική.

(ι) Συμπλήρωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων όλων των βαθμίδων με μαθήματα για το περιβάλλον και την προστασία του (περιβαλλοντική εκπαίδευση), με στόχο τη δημιουργία "περιβαλλοντικής συνείδησης" των πολιτών και την προώθηση της έρευνας στην κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος.

#### **Ειδικά θέματα:**

Στη διάρκεια του Πενταετούς προβλέπεται κλιμάκωση ειδικών, συντονισμένων και συστηματικών μέτρων για τα παρακάτω θέματα:

(α) Αντιμετώπιση του "νέφους" της Αθήνας. Νομοθέτηση κατάλληλων προδιαγραφών για τους τομείς που είναι βασικοί υπεύθυνοι για την δημιουργία του "νέφους": βιομηχανία, κυκλοφορία, κεντρική θέρμανση, καύσιμα. Λειτουργία και επέκταση Κλιμακίων Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος (ΚΕΠΠΕ-ήδη λειτουργούν 17 στα Πολεοδομικά Γραφεία των Νομαρχιών της Αττικής), για τον έλεγχο εφαρμογής των μέτρων και την αναγνώριση των ασυμβίβαστων χρήσεων γης.

(β) Περιβαλλοντική εξυγίανση των πόλεων. Πέρα από τα υπόλοιπα τεχνικά μέτρα για την περιβαλλοντική αναβάθμιση του οι-

κιστικού ιστού, ιδιαίτερο βάρος δίνεται - στα πλαίσια της Επιχείρησης Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης - στην ανάδειξη της "γειτονιάς" σε πολεοδομική και κοινωνική ενότητα με δική της οντότητα.

(γ) Προστασία και ενίσχυση του νησιώτικου χώρου (κυκλάδες, Ν.Ιουίου, Ν.Α. Αιγαίου, Δωδεκανήσου). Η προστασία των ειδικών αυτών ιστορικών - γεωγραφικών και πολιτιστικών ενοτήτων, τόσο από πλευράς φυσικών τοπίων όσο και σε επίπεδο πολιτιστικής φυσιογνωμίας, όχι μόνο αποτελεί βασικό άξονα περιβαλλοντικής πολιτικής, αλλά και ενισχύει τις ελληνικές θέσεις σε διεθνές επίπεδο.

(δ) Αξιοποίηση των διεθνών σχέσεων σε θέματα περιβάλλοντος. Νομοθετικές και διοικητικές ρυθμίσεις και εκπόνηση μελετών προκειμένου να αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες που προσφέρονται σε διεθνές επίπεδο (Ε.Ο.Κ., UNEP κλπ.).

Λόγω της τεράστιας σημασίας που έχει η ανάπτυξη της βιομηχανίας μιάς χώρας, για την οικονομική και κοινωνική άνοδο της και πρόοδο και κατά προέκταση για την αυτοδύναμη ανάπτυξή της θεωρήσαμε απαραίτητο να αναφερθούμε αναλυτικότερα στο περιεχόμενο της βιομηχανικής πολιτικής του Πενταετούς Προγράμματος 1983- 87.

Οι κεντρικοί στόχοι του Πενταετούς 1983-87 για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της βιομηχανικής ανάπτυξης συνοψίζονται ως εξής:

α. Να ανακοπεί η διαδικασία υποβάθμισης του βιομηχανικού τομέα, ώστε να περιοριστεί η απώλεια εδάφους στην εσωτερική

και στη διεθνή αγορά και να μειωθούν ταυτόχρονα οι πιέσεις στο ισοζύγιο πληρωμών.

β. Να δημιουργηθούν οι βάσεις για ένα υγιές, δηλαδή ανταγωνιστικό σύγχρονο και οργανικά συγκροτημένο βιομηχανικό σύστημα που θα αξιοποιεί τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της χώρας, που είναι το ανθρώπινο δυναμικό της, οι εγχώριες πρώτες ύλες και οι δυνατότητες ανάπτυξης οικονομικών σχέσεων με τις τρίτες χώρες. Σε κλαδικό επίπεδο, ο στόχος αυτό σημαίνει το πέρασμα προς μη "παραδοσιακές" βιομηχανικές δραστηριότητες, ακόμα και προς τεχνολογίες αιχμής, σε συγκεκριμένες βέβαια περιπτώσεις, όπου οι πρωτοβουλίες που θα αναληφθούν έχουν πιθανότητες επιτυχίας.

γ. Να ενεργοποιηθεί ο ρόλος του Κράτους στη βιομηχανική ανάπτυξη, τόσο με τη χάραξη μίας μακροπρόθεσμης βιομηχανικής πολιτικής και τη λήψη εκείνων των μέτρων που θα εξασφαλίσουν την υλοποίηση της, όσο και με τη συμμετοχή του κράτους ως παραγωγού, σε συγκεκριμένους κλάδους και δραστηριότητες.

δ. Να πραγματοποιηθεί μια νέα ισορροπία στις σχέσεις των παραγωγικών φορέων, η οποία να στηρίζεται, πρώτο, στις επιταγές μίας κοινωνικά δίκαιης κατανομής των αποτελεσμάτων της οικονομικής προόδου και στην ανάγκη αναγνώρισης των δικαιωμάτων και των ευθυνών των εργαζομένων στην παραγωγική διαδικασία, δεύτερο, στην ανάγκη για ένα διαφορετικό τρόπο αποτελεσματικής λειτουργίας του ιδιωτικού τομέα σε μια περίοδο τα χαρακτηριστικά της οποίας διαφοροποιούνται έντονα από εκείνα της μεταπολεμικής περιόδου που προηγήθηκε από την κρίση, τρίτο, στην προώθηση νέων φορέων επιχειρηματικής δραστηριότητας και οργάνωσης της παραγωγής με την ενίσχυση εταιρειών

λαϊκής βάσης, τοπικής αυτοδιοίκησης, αυτοδιαχείρισης από τους εργαζόμενους και συνεταιρισμών, και τέλος, στην αναγνώριση των απαιτήσεων που χρειάζεται να ικανοποιηθούν, ώστε να ξεπεράσει η οικονομία τις διαρθρωτικές αδυναμίες που συσσωρεύθηκαν από προηγούμενες πολιτικές και να πετύχει στην οικοδόμηση μιάς ισχυρότερης θέσης στο ιεραρχημένο σύστημα του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών, το περιεχόμενο της βιομηχανικής πολιτικής τοποθετείται σε τρία χρονικά κλιμακώμενα επίπεδα:

α) Σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, δηλαδή για το πρώτο ένα-ενάμιση χρόνο του πενταετούς, η βιομηχανική πολιτική αποσκοπούσε στην αναστροφή της τάσης συρρίκνωσης και υποβάθμισης του υφιστάμενου παραγωγικού δυναμικού και της ανταγωνιστικότητάς του.

β) Μεσοπρόθεσμα (χρονικός ορίζοντας 1-4 χρόνια), οι στόχοι της βιομηχανικής πολιτικής συγκεντρώνονται στα εξής:

1.- Θα ενισχυθούν οι πρωτοβουλίες που εξασφαλίζουν νέες και παραγωγικά προωθημένες θέσεις απασχόλησης. Έτσι η μεταποίηση θα συμβάλει ουσιαστικά στην απορρόφηση και την παραγωγική αναβάθμιση του εργατικού δυναμικού της χώρας, αποσπώντας ένα τμήμα του ενεργού πληθυσμού από λιγότερο παραγωγικές θέσεις εργασίας. Η χαμηλή παραγωγικότητα, που χαρακτηρίζει τη σημερινή λειτουργία της οικονομίας μας, αποτελεί μεν ένα διαρθρωτικό αναπτυξιακό πρόβλημα, συγχρόνως όμως, αν αντιμετωπισθεί ορθολογικά, αντιπροσωπεύει μια πρόκληση και μιάς ευκαιρία για τη μεγέθυνση του εθνικού μας προϊόντος. Η διαδικασία αυτή θα προωθηθεί με την πλατύτερη αξιοποίηση του επιστημονικοτεχνικού δυναμικού της χώρας καθώς και με τη διεύρυν-



ση της κοινωνικής συμμετοχής στον καθορισμό και στα αποτελέσματα της αναπτυξιακής μας πορείας.

2.-Στη μεταποιητική παραγωγή θα προωθηθούν ουσιαστικά καινούργιες βιομηχανικές δραστηριότητες, με τη δημιουργία νέων μονάδων και τη διαφοροποιημένη εξειδίκευση των υφισταμένων. Για το σκοπό αυτό θα επιστρατευθούν οι αναπτυξιακοί νόμοι, η αποφασιστική μεταβολή της λειτουργίας του πιστωτικού συστήματος- ιδιαίτερα με την ουσιαστική ενίσχυση του ρόλου των τραπεζών επενδύσεων - και η διαχείριση της αγοραστικής δύναμης του κράτους. Τα πλαίσια των ενισχύσεων αυτών για μια επεκτατική επενδυτική πολιτική προς νέες βιομηχανικές δραστηριότητες θα καθοριστούν από συγκεκριμένα κλαδικά προγράμματα βιομηχανικής ανάπτυξης που αναφέρονται παρακάτω.

3.-Μαζί με την πύλο ικανοποιητική εσωτερική συνοχή της ελληνικής βιομηχανίας, κεντρικό συμπληρωματικό στόχο αποτελεί η ενίσχυση της ευχέρειας προσαρμογής της βιομηχανίας μας. Θα επιδιωχθεί, δηλαδή, η προώθηση της ανταγωνιστικής της ικανότητας στις απαιτήσεις της διεθνούς και εγχώριας ζήτησης. Για το σκοπό αυτό, η βιομηχανική πολιτική θα συνδέεται θεσμικά με την όλη αναπτυξιακή διαχείριση του εξωτερικού μας εμπορίου. Στη συναλλαγματική διάσταση των εξωτερικών μας συναλλαγών, που χειρίζεται η Τράπεζα Ελλάδος, θα προστεθεί, μέσα στα πλαίσια υπουργικών αρμοδιοτήτων και η αναπτυξιακή διαχείριση των βιομηχανικών μας εισαγωγών και εξαγωγών.

γ)Μακροπρόθεσμα, η βιομηχανική πολιτική αποσκοπούσε στην ικανοποίηση δύο στρατηγικών πολιτικοοικονομικών στόχων:

1.Επιδίωξη του περιορισμού της ανεξέλεγκτης εξωτερικής εξάρτησης της οικονομίας που μειώνει σημαντικά τις δυνατότη-

τες μιάς σχετικά αυτοδύναμης ανάπτυξης, στα πλαίσια των διεθνών σχέσεων που χαρακτηρίζουν τη λειτουργία της οικονομίας μας. Σε τομείς και δραστηριότητες-κλειδιά, όπως είναι η τεχνολογική ανάπτυξη της χώρας και ο καθορισμός των στρατηγικών επιχειρηματικών αποφάσεών μας θα επιδιωχθεί μια ουσιαστικότερη παρουσία και συμμετοχή ελληνικών φορέων, ώστε να υπάρχει και ελληνικός έλεγχος στις εξελίξεις που θίγουν την οικονομική πορεία της χώρας μας. Η διαδικασία αυτή θα επιτρέψει τη μετατροπή των σημερινών σχέσεων μονόδρομης εξάρτησης σε σχέσεις αλληλοεξάρτησης με τις άλλες αναπτυγμένες χώρες.

2. Η σταθερή αναβάθμιση της Ελληνικής βιομηχανίας, έτσι ώστε να μπορεί η χώρα μας να συμμετέχει σ' ένα ανώτερο παραγωγικό επίπεδο στο διεθνή καταμερισμό εργασίας. Η αύξηση της παραγωγικότητας καθώς και η προώθηση και ενσωμάτωση της τεχνολογικής εξέλιξης είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την επίτευξη των παραπάνω στόχων.

### Προβλήματα στην επίτευξη των στόχων

Οι βασικοί παράγοντες που λειτουργούν ανασχετικά ως προς την επίτευξη των παραπάνω στόχων και που είναι ανάγκη να ληφθούν υπόψη στη διαμόρφωση της βιομηχανικής πολιτικής είναι:

α. Το χαμηλό τεχνολογικό υπόβαθρο του βιομηχανικού τομέα που οδηγεί σε χαμηλά επίπεδα παραγωγικότητας και σε μια άμεση και έντονα περιοριστική εξάρτηση από το εξωτερικό.

β. Ο τρόπος λειτουργίας του επιχειρηματικού τομέα, που, με την αδράνεια σε επενδυτικές πρωτοβουλίες και στη διαμόρφωση μίας ευρείας επαγγελματικής διοικητικής υποδομής, στήριξε σε

μεγάλο βαθμό τη βιωσιμότητά του στη συνεχή άμεση ή έμμεση μεταφορά πόρων από το δημόσιο και τους καταναλωτές κύρια στους τομείς της διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και σε μια έντονη εξάρτηση από το εξωτερικό.

γ. Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της βιομηχανίας που συνεπάγεται:

ι. ένα υψηλό κόστος γραφειοκρατικής μορφής για τις επιχειρήσεις, και

ιι. έναν κρατικό παρεμβατισμό που διαφυλάσσει κατά κύριο λόγο, τα συμφέροντα ορισμένων προνομιούχων ομάδων.

δ. Η διάρθρωση της συσσώρευσης κεφαλαίου στο βιομηχανικό τομέα.

Τα προβλήματα αυτά, που αφορούν τις παραγωγικές γνώσεις, τη συσσώρευση παγίου κεφαλαίου, την παραγωγική ποιότητα του ανθρώπινου διοικητικού δυναμικού και τους θεσμούς του κράτους, καλούνταν να λύσουν τα διάφορα μέτρα βιομηχανικής πολιτικής, που πάρθηκαν στα πλαίσια της επίτευξης των στόχων και επιδιώξεων του Πενταετούς 1983-87.

#### γ) ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΕΝΤΑΕΤΟΥΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ 1983-87

Το Πενταετές Πρόγραμμα 1983-87 όπως συμπεραίνεται και από τα προηγούμενα, είναι ένα πολυσύνθετο σύνολο γενικών σκοπών, στόχων, επιδιώξεων και στρατηγικών που αφορούν την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας μας.

Τα πενταετή προγράμματα και γενικά οι μορφές μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων προγραμμάτων, αποτελούν μέρος μιάς συγκεκριμένης οικονομικοκοινωνικής ιδεολογίας, όπως αυτή εκ-

φράστηκε κυρίως από τις πρώην χώρες του Ανατολικού Συνασπισμού και ιδιαίτερα στην πρώην Σοβιετική Ένωση.

Το Πενταετές 1983-87, αντλώντας τις βασικές του αρχές από άλλες χώρες της ίδιας οικονομικόκοινωνικής ιδεολογίας, έθεσε όλους τους τομείς της Ελληνικής κοινωνίας και ζωής, κάτω από μια σχέση αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασης, εντοπίζοντας από τη δική του σκοπιά τα προβλήματα αλλά και τις πηγές των προβλημάτων αυτών. Έτσι δεδομένου της επιγνώσεως των προβλημάτων αυτών, παρουσίασε τους στόχους και τις επιδιώξεις του: σε συνδιασμό με μια σειρά από διάφορα προτεινόμενα μέτρα για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Έτσι, σαν πρώτη εντύπωση εξετάζοντας το Πενταετές, καταλαβαίνουμε πως πρόκειται απλά για ένα μεγάλο και ουσιαστικό κυβερνητικό πρόγραμμα, το οποίο παρουσίαζε τις ιδεολογικοπολιτικές απόψεις και κατευθύνσεις της τότε κυβέρνησης για το σύνολο των τομέων και δραστηριοτήτων της Ελληνικής κοινωνίας.

Αμφισβητούσε τις μέχρι τότε κατευθύνσεις και στρατηγικές, εντοπίζοντας σ' αυτές, τις βασικές αιτίες των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων της Ελλάδος (π.χ. υδροκεφαλισμός της πρωτεύουσας, αύξηση της αστυφιλίας κλπ.).

Δεδομένου λοιπόν των σοβαρών προβλημάτων που αντιμετώπιζε και αντιμετωπίζει η ελληνική κοινωνία, το πενταετές, προσπάθησε να αλλάξει την υφιστάμενη κατάσταση, προτείνοντας ένα πολύπλευρο σύνολο μέτρων.

Αναγνωρίζουμε επίσης ότι το Πενταετές προσπάθησε σε μεγάλο βαθμό, σε συνδιασμό με άλλους νόμους και διατάγματα, όπως ο α.Ν. 1262/82, να τουώσει το επενδυτικό ενδιαφέρον

στη χώρα μας, και κυρίως να βοηθήσει την ανάπτυξη του βιομηχανικού τομέα, του τόσο νευραλγικού τομέα - κλειδί για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας.

Εδώ θα πρέπει να πούμε, όμως, πως τα μέτρα αντιμετώπισης των προβλημάτων που παρουσιάζει το Πενταετές δεν είναι συγκεκριμένα μέτρα με τη μορφή συγκεκριμένων νόμων και αποφάσεων, είναι απλά οι γενικότερες κατευθύνσεις για το τι πρέπει να γίνει. Για την υλοποίηση όμως όλων αυτών των επιδιώξεων και στόχων του Πενταετούς, δεν μπορεί να είναι υπεύθυνο το Πενταετές από μόνο του, διότι όπως είπαμε το Πενταετές είναι ένα σύνολο στρατηγικών και κατευθύνσεων. Άλλωστε η σωστή εφαρμογή ή όχι ενός νόμου, δεν βαρύνει τον νομοθέτη, αλλά αυτούς που είναι υπεύθυνοι για την σωστή εφαρμογή του νόμου.

Σε γενικές γραμμές, μπορούμε να πούμε ότι οι στόχοι και οι επιδιώξεις που είχαν τεθεί στα πλαίσια του Πενταετούς προγράμματος 1983-87 επιτεύχθηκαν σε ορισμένο βαθμό. Όσο αφορά τους μακροοικονομικούς στόχους του Πενταετούς Προγράμματος, αυτοί βασίστηκαν σε εναλλακτικά σενάρια και είχαν τεθεί σε τρόπο ώστε η κυβέρνηση να μπορεί να τους αναπροσαρμόσει ανάλογα με τα επενδυτικά της προγράμματα, σε συνδιασμό με την πορεία των οικονομικών μεγεθών που δεν βρίσκονται κάτω από την άμεση εποπτεία της.

Τα σημαντικότερα συμπεράσματα από την πορεία του προγράμματος συνοψίζονται στα πιά κάτω:

- α) Ως προς τους ποιοτικούς στόχους και τις θεσμικές μεταβολές, η εξέλιξη του προγράμματος υπήρξε ικανοποιητική.

- β) Ως προς τους ποσοτικούς στόχους, το Πρόγραμμα εξελίχθηκε με διαφορετικούς βαθμούς επιτυχίας.
- γ) Ο τομέας των δημοσίων επενδύσεων εμφανίζει κάποιο βαθμό επιτυχίας, ενώ ο τομέας των ιδιωτικών επενδύσεων παρουσιάζεται περισσότερο συγκρατημένος.
- δ) Η απόκλιση της εξέλιξης του Α.Ε.Π. για την πενταετία 1983-1987 από τη βασική εκτίμηση του 3%, ήταν απόρροια των αναδιατάξεων του επενδυτικού προγράμματος και των ιδιαίτερων οικονομικών συγκυριών που επέβαλαν την εφαρμογή του σταθεροποιητικού προγράμματός το 1985.

## 2. ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ (Μ.Ο.Π.)

### α. Γ Ε Ν Ι Κ Α

Τα Μ.Ο.Π. εντάσσονται σε μια πολιτική της κοινότητας, που αποβλέπει στην ενίσχυση της ανάπτυξης των Μεσογειακών περιοχών των χωρών-μελών, ώστε να βοηθήσει την περαιτέρω ανάπτυξη τους και να διευκολύνει την προσαρμογή τους στις νέες συνθήκες που δημιουργούνται από την ένταξη της Ισπανίας και Πορτογαλίας στην Ε.Ο.Κ.

Τα Μ.Ο.Π. και οι τομείς που καλύπτουν ρυθμίζονται με τον 2088/85 Κανονισμό Ε.Ο.Κ. Με τα προγράμματα αυτά οι βόρειες χώρες -μέλη της Κοινότητας ενισχύουν τις Νότιες που είναι η Γαλλία, η Ιταλία, η Ελλάδα, η Ισπανία και η Πορτογαλία και μάλιστα ορισμένες περιοχές για τη Γαλλία και την Ιταλία που καθορίζονται στο παράρτημα Ι του Κανονισμού.

Η εφαρμογή τους άρχισε τυπικά από την 1.7.1985 με την δημοσίευση του κανονισμού αριθ. 2088/85 της Κοινότητας. Η υιοθέτηση των Μ.Ο.Π. είναι επίσης μια απάντηση στο Ελληνικό Μνημόνιο που υποβλήθηκε το Μάρτιο του 1982 στην Κοινότητα και που περιέγραφε τις διαρθρωτικές αδυναμίες της Ελληνικής οικονομίας, οι οποίες δεν της επέτρεπαν να ενσωματωθεί ή να επωφεληθεί από την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Σύμφωνα με τον κανονισμό αυτό, που θα διαρκεί 7 χρόνια, η Ελλάδα αποτελεί μια ενιαία περιοχή, δηλαδή ολόκληρη θεωρείται πεδίο εφαρμογής των Μ.Ο.Π.

Το σύνολο των επιχορηγήσεων μέσω Μ.Ο.Π. θα ανέρχεται σε 4,1 δισ. ECU, από τα οποία 1,6 δισ ECU θα προέρχονται από απευθείας επιχορήγηση που θα περιλαμβάνεται στους προϋπολογισμούς

των 7 αυτών χρόνων. Τα υπόλοιπα 2,5 δις ECU θα προέρχονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία (ΚΕΟΓΑ, Κοινωνικό Ταμείο, ΕΤΠΑ).

Για την έναρξη στα ΜΟΠ υπεβλήθησαν το 1986 εκ μέρους της Ελλάδας 259 επενδυτικές προτάσεις συνολικού ύψους 148 δις δρχ., από τις οποίες εγκρίθηκαν οι 102.

Το ύψος της επιχορήγησης που θα δοθεί μέσω ΜΟΠ ανέρχεται σε 50 δις δρχ. περίπου. Οι καινούργιες θέσεις εργασίας θα ανέρχονται σε 3.991 άτομα. Το πρώτο ΜΟΠ που υποβλήθηκε από την Ελληνική Κυβέρνηση, τον Οκτώβριο του 1984, και εγκρίθηκε από την ΕΟΚ (ανεξάρτητα από τα προαναφερθέντα), αφορούσε την Κρήτη και προέβλεπε επενδύσεις Δημοσίου και Ιδιωτικού τομέα ύψους 61 δις δρχ. Στο πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνονται όλες οι μορφές οικονομικής δραστηριότητας, όπως γεωργία, μεταποίηση, υπηρεσίες.

Τα κριτήρια αξιολόγησης βάσει των οποίων προσδιορίζεται η επιχορήγηση είναι:

- α) Το κριτήριο του κλάδου.
- β) Η ελληνική προστιθέμενη Αξία.
- γ) Η καθαρή συναλλαγματική επίδοση.
- δ) Η απασχόληση (νέες θέσεις εργασίας).
- ε) Η ίδια συμμετοχή.

Από την 1.7.1987 άρχισε ο νέος γύρος των ΜΟΠ για την Ελλάδα, που αφορά δυναμικές επενδυτικές προτάσεις σε μεταποίηση σύγχρονης τεχνολογίας του πρωτογενή τομέα και ξενοδοχειακές μονάδες- ξενώνες.

Όσα από τα επενδυτικά προγράμματα υποβάλλονται για ένταξη στον Ν.1262/82 (σήμερα 1892/90) και κρίνονται αξιόλογα, θα μετατάσσονται στα ΜΟΠ.

Οι αιτήσεις των επενδυτών για ένταξη στα ΜΟΠ θα υποβά-



λονται στο Υπουργείο Εθνικής οικονομίας, το οποίο είναι και υπεύθυνο για την αξιολόγηση της σκοπιμότητας της επένδυσης. Οι αιτήσεις θα εξετάζονται με βάση τις διαδικασίες του Ν.1892/90 και ακολούθως θα προωθούνται μεμονωμένα στην ΕΟΚ. Για να υπαχθεί ένα επενδυτικό έργο στα ΜΟΠ θα πρέπει να ξεπερνά τα 300 εκ.δρχ.για τον Τουριστικό τομέα, τα 200 εκ.για τον Μεταποιητικό τομέα και 50 εκ.δρχ.για τον Πρωτογενή τομέα. Οι επιχορηγήσεις που χορηγούνται στα πλαίσια των ΜΟΠ, μπορούν να ανέλθουν μέχρι και 50% στο ύψος της επένδυσης για μονάδες που εγκαθίστανται στην ζώνη Α' ή Β' ή 60% για μονάδες που εγκαθίστανται στη ζώνη Γ' ή Δ'. Το ελάχιστο ύψος της ίδιας συμμετοχής που απαιτείται για υπαγωγή στις διατάξεις των Μ.Ο.Π. είναι 20%.

Τα σχέδια που χρηματοδοτούνται από τα Ο.Μ.Π. θα πρέπει να είναι ενταγμένα σε περιφερειακά προγράμματα ανάπτυξης που καταρτίζονται από τις ενδιαφερόμενες περιοχές και αποσκοπούν στην ανάπτυξή τους με αξιοποίηση των νέων κυρίως ανθρώπων και αναδιάρθρωση του παραγωγικού τους δυναμικού στη γεωργία, στη βιομηχανία και στις υπηρεσίες.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του κανονισμού παρ. 1 συστήνεται "Συμβουλευτική Επιτροπή" που διαχειρίζεται τα Ο.Μ.Π. ή καλείται "Επιτροπή" και προεδρεύεται από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, στην οποία εκπροσωπείται και η Ε.Τ. Επενδύσεων (Ε.Τ.Επ.) .

Σύμφωνα με το άρθρο 18 του κανονισμού των Ο.Μ.Π., από το έτος 1987 η Επιτροπή καταρτίζει λεπτομερή έκθεση σχετικά με την εκτέλεση των Ο.Μ.Π. που περιέχει τις χρηματοδοτικές πηγές της εκτέλεσης καθώς και την οικονομική και κοινωνική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων που επετεύχθηκαν. Επίσης από το 1987 η Επιτροπή καταρτίζει πίνακα για το σύνολο των χρηματοδοτικών

κοινοτικών παρεμβάσεων που έχουν διαρθρωτικό χαρακτήρα καθώς και για τη συμβολή των παρεμβάσεων αυτών στην υλοποίηση των Ο.Μ.Π.

Οι προηγούμενες εκθέσεις και καταστάσεις (πίνακες) με γνώμη της Επιτροπής υποβάλλονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Κοινότητας. Κάθε κράτος μέλος υποβάλλει τα προγράμματα που θέλει να ενταχθούν στις χρηματοδοτικές γραμμές των Μ.Ο.Π. στη Συμβουλευτική Επιτροπή που αποφαινεται για την ένταξή τους. Οι δε ιδιώτες επιχειρηματίες που θέλουν να χρηματοδοτηθούν από τα Μ.Ο.Π. υποβάλλουν τα προγράμματά τους μαζί με τις σχετικές οικονομικοτεχνικές μελέτες, στα αρμόδια Υπουργεία του Κράτους στο οποίο υπάγονται (Βιομηχανίας, Εθνικής Οικονομίας, Γεωργίας κ.λ.π.), τα οποία τα ενσωματώνουν στα προγράμματα που υποβάλλουν στη Συμβουλευτική Επιτροπή των Μ.Ο.Π. της Κοινότητας. Εννοείται ότι τα υποβαλλόμενα προγράμματα από τους ιδιώτες επιχειρηματίες, βιοτέχνες, βιομηχάνους, Συνεταιρισμούς γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων, αλλιευτικών προϊόντων κλπ. πρέπει να είναι ενταγμένα στο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης.

#### **β. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΩΝ Μ.Ο.Π.**

#### **ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΕΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΩΝ Ο.Μ.Π.**

α) Στον Τομέα της Γεωργίας τα Ο.Μ.Π. μπορούν να προβλέπουν ανάλογα με την αρχική κατάσταση και τα χαρακτηριστικά των σχετικών Περιφερειών και Ζωνών, την υλοποίηση διάφορων δράσεων με στόχο:

-Την μετατροπή και την Αναδιάρθρωση της Παραγωγής προς εξειδικεύσεις και χρήσεις καλύτερα προσαρμοσμένες στις προο-

πτικές της Αγοράς, στις οποίες συγκαταλέγονται η βιοενέργεια, οι Δασοκομικές δραστηριότητες και οι δράσεις Προστασίας και Βελτίωσης του Περιβάλλοντος.

-Τον εκσυγχρονισμό και την εντατικοποίηση της Παραγωγής Ορισμένων παραδοσιακών, κυρίως προϊόντων στα πλαίσια των Γενικών στόχων ελέγχου της Παραγωγής, όπως καθορίζονται από την Κοινή Γεωργική Πολιτική.

-Την ενίσχυση των κοινωνικών διαρθρωτικών μέτρων με σκοπό:

1.-Να εξασφαλισθεί η βελτίωση του Γεωργικού Εισοδήματος με την πλήρη χρησιμοποίηση και ενδεχομένως αύξηση των αντισταθμιστικών αποζημιώσεων.

2.-Να διευκολυνθεί η πρόσβαση και η ένταξη των νέων Γεωργών στο "Επάγγελμα".

3.-Να επιταχυνθεί ο εκσυγχρονισμός και ο αναπροσανατολισμός των παραγωγικών διαρθρώσεων.

-Τον εκσυγχρονισμό των υποδομών της υπαίθρου ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες ζωής, και εργασίας.

-Την άρδευση.

-Την κτηνοτροφία.

-Την αναδάσωση και τη βελτίωση των εκτάσεων που προορίζονται για την φύτευση δασών.

-Την έγγεια βελτίωση συμπεριλαμβανομένης και της κατάλληλης υποδομής.

-Την Επαγγελματική κατάρτιση (διάρθρωσή της) και την εκλαϊκευμένη Ενημέρωση των Αγροτικών Πληθυσμών.

-Την ενίσχυση και τον εκσυγχρονισμό των υφισταμένων διαρθρώσεων Εμπορίας και μεταποίησης Γεωργικών και Αλιευτικών Προϊόντων και, ιδιαίτερα των διαχειριζομένων από τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς.

β) Στον Τομέα της Αλιείας, τα Ο.Μ.Π. μπορούν να περιλάβουν μέτρα που αποβλέπουν:

- Στην αναδιάρθρωση, μετατροπή και εκσυγχρονισμό ενός μέρους του Αλιευτικού Στόλου.

- Στην Βελτίωση των Λιμενικών - Υποδομών, και εγκαταστάσεων, συμπεριλαμβανομένης της βιολογικής Προστασίας: των ενάλιων Ζωνών: και, της δημιουργίας θαλάσσιων προστατευομένων ζωνών.

- Στην Ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας, συμπεριλαμβανομένων και των εργασιών διευσθέτησης των λιμνοθαλασσών.

- Την ενίσχυση των εγκαταστάσεων συντήρησης και μεταποίησης.

- Στην προώθηση της διάθεσης των αλιευτικών προϊόντων, ιδίως μέσω διαφημιστικών εκστρατειών.

- Στην εντατικοποίηση της έρευνας και της Επαγγελματικής κατάρτισης, αλλά και στη δημιουργία βοηθητικού Τεχνικού Προσωπικού.

γ) Στον Τομέα της Βιομηχανίας και των Υπηρεσιών, τα Ο.Μ.Π. μπορεί να συμπεριλαμβάνουν, ιδίως, δράσεις με σκοπό:

- Τη δημιουργία και την Ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, της Βιοτεχνίας και των Συνεταιρισμών με την εντατικοποίηση των μέτρων που έχουν ήδη προβλεφθεί για το σκοπό αυτό στα πλαίσια των ενισχύσεων για επενδύσεις υλικής υποδομής και την παροχή ενισχύσεων για την βελτίωση της Οργάνωσης της επιχείρησης.

- Την ενθάρρυνση των καινοτομιών και της εφαρμογής νέων Τεχνολογιών σε μικρομεσαίες και βιοτεχνικές επιχειρήσεις, καθώς και Συνεταιρισμούς.

-Στην Ελλάδα, τη διευκόλυνση της εγκατάστασης νέων επιχειρήσεων με τη μεταφορά εκτός Αθηνών, επιχειρήσεων εγκατεστημένων εκεί.

-Την Προαγωγή του Τουρισμού, και την ενίσχυση των Υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων και των Μεταφορών, που σχετίζονται με τη δραστηριότητα αυτή.

-Την Προαγωγή άλλων δραστηριοτήτων στο Επίπεδο μικρομεσαίων επιχειρήσεων, και ιδίως όσων η λειτουργία εντάσσεται σε στάδιο της Παραγωγικής διαδικασίας προγενέστερο ή μεταγενέστερο της Γεωργίας και της Βιομηχανίας: ειδών διατροφής, καθώς και δραστηριοτήτων συναφών με τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

-Την ενίσχυση των απαραίτητων υποδομών για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που δημιουργούν θέσεις εργασίας, και συγκεκριμένα:

1)Τη διαμόρφωση μικρών βιομηχανικών ζωνών στις ζώνες προτεραιότητας.

2)Τις οικοδομές των Επικοινωνιών που συνδέουν τις ζώνες αυτές με το κύριο δίκτυο (Οδικές διασυνδέσεις, δίκτυο Τηλεπικοινωνιών και πληροφοριών ενεργειακό δίκτυο).

3)Τις οικοδομές και τον εξοπλισμό που σχετίζονται άμεσα με την Α άπτυξη του Τουρισμού.

4)Τον Κτιριακό και λοιπό κύριο εξοπλισμό των Κέντρων κατάρτισης, έρευνας και Παροχής Τεχνικής υποστήριξης στους τομείς της Βιομηχανίας, των Υπηρεσιακών, της Γεωργίας και της Αλιείας.

5)Στην Ελλάδα, της εν γένει υποδομές, στη Γαλλία και Ιταλία την Οικονομική υποδομή στους Τομείς ιδιαίτερα των μεταφορών και της ενέργειας.

-Την ενίσχυση των υποδομών που θα βελτιώσουν τους όρους βιωσιμότητας των Αγροτικών Ζωνών.

δ) Στα Ο.Μ.Π. εντάσσονται επίσης και δράσεις που αποσκοπούν στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, ιδίως όσον αφορά τους νέους και τις Γυναίκες.

-Ενισχύοντας περαιτέρω τις κοινωνικές παρεμβάσεις, όσον αφορά τις συμπληρωματικές δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης, που δύνανται να διευκολύνουν και να συνοδεύσουν τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο Ο.Μ.Π. (και ιδίως στους Τομείς της κατάρτισης μεσαίων στελεχών, της κατάρτισης σε θέματα Ανάπτυξης και της πολύπλευρης κατάρτισης).

-Ενθαρρύνοντας την Προοδευτική Ανάπτυξη δραστηριοτήτων με σκοπό την προετοιμασία και προώθηση τοπικών πρωτοβουλιών στους διάφορους Τομείς, που καλύπτουν τα Ο.Μ.Π.

-Διαμορφώνοντας Υπηρεσίες ασχολούμενες εξ ολοκλήρου με τα διάφορα στάδια των Προγραμμάτων επαγγελματικής Κατάρτισης (από τη διερεύνηση της Τοπικής Αγοράς Εργασίας έως και την προώθηση της Επαγγελματικής Αποκατάστασης των ασκουμένων). Εν ανάγκη, η διαμόρφωση των Υπηρεσιών αυτών θα μπορούσε να συμπληρωθεί με τη δημιουργία Κέντρων παρακολούθησης της Αγοράς Εργασίας.

#### Υ. ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ Μ.Ο.Π. ΓΑΛΛΙΑΣ, ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΙΤΑΛΙΑΣ

##### ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ Ο.Μ.Π. ΠΟΥ ΥΠΟΒΑΛΛΟΥΝ

##### Η ΓΑΛΛΙΑ, Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΙΤΑΛΙΑ

Τα έγγραφα που υποβάλλουν τα Κράτη-Μέλη για την χορήγηση των Οικονομικών συνδρομών που αναφέρονται στον Κανονισμό περιγράφουν:

-Τη Γεωργική Ζώνη που αφορούν.

-Τους Κοινωνικοοικονομικούς στόχους που επιδιώκουν να επιτύχουν τα προτεινόμενα Μέλη, όσον αφορά το εισόδημα, την απασχόληση, την Παραγωγικότητα και τους όρους διαβίωσης του πληθυσμού της εν λόγω ζώνης.

-Την χρονική διάρκεια του Ο.Μ.Π., που είναι από τριετής έως, επταετής.

-Τις Δράσεις που πρέπει να αναληφθούν λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση και τους υφιστάμενους πόρους κάθε Περιοχής, καθώς και την πιθανή εξέλιξή τους.

-Τα Μέτρα διοικητικού, νομοθετικού και Οικονομικού χαρακτήρα που εγκρίθηκαν ή πρόκειται να ληφθούν για την εφαρμογή των υποβαλλόμενων Ο.Μ.Π.

-Τη συνοχή με τα προγράμματα Περιφερειακής Ανάπτυξης, που έχουν καθοριστεί από τον Κανονισμό (Ε.Ο.Κ.) αριθμ.Μ1787/84, και με τις δράσεις που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί στη σχετική Γεωγραφική Ζώνη με την Οικονομική συνδρομή των Κοινοτικών χρηματοδοτικών μέσων.

-Τις υπόλοιπες δράσεις περιφερειακού, διαπεριφερειακού και Εθνικού χαρακτήρα και οι αρμόδιες Αρχές κρίνουν σκόπιμο να λάβουν με δική τους Πρωτοβουλία για να επιτύχουν τους αναπτυξιακούς στόχους που έχουν καθορίσει τα Ο.Μ.Π.

## δ. ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ Μ.Ο.Π. ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

### Α) Γεωγραφική ζώνη και διάρκεια

1. Το μεσογειακό ολοκληρωμένο πρόγραμμα για τη Δυτική Ελλάδα και την Πελοπόννησο, που στο εξής θα καλείται "ΜΟΠ" αφορά

τέσσερες περιοχές σχεδιασμού: τη Νότια Πελοπόννησο, τη Βόρεια Πελοπόννησο και την Αιτωλοακαρνανία, την Ήπειρο, τα Ιόνια νησιά, που αντιπροσωπεύουν συνολικά 16 νομούς από τους οποίους οι τέσσερες είναι νησιά (1).

2. Η διάρκεια του Μ.Ο.Π. που κατατέθηκε στην Επιτροπή στις 23 Ιουλίου 1986 καλύπτει την περίοδο από τις 23 Ιουλίου 1986 έως τις 31 Δεκεμβρίου 1992.

### Β) Η κοινωνικο - οικονομική κατάσταση και οι επιπτώσεις της διεύρυνσης

1. Η περιφέρεια που καλύπτει το Μ.Ο.Π. Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου έχει έκταση 38.369 τετρ.χιλιόμετρα και αντιπροσωπεύει το 29% της συνολικής έκτασης της χώρας. Ο πληθυσμός της περιφέρειας ανέρχεται, με βάση την απογραφή του 1981, σε 1.739.000 κατοίκους, δηλαδή το 17,8% του πληθυσμού της χώρας. Η πυκνότητα του πληθυσμού είναι 45 κάτοικοι ανά τετρ.χιλιόμετρο έναντι 74 κατοίκων ανά τετρ. χιλιόμετρο για το σύνολο της χώρας. Η περιφέρεια αυτή είναι συνεπώς μία από τις πικύ αραιοκατοικημένες περιοχές της χώρας.

Το υψηλό ποσοστό των ορεινών και ημιορεινών περιοχών (50% περίπου του συνόλου), η έκταση των ακτών και η ύπαρξη νησιών καθιστούν την περιφέρεια αυτή ένα ανομοιογενές σύνολο που παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα ανάπτυξης.

---

(1) - Ήπειρος (νομοί Άρτας, Πρέβεζας, Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας).

- Ιόνια νησιά (νομοί Κερκύρας, Λευκάδας, Κεφαλληνίας και Ζακύνθου).
- Βόρεια και Νότια Πελοπόννησος (νομοί Αργολίδας, Αχαΐας, Αρκαδίας, Ηλείας, Κορινθίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας).
- Νομός Αιτωλοακαρνανίας (που ανήκει στην περιοχή της Δυτικής Στερεάς Ελλάδος).



2. Στο εσωτερικό της περιφέρειας αυτής, παρατηρούμε, ότι οι πιο αραιοκατοικημένοι νομοί είναι οι νομοί Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων και Αρκαδίας, ενώ υπάρχουν ζώνες με μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού, όπως οι νομοί Αχαΐας με πρωτεύουσα την Πάτρα (155.000 κάτοικοι), οι ακτές της Βόρειας Πελοποννήσου και η Κέρκυρα. Ο πληθυσμός της περιφέρειας, μετά από ένα σημαντικό μεταναστευτικό ρεύμα, παρουσιάζει σήμερα ελαφρά αύξηση στις πόλεις της Κορίνθου, του Αιγίου, του Αγρινίου, της Καλαμάτας, της Άρτας, της Πρέβεζας, της Ηγουμενίτσας και των Ιωαννίνων.

3. Σε γεωγραφικό επίπεδο, η περιφέρεια χωρίζεται σε τρεις μεγάλες ενότητες (που είναι διαφορετικές από τις ενότητες που έχουν ληφθεί υπόψη σε διοικητικό επίπεδο):

- την περιοχή της Ηπείρου και της Αιτωλοακαρνανίας, που χωρίζεται από την υπόλοιπη Κεντρική και Ανατολική Ελλάδα, όπως και τη Βόρεια Ελλάδα με την οροσειρά της Πίνδου και τα Βαρδούσια Όρη, και από την Πελοπόννησο με τον Κορινθιακό και τον Πατραϊκό Κόλπο. Συνδέεται με την υπόλοιπη περιοχή μόνον με τα πορθμεία Ρίου-Αντιρρίου.

- την Πελοπόννησο που περιβάλλεται από θάλασσα και συνδέεται με την Αττική με τον Ισθμό της Κορίνθου, και με την υπόλοιπη Στερεά Ελλάδα με το πορθμείο Ρίου-Αντιρρίου.

- τα Ιόνια Νησιά, η οικονομία των οποίων εξαρτάται σε ένα μεγάλο βαθμό από την ηπειρωτική χώρα που εκτείνεται απέναντι από τις ακτές τους.

4. Διαπιστώθηκε ότι το αναπτυξιακό επίπεδο της περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου παρουσιάζει μεγάλες ενδοπεριφερειακές διαφορές. Πολλοί είναι οι λόγοι που συνέβαλαν στη δημιουργία σημαντικών ανισοτήτων, χωρίς να έχει διορθωθεί κανέ-

νας από τους παράγοντες που εμποδίζουν την ανάπτυξη της περιοχής.

Το μεγαλύτερο τμήμα της περιφέρειας εξακολουθεί να είναι απομονωμένο σε σχέση με την Ανατολική Ελλάδα. Η έλλειψη οδικής σύνδεσης με την Πελοπόννησο (πράγμα που προκαλεί τη διακοπή των επικοινωνιών) καθώς και η ανεπάρκεια των οδικών συγκοινωνιών τόσο με τη Βορειοανατολική Ελλάδα όσο και με τις άλλες περιφέρειες της Κοινότητας εμποδίζουν σημαντικά την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας αυτής. Στην περιφέρεια αυτή παρατηρείται μεγάλη έλλειψη έργων υποδομής, ιδίως στον τομέα των κοινωνικών υποδομών, πράγμα που αποτελεί σημαντικά αρνητικό παράγοντα για τη διατήρηση του πληθυσμού στην περιοχή. Η κατάσταση είναι εξαιρετικά σοβαρή στις ορεινές περιοχές της περιφέρειας αυτής που, εκτός από μία γενική τάση εγκατάλειψής της, παρουσιάζει υψηλό ποσοστό ανεργίας και υποαπασχόλησης, καθώς και ηλικιωμένων ατόμων.

Εξάλλου, ο κοινωνικός και οικονομικός ιστός της περιφέρειας πλήττεται έντονα από την έλλειψη δραστηριοτήτων στο δευτερογενή τομέα στις περισσότερες περιοχές. Από την κατανομή της απασχόλησης στους διάφορους τομείς φαίνεται καθαρά ο γεωργικός χαρακτήρας της περιφέρειας αυτής. Πιο συγκεκριμένα, ο πρωτογενής τομέας απασχολεί το 47,5% του ενεργού πληθυσμού, έναντι 29% για το σύνολο της χώρας, ενώ τα ποσοστά απασχόλησης στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα ανέρχονται σε 21% και 31,5% αντίστοιχα, σε σύγκριση με 30% και 41% σε εθνικό επίπεδο.

5. Η Δυτική Ελλάδα και η Πελοπόννησος αποτελούν μια από τις λιγότερο αναπτυγμένες ζώνες της Κοινότητας και μία από τις ζώνες που έχουν θιγεί περισσότερο από τη διεύρυνση:

- στο γεωργικό τομέα, όπου εκδηλώνεται έντονος ανταγωνισμός

για τα μεσογειακά προϊόντα ιδίως τις καλλιέργειες λαχανοκηπουρικών, τα εσπεριδοειδή, την ελαιοκαλλιέργεια στις πεδινές περιοχές της Άρτας, Πρέβεζας και των νομών Θεσπρωτίας και Αιτωλοακαρνανίας, και στις εύφορες περιοχές της Πελοποννήσου.

-στο βιομηχανικό και βιοτεχνικό τομέα, που δεν είναι αρκετά ανεπτυγμένος στην περιφέρεια αυτή και όπου ασκείται έντονος ανταγωνισμός σε βάρος της παραδοσιακής παραγωγής (μεταποίηση ξύλου, μεταποίηση βαμβακιού, έπιπλα, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, είδη κεραμικής, βιομηχανίες μαρμάρου, δέρματος κλπ.) που καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της δραστηριότητας στην περιφέρεια αυτή και ικανοποιούν τις τοπικές ανάγκες.

6. Πρέπει επίσης να τανιστεί η μεγάλη αξία του περιβάλλοντος σε ορισμένες περιοχές που καλύπτει αυτό το Μ.Ο.Π., καθώς και ο βαθμός ευαισθησίας τους. Η περιοχή που καλύπτει το Μ.Ο.Π. περιλαμβάνει πράγματι πολλούς βιότοπους, μεταξύ των οποίων ο κόλπος του Αμβρακικού, στον οποίο υπάρχουν είδη που συγκαταλέγονται στα σπανιότερα της Κοινότητας και σε αυτά που απειλούνται περισσότερο. Γι' αυτό το λόγο, τα μέτρα που αποφασίστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος θα πρέπει να εφαρμοστούν με τη μέριμνα να εξασφαλίσουν μια καλή προστασία του περιβάλλοντος και ιδίως στον Αμβρακικό Κόλπο. Οι αρμόδιες εθνικές αρχές θα προβούν εκ των προτέρων στην αξιολόγηση των σχεδίων που εμπεριέχουν ενδεχομένως σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις για το περιβάλλον και ιδίως των σχεδίων που μπορούν ενδεχομένως να πλήξουν το δυναμικό διατήρησης των φυσικών πόρων σε σημαντικές από αυτήν την άποψη περιοχές. Αυτή η αξιολόγηση πρέπει να είναι

σύμφωνη με τις αρχές που καθορίζονται στην οδηγία 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου. Τα αποτελέσματά της θα κοινοποιηθούν στην Επιτροπή.

### Γ) Οι αναπτυξιακοί άξονες

1. Το Μ.Ο.Π. για τη Δυτική Ελλάδα και την Πελοπόννησο πρέπει να συγκεντρώσει τους πόρους του στην επίτευξη των σημαντικότερων κοινωνικοοικονομικών αναπροσαρμογών που πρέπει να γίνουν στους τομείς οι οποίοι θίγονται άμεσα από τη διεύρυνση. Παράλληλα με άλλες αναπτυξιακές προσπάθειες που καταβάλλονται υπέρ της εν λόγω περιοχής, το Μ.Ο.Π. τείνει να επιδράσει θετικά στη γενική οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας, στις συνθήκες διαβίωσης και στα εισοδήματα των κατοίκων. Τέλος, για κάθε περίπτωση που κρίνεται ενδεδειγμένη, το Μ.Ο.Π. προσπαθεί να τονώσει τις νέες δραστηριότητες που παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα για το μέλλον.

2. Οι αναπτυξιακοί άξονες γύρω από τους οποίους πρέπει να καταβληθεί συμπληρωματική προσπάθεια είναι οι ακόλουθοι:

α) Παγιοποίηση και προσαρμογή των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του γεωργικού τομέα στις απαιτήσεις της αγοράς.

Αυτό συνεπάγεται ότι η περιοχή πρέπει να εντείνει τη δράση της σύμφωνα με την κοινή γεωργική πολιτική, με στόχο: την ποιοτική βελτίωση της παραγωγής με την προσαρμογή, όπου χρειάζεται, των τεχνικών μεθόδων παραγωγής ή την προσαρμογή των χρονοδιαγραμμάτων παραγωγής ανάλογα με τη ζήτηση στην αγορά, την ενίσχυση της κτηνοτροφίας και την ορθολογικότερη οργάνωση του ζωικού κεφαλαίου.

-τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, ιδίως με τη μείωση των τιμών κόστους παραγωγής για τα προϊόντα για τα οποία η περιφέρεια διαθέτει το κατάλληλο έδαφος και συγκριτικά πλεονεκτήματα.

-τη διαφοροποίηση από τις πλεονασματικές παραγωγές σε παραγωγές που παρουσιάζουν δυνατότητες διάθεσης και τη συνεχή προσαρμογή του μηχανισμού αξιοποίησης της γεωργικής παραγωγής.

Τα ανωτέρω απαιτούν τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση των αρδευτικών δικτύων, την αύξηση της τεχνικής βοήθειας, τη διάδοση των γνώσεων, της κατάρτισης και της έρευνας, περιλαμβανομένων και των υποδομών.

β) Την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των εσωτερικών περιοχών και των νησιών.

Οι επεμβάσεις που προβλέπονται στο ΜΟΠ τείνουν να διορθώσουν τις οικονομικές ανισότητες της περιφέρειας με μία ολοκληρωμένη αναπτυξιακή πολιτική που είναι ειδικά προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες των εσωτερικών περιοχών και των νησιών. Πρόκειται κυρίως για τις ενέργειες που αποσκοπούν στη διαφοροποίηση της παραγωγής ανάλογα με τις δυνατότητες διάθεσης των προϊόντων, στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων που παράγονται με ευνοϊκές συνθήκες σε αυτές τις περιοχές, καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων.

Για να υλοποιηθούν αυτοί οι στόχοι, πρέπει να εκσυγχρονιστεί και να επεκταθεί το αρδευτικό δίκτυο, καθώς και να βελτιωθεί η τεχνική βοήθεια. Αυτές οι ενέργειες θα συμπληρωθούν με παρεμβάσεις που συνδέονται με την προστασία και την ενίσχυση

του δασικού τομέα, ιδίως με την υλοποίηση δασικών έργων και με τη βελτίωση της διαχείρισης των δασικών πόρων.

Θα καταβληθεί σημαντική προσπάθεια για την ανάπτυξη των κατάλληλων αγροτικών υποδομών (αγροτικά οδικά δίκτυα, ύδρευση, ηλεκτροδότηση) για να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης και εργασίας των κατοίκων, ενώ προβλέπονται παρεμβάσεις στον τομέα του αγροτικού τουρισμού και της στέγασης των τουριστών για να αναπτυχθούν οι συμπληρωματικές δραστηριότητες. Προβλέπονται επίσης παρεμβάσεις σε θέματα κατάρτισης, ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού της βιοτεχνίας και των τοπικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

γ) Προστασία και ανάπτυξη των θαλάσσιων πόρων και των πόρων της αλιείας. Αυτό απαιτεί:

- τον εκσυγχρονισμό και την προσαρμογή των δυνατοτήτων που προσφέρει η υδατοκαλλιέργεια σε υφάλμυρα ύδατα με στόχο την ανάπτυξη της οστρακοκαλλιέργειας, μεριμνώντας ταυτόχρονα για την προστασία του περιβάλλοντος της περιοχής. Στο πλαίσιο αυτό, η παραγωγή ιχθυδίων πρέπει να αποτελέσει πολύ σημαντική αφετηρία,
- την εξυγίανση του αλιευτικού στόλου με την οριστική εγκατάλειψη της αλιευτικής δραστηριότητας των μικρών μηχανότρατων,
- την εξασφάλιση καλών συνθηκών εργασίας και ασφάλειας για τον ήδη υπάρχοντα στόλο, με τη δημιουργία και τον εκσυγχρονισμό αλιευτικών καταφυγίων στην περιοχή, λαμβανομένης υπόψη της μορφολογίας του εδάφους της περιοχής,
- την ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης τόσο των επιστημόνων όσο και των επαγγελματιών που απασχολούνται στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας.

δ) Ενθάρρυνση της ανάπτυξης του τουρισμού. Ο στόχος αυτό προϋποθέτει:

- την αύξηση της δυναμικότητας των κυρίων και δευτερευόντων καταλυμάτων ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές οι οποίες διαθέτουν αξιοποιήσιμους τουριστικούς πόρους:
- την αξιοποίηση των τουριστικών πόρων των ορεινών περιοχών.
- την αξιοποίηση των αρχαιολογικών πόρων, των μικρών χωριών και των παραδοσιακών κτιρίων της περιοχής, τον επαναπροσδιορισμό των στοιχείων που αφορούν τον τουρισμό και τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών.
- την παράταση της τουριστικής περιόδου μετά την παραδοσιακή περίοδο στις τουριστικές περιοχές της Νότιας Πελοποννήσου (Λακωνία, Μεσσηνία).
- την ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ειδικευμένο προσωπικό υψηλού επιπέδου στον τουριστικό τομέα.
- την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι σχετικά ανεπτυγμένες τουριστικές περιοχές (Κέρκυρα, Αργολίδα).
- την υλοποίηση ενεργειών που συνδέονται με το περιβάλλον.

ε) Ενίσχυση και εκσυγχρονισμός της βιομηχανίας, βιοτεχνίας και του ενεργειακού τομέα.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου απαιτείται η μεγαλύτερη αξιοποίηση των φυσικών πόρων της περιοχής και η σημαντική βελτίωση της διαχείρισης και του τεχνολογικού επιπέδου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Τα μέτρα που πρέπει να εγκριθούν για την επίτευξη αυτού του στόχου αφορούν ειδικότερα:

- τη χρηματοδότηση των παραγωγικών επενδύσεων στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα με βάση τα κριτήρια που καθορίζει για τις ιδιωτικές επενδύσεις ο νόμος 1262/82.

- σειρά μέτρων για τη δημιουργία και την ανάπτυξη των ΜΜΕ στα οποία συμπεριλαμβάνονται ιδίως η δημιουργία εταιριών παροχής υπηρεσιών, η δημιουργία κοινών υπηρεσιών στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η ανάπτυξη της διαχείρισης με βάση τις μεθόδους πληροφορικής καθώς και η προώθηση και η βελτίωση των προϊόντων.
- μέτρα που συνδέονται με την παραγωγή, τη μεταφορά και τη διανομή ηλεκτρικής ενέργειας.
- την κατασκευή ενός υδροηλεκτρικού σταθμού στον ποταμό Άραχθο που θα είναι βοηθητικός του σταθμού που ήδη υπάρχει, καθώς και μιάς βιομηχανικής παράκτιας ζώνης στην Αιτωλ/νία που θα ειδικεύεται στην παραγωγή σιδηρικών από τη διάλυση παλαιών πλοίων.
- ένα σημαντικό μέρος αφιερωμένο στην κατάρτιση.

3. Η στρατηγική για την ανάπτυξη, όπως έχει καθοριστεί, απαιτεί για τη εφαρμογή της, σαφή βελτίωση ενός συνόλου υποδομών που σήμερα αντιμετωπίζουν ελλείψεις, και πιο συγκεκριμένα:

- την επεξεργασία προπαρασκευαστικών μελετών για τις εργασίες όσο αφορά τη μόνιμη σύνδεση μεταξύ Ρίου και Αντιρρίου,
- τον εκσυγχρονισμό μέρους του οδικού δικτύου,
- τον εξοπλισμό των μικρών κέντρων υγείας,
- την επεξεργασία και τον καθαρισμό των αποβλήτων, τη βελτίωση των υποδομών για την ύδρευση και την αποχέτευση,
- την ανάπτυξη των υποδομών εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης,
- την ανοικοδόμηση της πόλης της Καλαμάτας μετά από το σεισμό του Σεπτεμβρίου 1986,
- τη βελτίωση των υποδομών των λιμένων και αεροδρομίων, και ιδίως τον εκσυγχρονισμό του αεροδρομίου των Ιωαννίνων.



Δ) Συνοπτική παρουσίαση του Μ.Ο.Π. και της χρηματοδότησής του

1. Η διάρθρωση αυτού του ΜΟΠ συνίσταται από τους αναπτυξιακούς άξονες που έχουν παρουσιαστεί ανωτέρω. Έτσι, το ΜΟΠ αποτελείται από επτά υποπρογράμματα, δηλαδή:

- γεωργικό τομέα
- εσωτερικές περιοχές και νησιά
- αλιεία και υδατοκαλλιέργεια
- τουρισμός
- βιομηχανία και ενέργεια
- υποδομές
- εφαρμογή

2. Η κατανομή του συνολικού κόστους κατά υποπρόγραμμα δίδεται σε σύνολο των περιόδων 1986-1989 και 1990-1992 ως κατωτέρω:

Πίνακας αριθ. 1

Υποπρογράμματα	1986-89 χιλ. ECU	1990-92 χιλ. ECU	Σύνολο χιλ. ECU
1. Γεωργικός τομέας	30.432	63.156	93.588
2. Εσωτερικές περιοχές και νησιά	28.116	73.145	101.261
3. Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	12.689	18.166	30.855
4. Τουρισμός	14.751	28.193	42.944
5. Βιομηχανία και ενέργεια	48.518	94.619	143.137
6. Υποδομές	62.543	85.705	148.248
7. Εφαρμογή του ΜΟΠ	345	1.655	2.000
<b>ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ</b>	<b>197.394</b>	<b>364.639</b>	<b>562.033</b>

3. Η κατανομή του συνολικού κόστους εξάλλου του Μ.Ο.Π., ανάλογα με την πηγή χρηματοδότησης (ελληνικοί ή κοινοτικοί πόροι) με βάση την ανωτέρω χρονική διάκριση, είναι η ακόλουθη:

Πίνακας αριθ.2

	1986-89 χιλ.ECU	1990-92 χιλ.ECU	Σύνολο χιλ.ECU
Εθνικοί πόροι	78.254	144.203	222.457
Κοινοτική συνδρομή	119.140	220.436	339.576
<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>197.394</b>	<b>364.639</b>	<b>562.033</b>

4. Όσον αφορά τα κοινοτικά μέσα δανειοδότησης, υπολογίζεται ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα χορηγήσει περίπου 113 εκατ. ECU υπόμορφή δανείων στο πλαίσιο αυτού του ΜΟΠ κατά την περίοδο 1986-1992.

5. Η δημοσιονομική προσπάθεια που πρέπει να καταβάλει η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να εκτιμηθεί κυρίως στο πλαίσιο του εθνικού προϋπολογισμού για τις δημόσιες επενδύσεις. Θα δοθεί προτεραιότητα για τη χρηματοδότηση του ΜΟΠ Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου στη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών και ειδικότερα του εθνικού προϋπολογισμού για τις δημόσιες επενδύσεις.

κατά τη διάρκεια όλης της περιόδου που καλύπτει αυτό το ΜΟΠ.

Η συνεισφορά της Ελλάδας δεν πρέπει να είναι χαμηλότερη από το ποσό που της αναλογεί σύμφωνα με τη σύμβαση του προγράμματος.

6. Οι συνεισφορές από τον προϋπολογισμό της Κοινότητας που έχουν εγγραφεί στη σύμβαση προγράμματος, εκφράζονται σε ECU.

### 3. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1990 - 93 (Π.Ε.Π. 1990- 93)

#### α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος αποτελεί μία από τις 13 προγραμματικές Περιφέρειες της χώρας. Βρίσκεται στο Κεντροδυτικό τμήμα της Χώρας και περιλαμβάνει τους Νομούς Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας και Ηλείας.

Διαθέτει άφθονους φυσικούς πόρους, εύφορες πεδινές εκτάσεις σημαντικό υδάτινο δυναμικό, εκτεταμένα αλιευτικά πεδία, αξιόλογους βιοτόπους, σημαντικούς τουριστικούς πόρους και έντονη βιομηχανική δραστηριότητα κυρίως σε μεταποίηση γεωργικών προϊόντων και σε παραδοσιακούς κλάδους.

Οι οικονομικές και εμπορικές σχέσεις της Περιφέρειας εξαρτώνται από το κέντρο των Αθηνών αλλά και από την υπόλοιπη Δυτική Ελλάδα. Επίσης έχει αναπτύξει μεγάλη δραστηριότητα μεταφοράς αγαθών και επιβατών μέσω του λιμένα της Πάτρας με την Ιταλία και εκείθεν με την υπόλοιπη Ευρώπη.

Παρά την ύπαρξη συγκριτικών πλεονεκτημάτων έναντι άλλων περιοχών, η Περιφέρεια χαρακτηρίζεται από άνιση ανάπτυξη τόσο στο εσωτερικό της, όσο και σε σχέση με άλλες Περιφέρειες της Χώρας.

Προς άρση των παραπάνω ανισοτήτων και με στόχο την ισορροπη ανάπτυξη αυτής συντάχθηκε το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 1990-1993.

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδος χωρίζεται σε τέσσερα υποπρογράμματα.

- α) Το Υποπρόγραμμα I αφορά μέτρα του γεωργικού τομέα συνολικού προϋπολογισμού 11.114 χιλ. ECU και χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΓΤΠΕ) σε ποσοστό 60%-75% της Δημόσιας δαπάνης.
- β) Το Υποπρόγραμμα II αφορά μέτρα ανάπτυξης του δευτερογενή τομέα του τουρισμού, των υπηρεσιών και υποδομών, χωρίζεται σε δύο μέρη : στο Υπο-υποπρόγραμμα Α που περιλαμβάνει υποδομές και στο Υπο-υποπρόγραμμα Β που περιλαμβάνει μέτρα για την ανάπτυξη της Βιομηχανίας-Βιοτεχνίας-Τουρισμού.
- Τα Υπο-υποπρογράμματα Α και Β αφορούν ενέργειες στόχων 1 και 5B του κανονισμού 2052/88 της ΕΟΚ. Έχουν συνολικό προϋπολογισμό 85.660 χιλ. ECU και χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης σε ποσοστό 60% περίπου.
- γ) Το Υποπρόγραμμα III αφορά μέτρα επαγγελματικής κατάρτισης ατόμων ανέργων ή που απειλούνται από ανεργία, κυρίως λόγω έλλειψης επαρκούς εξειδίκευσης. Ο συνολικός προϋπολογισμός του Υποπρογράμματος ανέρχεται σε 20.129 χιλ. ECU και χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο σε ποσοστό 65% περίπου.
- Το Υποπρόγραμμα αυτό αφορά ενέργειες των στόχων 1,3 και 4 του Κανονισμού 2052/88 της Ε.Ο.Κ.
- δ) Το Υποπρόγραμμα IV ΕΑΠΤΑ αφορά μέτρα που εκτελούνται από τους ΟΤΑ .Το ύψος του υποπρογράμματος ανέρχεται σε 19.295 χιλ. ECU και χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο περιφερειακής Ανάπτυξης σε ποσοστό 60%.
- ε) Το Υποπρόγραμμα V αφορά μέτρα για την εφαρμογή και την τεχνική στήριξη του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος

Δυτικής Ελλάδος, είναι ύψος 1300 χιλ. ECU και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Το συνολικό κόστος του Π.Ε.Π. Δυτικής Ελλάδος ανέρχεται σε 137.498 χιλ. ECU από τα οποία τα 82.288 χιλ. ECU αφορούν Κοινοτική συμμετοχή και τα 3.776 χιλ. ECU είναι ιδιωτική συμμετοχή.

## Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

### 1. Γ Ε Ν Ι Κ Α

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος έχει έκταση 11.350 τ.χλμ., αντιστοιχεί στο 8,6% της συνολικής έκτασης χώρας και περιλαμβάνει τους νομούς Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας και Ηλείας. Διαιρείται σε 10 επαρχίες οι οποίες αποτελούνται από 693 διοικητικές ενότητες (δήμους και κοινότητες).

Καταλαμβάνει το βορειοδυτικό τμήμα της Πελοποννήσου και το Ν.Δ. τμήμα της Στερεάς Ελλάδος. Συνορεύει με τους νομούς Άρτας, Ευρυτανίας, Φωκίδος, Κορινθίας, Αρκαδίας και Μεσσηνίας και βρέχεται από το Ιόνιο πέλαγος, τον Κορινθιακό και τον Αμβρακικό κόλπο.

Μορφολογικά διακρίνονται τρεις (3) ζώνες:

- Η πρώτη ζώνη αναπτύσσεται από τα παράλια και φθάνει μέχρι τις υψομετρικές των 200 μ. Μέσα σ' αυτές περιλαμβάνεται η παράκτια περιοχή της Β.Δ. ακτής της Πελοποννήσου που αποτελεί και την κύρια ζώνη ανάπτυξης, μέσα στην οποία έχει εγκατασταθεί το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Περιφέρειας. Στην ίδια ζώνη περιλαμβάνονται, οι εύφορες πεδιάδες του Αχελώου,

Πηνειού και του Αλφειού.

- Η δευτέρα ζώνη εκτείνεται μεταξύ των υψομετρικών 200 μ.- 400 μ., είναι η ημιορεινή ζώνη με περιορισμένες δυνατότητες ανάπτυξης.
- Η τρίτη ζώνη περιλαμβάνει τον γεωγραφικό ζώνο άνω των 400 μ., είναι ορεινή περιοχή με σημαντικά προβλήματα ανάπτυξης και πληθυσμιακής γήρανσης και συρρίκνωσης.

Οι περιοριστικοί παράγοντες ανάπτυξης της περιοχής αναφέρονται στην ανεπαρκή αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού της Περιφέρειας και την ελλιπή τεχνική και κοινωνική υποδομή για όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων. Τέλος, η μη επαρκής εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας σε θέματα κυρίως νέας τεχνολογίας και σύγχρονων μεθόδων διοίκησης έχει άμεση επίπτωση στο βαθμό της παραγωγικότητας.

## 2. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ - ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Ο συνολικός πληθυσμός της Περιφέρειας ήταν 655.262 άτομα κατά την απογραφή του 1981 και η πυκνότητα αυτού 57,7 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, αποτελεί δε το 6,72% της χώρας ενώ η πυκνότητα υπολείπεται του μέσου όρου αυτής (73,8 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο).

Ο Νομός Αιτωλοακαρνανίας κατοικείται από το 33,5% του πληθυσμού της Περιφέρειας, ο Νομός Αχαΐας από το 42% και ο Νομός Ηλείας από το 24,5%.

Ο πληθυσμός κατανέμεται σε αστικό 273.987 άτομα, ημιαστικό 81.084 άτομα και αγροτικό 300.191 άτομα.

Ο αστικός πληθυσμός αποτελεί το 41,8% του συνόλου της Πε-

ριφέρειας και υπολείπεται του μέσου όρου της Χώρας 58,1% ενώ το ποσοστό της αστικοποίησης είναι 41,81%

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Περιφέρειας το 1981 ήταν 250.503 άτομα ή ποσοστό 38,2%, οι απασχολούμενοι 240.942 άτομα και οι άνεργοι 9.561 άτομα. Βάσει εκτιμήσεων ο πληθυσμός της Περιφέρειας το 1987 ήταν 677.176 άτομα και η μέση πυκνότητα 76,3 άτομα/τετραγωνικό χιλιόμετρο. Αντίστοιχα ο αστικός πληθυσμός αποτελούσε το 46,17%, ο ημιαστικός το 16,29% και ο αγροτικός το 37,54%.

Το σύνολο του παραγωγικού πληθυσμού της Περιφέρειας ηλικίας 15-65 ετών σύμφωνα με στοιχεία του β' τριμήνου 1988 της ΕΣΥΕ ανέρχεται σε 395.381 άτομα. Από αυτά τα 267.428 αποτελούν το σύνολο του εργατικού δυναμικού και τα 127.913 το σύνολο του μη εργατικού δυναμικού. Οι απασχολούμενοι ανήρχοντο σε 247.262 άτομα και οι άνεργοι σε 20.166 άτομα.

Κατά τομέα η απασχόληση το 1988 ήταν στον πρωτογενή τομέα 114.308 άτομα ή ποσοστό 46,2%, στο δευτερογενή τομέα 32.182 άτομα ή ποσοστό 13% και στον τριτογενή τομέα 100.763 άτομα ή ποσοστό 40,8%.

Ειδικότερα, όσον αφορά το Νομό Αχαΐας φαίνεται ότι διευρύνει συνεχώς την αποσυμμετοχή του στον ημιαστικό πληθυσμό της Περιφέρειας με αργούς αλλά σταθερούς ρυθμούς.

Ο Ν. Ηλείας γίνεται όλο και πια έντονα αστικός, τέλος ο δε Ν. Αιτωλοακαρνανίας, ενώ την περίοδο 1970-81 αλλοίωσε την σύνθεση του πληθυσμού του με κατεύθυνση τον ημιαστικό, την περίοδο 1981-87 ακολούθησε μια αντίστροφη πορεία. Το κατά κεφαλή εισόδημα της Περιφέρειας σε όρους προϊόντος το 1987 ήταν 900.099 δραχ. και αποτελούσε το 95% του αντίστοιχου με-



γέθους του συνόλου της χώρας. Παρουσίασε μια αύξηση την περίοδο 1970-81 κατά ένα μέσο ετήσιο ποσοστό 9,52% ενώ την περίοδο 81-87 το αντίστοιχο μέσο ποσοστό αύξησης ήταν 4,37%. Το κατά κεφαλή εισόδημα της περιφέρειας διακυμαίνεται σε ένα ποσοστό 23,49% γύρω από το μέσο επίπεδο της χώρας, που έχει όμως ενσωματώσει όλες τις αυξητικές τάσεις του μεγέθους στην περίοδο παρατήρησης.

### 3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Η εκτίμηση των νέων θέσεων εργασίας και της αύξησης του εισοδήματος των κατοίκων που δημιουργούνται από την εφαρμογή του ΜΟΠ, βασίστηκε στους κλαδικούς συντελεστές απασχόλησης και εισοδήματος που έχουν υπολογιστεί από το ΚΕΠΕ και στα κονδύλια του ΜΟΠ που απορροφήθηκαν κατά την περίοδο 1986-1988.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις αυτές, τα κονδύλια που απορροφήθηκαν κατά την περίοδο 1986-88 (19,0 δισ.δρχ.) θα αυξήσουν την άμεση απασχόληση κατά 8.000 θέσεις εργασίας και την ολική απασχόληση κατά 13.400.

Παράλληλα, το άμεσο εισόδημα των κατοίκων θα αυξηθεί κατά 4,3 δισ.δρχ. και το ολικό τους εισόδημα κατά 6 δισ. δρχ. Αν είχαν απορροφηθεί όλα τα προβλεπόμενα κονδύλια της περιόδου 1986-88, δηλ. 32,9 δισ.δρχ., η άμεση απασχόληση θα είχε αυξηθεί κατά 14.900 θέσεις εργασίας και η ολική κατά 23.200 θέσεις ενώ το άμεσο εισόδημα των κατοίκων κατά 7,4 δισ. δρχ. και το ολικό τους εισόδημα κατά 11,3 δισ. δρχ.

Με την ολοκλήρωση του προγράμματος της περιόδου 1986-1992 (92,2 δισ. δρχ.) και εφόσον απορροφηθούν όλα τα προβλεπόμενα

κονδύλια, η άμεση απασχόληση θα αύξηθεί κατά 49.600 θέσεις εργασίας και η ολική κατά 72.800 θέσεις, ενώ το άμεσο εισόδημα των κατοίκων της περιοχής κατά 21,7 δισ. δρχ. και το ολικό τους εισόδημα κατά 32,2 δισ. δρχ.

Τέλος, κατά την περίοδο 1986-88, η μέση απορρόφηση (ή επένδυση) ανά άμεσα απασχολούμενο ανέρχεται σε 2.170.040 δρχ. (19.048,7 εκατ. δρχ. με 8.774 άμεσα απασχολούμενους) και το μέσο εισόδημα ανά άμεσα απασχολούμενο σε 486.745 δρχ. (4.270,7 εκατ. δρχ. ανά 8.774 απασχολούμενους).

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι απορροφήσεις αφορούν κυρίως το γεωργικό τομέα, τόσο η μέση επένδυση (απορρόφηση) όσο και το μέσο εισόδημα ανά απασχολούμενο, είναι στα πλαίσια της ελληνικής εμπειρίας και οι παραπάνω εκτιμήσεις θα πρέπει να προσεγγίζουν την πραγματικότητα.

Τα ανωτέρω αφορούν βέβαια ολόκληρη την Περιφέρεια του ΜΟΠ Δυτικής Ελλάδος και Πελοποννήσου.

Όσον αφορά τον αναπτυξιακό νόμο 1262/82 από έναρξης ισχύος του έως 31.12.1989, εγκρίθηκαν στην Περιφέρεια 1.147 επενδύσεις και στους τρεις τομείς δραστηριότητας, συνολικού κόστους 55.785 εκατ. δρχ. και συνολικής επιχορήγησης 19.612 εκατ. δρχ. Εκτιμάται ότι οι παραπάνω επενδύσεις θα δημιουργήσουν 9.974 νέες θέσεις εργασίας.

#### 4. ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

##### α) Αγροτικός τομέας

Τα σημαντικότερα προβλήματα, οι περιορισμοί και τα εμπόδια που επηρεάζουν γενικά την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα είναι:

- Το μικρό μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων , ο πολυτεμαχισμός και η διασπορά του γεωργικού κλήρου.
- Η χαμηλή παραγωγικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και η μικρή ανταγωνιστικότητα των αγροτικών προϊόντων.
- Η έλλειψη αρμονικής συνδυαστικότητας των κλάδων φυτικής και ζωικής παραγωγής, χαρακτηριζόμενη από την υπέρμετρη ανάπτυξη των κλάδων της φυτικής παραγωγής.
- Το χαμηλό επίπεδο οργάνωσης των συνεταιριστικών οργανώσεων , οι οποίες στη μεγάλη τους πλειοψηφία αδυνατούν να ασχοληθούν ενεργά με παραγωγικές ή εμπορικές δραστηριότητες.
- Η έλλειψη σύγχρονης οργάνωσης στην μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων σε συνδυασμό με την υπάρχουσα ελλειπή υποδομή του τομέα.
- Η έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού και εθνικού κτηματολογίου που συνεπάγεται οικοπεδοποίηση των γεωργικών εκτάσεων και υπεραξία της γεωργικής γης.
- Η υποαπασχόληση και το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των αγροτών σε συνδυασμό με την έλλειψη πολιτιστικής ανάπτυξης.
- Το υψηλό κόστος παραγωγής των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και η έλλειψη οργανωμένων σφαγείων και κρεαταγορών.
- Η μη αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος της προστασίας των δασών από τις πυρκαγιές.

Στις προοπτικές ανάπτυξης του πρωτογενή τομέα περιλαμβάνονται: Στη γεωργία η αναδιάρθρωση των καλλιεργειών σύμφωνα με τους Κοινοτικούς Κανονισμούς και το πρόγραμμα του Υπουρ-

γείου Γεωργίας, όπως η προώθηση της αναδιάρθρωσης των καπνών στην Αιτωλοακαρνανία, με αντικατάσταση των προβληματικών ποικιλιών Τσεμπέλια, Μαύρα και Μυρωδάτα Αγρινίου με την ποικιλία VIRGINIA (ΜΟΠ), η αναδιάρθρωση των αμπελώνων (Καν. 895/85/ΕΟΝ), η προώθηση στις πεδινές περιοχές των θερμοκηπευτικών και ανθοκομικών φυτών με εφαρμογή ήπιων μορφών ενέργειας (ΜΟΠ) και η προώθηση της καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών. Στην κτηνοτροφία επιδιώκεται η προώθηση της εκτροφής βοειδών στις πεδινές περιοχές κυρίως για την παραγωγή κρέατος και η ανάπτυξη της χοιροτροφίας σε επιχειρηματικές βάσεις. Στον δασικό τομέα προέχει η προστασία και βελτίωση των δασών και στον κλάδο της αλιείας η ορθολογική διαχείριση των φυσικών ιχθυοτροφείων και η ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών.

## β) Βιομηχανία

Η εξορυκτική δραστηριότητα περιορίζεται στα λατομεία αδρανών υλικών, γύψου και την εκμετάλλευση της λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου για παραγωγή αλατιού.

Η έλλειψη επαρκούς υποδομής και μελετών καθυστέρησε την αξιοποίηση των λιγνιτών Καλαβρύτων.

Η εκμετάλλευση του υδάτινου δυναμικού για παραγωγή ενέργειας βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο και βρίσκονται στο στάδιο κατασκευής δύο νέοι Υ.Η.Σ.

Στη μεταποίηση η έλλειψη κατάλληλης βιομηχανικής υποδομής καθώς και τα συγκοινωνιακά και άλλα προβλήματα αποτέλεσαν ανασταλτικό παράγοντα στην προσέλκυση νέων επενδύσεων.

Οι ενισχύσεις από το Δημόσιο Τομέα δεν απέδωσαν τα ανα-

μενόμενα για ορισμένες περιοχές της Περιφέρειας. Η Περιφέρεια έχει αρκετές δυνατότητες και προοπτικές για την παραπέρα βιομηχανική της ανάπτυξη και ειδικότερα στους τομείς γεωργικών, βιομηχανικών, εντάσεως εργασίας και διαρκών καταναλωτικών αγαθών.

Ιδιαίτερα επισημαίνεται η δυνατότητα προσέλκυσης βιομηχανιών προηγμένης τεχνολογίας στην περιοχή της Πάτρας λόγω ύπαρξης του Πανεπιστημίου.

#### γ) Υπηρεσίες

Ο τουρισμός που αποτελεί βασική οικονομική δραστηριότητα αντιμετωπίζει τα παρακάτω προβλήματα:

- έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού προς αποφυγή συγκρούσεων χρήσεων γης.
- ελλείψεις σε εκπαιδευμένο προσωπικό κυρίως βοηθητικό.
- η μη σύνδεση του στενού Ρίου - Αντιρρίου αποτελεί τον κύριο ανασταλτικό παράγοντα τουριστικής ανάπτυξης των πολύ καλής ποιότητας ακτών της Αιτωλ/νίας.

Η Περιφέρεια και ιδιαίτερα οι ακτές Ηλείας έχουν μεγάλες δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης μαζικού και επιλεκτικού τουρισμού.

Ακόμη αρκετές ορεινές περιοχές προσφέρονται για ανάπτυξη αγροτουρισμού.

Στις υπόλοιπες δραστηριότητες του τομέα παρά τις βελτιώσεις που σημειώθηκαν, τα προβλήματα εξακολουθούν να υπάρχουν ή και να γίνονται εντονότερα λόγω των πρόσθετων αναγκών που δημιουργεί η ανάπτυξη (δίκτυα υποδομής).

## γ. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

### 1. Αναπτυξιακή Στρατηγική

Οι υπάρχοντες φυσικοί πόροι, η γεωγραφική θέση και οι υφιστάμενες δομές της οικονομίας προσδίδουν στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος μίας πολυδυναμία, όσον αφορά τις προοπτικές και δυνατότητες ανάπτυξής της.

Ο Πρωτογενής τομέας χαρακτηρίζεται από σημαντική ευρωστία και περικλείει μια δυναμική, κυρίως στις πεδινές περιοχές, όπου επικρατούν ευνοϊκές για την παραγωγή εδαφολογικές συνθήκες και υπάρχει ικανοποιητικό δίκτυο βασικής γεωργικής υποδομής.

Ο Δευτερογενής τομέας με σημαντική υποδομή και παράδοση στην ευρύτερη περιοχή της Πάτρας, αλλά και η γεωργική βιομηχανία με σημαντική ανάπτυξη και διασπορά στις καθαρά γεωργικές περιοχές, έχουν στρατηγική σημασία στην ανάπτυξη της Περιφέρειας.

Από τον τριτογενή τομέα ο Τουρισμός, λόγω της ύπαρξης αξιόλογων τουριστικών πόρων (εκτεταμένες παραλίες, αρχαιολογικοί χώροι, πολιτιστικές δραστηριότητες κ.λ.π.) μπορεί επίσης να αποτελέσει βασικό μοχλό για την ανάπτυξη της Περιφέρειας. Όμως οι παραπάνω βασικές επιλογές θα πρέπει να συνδυαστούν με μέτρα για την ανάπτυξη των υποδομών, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την προστασία του περιβάλλοντος.

Για την ορθολογική κατανομή και αρμονική ανάπτυξη των πόρων και δραστηριοτήτων στο χώρο επέμβασης του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος θα πρέπει να εξασφαλίζεται:

- Η ισορροπη οικονομική ανάπτυξη και η αναβάθμιση της λειτουργίας της τοπικής αυτοδιοίκησης.
- Η βελτίωση του ευρύτερου κοινωνικοοικονομικού πλαισίου της Περιφέρειας σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα.
- Η προστασία του περιβάλλοντος.
- Η πολιτιστική αναβάθμιση για επίτευξη ενός αρμονικού πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Συνοπτικά, η αναπτυξιακή στρατηγική επικεντρώνεται στους παρακάτω αναπτυξιακούς στόχους:

- 1) Στον Πρωτογενή τομέα θα δοθεί έμφαση στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, στο εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, στην προστασία του περιβάλλοντος, στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και στην συγκράτηση των θέσεων εργασίας. Οι στόχοι αυτοί θα επιτευχθούν με την κατασκευή ορισμένων τεχνικών έργων, τη θέσπιση ειδικών μέτρων και κινήτρων καθώς και την αναγκαία επιμόρφωση του εργατικού δυναμικού.
- 2) Στο Δευτερογενή τομέα, στόχος είναι η ανάπτυξη της τεχνικής υποδομής και η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιφέρειας, η δημιουργία θέσεων εργασίας, ο εκσυγχρονισμός και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Περιφέρειας. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί με την κατασκευή έργων υποδομής και με την δημιουργία προϋποθέσεων για την προσέλκυση νέων επενδύσεων στην Περιφέρεια.
- 3) Στον τουρισμό, στόχος είναι η αξιοποίηση, προβολή και προστασία όλων των φυσικών και αρχαιολογικών πόρων της περιοχής. Αυτό θα επιτευχθεί με τη μελέτη και κατασκευή

τών απαραίτητων έργων υποδομής, την προβολή και διαφήμιση των προαναφερθέντων πόρων και την προσέλκυση νέων επενδύσεων για κάλυψη των αναγκών σε τουριστικές κλίνες και άλλα τουριστικά καταλύματα και τέλος με την προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

- 4) Στις Υποδομές προτείνονται βασικά έργα τεχνικής και κοινωνικής υποδομής προκειμένου να αναβαθμίσει το επίπεδο των παρεχομένων υπηρεσιών στην Περιφέρεια.
- 5) Συμπληρωματικά προς τους παραπάνω στόχους προβλέπεται η επαγγελματική κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας προκειμένου να δημιουργηθούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την ολοκλήρωση του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Η στρατηγική ανάπτυξη καθώς και οι επιδιωκόμενοι στόχοι που περιγράφησαν ανωτέρω επιβάλλουν τη διάρθρωση του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Δυτικής Ελλάδος στα εξής υποπρογράμματα:

- Υποπρόγραμμα I : Πρωτογενής Τομέας (Ε.Γ.Τ.Π.Ε )
- Υποπρόγραμμα II : Βελτίωση υποδομών - Στήριξη των παραγωγικών τομέων
- Υπο-υποπρόγραμμα Α: Κοινωνικές υποδομές (ΕΤΠΑ)
- Υπο-υποπρόγραμμα Β: Στήριξη παραγωγικών τομέων(ΕΤΠΑ)
- Υποπρόγραμμα III : Επαγγελματική κατάρτιση(ΕΚΤ)
- Υποπρόγραμμα IV : ΕΑΠΤΑ
- Υποπρόγραμμα V : Εφαρμογή (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ)



## 2. Αναμενόμενα αποτελέσματα

Με την εφαρμογή του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος μακροχρόνια αναμένεται η συγκράτηση των θέσεων εργασίας στον πρωτογενή τομέα, η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα και η βελτίωση γενικά των υποδομών, που θα οδηγήσουν στη μείωση των υπάρχοντων ανισοτήτων μεταξύ Περιφέρειας και Κέντρου.

Τέλος, τα αναμενόμενα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος θα συμβάλλουν στην προστασία του φυσικού πλούτου της περιοχής.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

## Μ Ε Ρ Ο Σ     Τ Ε Τ Α Ρ Τ Ο

### 1. ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Είναι βέβαιο ότι οι αναπτυξιακοί νόμοι και γενικά τα διάφορα νομοθετήματα αναπτυξιακού χαρακτήρα, που ψηφίστηκαν στη χώρα μας κατά καιρούς, απέβλεπαν στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας μας. Ειδικότερα οι αναπτυξιακοί νόμοι που ψηφίστηκαν τις τελευταίες δεκαετίες -παλαιότερα δεν ψηφίστηκαν καθ'αυτού α.Ν. αλλά μόνο διάφορα νομοθετήματα που περιείχαν αναπτυξιακές διατάξεις- είχαν ως κύριο σκοπό την αναδιοργάνωση και ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας του τόπου, ύστερα από τις καταστροφικές συνέπειες του Β' παγκοσμίου πολέμου.

Η ελληνική οικονομική πολιτική στις δύο πρώτες δεκαετίες μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στηρίχθηκε κυρίως στην εισαγωγή κεφαλαίων από το εξωτερικό, είτε με τη μορφή ιδιωτικού επενδυτικού ενδιαφέροντος είτε με τη μορφή οικονομικής βοήθειας κρατικών φορέων του εξωτερικού. Π.χ. Σχέδιο Μάρσαλ κλπ.

Οι πόροι αυτοί όμως κάθε άλλο παρά σε παραγωγικούς και οικονομικούς κλάδους επενδύθηκαν, με αποτέλεσμα η οικονομία της χώρας μας να παραμείνει σε προπολεμικά επίπεδα. Έτσι φθάνουμε στο 1967 όπου για πρώτη φορά έχουμε θέσπιση καθ'αυτού αναπτυξιακού νόμου (Α.Ν. 147/67) όπου με τα σχετικά του άρθρα καθιερώνει κίνητρα για την πραγματοποίηση νέων επενδύσεων, όπως η επιδότηση επιτοκίου, αυξημένες αποσβέσεις και απαλλαγές φόρου εισοδήματος.

Μετά από αυτό τον Νόμο ακολούθησε μια σειρά από αναπτυξιακούς Νόμους οι οποίοι δεν επέδρασαν ουσιαστικά στην οικο-

νομική ανάπτυξη του τόπου, αλλά και ούτε συνετέλεσαν να αποφευχθεί ή τουλάχιστον να συγκρατηθεί ο όλο και αυξανόμενος συγκεντρωτισμός ανθρώπινου και επιχειρηματικού δυναμικού στα μεγάλα αστικά κέντρα, ειδικά στην πρωτεύουσα.

Τα ημίμετρα που πάρθηκαν κατά καιρούς, σε συνδιασμό με μιá άναρχη, ασυντόνιστη και μή προγραμματισμένη κοινωνικοοικονομική πολιτική στα χρόνια των δεκαετιών '50 και '60 του τεχνολογικού αναβρασμού, οδήγησαν τη χώρα μας στη σημερινή αδιέξοδο κατάσταση.

Η βιομηχανική εξέλιξη στην Ελλάδα κατά τα χρόνια του '60- '70 είχε τα εξής βασικά χαρακτηριστικά:

α) Η διεύρυνση και η διαφοροποίηση του βιομηχανικού δυναμικού περιορίστηκε σοβαρά με τάσεις αισθητής υποχώρησης. Η εξέλιξη αυτή συνοδεύτηκε από ένα συνεχές άνοιγμα της οικονομίας στον διεθνή ανταγωνισμό. Ο συνδιασμός των δύο αυτών καταστάσεων δημιουργεί σαφείς κινδύνους αποβιομηχάνισης σημαντικών τμημάτων του ελληνικού παραγωγικού δυναμικού.

β) Το κέντρο βάρους των επενδύσεων στην Ελληνική βιομηχανία συγκεντρώθηκε σε υπερβολικό βαθμό σε κλάδους με στάσιμη ή ασθενή διεθνή ζήτηση (π.χ. κλωστοϋφαντουργία) με αντίστοιχες επιπτώσεις, στην εξαγωγική μας επίδοση. Ιδιαίτερα στα τελευταία χρόνια της διεθνούς οικονομικής κρίσης. Ταυτόχρονα η επενδυτική καχεξία των τελευταίων χρόνων περιόρισε ουσιαστικά το βαθμό ανταγωνιστικότητας παραγωγικής ευελιξίας.

γ) Σε μιá περίοδο έντονων προσπαθειών αναδιάρθρωσης του βιομηχανικού δυναμικού σε διεθνές επίπεδο προς την κατεύθυνση νέων τεχνολογιών και προϊόντων, η ελληνική βιομηχανική

ουσσώρευση συγκεντρώθηκε σε πεδία εξειδίκευσης με περιορισμένο δυναμικό γλιστρώντας ταυτόχρονα προς δραστηριότητες και κλάδους παραδοσιακού χαρακτήρα, όπως καταναλωτικά είδη, τυποποιημένη τεχνολογία (αγορά ξένης και εμπορεύσιμου τεχνολογίας), ένταση μὴ εξειδικευμένης εργασίας.

Αποτέλεσμα των εξελίξεων αυτών ήταν ότι η βιομηχανική μας πορεία που πραγματοποιήθηκε τις δύο τελευταίες δεκαετίες ήταν στραμμένη προς μια προηγούμενη φάση ανάπτυξης. Δηλαδή ότι είναι ξεπερασμένο για τις ανεπτυγμένες χώρες για την Ελλάδα αποτελεί κάτι το σύγχρονο.

Η κατεύθυνση των εξελίξεων είχε και συνεχίζει να έχει σαν γνώμονα τις κορεσμένες ευκαιρίες του παρελθόντος και όχι τις απαιτήσεις του μέλλοντος. Έτσι βρισκόμαστε σήμερα σε μια πολύ περιορισμένη βιομηχανική υποδομή με μικρές ανταγωνιστικές ικανότητες και χαμηλή παραγωγικότητα, που αντιμετωπίζει σαφείς κινδύνους εκτόπισης και υποβιβασμού στο διεθνή καταμερισμό εργασίας.

Κάτω από τέτοιες συνθήκες, οι οικονομίες που εμφανίζουν δυσκολίες προσαρμογής και ανανέωσης όπως είναι η περίπτωση της σημερινής Ελληνικής βιομηχανίας, αντιμετωπίζουν άμεσα κινδύνους εκτόπισης όχι μόνο από το διεθνή οικονομικό στίβο, αλλά και στην ίδια την εσωτερική τους αγορά. Αυτές οι επιπτώσεις παρατηρούνται σήμερα στην επίδοση και περιθωριοποίηση του ελληνικού μεταποιητικού τομέα. Οι υπόλοιπες αναπτυγμένες και εκβιομηχανιζόμενες χώρες επιδιώκουν να εξαγάγουν τα δικά τους οικονομικά προβλήματα όπως ανεργία και ελλείμματα ισοζυγίου πληρωμών με επιθετικές εξαγωγικές δραστηριότητες. Συγχρόνως προετοιμάζονται ώστε να επωφεληθούν από

τις διαφαινόμενες τεχνολογικές επιπτώσεις της επερχόμενης βιομηχανικής επανάστασης σε κλάδους όπως η πληροφορική, η βιοτεχνολογία και η μικροηλεκτρονική.

Αντίθετα, η δική μας βιομηχανία παραμένει καθυστερημένη και αδρανής θέτοντας τους επιχειρηματικούς της στόχους στις ξεπερασμένες ευκαιρίες του παρελθόντος.

Σε πολλές περιπτώσεις η εκτόπιση μεταποιητικών δραστηριοτήτων μετέτρεψε τους Έλληνες βιομηχάνους σε μεταπράτες και μεσάζοντες ξένων προϊόντων που εμπορεύονται στην εγχώρια αγορά.

Συγχρόνως στις εξωτερικές ανταλλαγές, οι όροι του διεθνούς εμπορίου, της χώρας μας έχουν χειροτερεύσει αισθητά (όλο και μεγαλύτερη αύξηση των εισαγωγών έναντι των εξαγωγών). Έτσι η ελληνική οικονομία χρειάζεται να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες, για να μπορέσει να εισάγει συγκεκριμένα προϊόντα και υπηρεσίες από το εξωτερικό.

Η αντιμετώπιση της ανησυχητικής αυτής κατάστασης, που θίγει σήμερα γενικότερα συμφέροντα της Ελλάδας στο διεθνή καταμερισμό εργασίας, προϋποθέτει τον εθνικό σχεδιασμό και την υλοποίηση μιάς ουσιαστικής βιομηχανικής πολιτικής για την αυτοδύναμη ανάπτυξη της οικονομίας μας με άμεσο αντίκτυπο στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή του τόπου.

Μέσα στα πλαίσια αυτά του εθνικού σχεδιασμού και στην προσπάθεια εξεύρεσης άμεσων μέσων για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων, ψηφίστηκε ο αναπτυξιακός νόμος 1116/81 ο οποίος συμπληρώθηκε και ολοκληρώθηκε με τον νόμο 1262/82 όπως ισχύει σε γενικές γραμμές σήμερα με την μορφή του α.Ν. 1892/90.

Πρέπει να υπογραμμισθεί εδώ, ότι τις περισσότερες φορές τα κίνητρα που θεσπίστηκαν ήταν ανεπαρκή και δεν συνδιδάστηκαν με άλλα σημαντικά μέτρα περιφερειακής ανάπτυξης για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους.

Η πολιτική των κινήτρων βασίστηκε κυρίως στις φορολογικές απαλλαγές, οι οποίες όμως ενεργοποιούνται ως κίνητρο μόνο όταν υπάρξουν κέρδη. Αντίθετα, δεν χρησιμοποιήθηκαν μέχρι το 1981 άλλα κίνητρα που μειώνουν τους επιχειρηματικούς κινδύνους ή διευκολύνουν την εξεύρεση πιστωτικών μέτρων.

Αυτό έγινε μόνο με τους αναπτυξιακούς νόμους 1116/81, 1262 / 82 και 1892/90 που καθιέρωσαν τέτοια κίνητρα. Τα πλεονεκτήματα της μέχρι το 1981 πολιτικής κινήτρων για την εγκατάσταση βιομηχανικών κυρίως μονάδων στην περιφέρεια δεν ήταν τόσο ισχυρά, ώστε να αντισταθμίσουν τα υφιστάμενα πλεονεκτήματα εγκατάστασης στα ήδη ανεπτυγμένα βιομηχανικά κέντρα και κυρίως στην Αθήνα. Παρατηρήθηκε ότι, αυτή η προτίμηση στην Αττική ή κοντά στην περιοχή της Αττικής οφείλεται στην ύπαρξη ικανοποιητικής αστικής υποδομής, στην γειτνίαση προς την μεγάλη αγορά των Αθηνών στις ευκολίες για μεταφορές (Πειραιάς, Ελευσίνα, αεροδρόμιο Ελληνικού), στην γειτνίαση προς τις κεντρικές δημόσιες υπηρεσίες, κεντρικά καταστήματα Τραπεζών κ.λ.π. Αυτή η προτίμηση για την Αττική δημιούργησε μια σειρά προβλημάτων όχι ευκαταφρόνητων, όπως στενότητα χώρου, υψηλό κόστος της γης της απαραίτητης για αναγκαίες επεκτάσεις, δυσχέρειες στις μεταφορές κ.λ.π.

Ακόμη διαπιστώνεται ότι υπάρχουν περιοχές στις οποίες μέχρι τον α.Ν. 1116/81 δεν έγινε καμμία επένδυση, η δε χωροταξική διασπορά της βιομηχανίας δεν βασίστηκε σε ειδικά προ-

γράμματα περιφερειακής ανάπτυξης.

Αυτό το χάος που παρατηρούμε σήμερα στον Νομό Αττικής δεν θα είχε δημιουργηθεί εάν υπήρχε ο κατάλληλος προγραμματισμός εκ μέρους των εκάστοτε κυβερνήσεων, κυρίως των πρώτων μεταπολεμικών.

Έτσι φθάσαμε στο σημείο σήμερα να ψάχνουμε για αποτελεσματικές λύσεις "κατόπιν εορτής" διότι το πρόβλημα που έχει δημιουργηθεί ήδη στην Αθήνα και γενικά στον Νομό Αττικής, είναι πρακτικά αξεπέραστο, διότι οι πολυάριθμες επιχειρήσεις, κυρίως βιομηχανικές, δεν μπορούν να μεταφερθούν, δεδομένου ότι αυτό απαιτεί πάρα πολύ χρόνο αλλά και κόστος απερίγραπτο.

Επιπλέον η επιλογή του νέου τύπου εγκατάστασης είναι πολύ δύσκολη, διότι πρέπει να διερευνηθούν και να επιστημανθούν όλοι οι παράγοντες που θα συνομολογήσουν υπέρ αυτού του νέου τύπου εγκατάστασης.

## 2. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ (1980 - 1990)

### **α. ΤΥΠΟΙ ΚΙΝΗΤΡΩΝ**

Δύο είναι οι τύποι κινήτρων που καθιερώθηκαν τη τελευταία δεκαετία με το α.Ν.1116/81. Εφαρμόστηκαν με τον α.Ν. 1262/82 και ισχύουν μέχρι σήμερα με τη μορφή του α.Ν.1892/1990:

Αυτά τα κίνητρα είναι: Χρηματοδοτικά και φορολογικά.

Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει:



1) Επιχορήγηση, δηλαδή καταβολή από το Δημόσιο στον επενδυτή χωρίς υποχρέωση επιστροφής, χρηματικού ποσού που καλύπτει τμήμα του κόστους της "παραγωγικής" επένδυσης .

2) Επιδότηση επιτοκίου, δηλαδή κάλυψη από το Δημόσιο τμήματος της επιβαρύνσεως του επενδυτή από τόκους δανείων που συνομολογούνται με τράπεζα ή με άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς και τα οποία δάνεια προορίζονται και αυτά για κάλυψη τμήματος του κόστους της ίδιας επένδυσης για την οποία έχει εγκριθεί η επιχορήγηση. Η επιχορήγηση που αποτέλεσε και τη σημαντικότερη καινοτομία του συγκεκριμένου συστήματος επενδυτικών κινήτρων, είναι φανερό ότι συνεπάγεται μεταφορά δημοσίων πόρων στον επενδυτή, ένα δωρεάν συμπλήρωμα των δικών του πόρων που προορίζει να δαπανήσει για την πραγματοποίηση της επένδυσης. Με την ενίσχυση αυτή είναι φανερό ότι περιπτώσεις επενδύσεων που δε θα ήταν δυνατό να αναληφθούν εξαιτίας της αδυναμίας να χρηματοδοτηθούν, μετατρέπονται τώρα σε πραγματοποιήσιμες (αφού τμήμα του κόστους τους αναλαμβάνεται ουσιαστικά από τρίτους) . Επιπλέον σε περιπτώσεις που μιιά ελάχιστη κλίμακα επένδυσης είναι απαραίτητη για εξασφάλιση αποδοτικής παραγωγής σε ανταγωνιστικό κόστος, η επιχορήγηση προσφέρει στον επενδυτή τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει αυτή την ελάχιστη απαραίτητη επένδυση ήδη από την αρχική φάση λειτουργίας της νέας επιχειρήσεως . Σε αντίθετη περίπτωση τα σχέδια του για μελλοντικές επεκτάσεις θα μπορούσαν να ματαιωθούν, αν η απόδοση της μέγιστης δυνατής επένδυσης που αρχικά πραγματοποιείται δεν εξασφαλίσουν τις δυνατότητες για εσωτερική χρηματοδότηση επεκτάσεων ή τις προϋποθέσεις για πρόσθετη δανειοδότηση.

Εξάλλου η επιδότηση επιτοκίου, με το να μειώνει το κόστος δανεισμού, αυξάνει την ελκυστικότητα οποιουδήποτε επενδυτικού σχεδίου, αυξάνοντας τη συγκριτική αποδοτικότητα του ίδιου (επιχειρηματικού) κεφαλαίου. Αποτέλεσμα αυτής της επιπτώσεως είναι ότι επενδυτικά σχέδια, που σε πρώτη φάση αξιολογήσεως, κρίνονται ασύμφορα, είναι δυνατόν χάρη στην επιδότηση του επιτοκίου δανεισμού, να μεταβληθούν σε οριακά τουλάχιστον κερδοφόρα.

Τα ποσοστά επιχορηγήσεως και επιδοτήσεως επιτοκίου, που γενικά είναι δυνατό να φτάνουν και μέχρι ένα σημαντικό ποσοστό της δαπάνης για "παραγωγική" επένδυση και του συνομολογούμενου επιτοκίου αντίστοιχα, διαφοροποιούνται με βάση μια σειρά από παράγοντες όπως είναι: ο γενικός τομέας δραστηριότητας στον οποίο εντοπίζεται η επένδυση (βιομηχανία, ξενοδοχειακή επιχείρηση, μεταλλευτική επιχείρηση κ.λ.π.), η γεωγραφική περιοχή στην οποία πραγματοποιείται επένδυση και το συγκεκριμένο αντικείμενο δραστηριότητας (κυρίως προκειμένου για επενδύσεις στη βιομηχανία, το ποσοστό αυτό σύμφωνα με τις προβλέψεις του νόμου 1116/81 ήταν δυνατό να φτάνει και μέχρι 60% της επενδύσεως).

Στο φορολογικό χαρακτήρα κίνητρα περιλαμβάνονται:

α) Η δυνατότητα των επενδυτών για αφορολόγητη έκπτωση, δηλαδή για κράτηση από τα φορολογητέα καθαρά κέρδη της επιχειρήσεως ενός ποσού ίσου σε ποσοστό της δαπάνης της επενδύσεως.

β) Η δυνατότητα των επιχειρήσεων να πραγματοποιούν επιπλέον της τακτικής αποσβέσεως και πρόσθετη απόσβεση, γεγονός που περιορίζει τη χρονική διάρκεια του επιχειρηματικού κιν-

δύνου με την ταχύτερη ανάληψη του κεφάλαιου και τη μείωση του φορολογικού βάρους.

Και οι δύο τύπου κινήτρων που αναλύθηκαν θεωρούνται μάλλον σαν "κλασσικά" κίνητρα με χαρακτηριστικές αντιστοιχίες στις σχετικές ρυθμίσεις πολλών άλλων χωρών. Σε σύγκριση με ανάλογες προβλέψεις που είχαν προηγουμένως εφαρμοστεί στη χώρα μας, ο βασικός νεοτερισμός που εμφανίζεται είναι εκείνος της δωρεάν επιχορηγήσεως, που αποτέλεσε μάλιστα και το βασικό στοιχείο εναρμονισμού της ελληνικής πολιτικής κινήτρων επενδύσεων με την αντιστοιχία άλλων κρατών-μελών της Ε.Ο.Κ. Η εναρμόνιση βέβαια ήταν απαραίτητη και για την εξασφάλιση της συμμετοχής του περιφερειακού Ταμείου της Κοινότητας στο κόστος λειτουργίας του συστήματος και, τελικά της αναλήψεως από το Ταμείο τμήματος των επιχορηγήσεων στους επενδυτές.

Στα παραπάνω η αναθεώρηση και η τελική διαμόρφωση του νόμου 1262/1982 δεν προκάλεσε ουσιαστικές διαφοροποιήσεις.

Δύο σημεία ωστόσο αξίζει να τονιστούν ιδιαίτερα :

Πρώτο, ότι με τις ρυθμίσεις του νόμου, 1262/1982, στους διάφορους παράγοντες με τους οποίους συναρτάται το ποσοστό επιχορήγησης εκτός εκείνων που αφορούν στην ίδια την επένδυση, προστίθεται τώρα και ο παράγοντας προσωπικότητα του φορέα της επενδύσεως (ιδιωτική - συνεταιριστική επιχείρηση ή κοινοπραξία, Έλληνες του εξωτερικού κλπ.).

Δεύτερο, ότι με το νόμο 1262/1982, πέρα από ορισμένο μέγεθος επενδύσεως, η επιχορήγηση μερικά μόνο προσφέρεται δωρεάν.

## β. ΤΥΠΟΙ ΚΑΙ ΜΕΓΕΘΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΥΝΟΟΥΝΤΑΙ

Για την εφαρμογή των επενδυτικών κινήτρων και όλων των άλλων ρυθμίσεων η έννοια της "παραγωγικής" επενδύσεως περιορίζεται στην ανέγερση ή την αγορά καινούργιων κτιριακών, αποθηκευτικών κλπ. χώρων και οπωσδήποτε στην αγορά καινούργιου μηχανολογικού εξοπλισμού. Δεν θεωρείται, αντίθετα, παραγωγική επένδυση η απόκτηση οικοπέδων για εγκατάσταση της μονάδας, η αγορά επιβατικών αυτοκινήτων και τέλος η αγορά επίπλων και σκευών γραφείου.

Η σκοπιμότητα της παραπάνω περιοριστικής ερμηνείας της "παραγωγικής" επενδύσεως είναι φανερή: χωρίς να αποτρέπεται ο επενδυτής από το να διαμορφώνει, με την ελεύθερη επιλογή των παγίων στοιχείων που θα χρησιμοποιήσει τη διάρθρωση του κόστους της επενδύσεως με τρόπο που ο ίδιος θεωρεί πιο αποδοτικό, καθιερώνεται, όπως άλλωστε είναι φυσικό σε ανάλογες περιπτώσεις, η εκλεκτική ενίσχυση της αγοράς νέων παγίων στοιχείων (κτιρίων ή εξοπλισμού) που προστίθενται στο υπάρχον δυναμικό της οικονομίας εξαιτίας της συγκεκριμένης επενδυτικής απόφασης. Δεν ενθαρρύνεται, αντίθετα, η απλή "μεταφορά" κεφαλαίου από επιχείρηση σε επιχείρηση, που ούτε καθαρή αύξηση του κεφαλαίου συνεπάγεται και θα μπορούσε να οδηγήσει και σε καταστρατήγηση των δυνατοτήτων για επιχορήγηση.

Παράλληλα με την προτίμηση που ρητά εκδηλώνεται για επενδύσεις σε νέα πάγια στοιχεία ενισχύονται και οι προϋποθέσεις για τόνωση της δραστηριότητας και σε κλάδους παραγωγής ή κατασκευής τέτοιων αγαθών και για δημιουργία πρόσθε-

των πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων με αφετηρία τομείς της οικονομίας που έμμεσα μόνο σχετίζονται με το αντικείμενο δραστηριότητας της συγκεκριμένης επενδύσεως.

Διευκρινίζεται, ωστόσο, ότι η εφαρμογή των διατάξεων του νόμου δεν αφορά τελικά στο σύνολο των "παραγωγικών" επενδύσεων αλλά μόνο σε όσες από αυτές ή τα τμήματα άλλων που συγχρόνως ικανοποιούν και τις πρόσθετες προϋποθέσεις για ελάχιστο ύψος, για προβλέψεις δημιουργίας ελάχιστου αριθμού νέων θέσεων απασχολήσεως κ.λ.π.

Οι πρόσθετες αυτές προϋποθέσεις είναι εκείνες που τελικά προσδιορίζουν και τις επιδιώξεις της συγκεκριμένης πολιτικής από άποψη ελαχίστου μεγέθους επενδύσεως και σχέσεων μεταξύ συντελεστών παραγωγής (ιδίως μεταξύ των συντελεστών κεφάλαιο και εργασία).

Είναι απόλυτα χαρακτηριστικό της φιλοσοφίας της πολιτικής ότι παρουσιάστηκε κατ'αρχήν "ουδέτερη" ως προς τη συγκεκριμένη μορφή που η επένδυση παίρνει, αρκεί μ'αυτή να εξυπηρετούνται οι γενικότεροι σκοποί του πολιτικής <sup>1</sup>.

Ειδικότερα η νομοθεσία παρουσιάστηκε "ουδέτερη" μεταξύ ιδρύσεως, επεκτάσεως και εκσυγχρονισμού μονάδων και, σε μικρότερο βαθμό, μετεγκαταστάσεως μονάδων. Σε αυτό το σημείο η νομοθεσία έπρεπε να διαχωρίσει την παροχή κινήτρων όσο αφορά την μετεγκατάσταση μονάδων σε σχέση με την ίδρυση ή επέκταση

---

(1) "Ουδετερότητα στην περίπτωση αυτή σημαίνει την ουσιαστική αποχή της πολιτικής από την έκφραση προτιμήσεως για τον ένα ή τον άλλο τύπο επενδύσεως. Μια παρόμοια θετική ή αρνητική προτίμηση θα ήταν δυνατόν π.χ., να εκφραστεί με πρόβλεψη διαφορετικών συντελεστών επιχορηγήσεως ή γενικότερα ωφελημάτων, με διακριτικό καθορισμό ειδικών περιορισμών κ.λ.π.

παραγωγικών επενδύσεων. Γιατί αυτά που θεωρούνται κίνητρα για μια νέα παραγωγική επένδυση αντίθετα για την μετεγκατάσταση μονάδων, ιδιαίτερα βαριάς βιομηχανίας, δεν θεωρούνται αποτελεσματικά.

Δεδομένου ότι το κόστος μετεγκατάστασης από την περιοχή Α' για παράδειγμα στις περιοχές Γ' ή Δ' είναι πολύ υψηλό, πέρα της αβεβαιότητας του επιχειρήματος και του υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου, τα υπάρχοντα κίνητρα θεωρούνται ελλιπή και ανεπαρκή για την κάλυψη αυτού του επιχειρήματος.

Η ίδια πολιτική εμφανίζει, εξάλλου, "ουδετερότητα" και ως προς την προσωπικότητα του φορέα της επένδυσης. Οποιαδήποτε επιχείρηση του ιδιωτικού τομέα (εφόσον το αντικείμενο της επένδυσης περιλαμβάνεται στους τομείς που ενισχύονται) είναι δυνατό να επωφεληθεί από τα κίνητρα. Η "ουδετερότητα" αυτή παρουσιάζεται σημαντικά αμβλυμένη στον Νόμο 1262/82, όπου ρητά ορίζεται ότι: "ο φορέας της επένδυσης, όπως οι Συνεταιρισμοί, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι Έλληνες εργαζόμενοι του εξωτερικού και οι ναυτικοί", αποτελεί ένα από τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό του ύψους της επιχορηγήσεως.

Σε αντίθεση με τις "ουδετερότητες" του στα θέματα της μορφής της "παραγωγικής" επένδυσης (ίδρυση - επέκταση - εκσυγχρονισμός) και της προσωπικότητας του φορέα της επένδυσης ο Ν. 1116/81 δεν παρουσιάστηκε "ουδέτερος" σε δύο άλλα ουσιαστικά θέματα:

- στο θέμα του μεγέθους της επένδυσης και
- στο θέμα της σχέσεως μεταξύ συντελεστών παραγωγής που η επένδυση συνεπάγεται.

Ειδικότερα:

α) Στο θέμα του ελάχιστου μεγέθους της επενδύσεως η σχετική νομοθεσία όριζε, ότι, προκειμένου για επενδύσεις για δημιουργία νέων μονάδων, για επέκταση ή εκσυγχρονισμό άλλων ή ακόμα και για μετεγκατάσταση, η εφαρμογή των κινήτρων προϋπόθετε ότι η επένδυση υπερβαίνει ένα "ελάχιστο ύψος". Αντίθετα τηρήθηκε απόλυτη "ουδετερότητα προς τα άνω", δεν ορίστηκε δηλαδή ειδικός περιορισμός για το μέγιστο ύψος επενδύσεων, με την προϋπόθεση όμως ότι, όπως θα εξηγηθεί παρακάτω, στη μεγέθυνση της επενδύσεως θα έπρεπε να τηρηθούν οι αναλογίες συνετελεστών παραγωγής (κεφαλαίου / εργασίας), για τις οποίες ο νόμος καιπάλι δεν παρούσιδίστηκε "ουδέτερος".

β) Για να επιχορηγηθεί οποιαδήποτε παραγωγική επένδυση θα έπρεπε να εξασφαλίζεται η παράλληλη δημιουργία, στη νέα επιχείρηση που ιδρύεται ή στην επιχείρηση που επεκτείνεται, τουλάχιστο δέκα (10) μόνιμων θέσεων απασχολήσεως. Στις περιπτώσεις, εξάλλου, επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται, θα έπρεπε η σχετική επένδυση να συμβάλλει στη διατήρηση ενός ίσου ελάχιστου αριθμού θέσεων απασχολήσεως.

Οι περιορισμοί αυτοί συμβάλλουν στο να διευκρινισθεί το είδος των παραγωγικών επενδύσεων που ουσιαστικά προωθούνται (επέκταση παραγωγικής δυναμικότητας ή εκσυγχρονισμός μονάδων που όμως δεν επηρεάζει αρνητικά την απασχόληση).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το ύψος της επενδύσεως και ο συσχετισμός των απαιτήσεων των επενδύσεων σε κεφαλαιουχικά στοιχεία με τις δυνατότητές τους για δημιουργία ή διατήρηση μόνιμων θέσεων απασχολήσεως αποτελούν κεντρικά στοιχεία στην εφαρμογή της πολιτικής κινήτρων που αναλύεται. Για το πρώτο απαιτείται να υπερβαίνει κάποιο ελάχιστο όριο. Η σκοπιμότητα

μιάς παρόμοιας ρυθμίσεως θα πρέπει να αναζητηθεί στην προτεραιότητα που κρίθηκε ότι θα πρέπει να δοθεί σε επενδυτικές πρωτοβουλίες που εκ των προτέρων φαίνεται να διαθέτουν τις προϋποθέσεις να εξασφαλίσουν κάποιο ελάχιστο "αισθητό" αποτέλεσμα, τουλάχιστον από την άποψη δημιουργίας νέων ευκαιριών απασχολήσεως σε περιοχές όπου γενικά θεωρείται ότι υφίσταται πρόβλημα απασχολήσεως. Παράλληλα ένα ελάχιστο μέγεθος επενδύσεως, παρά το ότι αποτελεί ένδειξη μεροληπτικής μεταχειρίσεως σε βάρος μικρότερων επενδύσεων, ίσως κρίθηκε σκόπιμο να τεθεί σαν όριο εφαρμογής αυτού του συγκεκριμένου συστήματος κινήτρων. Πάντως και στην περίπτωση αυτή τονίζεται ότι και πάλι δεν εμφανίζεται καμιά κλαδική ή άλλου είδους (π.χ. χωροταξική) διαφοροποίηση που θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι, για αρκετούς λόγους, θα ήταν σκόπιμη.

Η οριοθέτηση, εξάλλου, μιάς ανώτερης επιθυμητής - και γι' αυτό επιχορηγούμενης - αναλογίας κεφαλαίου ανά θέση απασχολήσεως - μπορεί να ερμηνευτεί σαν ένδειξη της αρνητικής προτεραιότητας που υιοθετείται από την πολιτική για επενδύσεις ιδιαίτερα υψηλής εντάσεως κεφαλαίου, ιδίως όταν αυτό ερμηνεύεται και σαν ένδειξη επιλογής εκ μέρους του επενδυτή μεταξύ της συγκεκριμένης συνθέσεως συντελεστών που προτείνεται και κάποιας άλλης που θα περιείχε λιγότερο κεφάλαιο και περισσότερη εργασία.

Για τα θέματα που αναφέρθηκαν, η αντιμετώπιση που καθιερώθηκε με τον Ν.1262/82 διαφέρει ριζικά από τις ρυθμίσεις του Ν.1116/81. Ειδικότερα για το μέγεθος της επενδύσεως, ο Ν. 1262/82 σε αντίθεση με τον προηγούμενο, εμφανίζεται απόλυτα "ουδέτερος" για το ελάχιστο ύψος της, όχι όμως και για το



ανώτερο ύψος που μπορούσε να επωφεληθεί της δωρεάν επιχορήγησης.<sup>1</sup>

Για το ανώτερο αυτό ύψος, ο Ν.1262/82 πρόβλεπε τη συμμετοχή του Δημοσίου στο κεφάλαιο επιχειρήσεων που αντιπροσώπευαν επένδυση μεγαλύτερη ενός ανώτατου ορίου. Η ρύθμιση αυτή έχει καταργηθεί από τον τελευταίο Νόμο 1892/90.

Η κατάργηση αυτής της ρύθμισης οφείλεται στην πολιτική ιδεολογία της τωρινής κυβέρνησης που εκφράζεται με την όσο το δυνατόν λιγότερη κρατική παρέμβαση στην οικονομική ζωή του τόπου.

#### γ. ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ

Η ενθάρρυνση για πραγματοποίηση επενδύσεων (βιομηχανικών ή άλλων) σε σχετικά λιγότερο αναπτυγμένες γεωγραφικές περιοχές της χώρας, αλλά παράλληλα και σε κλάδους σχετικά αυξημένης, όπως τουλάχιστον προκύπτει από τις ρυθμίσεις του σχετικού νόμου "αναπτυξιακής βαρύτητας" ήταν ρητά δύο βασικοί σκοποί της πολιτικής κινήτρων, όπως εκφράστηκε από το Ν. 1116/1981.

Σχετικά με τη χωροταξική κατανομή, θα αρκούσε πιθανώς να αναφερθεί ότι, στο πρότυπο της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης που και προηγουμένως εφαρμόζοταν, οι συντελεστές των διάφορων χρηματοδοτικών και φορολογικών κινήτρων κλιμακώνονται στις διάφορες γεωγραφικές περιφέρειες (ή "ζώνες" ή "περιοχές" κλπ.) ανάλογα με τις εκτιμήσεις της "μειονεκτικότητας", από

(1) "Ουδετερότητα" ως προς το ελάχιστο ύψος επενδύσεως στην περίπτωση αυτή σημαίνει ότι επενδύσεις κάτω ενός ορίου ή επενδύσεις που δημιουργούν θέσεις απασχολήσεως λιγότερες από κάποιο συγκεκριμένο αριθμό δεν αποκλείονται της εφαρμογής των κινήτρων.

άποψη δυνατοτήτων προσελκύσεως επενδύσεων, που χαρακτηρίζει κάθε περιφέρεια. Τη "μειονεκτικότητα" αυτή - σωρευτικό αποτέλεσμα ιστορικών, φυσικών, οικονομικών ή και καθαρά ψυχολογικών λόγων που δε θεωρείται σκόπιμο να αναλύσουμε στη μελέτη αυτή - η πολιτική κινήτρων επιδιώκει να την αμβλύνει, παρεμβαίνοντας στο μηχανισμό διαμορφώσεως επενδυτικών αποφάσεων με την προσφορά σχετικά αυξημένων ωφελημάτων. Τα επιπλέον αυτά οφέλη μπορούν να θεωρηθούν και σαν τύπος "αποζημιώσεως" στους επενδυτές που αναλαμβάνουν το "κόστος" που συνεπάγεται η προτίμηση του λιγότερο από τον περισσότερο αναπτυγμένο και πιθανώς για αυτό πιο ελκυστικό τόπο εγκαταστάσεως ή μεταγκαταστάσεως. Εναλλακτικά ή συμπληρωματικά η κλιμάκωση αυτή των κινήτρων εκφράζει και την εκτίμηση ότι το όφελος, σε όρους αυξήσεως του περιφερειακού προϊόντος ή και της απασχολήσεως, που συνοδεύει μια οριακή αύξηση των επενδύσεων σε μια λιγότερο αναπτυγμένη περιοχή είναι, με κοινωνικοοικονομικά κριτήρια, μεγαλύτερο από το αντίστοιχο όφελος που θα προέκυπτε αν η ίδια οριακή επένδυση προσθέτονταν στο δυναμικό μιάς ήδη αναπτυγμένης περιοχής. Με το σκεπτικό αυτό, η διαφορά στα ωφελήματα που προσφέρονται στον επενδυτή αποτελεί την "προεξόφληση" των επιπλέον μελλοντικών ωφελημάτων που αυτός, με την απόφασή του, εξασφαλίζει για το κοινωνικό σύνολο.

Εκτός όμως από τη χωροταξική κατανομή, η κατανομή των επενδύσεων στους διάφορους κλάδους αποτέλεσε κι αυτή κριτήριο σοβαρής διαφοροποιήσεως των συντελεστών επιχορηγήσεως και της επιδοτήσεως επιτόκιου (όχι όμως και των φορολογικών κινήτρων) που προβλέπονταν από το Ν. 1116/81.

Σύμφωνα με την αντιμετώπιση αυτή, οι διάφορες βιομηχανικές

τουλάχιστον δραστηριότητες κατατάχτηκαν σε τρεις(3) κατηγορίες ("χαμηλής", "μέσης" και "υψηλής ενισχύσεως") και σε συνάρτηση και με την περιοχή όπου πραγματοποιείται η επένδυση ανάλογα κλιμακώθηκαν και τα ποσοστά επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου.

Η ταξινόμηση των βιομηχανικών κλάδων (σε επίπεδο 4ψήφιου ή 3ψήφιου συνήθως κλάδου της Στατιστικής Ταξινομήσεως Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας - ΣΤΑΚΟΔ - της ΕΣΥΕ) ήταν το αποτέλεσμα άτυπης διαδικασίας, στη διάρκεια της οποίας υπηρεσιακοί και άλλοι παράγοντες "βαθμολόγησαν" τους διάφορους κλάδους για τα παρακάτω οκτώ (8) κριτήρια: 1. Τεχνολογία, 2. Απασχόληση, 3. Προστιθέμενη αξία, 4. Πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, 5. Επίδραση στο ισοζύγιο πληρωμών, 6. Χαμηλή κατανάλωση ενέργειας, 7. Αντιμετώπιση του κλάδου στην Ε.Ο.Κ., 8. Δυνατότητες αναπτύξεως.

Με βάση τις προβλέψεις του νόμου 1116/81 και των μεταγενεστέρων αυτού (1262/82 και 1892/90), σημειώνονται τα εξής:

Πρώτον: Δεν υπάρχει αναφορά σε συγκεκριμένο αριθμό κατηγοριών ενισχύσεως, ούτε καν ένδειξη ότι υπάρχει πρόθεση ομαδοποιήσεως κλάδων σε συγκεκριμένες κατηγορίες για ενιαία αντιμετώπιση.

Δεύτερον: Ορίζεται επίσης ότι το ύψος της επιχορήγησης προσδιορίζεται με βάση τα κριτήρια που εκφράζουν τις επιδιώξεις και τους στόχους της Οικονομικής Πολιτικής και Περιφερειακής Αναπτύξεως και ότι για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια αξιολογήσεως και ελέγχου των επενδύσεων, σε συνδυασμό με κοινωνικοοικονομικά κριτήρια σκοπιμότητας. Επίσης, ότι ειδικότερα για τον καθορισμό του ύψους

της επιχορηγήσεως για κάθε περιοχή χρησιμοποιούνται και τα παρακάτω κριτήρια:

α) Η σχέση της επενδύσεως με βασικούς "κλάδους -κλειδιά" της οικονομίας.

β) Η τεχνολογία και η παραγωγικότητα της επενδύσεως και ο βαθμός χρησιμοποίησής του παραγωγικού δυναμικού.

γ) Το εθνικό οικονομικό συμφέρον, όπως η προοπτική εξαγωγών και η υποκατάσταση εισαγωγών, η εξοικονόμηση ενέργειας, η χρήση εγχώριων πρώτων υλών, η χρήση εγχώριου κεφαλαιουχικού μηχανολογικού εξοπλισμού.

δ) Το κοινωνικό συμφέρον, όπως η απασχόληση, η ρύπανση του περιβάλλοντος, η ποιότητα ζωής.

ε) Ο φορέας της επενδύσεως, όπως οι Συνεταιρισμοί, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι Έλληνες εργαζόμενοι του εξωτερικού και οι ναυτικοί.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα παραπάνω πέντε κριτήρια εκτός του τελευταίου που αποτελεί, άλλωστε στοιχείο διαφορισμού του Ν. 1262/82 και Ν.1892/90 από τον Ν. 1116/81, καλύπτουν ουσιαστικά τα αντίστοιχα οκτώ κριτήρια που νωρίτερα αναφέρθηκαν. Ανάμεσα στα σχόλια που μπορούν να διατυπωθούν για τα κριτήρια κατάταξης των βιομηχανικών κλάδων, είναι και τα εξής:

1) Κατατάχθηκαν στην κατηγορία χαμηλής ενισχύσεως "παρδοσιακοί" κλάδοι, παρά το γεγονός ότι αποδειγμένα χαρακτηρίζονται από αξιόλογες εξαγωγικές επιδόσεις (π.χ. τσιμεντοβιομηχανία, κλωστοϋφαντουργία κλπ.).

2) Κατατάχθηκαν, αντίθετα, στην κατηγορία υψηλής ενισχύσεως κλάδοι χωρίς παρελθόν στον χώρο της ελληνικής βιομηχανίας, που η ανάπτυξή τους, ενώ είναι βέβαια δυνατόν να επηρεα-

στεί από το ύψος της δωρεάν επιχορηγήσεως, συνεπάγεται αυξημένους επιχειρηματικούς κινδύνους και εξαρτάται καίρια από τη δυνατότητα εξασφάλισης συμπληρωματικών συντελεστών, κυρίως ειδικευμένης εργασίας (κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, οργάνων ακριβείας, αυτοκινήτων κλπ.).

3) Εξομοιώθηκαν μεταξύ τους επενδύσεις, που ενώ έχουν στόχο την παραγωγή ομοειδών προϊόντων, χαρακτηρίζονται από διαφορετική εγχώρια προστιθέμενη αξία και διαθέτουν διαφορετικές προοπτικές προωθήσεως στις διεθνείς αγορές (π.χ. οίνοι χύμα και οίνοι εμφιαλωμένοι).

Ένα πρώτο, συνεπώς, γενικό συμπέρασμα που προκύπτει από τα παραπάνω σχόλια είναι το εξής:

Πρώτον, αντί να ενισχυθούν οι παλιές επιχειρήσεις, περισσότερο φάνηκε να ενισχύονται οι προσδοκώμενες να γίνουν. Αγνωστήθηκε όμως το γεγονός ότι η δημιουργία τέτοιων επιχειρήσεων εξαρτάται και από πολλούς άλλους παράγοντες.

Δεύτερον, ενώ αποτελεί βεβαιότητα το γεγονός ότι η ελληνική βιομηχανία προορίζεται να αντιμετωπίσει έντονες ανταγωνιστικές πιέσεις με τη σταδιακή απελευθέρωση της εσωτερικής αγοράς, η πολιτική κινήτρων φάνηκε να προσανατολίζεται κυρίως στην ενθάρρυνση δημιουργίας βιομηχανικών δραστηριοτήτων άγνωστων μέχρι τότε στην Ελλάδα.

Τέλος, τρίτο, μια απλή παρατήρηση των δραστηριοτήτων της κατηγορίας υψηλής ενισχύσεως φανερώνει ότι αποτελούν δραστηριότητες κατ'εξοχήν εντάσεως κεφαλαίου και τεχνολογίας, που δε φαίνεται να είναι οι καταλληλότερες για να εξυπηρετήσουν το στόχο της Περιφερειακής Αναπτύξεως, όπως είναι κυρίως η μείωση της ανεργίας στην περιφέρεια και η δημιουργία ευκαιριών

απασχολήσεως στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της χώρας, οι οποίες όμως δε διαθέτουν συνθήκες προσκλύσεως βιομηχανιών υψηλής τεχνολογίας.

Πιό βασική όμως ακόμα είναι η διαπίστωση ότι αποσιάζει από τη διαμόρφωση των κινήτρων η ένδειξη ότι αυτά στηρίζονται σε συγκεκριμένες επιλογές για τον τύπο βιομηχανικής αναπτύξεως, που μέσω των επενδύσεων θα έπρεπε να επιδιωχθεί.

Ένας ενδεικτικός κατάλογος εναλλακτικών ή συμπληρωματικών επιλογών θα μπορούσε π.χ. να είναι ο εξής:

-Ενθάρρυνση αναπτύξεως κλάδων με αποδειγμένο συγκριτικό πλεονέκτημα σε διεθνές επίπεδο και υψηλές εξαγωγικές επιδόσεις.

-Εξειδίκευση ή, αντίθετα, διασπορά (DIVERSIFICATION) βιομηχανικών επενδύσεων σε περισσότερες κατευθύνσεις.

-Προώθηση "νέων" δραστηριοτήτων, με εξασφαλισμένες δυνατότητες αναπτύξεως συγκριτικού πλεονεκτήματος και ανταγωνιστικότητας.

-Προώθηση δημιουργίας δραστηριοτήτων αυξημένης αναπτυξιακής βαρύτητας, άσχετα από το άμεσο ή το έμμεσο κοινωνικό κόστος αναπτύξεως και διατηρήσεώς τους, χάρη των γενικότερων ευνοϊκών επιπτώσεων στη βιομηχανική και τηνοικονομική ανάπτυξη (π.χ. δημιουργία και διατήρηση - "αντιοικονομικών" πιθανώς - κλάδων-κλειδιών, χάρη των εξωτερικών οικονομιών που η ύπαρξή τους εξασφαλίζει στο σύνολο της βιομηχανίας και της οικονομίας).

### 3. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

#### α. Γ Ε Ν Ι Κ Α

Οι αναπτυξιακοί Νόμοι που ψφίστηκαν από το 1980 και μετά είναι ένα σύμπλεγμα αναπτυξιακών στόχων και επιδιώξεων που προσπαθούν να συμβάλλουν μέσω μιάς πολιτικής αναπτυξιακών κινήτρων στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας μας.

Βασικά χαρακτηριστικά αυτής της πολιτικής αναπτυξιακών κινήτρων αποτελούν:

α) Η διεύρυνση των ενισχύσεων σ' ένα ευρύτερο φάσμα επενδυτικών δραστηριοτήτων.

β) Η ενίσχυση νέων επενδυτικών φορέων, όπως συνεταιρισμοί, δήμοι και κοινότητες, Έλληνες του εξωτερικού.

γ) Η προώθηση και η ενίσχυση επενδύσεων υψηλής τεχνολογίας, εξοικονόμησης ενέργειας και αντιρρύπανσης.

δ) Η ενίσχυση, νέων επενδυτικών δραστηριοτήτων σε μη παραδοσιακούς κλάδους.

ε) Η ενθάρρυνση και η ενίσχυση της μετεγκατάστασης μονάδων σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές.

στ) Χωροταξική και διακλαδική διαφοροποίηση των επενδυτικών κινήτρων.

Το ερώτημα που προκύπτει από τα παραπάνω είναι κατά πόσο μέχρι σήμερα (1992) αυτή η πολιτική αναπτυξιακών κινήτρων πέτυχε τις επιδιώξεις και τους στόχους της και κατά κύριο λόγο πόσο πέτυχε να επηρεάσει την επενδυτική συμπεριφορά στη χώρα μας. Γενική διαπίστωση είναι ότι οι αναπτυξιακοί νόμοι κατά

ένα μεγάλο μέρος έδωσαν νέα επενδυτική πνοή στη χώρα μας. Ώθησαν στην ανάληψη από ιδιώτες επιχειρηματικών πρωτοβουλιών αναγκάζων για την ανάπτυξη της οικονομίας του κάθε κράτους.

Μην ξεχνάμε άλλωστε ότι τα περισσότερο ανεπτυγμένα κράτη ( Δυτική Ευρώπη, Η.Π.Α.) στηρίζονται στην ιδιωτική πρωτοβουλία η οποία ευθαρρύνεται από το κράτος, αλλά και ελέγχεται και προσανατολίζεται προς την κατεύθυνση που επιδιώκει αυτό.

Ειδικά με τα δεδομένα της Ελλάδας το κράτος πρέπει να είναι η κινητήριος και κατευθυντήριος δύναμη στην ανάπτυξη και δραστηριοποίηση των παραγωγικών συντελεστών.

Έτσι το κράτος εντοπίζοντας τα βασικά προβλήματα εξέλιξης του και ανάπτυξης της οικονομίας του, προσπάθησε μέσω των αναπτυξιακών νόμων της τελευταίας δεκαετίας να επιταχύνει τους ρυθμούς ανάπτυξης. Επεδίωξε μέσω των μεγάλων ποσοστών επιχορηγήσεως και φοροαπαλλαγών να τονώσει τις υποβαθμισμένες περιοχές της περιφέρειας είτε με την ίδρυση νέων επιχειρησιακών μονάδων είτε με την μετεγκατάσταση μονάδων από ήδη κορεσμένες βιομηχανικές περιοχές.

Παρατηρούμε όμως ότι αυτά τα πλεονεκτήματα των α.Ν. δεν συνδιδόστηκαν με άλλα συμπληρωματικά και ισχυρά ως προς την αποτελεσματικότητά τους κίνητρα. Π.χ. δημιουργία βιομηχανικών χωριών για το εξειδικευμένο προσωπικό και επιπρόσθετων παροχών προς αυτούς.

Οι α.Ν. επίσης πολύ σωστά έχουν δώσει κίνητρα για τον εκσυγχρονισμό της Ελληνικής Βιομηχανίας, με την εισαγωγή νέου τεχνολογικού εξοπλισμού. Δεν δίνει όμως καμμία λύση στον τεχνολογικό εξοπλισμό της χώρας διότι με την αλματώδη ανάπτυξη της τεχνολογίας και τεχνογνωσίας στον αιώνα μας, το πρόβλημα



θα διαιωνίζεται διότι αυτό που σήμερα θεωρείται σύγχρονο τεχνολογικά, σε ελάχιστο χρονικό διάστημα θα θεωρείται παλιό με αποτέλεσμα τις συνεπαγόμενες δυσάρεστες συνέπειες.

Το άμεσο πρόβλημα δεν εντοπίζεται στο πως θα εκσυγχρονίσουμε τις βιομηχανίες μας αλλά στο πως θα απαγκιστρωθούμε από την μόνιμη εξάρτησή μας στην ξένη τεχνολογία και τεχνογνωσία.

Επιπλέον τα κίνητρα αυτά αποτελούν στην ουσία ημίμετρα. Διότι είναι μεν αποτελεσματικά βραχυχρόνια και για μικρά επενδυτικά προγράμματα, αλλά δεν προσφέρονται για μεγάλα και μακροχρόνια επενδυτικά προγράμματα που θα συντελέσουν στην οικονομοτεχνολογική εξέλιξη.

Τα κίνητρα των α.Ν. θα ήταν αποτελεσματικά στα μακροπρόθεσμα αναπτυξιακά προγράμματα αν συνοδεύονταν με ικανοποιητική υπάρχουσα υποδομή.

Δηλαδή, να δίνονταν σημασία συνδιαστικά μ'αυτά του είδους τα αναπτυξιακά προγράμματα, στην ανάπτυξη της έρευνας της τεχνολογίας και της τεχνογνωσίας, σε συνεργασία με τα εγχώρια και ξένα ερευνητικά κέντρα και Πανεπιστήμια για την ανάπτυξη και προώθηση εγχώριων τεχνολογικών προγραμμάτων και σχεδίων.

Έτσι τα κίνητρα των α.Ν. έχουν αποβεί αναποτελεσματικά στην αντιμετώπιση της πηγής του οικονομικού μας προβλήματος που δεν είναι άλλο από τον υποβαθμισμένο αναπτυξιακό τομέα της βαριάς βιομηχανίας και κατά επέκταση της τεχνολογίας και της έρευνας.

**Β. ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ  
ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΟΥ Ν. 1262 / 82**

Με βάση τους πίνακες διακλαδικής και γεωγραφικής κατανομής των ιδιωτικών επενδύσεων που υπάχθηκαν στο Ν. 1262/82<sup>1</sup> μας παρέχεται η δυνατότητα να κάνουμε κάποιες αξιόπιστες παρατηρήσεις. Λόγω όμως της αναλυτικότητας των σχετικών πινάκων του παραρτήματος, θα αρκεστούμε σε βασικές συμπερασματικές παρατηρήσεις.

Κατ' αρχήν λοιπόν παρατηρούμε μια μεγάλη επενδυτική προτίμηση στους κλάδους της βιομηχανίας και βιοτεχνίας σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους. Το διαφαινόμενο αυτό συμπέρασμα όμως είναι εικονικό, διότι η ανάλυση του κλάδου βιομηχανία-βιοτεχνία περιλαμβάνει δραστηριότητες παραδοσιακής βιομηχανίας και κυρίως βιοτεχνίας και όχι βαριάς και υψηλής τεχνολογίας βιομηχανία. Έτσι βλέπουμε ότι οι κλάδοι που συγκεντρώνουν τις περισσότερες επενδύσεις είναι οι κλάδοι ειδών διατροφής, υφαντικής βιομηχανίας, υποδόσεως και ενδυμασίας, ξύλου και φελλού και κατασκευής μεταλλικών προϊόντων.

Αντίθετα οι βιομηχανίες κατασκευής μεταφορικών μέσων, ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών και άλλων σημαντικών βιομηχανιών, που έπρεπε και πρέπει να δοθεί βαρύτητα, συγκεντρώνουν μικρό αριθμό επενδύσεων.

---

(1) Αυτός Νόμος λόγω της μεγάλης του χρονικής διάρκειας (μέσα 1982 - μέσα 1990) μας παρέχει τη δυνατότητα αξιολόγησής του.

Επίσης, πολύ σημαντική είναι η διαπίστωση ότι ο κλάδος επιστημονικών ερευνών συγκεντρώνει το χαμηλότερο αριθμό επενδύσεων. Δεδομένου όμως, της σπουδαιότητας αυτού του κλάδου, για την ανάπτυξη της οικονομίας μας, δεν δόθηκε η ανάλογη έμφαση στην ανάπτυξη αυτού του κλάδου, από τις εκάστοτε πολιτικές.

Η σχετική νομοθεσία έπρεπε να έχει θεσπίσει ειδικά κίνητρα και να έχει διαφοροποιήσει αυτόν τον κλάδο από τους υπόλοιπους, θέτοντας αυτόν στην κορυφή της πυραμίδος της αναπτυξιακής βαρύτητας.

Τώρα όμως όσο αφορά την επενδυτική προτίμηση στους άλλους κλάδους παρατηρούμε στους πίνακες του παραρτήματος ότι ο κλάδος εστιατόρια και ξενοδοχεία παρουσιάζει εντυπωσιακό αριθμό επενδυτικής προτίμησης σε σχέση με τους άλλους, όχι μόνο σε απόλυτο αριθμό συγκέντρωσης επενδύσεων αλλά και σε απόλυτα χρηματικά ύψη επενδύσεως. Αυτή η προτίμηση όμως δικαιολογείται από την γεωγραφική θέση της χώρας μας, η οποία ευνοεί την τάση των επενδύσεων προς αυτό τον τομέα. Εξάλλου το κόστος ανάληψης σε συνδιασμό με τα κίνητρα των α.Ν. της τελευταίας δεκαετίας είναι χαμηλό. (Αυξημένες αποσβέσεις λόγω της εντάσεως παγίων στοιχείων κλπ.) . Επιπλέον το προσδοκώμενο κέρδος θεωρείται αρκετά ικανοποιητικό.

Ο νέος α.Ν. 1892/90 στην προσπάθειά του να συγκρατήσει αυτή την μεγάλη επενδυτική τάση προς αυτόν τον αναγκαίο και απαραίτητο μεν για την εκμετάλλευση της τουριστικής θέσης της χώρας μας, αλλά μη παραγωγικό και αναπτυξιακό κλάδο- κλειδί της οικονομίας, μείωσε τα ποσοστά επιχορήγησης, διαφοροποιώντας έτσι το κίνητρο αυτό σε σχέση με τους άλλους κλάδους.

Άλλωστε ο κλάδος αυτός έχει καλύψει σε πολλές περιοχές της χώρας μας τις υπάρχουσες ανάγκες τους με αποτέλεσμα οι παραπέρα επενδύσεις σ'αυτόν τον κλάδο να μην είναι αποδοτικές. Ειδικά σε ορισμένες ακριτικές περιοχές της χώρας έχει παρατηρηθεί υπερσυγκέντρωση ξενοδοχειακών μονάδων με αποτέλεσμα κυρίως τους χειμερινούς μήνες, να υπολειπουργούν.

Επίσης σχετικά με τη γεωγραφική κατανομή (κατά νομούς) των ιδιωτικών επενδύσεων που υπάχθηκαν στα πλαίσια του Ν. 1262/82 (από το 1982 έως και τα μέσα του 1990), όπως παρατηρούμε στους σχετικούς πίνακες του παραρτήματος οι περισσότερες σε αριθμό επενδύσεις στη χώρα μας, έγιναν στο Νομό Δωδεκανήσου (στην πλειοψηφία τους στη Νήσο Ρόδο). Τα 2/3 των επενδύσεων, όπως είναι φυσικό άλλωστε πραγματοποιήθηκαν στο τριτογενή τομέα, και συγκεκριμένα, κυρίως, στον κλάδο των εστιατορίων και ξενοδοχείων, τον πιο πρόσφορο και κερδοφόρο κλάδο, για επενδύσεις, σε αυτές τις περιοχές.

Στις αμέσως επόμενες περιοχές που έγιναν οι περισσότερες επενδύσεις ήταν στους νομούς Ηρακλείου, Ιωαννίνων και Θεσσαλονίκης που στη πλειοψηφία τους και στους τρεις Νομούς (στη Θεσσαλονίκη το 85%) αφορούσαν το δευτερογενή τομέα. Ακολουθούν οι νομοί Χανίων, Λαρίσης, Μαγνησίας, Ευβοίας και Αχαΐας, που επίσης στην πλειοψηφία τους οι επενδύσεις και στους πέντε Νομούς πραγματοποιήθηκαν στο δευτερογενή τομέα.

Αντίθετα οι λιγότερες επενδύσεις έγιναν στους Νομούς Ευρυτανίας, (μόνο 35 σε όλη την διάρκεια του Ν.1262), Γρεβενών, Καστοριάς και Φλωρίνης.

Όσο αφορά το ύψος επενδύσεων, εκεί που επενδύθηκαν τα μεγαλύτερα κονδύλια ήταν στο νομό Βοιωτίας<sup>1</sup>. Συγκεκριμένα επενδύθηκαν στο δευτερογενή τομέα το 95% του συνόλου της επένδυσης, ενώ το απόλυτο ύψος της συνολικής επένδυσης ήταν 140 δις εκ.

Ακολουθεί ο νομός Δωδεκανήσου με 118 δις εκ. και με ποσοστό 92% στον τριτογενή τομέα.

Οι επόμενοι νομοί που επενδύθηκαν τα μεγαλύτερα ποσά, ήταν οι νομοί Θεσσαλονίκης, (55 δις, 92% στο δευτερογενή τομέα). Χαλκιδικής (53 δις, 61% στον τριτογενή τομέα), Ευβοίας (47,5 δις, 68% στο δευτερογενή τομέα) και Ηρακλείου (46 δις, 64% στον τριτογενή τομέα).

Από τις παραμεθόριες περιοχές, πρώτη σε αριθμό και ύψος επενδύσεων είναι ο νομός Δωδεκανήσου (1.105 επενδύσεις και 118,1 δις εκ. ύψος επενδύσεων). Από άποψη αριθμού επενδύσεων, στις παραμεθόριες περιοχές, ακολουθούν οι νομοί Ιωαννίνων (722 επενδ.), Έβρου (467 επενδ.), Λέσβου (463 επενδ.) και Σερρών (427 επενδ.), ενώ από ύψος επενδύσεων ακολουθούν οι νομοί Κιλκίς, (31 δις), Ξάνθης (19,3 δις), Λέσβου (19 δις), Πέλλης (18,2 δις) και Σάμου (17,5 δις).

Στην τελευταία θέση από τις παραμεθόριες περιοχές βρίσκονται οι νομοί Καστοριάς (109 επενδ.-4,4 δις) και Φλωρίνης (118 επενδ.-5,7 δις).

---

(1) Στο νομό Βοιωτίας ιδρύθηκε μεγάλη μονάδα Αλουμίνας και έγινε ανάπτυξη των μεταλλείων βωξίτη, παράλληλα με άλλα έργα στον τομέα της μεταποίησης και βιομηχανίας, τα οποία απορρόφησαν πολύ μεγάλα ποσά.

Από άποψη ύψους επιχορηγήσεων ,οι νομοί που απορρόφησαν τις μεγαλύτερες επιχορηγήσεις είναι οι νομοί Δωδεκανήσου (46,553 δις) ,Βοιωτίας (46,440 δις) ,Χαλκιδικής (20,4 δις) , Αττικής (16,6 δις), Θεσσαλονίκης (16,5 δις) ,Ευβοίας (16,2 δις) και Ηρακλείου (13,4 δις).

Από άποψη ύψους επιχορηγήσεων στις παραμεθόριες περιοχές οι νομοί που καρπώθηκαν τις μεγαλύτερες ήταν οι : Δωδεκανήσου, Κιλκίς(11,7 δις), Λέσβου (9 δις) ,Ξάνθης (8,8 δις),και Σάμου (7,5 δις).

Από συμμετοχή των επενδυτών στο κόστος της επένδυσης, δηλαδή από ύψος ιδίων κεφαλαίων (Ι.Κ.) στους νομούς που χρησιμοποιήθηκαν τα μεγαλύτερα κονδύλια Ι.Κ. ήταν, οι Βοιωτίας (58,1 δις) , Δωδεκανήσου (51,3 δις), Χανίων (35,6 δις), Χαλκιδικής (20,7 δις), Ηρακλείου (20,1 δις) και Θεσσαλονίκης (19,1 δις).

Όσο αφορά τις νέες θέσεις απασχολήσεως που δημιουργήθηκαν ή σαφέστερα εκτιμήθηκε ότι θα δημιουργηθούν, οι νομοί που κατέχουν τις πρώτες θέσεις είναι οι Δωδεκανήσου (11.561 νέες θέσεις απασχολήσεως 85% στον τριτογενή τομέα) ,Θεσσαλονίκης (9.239 θέσεις, 95% στον δευτερογενή τομέα),Ηρακλείου (6.801 θέσεις, 52,65% στον τριτογενή και 43% στο δευτερογενή), Καβάλας (6.150 θέσεις , 72,5% στον δευτερογενή), Κιλκίς (6.082 θέσεις, 97,7% στον δευτερογενή) , Φθιώτιδος (5.978 θέσεις, 81,8% στον δευτερογενή).

Εδώ παρατηρούμε ότι στο μεγάλο ύψος επενδύσεων, επιχορηγήσεων και ιδίων κεφαλαίων,δεν αντιστοιχεί και ανάλογο ύψος νέων θέσεων απασχολήσεως.

Εκεί που υπάρχει σχετικά σταθερή αναλογία ανάμεσα στο

ύψος επενδύσεως και δημιουργία νέων θέσεων απασχολήσεως ,είναι στον τριτογενή τομέα.

Όσον αφορά, από άποψη δημιουργίας κλινών, στους νομούς που παρουσιάζεται η μεγαλύτερη αύξηση (ή εκτιμώμενη αύξηση λόγω της μη ολοκλήρωσης αρκετών επενδύσεων) είναι οι Δωδεκανήσου (56.543 κλίνες), Χαλκιδικής (17.353), Ηρακλείου (14.514), Κυκλάδων (13.385) , Ρεθύμνης (13.174), Χανίων (12.245), Λασιθίου (12.050), Κερκύρας (11.686) ,Σάμου (7.655) και Λέσβου (6.372).

Παρατηρούμε δηλαδή, ότι σε όλα τα παραθαλάσσια μέρη της χώρας μας, που παρουσιάζουν έντονη τουριστική κίνηση, δημιουργήθηκε ικανοποιητικός αριθμός κλινών, στα πλαίσια του Ν. 1262/1982. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε , ότι ο προσανατολισμός των επενδύσεων προς τον κλάδο των ξενοδοχείων, δεν έγινε αποκλειστικά λόγω των κινήτρων των Ν. 1116/81 και κυρίως του Ν. 1262/1982, αλλά και από την γενικότερη ευδοκίμηση αυτών των επενδύσεων στη χώρα μας, λόγω της γεωγραφικής της θέσης.

Επίσης όσον αφορά την κατανομή των συνολικών μεγεθών που αφορούν σε εγκρίσεις "παραγωγικών " επενδύσεων κατά γεωγραφική περιφέρεια της χώρας, στα πλαίσια εφαρμογής του Ν. 1262 /1982, όπως παρουσιάζονται στον πίνακα 3 , έχουμε να παρατήρησουμε τα εξής:

Οι περισσότερες περιπτώσεις επενδύσεων παρουσιάστηκαν στη Μακεδονία και στην Στερεά Ελλάδα (3.807 και 2.670 περιπτώσεις αντίστοιχα). Ακολουθούν τα νησιά Αιγαίου και η Πελοπόννησος, ενώ τις τελευταίες θέσεις καταλαμβάνουν τα νησιά Ιονίου και η Θράκη.

Από άποψη ύψους επενδύσεων προηγούνται η Στερεά Ελλάδα,

η Μακεδονία και τα νησιά Αιγαίου, συγκεντρώνοντας 25,6%, 21,5% και 16% του συνόλου των επενδύσεων αντίστοιχα. Ακολουθούν η Κρήτη με 11% και η Πελοπόννησος με 9%. Το χαμηλότερο ύψος επενδύσεων παρουσιάστηκε στην Ήπειρο, που συγκέντρωσε το 3% του συνόλου.

Οι περισσότερες θέσεις απασχόλησεως δημιουργούνται στη Μακεδονία και ακολουθούν η Στερεά Ελλάδα, τα νησιά Αιγαίου και η Κρήτη. Οι λιγότερες δημιουργούνται στην Ήπειρο.

Από άποψη μέσου ύψους επενδύσεων οι μεγαλύτερες μονάδες παρουσιάζονται στη Στερεά Ελλάδα και ακολουθούν εκείνες των Νησιών του Αιγαίου και της Μακεδονίας, ενώ οι μικρότερες παρουσιάζονται και πάλι στην Ήπειρο.

Οι μονάδες της Στερεάς Ελλάδος εμφανίζουν παράλληλα την υψηλότερη ένταση κεφαλαίου (λόγος κεφαλαίου /εργασίας). Ακολουθούν οι μονάδες των νησιών Αιγαίου και του Ιονίου. Οι μονάδες της Θράκης και της Μακεδονίας παρουσιάζουν τον υψηλότερο δείκτη εντάσεως εργασίας.

Οι μονάδες των νησιών (Αιγαίου και Ιονίου) παρά το σχετικά μικρό τους μέγεθος, παρουσιάζουν συγκριτικά με τις υπόλοιπες περιοχές, αυξημένη ένταση κεφαλαίου.

Το μέσο ποσοστό επιχορηγήσεως κατά περιφέρειες κυμάνθηκε μεταξύ ελάχιστου 29,6% και μέγιστου 44,3%, ποσοστά που παρουσιάστηκαν στην Κρήτη και στη Θράκη αντίστοιχα. Εκτός από την τελευταία αυτή περιφέρεια, ιδιαίτερα υψηλός παρουσιάζεται ο συντελεστής επιχορηγήσεως στα Νησιά Αιγαίου και στην Ήπειρο (39,9% και 39,8% αντίστοιχα). Τα νησιά Ιονίου (30,4%) και η Θεσσαλία (31,6%), παρουσιάζουν τα δύο χαμηλότερα ποσοστά επιχορηγήσεως (εκτός βέβαια από εκείνο της



Κρήτης).

Επίσης όσο αφορά το σύνολο των επενδύσεων και το συνολικό ύψος των επενδύσεων και στους τρεις τομείς, πάντα στα πλαίσια της εφαρμογής του Ν. 1262/82 στο δευτερογενή τομέα συγκεντρώθηκε το 54,5% των συνολικών επενδύσεων και το 50,7% του συνολικού ύψους των επενδύσεων, ενώ στο πρωτογενή τομέα συγκεντρώθηκε το 25,3% από αριθμό επενδύσεων και το 39,2% από ύψος επενδύσεων.

Ο πρωτογενής τομέας συγκέντρωσε τα χαμηλότερα ποσοστά από αριθμό και ύψος επενδύσεων.

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε, ότι σύγκριση της διακλαδικής και χωροταξικής κατανομής των Ν. 1262/1982 και 1116/1981 δεν μπορεί να γίνει, διότι η διαφορά της χρονικής διάρκειας εφαρμογής τους, είναι πολύμεγάλη ( 1 έτος για τον 1116 και 8 έτη για τον 1262).

Γεωγραφική κατανομή επενδύσεων και εγκρίσεων επιχορηγήσεων για "παραγωγικές" επενδύσεις σε όλους τους τομείς στα πλαίσια της εφαρμογής του Ν. 1262/82 (1982 - 1990).  
Σε εκατ. δρχ.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 3

Γεωγραφική Περιφέρεια	Αριθμός περιπτώσεων	Ύψος επενδύσεων	Ύψος επιχορηγήσ.	Θέσεις απασχολήσ.	Μέσο όμος επενδύσεων	Επένδυση ανά θέση ερ	Μέσο ποσοστό επιχορηγήσ.	Επιχορήγηση ανά θέση ερ
Στερεά Ελλάδα και Εύβοια	2.670	309.187,3	111.203,5	25.716	115,8	12,0	36,0%	4,3
Πελοπόννησος	2.368	110.179,3	37.259,3	17.909	46,5	6,2	33,8%	2,1
Νησιά Ιονίου	723	46.667,6	14.181,6	6.277	64,5	7,4	30,4%	2,3
Ήπειρος	1.267	37.851,3	15.066,2	5.932	29,9	6,4	39,8%	2,5
Θεσσαλία	1.799	63.072,3	19.944,2	8.645	35,1	7,3	31,6%	2,3
Μακεδονία	3.807	259.483,3	90.678,5	47.084	68,2	5,5	34,9%	1,9
Θράκη	966	51.290,0	22.709,5	11.618	53,1	4,4	44,3%	2,0
Νησιά Αιγαίου.	2.551	194.511,5	77.653,6	22.425	76,2	8,7	39,9%	3,5
Κρήτη	2.135	133.371,9	39.428,9	18.841	62,5	7,1	29,6%	2,1
Σύνολο Ελλάδος	18.286	1.205.614,5	428.125,3	164.447	65,9	7,3	35,5%	2,6

#### Υ. ΧΡΟΝΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΟΥ Ν. 1262/82

Τέλος, όσον αφορά την χρονική κατανομή των ιδιωτικών επενδύσεων που έχουν υπαχθεί στο Ν. 1262/82, όπως παρουσιάζονται στον πίνακα 4, έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

Από άποψη ύψους επενδύσεων παρατηρείται, με εξαίρεση το έτος 1987, μια σταδιακή αύξηση, με μεγαλύτερο αριθμό επενδύσεων το 1989. Το έτος 1990, δικαιολογημένα, λόγω της λήξης εφαρμογής του Νόμου μειώνονται αισθητά οι επενδύσεις και κατά συνέπεια τα υπόλοιπα μεγέθη που παρουσιάζονται στον προαναφερθέντα πίνακα.

Από άποψη ύψους επενδύσεων και ύψους επιχορηγήσεων, παρατηρείται επίσης μια σταδιακή αύξηση. Η αύξηση αυτή όμως είναι εντυπωσιακή από το έτος 1988 προς το 1989, όπου διπλασιάζονται το ύψος επενδύσεως και επιχορηγήσεως (αύξηση 98% και 101% αντίστοιχα). Επίσης όμως εντυπωσιακή είναι η πτώση από το 1989 προς το 1990. Συγκεκριμένα το 1990 το ύψος επενδύσεων και επιχορηγήσεων ανήλθε στο 18% και 21% του αντίστοιχου ύψους επενδύσεως και επιχορηγήσεως του 1989. Εντυπωσιακό το ποσοστό, παρόλο ότι το 1990 ο Ν. 1262 ίσχυσε 6 μήνες.

Από άποψη νέων θέσεων εργασίας, οι περισσότερες δημιουργήθηκαν τα έτη 1989 και 1984. Οι λιγότερες τα δύο ακραία έτη εφαρμογής του Νόμου (1982 και 1990).

Από άποψη δημιουργίας νέων κλινών, παρατηρούμε επίσης μια σταδιακή αύξηση από έτος σε έτος, με εξαίρεση τα έτη 1984 όπου υπήρχε μια μικρή μείωση και 1990 όπου παρατηρείται θεαματική μείωση. Εντυπωσιακή όμως αύξηση παρατηρούμε (όπως και στα υπόλοιπα μεγέθη) από το 1988 προς το 1989 (αύξηση 68%).

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 4

Χρονική κατανομή των ιδιωτικών επενδύσεων που έχουν υπαχθεί στον Ν. 1262/82.

Ε Τ Η	1982 <sup>1</sup>	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990 <sup>1</sup>	ΣΥΝΟΛΑ
Αριθμός επενδύσεων	162	1.275	1.569	1.981	2.739	1.954	3.077	3.506	1.246	17.509
Υψος επενδύσεων (Σε εκατ. δρχ.)	8.221,1	62.103,4	69.535,4	84.499,5	105.843,0	149.754,9	195.362,3	386.240,4	80.736,0	1.142.286
Υψος επιχορηγήσεως (Σε εκατ. δρχ.)	2.207,5	15.914,8	19.009,8	24.436,2	33.685,5	55.669,5	74.579,9	150.263,9	26.830,9	402.598
Νέες θέσεις εργασίας	3.913	26.079	23.454	17.493	19.337	20.034	19.781	25.137	6.297	161.525
Αριθμός κελυφών	1.918	19.357	18.167	24.611	26.545	31.879	35.378	59.373	17.229	234.457

(1) Το 1982 και το 1990 ο Ν.1262 ίσχυσε για έξι (6) μήνες.

Παρατηρούμε λοιπόν έξαρση της ιδιωτικής επενδυτικής δραστηριότητας τα έτη 1987- 1989 με αποκορύφωση το έτος 1989.

Τα αίτια, στα οποία οφείλεται αυτή η έντονη επενδυτική δραστηριότητα στην τριετία αυτή, δεν είναι εύκολο να προσδιοριστούν. Η σταδιακή όμως αύξηση των επενδύσεων που παρατηρείται, από έτος σε έτος , κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ν. 1262, μπορεί να αποδοθεί κατά ένα μέρος στην σταδιακά αυξανόμενη ενημέρωση των υποψηφίων επενδυτών για την κατάσταση και τις προοπτικές κάθε κατηγορίας προϊόντος, για τις τάσεις στην κατανάλωση, στον ανταγωνισμό, στο κόστος πρώτων υλών, στις τιμές κλπ. σε συνδιασμό με την αντίστοιχη ενημέρωσή του για τα παρεχόμενα κίνητρα για κάθε είδος και τόπο της επένδυσης που έχει πρόθεση να πραγματοποιήσει .

Επιπλέον, η εξασφάλιση στους υποψήφιους επενδυτές, συμπληρωματικής τεχνικής και οργανωτικής υποδομής , μπορεί να αποδειχτεί αποφασιστικής σημασίας για την ανάληψη μιάς επένδυσης. Κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ν. 1262, πιστεύουμε ότι η εξασφάλιση αυτή σε συνδιασμό με τον προηγούμενο παράγοντα (ενημέρωση υποψήφιων επενδυτών) έπαιξε θετικό ρόλο, έτσι ώστε με τον καιρό να δημιουργηθεί σταδιακά μεγαλύτερη πρόθεση για πραγματοποίηση επενδύσεων. Ίσως όμως αυτοί οι παράγοντες να μην είναι αρκετοί να δικαιολογήσουν αυτή την αυξημένη επενδυτική δραστηριότητα της τριετίας 1987 - 89. Η διερεύνηση ωστόσο, άλλων παραγόντων, όπως χρηματοδοτικών και αναπτυξιακών προγραμμάτων της ΕΟΚ κλπ. (που υποκίνησαν και ενθάρρυναν τις ιδιωτικές επενδύσεις στη χώρα μας εκείνη την περίοδο, παράλληλα με τα κίνητρα του Ν. 1262), βοηθεί σημαντικά στην εξήγηση αυτής της έντονης επενδυτικής τάσης που παρουσιά-

στηκε την τριετία αυτή.

#### δ. Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

Οι στόχοι και επιδιώξεις των αναπτυξιακών νόμων δεν περιορίζονται μόνο στο να κατευθύνουν την επενδυτική δραστηριότητα σε ένα επιθυμητό αποτέλεσμα, αλλά μέσα από την πολιτική των κινήτρων τους επιδιώκουν και την επέκταση του ρόλου τους στο κοινωνικοπολιτιστικό επίπεδο.

Με άλλα λόγια οι α.Ν. της τελευταίας δεκαετίας και κυρίως οι 1262/82 και 1892/90, επεκτείνουν την έννοια της ανάπτυξης και στη κοινωνικοπολιτιστική σφαιρά της.

Ειδικότερα οι α.Ν. της δεκαετίας του 1980 όσον αφορά το κοινωνικοπολιτιστικό πεδίο επιδιώκουν:

- Μείωση της ανεργίας και απορρόφηση αυτής από τις νέες θέσεις εργασίας που θα δημιουργηθούν.
- Συγκράτηση του υπάρχοντος εργατικού δυναμικού (ειδικευμένου και ανειδίκευτου) στην περιφέρεια.
- Μέριμνα για άτομα με ειδικές ανάγκες.
- Τόνωση της παραδοσιακής ζωής του τόπου και προώθηση των έργων τέχνης που φιλοτεχνούνται από Έλληνες καλλιτέχνες.

Αναλυτικότερα για το πρόβλημα της ανεργίας ένα από τα κυριότερα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για την υπαγωγή των αιτήσεων στις διατάξεις των α.Ν. είναι και οι θέσεις εργασίας που αναμένονται να δημιουργηθούν από την επένδυση.

Εκτός αυτού οι δύο τελευταίοι α.Ν. προσπαθούν να αμβλύ-

νουν το πρόβλημα και να δημιουργήσουν εκείνες τις προϋποθέσεις που θα θέσουν τις βάσεις για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη απορρόφηση του παραγωγικού συντελεστή εργασίας. Αυτό συμπεραίνεται από τις προβλέψεις των σχετικών τους άρθρων, όπου δίνονται κάποια κίνητρα στις βιοτεχνικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις που προσφέρονται για την επαγγελματική και τεχνική εκπαίδευση αποφοίτων διαφόρων σχολών (επιδότηση 50% στο ημερομίσθιο, επιχορήγηση κεφαλαίων από τον ΟΑΕΔ κλπ.).

Επίσης προβλέπουν διάφορους περιορισμούς (επιτροπή επιδότησης) για τις επιχειρήσεις με σκοπό την διατήρηση των εργαζομένων στις θέσεις εργασίας και την αποφυγή απολύσεων.

Επίσης, όσο αφορά τις επιδιώξεις των α.Ν. σχετικά με τη συγκράτηση του εργατικού δυναμικού και κατά προέκταση την πληθυσμιακή ανάπτυξη της περιφέρειας, τα κίνητρα των α.Ν., σχεδόν αποκλειστικά αναφέρονται σ' αυτήν, επιδιώκοντας την ισομερή ανάπτυξη αυτής διαπεριφερειακά και ενδοπεριφερειακά.

Τα περιφερειακά και χωροταξικά προβλήματα της χώρας είναι οξυμένα σε τέτοιο βαθμό ώστε δυσκολεύουν τις προοπτικές οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της περιφέρειας. Η κατάσταση αυτή, πέρα από τις συγκυριακές πλευρές, είναι διαρθρωτικού χαρακτήρα και σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα των επιλογών της πολιτικής και του μεταπολεμικού ιδίως τρόπου ανάπτυξης. Οι διαρθρωτικές αδυναμίες εμφανίζονται ανάγλυφα στην καθυστέρηση και στην εξάρτηση της επαρχίας από το κέντρο, στην αποδιοργάνωση του παραγωγικού συστήματος των ελληνικών περιφερειών και αποδυνάμωση τους σαν ανθρωπογεωγραφικές ενότητες.

Η πιο χαρακτηριστική ίσως, εκδήλωση του περιφερειακού

προβλήματος είναι η ερήμωση - δημογραφική κατάρρευση της υπαίθρου, συνέπεια της μαζικής εσωτερικής και εξωτερικής μεταναστευσης που προκάλεσε η ανεργία, η υποαπασχόληση και τα χαμηλά εισοδήματα στην περιφέρεια. Η εγκατάλειψη της επαρχίας όμως ενισχύθηκε και από την συγκεντρωτική συσσώρευση κεφαλαίου σε εκείνους τους οικονομικούς τομείς που εξασφαλίζουν γρήγορα και μεγάλα συγκριτικά κέρδη, όπως οι οικοδομές και το εμπόριο.

Χαρακτηριστικό στοιχείο της άνισης ανάπτυξης είναι, εξάλλου, η μεγάλη συγκέντρωση του πληθυσμού στην περιοχή της πρωτεύουσας και δευτερευόντως, στη Θεσσαλονίκη.

Στην Αθήνα ειδικότερα, ο δημογραφικός υδροκεφαλισμός επιτείνεται από την υπερσυγκέντρωση όχι μόνο των επιτελικών φορέων, αλλά και ενός μεγάλου μέρους των έργων υποδομής καθώς και ενός φάσματος υπηρεσιών, μοναδικού σε εύρος στον Ελληνικό χώρο. Βέβαια έχει παρατηρηθεί μια σχετική μετατροπή των τάσεων: επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης της Αθήνας, επιτάχυνση της ανάπτυξης των μεσαίων κέντρων και πληθυσμιακή σταθεροποίηση πολλών περιφερειών.

Παρά την φαινομενικά θετική αυτή εικόνα, πάντως, πολλές παραδοσιακά προβληματικές περιοχές εξακολουθούν να παραμένουν προβληματικές και να χάνουν μέρος του πληθυσμού τους. (Κυκλάδες και νησιά Αιγαίου, Δυτική Ελλάδα, Ορεινή Ελλάδα).

Έτσι στους τελευταίους α.Ν. παρατηρούμε αυξημένα κίνητρα και ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά στις επιχορηγήσεις και στις αυξημένες αποσβέσεις, γι' αυτές τις περιοχές για την εξομάλυνση αυτών των περιφερειακών ανισοτήτων. Μια εξέταση σε επίπεδο νομού και επαρχίας δείχνει ότι αν και παρατηρείται μια μείω-



ση των διαπεριφερειακών διαφορών και ανισοτήτων, αποκτούν αυξανόμενη σημασία οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες. Ακόμα και όταν δηλαδή παρατηρείται μια γεωγραφική διεύρυνση της αναπτυξιακής διαδικασίας επωφελοούνται συνήθως από τα αναπτυξιακά κίνητρα οι δυναμικότερες περιοχές κάθε περιφέρειας, ενώ συνεχίζεται η υποβάθμιση των προβληματικών περιοχών.

Επίσης για μια πιά ολοκληρωμένη εικόνα του προβλήματος, πρέπει να ληφθεί υπόψη και η γεωγραφική ανισότητα στην κατανομή της κοινωνικής ευημερίας. Το κατά κεφαλή εισόδημα, οι κοινωνικές υπηρεσίες, οι ευκαιρίες ανάπτυξης του ατόμου και οι δυναμικότητες επιλογής τρόπων ζωής κατανέμονται άνισα, όχι μόνο ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές τάξεις αλλά και γεωγραφικά, εντείνοντας τη διαρροή του εργατικού δυναμικού, καθιστώντας έτσι τα υπάρχοντα κίνητρα των α.Ν. αναποτελεσματικά και μη ανασχετικά για την συγκράτηση του εργατικού δυναμικού και γενικότερα του πληθυσμού στην περιφέρεια.

Ένα άλλο στοιχείο, επίσης, το οποίο ενισχύει το κοινωνικό ρόλο των δύο τελευταίων α.Ν., είναι η έμφαση που δίδεται στη πέρα από την ιδρυματική περίθλαψη για τα άτομα με ειδικές ανάγκες για την ένταξη τους στην κοινότητα και στην ενεργό του συμμετοχή στην κοινωνικοοικονομική ζωή της χώρας μας. (Άρθρο 9, ειδικές επενδύσεις α.Ν. 1892/90).

Ένα άλλο χαρακτηριστικό στοιχείο που παρατηρούμε και στους δύο τελευταίους α.Ν. και που ενισχύει κατά κάποιο τρόπο το πολιτιστικό και καλλιτεχνικό πεδίο του τόπου, είναι το ότι συμπεριλαμβάνουν μέσα στις παραγωγικές επενδύσεις τους τις δαπάνες επισκευής αποκατάστασης και μετατροπής διατηρήτέων παραδοσιακών οικιών ή κτιρίων σε ξενώνες ή ξενοδοχεια-

κές μονάδες, ανεξάρτητα εάν βρίσκονται εκτός ή εντός οικισμών, που χαρακτηρίζονται παραδοσιακοί ή διατηρητέοι.

Επίσης οι δαπάνες ανακαίνισης διατηρητέων παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων από μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα με σκοπό την μετατροπή τους σε αναγκαίους χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών.

Επίσης ειδική μνεία γίνεται στο κίνητρο των αυξημένων αποσβέσεων για τα έργα των Ελλήνων καλλιτεχνών τα οποία φιλοτεχνούνται, κατασκευάζονται ή αγοράζονται και ενσωματώνονται ή τοποθετούνται στα κτίρια των επιχειρήσεων.

Μια άλλη παράμετρος του κοινωνικοπολιτιστικού προβλήματος και παράγωγο του γενικότερου αναπτυξιακού προβλήματος, που επιδιώκουν να αμβλύνουν οι α.Ν. της τελευταίας δεκαετίας, είναι η άθλια κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος.

Η οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη του αιώνα μας επέφερε παράλληλα με τα θετικά της επιτεύγματα και τις γνωστές τραγικές και καταστροφικές συνέπειες για το φυσικό περιβάλλον.

Δεδομένου της σπουδαιότητας του προβλήματος, οι α.Ν. είναι υποχρεωμένοι παράλληλα με τον αναπτυξιακό τους χαρακτήρα να αναφέρονται και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Έτσι, παρατηρούμε κυρίως στους τρεις τελευταίους α.Ν. μια ευαισθησία για το περιβαλλοντικό πρόβλημα της χώρας μας, το οποίο με την πάροδο του χρόνου γίνεται ιδιαίτερα ανησυχητικό. Στα πλαίσια για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, οι παραπάνω νόμοι (1116/81, 1262/82 και 1892/90) θέσπισαν σαν βασικό κριτήριο για την υπαγωγή των επιχειρήσεων στα ευεργετήματά τους, την συμβολή της επένδυσης στη μείω-

ση της ρύπανσης του φυσικού περιβάλλοντος και στην καλύτε-  
ρευση της ποιότητας ζωής.

Επίσης, προβλέπεται επιπλέον επιχορήγηση για τις επεν-  
δύσεις που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος, στον  
περιορισμό της ρύπανσης του εδάφους, υπεδάφους, υδάτων και  
της ατμόσφαιρας, αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος και  
ανακύκλωση ύδατος.

Παράλληλα οι επιχειρήσεις που αντικαθιστούν με νέες  
μορφές ενέργειας και μειώνουν την καταναλισκόμενη ενέργεια  
(εξοικονόμηση ενέργειας), εφόσον λαμβάνεται υπόψη ο περιο-  
ρισμός της ρύπανσης του περιβάλλοντος, απολαμβάνουν επιπλέον  
επιχορήγησης. Παρά την κρισιμότητα και την αναγκαιότητα,  
όπως, για την άμεση προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, οι  
α.Ν. δεν συνέβαλλαν αποφασιστικά και ουσιαστικά στην αλλα-  
γή της υπάρχουσας κατάστασης τουλάχιστον στο σημείο που θα  
μπορούσαν να την επηρεάσουν.

Ο χαρακτηρισμός από τους α.Ν. ως παραγωγική επένδυση  
των επενδύσεων με κριτήριο την προστασία του περιβάλλον-  
τος, και η ειδική επιπλέον επιχορήγηση που δίνεται για αυτές  
τις επενδύσεις, δεν αρκούν ώστε να διαμορφωθούν οι κατάλλη-  
λες συνθήκες που θα κατευθύνουν την επενδυτική συμπεριφορά,  
σε βάση, παράλληλα με την οικονομική ανάπτυξη και την προ-  
στασία του περιβάλλοντος.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Μ Ε Ρ Ο Σ Π Ε Μ Π Τ Ο

Γ Ε Ν Ι Κ Α Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α Τ Α - Π Ρ Ο Τ Α Σ Ε Ι Σ

Στα προηγούμενα τμήματα της εργασίας μας, παρουσιάστηκε η ιστορική εξέλιξη των α.Ν. και η συμβολή τους, κυρίως των τριών τελευταίων, στο αναπτυξιακό πρόβλημα της χώρας μας.

Από την παρουσίαση όλων αυτών, προκύπτουν τα εξής βασικά ερωτήματα που επιδιώξαμε να απαντήσουμε:

α) Κατά πόσο το πλέγμα των επενδυτικών κινήτρων που είχε διαμορφωθεί με τον α.Ν. 1116/81 πέτυχε να προκαλέσει επενδυτική συμπεριφορά του τύπου που θα πρόσφερε ενδείξεις ότι οι ουσιαστικές προτεραιότητες οικονομικής και κυρίως βιομηχανικής πολιτικής πράγματι προωθήθηκαν. Και οι ουσιαστικές αυτές προτεραιότητες ήταν, όπως έχουμε ήδη αναφερθεί προηγούμενα, προσανατολισμός των επενδύσεων σε γεωγραφικές περιοχές με σχετικά λιγότερο αναπτυγμένο παρελθόν και, παράλληλα αναπροσανατολισμός τους σε τομείς μη παραδοσιακούς.

β) Η επενδυτική "συμπεριφορά" εκείνη που τελικά εκδηλώθηκε ποιού είδους ιδιομορφίες παρουσίασε που θα ενδιέφεραν τους διαμορφωτές της βιομηχανικής πολιτικής; Σε ποιούς τύπους επενδύσεων στράφηκε, σε ποιού τύπου μονάδες αφορούσε, ποιές αναλογίες συντελεστών παραγωγής διαμορφώθηκαν και πως διαμορφώθηκαν οι τυχόν χωροταξικές διαφοροποιήσεις σε όλα αυτά τα χαρακτηριστικά ;

Η απάντηση στο πρώτο αναπόφευκτα οδηγεί στο συμπληρωματικό ερώτημα: Αν οι ενδείξεις, για σχετική έστω επιτυχία στην επιδίωξη των στόχων, δεν εμφανίστηκαν, ποιά ήταν η αιτία; Και πως θα ήταν δυνατό να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για

βελτίωση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής επενδυτικών κινήτρων (αν βέβαια δεχτούμε ότι οι στόχοι παραμένουν οι ίδιοι): Οι απαντήσεις στα διάφορα τμήματα του δεύτερου ερωτήματος επιτρέπουν να διαπιστωθεί κατά πόσον η επενδυτική "συμπεριφορά" εκδηλώνεται με τρόπους και προς κατευθύνσεις που θεωρούνται ότι εξυπηρετούν τις επιδιώξεις της πολιτικής και επομένως προσφέρουν τις βάσεις για διαμόρφωση και εφαρμογή συμπληρωματικών χειρισμών που θα ενθαρρύνουν ή αντίθετα, θα αποθαρρύνουν συγκεκριμένες μορφές "συμπεριφοράς".

Τα μέχρι τώρα παρατηρηθέντα στοιχεία, σχετικά με τη διακλαδική κατανομή των ιδιωτικών επενδύσεων στα πλαίσια εφαρμογής του Ν.1262/82, περιέχουν ενδείξεις ότι αντίθετα με τις ρητές επιδιώξεις της πολιτικής, οι επενδύσεις για τις οποίες εκδηλώθηκαν προθέσεις πραγματοποίησης εξακολούθησαν να προσανατολίζονται σε δραστηριότητες, όπου παραδοσιακά συγκεντρώνονταν. Συγκεκριμένα τρεις βασικοί παραδοσιακοί κλάδοι - οι βιομηχανίες ειδών διατροφής, οι υφαντουργικές βιομηχανίες και τα προϊόντα μη μεταλλικών ορυκτών - παρουσιάζονται, στα τελευταία 30 χρόνια, να συγκεντρώνουν σταθερά ένα τμήμα του συνόλου των επενδύσεων, μεγαλύτερο από το 1/3.

Και βέβαια η συγκέντρωση αυτή μπορεί να θεωρηθεί αποτέλεσμα της ροπής για επενδύσεις σε δραστηριότητες όπου η εξοικείωση με την απλή, κατά τεκμήριο, τεχνολογία και η σύνδεση με εγχώρια διαθέσιμες πρώτες ύλες "εξασφαλίζουν", ή φαίνεται ότι εξασφαλίζουν, μειωμένους επιχειρηματικούς κινδύνους. Συνδυασμένο αυτό και με την απουσία πρωτοβουλιών για σημαντικό ύψους επενδύσεις σε όχι παραδοσιακούς τομείς, εξηγεί και τη διαπίστωση της "όχι στατιστικά σημαντικής διαφοροποίησε-

ως της διακλαδικής κατανομής των βιομηχανικών επενδύσεων στα τελευταία 30 χρόνια. Είναι παράλληλα φανερό ότι ένταση των προσπαθειών για αναδιάρθρωση των επενδύσεων και του προϊόντος (με όλες τις μεσο- μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην απασχόληση και στις δυνατότητες δημιουργίας ταχύτερων αναπτυξιακών ρυθμών) θα πρέπει να σχεδιάζεται με διπλή σκοπιμότητα:

α) Πως δηλαδή θα αμβλυνθούν (αν βέβαια θεωρείται ότι πρέπει να αμβλυνθούν) οι παραδοσιακές ροπές των επενδυτών για επενδύσεις, που ενώ φαινομενικά μεν συμβιβάζονται με το ιδιωτικό τους συμφέρον, δε θεωρούνται όμως "αυξημένης αναπτυξιακής βαρύτητας" από απόψεως επιδιώξεων της πολιτικής.

β) Πως θα διοχετευθούν οι πόροι, που έτσι θα απελευθερωθούν και οι πρόσθετοι που θα εξασφαλιστούν, σε άλλους, πιά "δυναμικούς τομείς".

Οι παραπάνω γενικές παρατηρήσεις βοηθούν να αναγνωριστούν τρεις διαφορετικές - απόλυτα, ωστόσο, συμπληρωματικές - περιοχές διαμορφώσεως αποφάσεων βιομηχανικής πολιτικής, ιδίως σε ότι αφορά στην πολιτική επενδυτικών κινήτρων. Με τη βασική "υπόθεση" ότι το "κοινωνικά επιθυμητό" πρότυπο ανάπτυξεως έχει προσδιοριστεί, οι περιοχές αυτές αποφάσεως είναι: η έρευνα (με επιδίωξη τον εντοπισμό των δραστηριοτήτων - κλάδων που η προώθησή τους εξυπηρετεί αποτελεσματικότερα τους γενικότερους αναπτυξιακούς στόχους), η οργάνωση μηχανισμού εφαρμογής της πολιτικής (όπου βασικό στοιχείο είναι η ενημέρωση των υποψήφιων επενδυτών για τα δεδομένα της αγοράς - εσωτερικής και ξένης - που θα πρέπει να παίρνουν υπόψη τους) και, τέλος, η χρηματοδότηση ή, με την ευρεία έννοια, η εξασφάλιση πόρων, που κυρίως αφορά στην εξασφάλιση κατά προτεραιότητα

πόνων για επενδύσεις και περιλαμβάνει και αποφάσεις για συνεργασίες και σύμπραξη του δημόσιου με το ιδιωτικό, εγχώριο ή ξένο, κεφάλαιο, για εξασφάλιση ειδικού τύπου συντελεστών παραγωγής (οργανωτικών, τεχνολογικών κλπ.).

Στις διαδικασίες διαμορφώσεως αποφάσεων και ενεργειών σε όλες αυτές τις περιοχές υπάρχει και μια "χρονική διάσταση", που αφορά πρώτα στη διάρκεια σταθερής εφαρμογής ενός προκαθορισμένου, με γνωστά συστατικά, συστήματος μέτρων και κατά δεύτερο λόγο στην περιοδικότητα περισσότερο ή λιγότερο δραστικής αναθεωρήσεως, που επιτρέπει σε νέα δεδομένα και προτεραιότητες να εκφραστούν με νέα ή συμπληρωματικά μέτρα πολιτικής.

Όσο αφορά τη διακλαδική κατανομή των υπολοίπων επενδύσεων (δηλαδή πλην του βιομηχανικού κλάδου) ο κλάδος που παρουσίασε την μεγαλύτερη επενδυτική δραστηριότητα και μάλιστα με πολύ μεγάλη διαφορά σε απόλυτα μεγέθη αριθμού και χρηματικού ύψους επενδύσεων, ήταν ο κλάδος των εστιατορίων και ξενοδοχείων. Όπως, όμως, αναφέραμε και στο προηγούμενο μέρος της εργασίας μας, η επενδυτική αυτή προτίμηση δικαιολογείται από την γεωγραφική θέση της χώρας μας σε συνδιασμό με την αυξητική τάση του τουρισμού που παρατηρείται τα τελευταία έτη στη χώρα μας. Ειδικά στην Κρήτη, στην Κέρκυρα και κυρίως στα Δωδεκάνησα με αποκορύφωση τη Νήσο της Ρόδου, πραγματοποιήθηκε πολύ μεγάλος αριθμός επενδύσεων σε ξενοδοχεία και εστιατόρια, μέσω των παρεχόμενων κινήτρων του α.Ν. 1262/82. Βέβαια ήταν απαραίτητο και αναγκαίο σ' αυτές τις περιοχές να πραγματοποιηθεί αυτός ο όγκος των επενδύσεων, λόγω της άμεσης ανάγκης για εξυπηρέτηση και εκμετάλλευση συγχρό-



ως της τουριστικής κίνησης, η οποία προσφέρει μεγάλα και άμεσα κέρδη.

Όλοι οι υπόλοιποι κλάδοι (γεωργο-κτηνοτροφικός, ορυχεία κλπ.) , οι επενδύσεις που υπάχθηκαν σ' αυτούς μέσω των κινήτρων του Ν.1262/82, κυμάνθηκαν σε μέτρια επίπεδα.

Όσο αφορά τώρα, τη γεωγραφική κατανομή των επενδύσεων, από τα αναλυτικά στοιχεία που παραθέτονται στους σχετικούς πίνακες γεωγραφικής κατανομής (κατά νομούς και κατά γεωγραφική περιφέρεια) του παραρτήματος και από τις σχετικές παρατηρήσεις που κάνουμε στο προηγούμενο μέρος της εργασίας μας, τα βασικά συμπεράσματα που προκύπτουν είναι:

α) Στις περιοχές της χώρας που βρίσκονται μεγάλα και σπουδαία αστικά και εμπορικά κέντρα εμφανίζεται το μεγαλύτερο ύψος και αριθμός επενδύσεων.

Έτσι βλέπουμε ότι η μεγαλύτερη επενδυτική δραστηριότητα της χώρας μας παρατηρείται στους Νομούς Θεσσαλονίκης, Αχαΐας, Ηρακλείου, Ιωαννίνων, Λαρίσης, Μαγνησίας, Δωδεκανήσου, Κερκύρας, Έβρου , που έχουν και τις μεγαλύτερες σε πληθυσμό πόλεις της χώρας μας (εξαίρεση αποτελεί ο Ν. Αττικής που λόγω των γνωστών προβλημάτων του, δεν παρέχονται κίνητρα ή παρέχονται για ειδικές επενδύσεις).

Παράλληλα, παρατηρούμε, ότι αυτοί οι νομοί, έχουν και τη μεγαλύτερη πόλη της γεωγραφικής τους περιφέρειας π.χ. η Πάτρα, τα Ιωάννινα, το Ηράκλειο, η Θεσσαλονίκη κλπ. πρωτεύουσες των παραπάνω νομών, είναι συγχρόνως και μεγαλύτερες πόλεις των γεωγραφικών περιφερειών τους (Πάτρα της Πελοποννήσου, Ιωάννινα της Ηπείρου κλπ.).

Από αυτό λοιπόν συμπεραίνουμε ότι οι προτιμήσεις των

επενδυτών προσανατολίζονται σε περιοχές που είναι μεγάλα αστικά κέντρα, για λόγους που είναι βέβαια φανεροί: σχετικά αναπτυγμένη υποδομή (τεχνική, αστική και διοικητική), διαθεσιμότητα συμπληρωματικών δραστηριοτήτων δοκιμασμένης στάθμης, εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό κλπ). Το ίδιο φανεροί είναι ωστόσο και οι παράγοντες που θα μπορούσαν να επιδράσουν ανασταλτικά στον προσανατολισμό αυτό, όπως το ότι η τυχόν διαθέσιμη εργατική δύναμη είναι δυνατό να αποσπαστεί από τη χρήση όπου έχει τοποθετηθεί με αυξημένο μόνο κόστος, το κόστος της γης που μπορεί να φτάνει σε απαγορευτικά ύψη. Τα χωροταξικά, δηλαδή πλεονεκτήματα της υποψήφιας περιοχής μπορεί να μην είναι εύκολο να εξασφαλιστούν από τη νέα μονάδα που θα πρωτοεγκατασταθεί εκεί.

β) Ειδικά για την πρόθεση των επενδυτών για την πραγματοποίηση βιομηχανικών επενδύσεων, η χωροταξική κατά νομούς κατανομή της επενδυτικής δραστηριότητας, που αναλύθηκε στα πλαίσια του Ν.1262/1982 παρουσιάζει κάποια σημαντική συσχέτιση με το "βιομηχανικό παρελθόν" των διαφόρων περιφερειών της χώρας.

Ο όρος "βιομηχανικό παρελθόν" ταυτίζεται με τη συγκέντρωση φορέων βιομηχανικής δραστηριότητας σε κάποια συγκεκριμένη περιοχή. Η συγκέντρωση αυτή εκτιμάται με κάποιο διαθέσιμο ποσοτικό μεταβλητό, όπως θα μπορούσε ιδανικά να είναι το βιομηχανικό προϊόν σε περιφερειακό επίπεδο ή άλλες πιάδ εύκολα διαθέσιμες μεταβλητές, όπως η κατά νομό απασχόληση στη βιομηχανία και η εγκατεστημένη ιπποδύναμη.

γ) Οι τουριστικές περιοχές της χώρας εμφάνίζουν ένα πολύ μεγάλο αριθμό επενδύσεων στο τριτογενή τομέα. Ειδικά

τα Δωδεκάνησα (κυρίως η Ρόδος), η Κέρκυρα, οι Κυκλάδες, η Κρήτη, η Χαλκιδική εμφανίζουν τεράστια επενδυτική δραστηριότητα σε ξενοδοχειακές μονάδες .

Συγκεκριμένα στα Δωδεκάνησα εμφανίστηκε ο μεγαλύτερος αριθμός επενδύσεων (1.105 επενδύσεις) και το δεύτερο μεγαλύτερο ύψος επενδύσεως (92% στο τριτογενή τομέα, από τα 118 δις) από όλους τους νομούς της χώρας μας.

Επίσης σχετικά με τη χρονική κατανομή των ιδιωτικών επενδύσεων, πάντα στα πλαίσια εφαρμογής του Ν.1262 ,το σημαντικότερο στοιχείο που προκύπτει είναι ότι ο αριθμός και το ύψος των επενδύσεων (παράλληλα με τα μεγέθη : ύψος επιχορήγησης, νέες θέσεις εργασίας κλπ.) , εξελίχθηκε σταδιακά με αύξοντα ρυθμό. Την τριετία όμως 1987-89 με αποκορύφωση το 1989 παρατηρήθηκε έξαρση της ιδιωτικής επενδυτικής δραστηριότητας. Η έξαρση αυτή παρατηρείται κυρίως στους κλάδους: ξενοδοχεία και εστιατόρια (από 550 επενδύσεις το 1988, 799 το 1989 και με αντίστοιχα ύψη επενδύσεων 59,8 δις και 130,2 δις), βιομηχανία ειδών διατροφής και στον κλάδο των μεταφορών.

Οι λιγότερες επενδύσεις έγιναν το πρώτο και τελευταίο έτος (1982 και 1990 αντίστοιχα) εφαρμογής του Ν.1262/82 .Ειδικά από το έτος 1982 προς το 1983 παρατηρείται εντυπωσιακή αύξηση αριθμού και ύψους επενδύσεως, ενώ από το 1989 προς το 1990 παρατηρείται εντυπωσιακή μείωση των επενδύσεων.

Όπως αναφέραμε και στα προηγούμενα οι παράγοντες που επέδρασαν, ώστε να εμφανιστεί αυτή η έντονη επενδυτική δραστηριότητα την τριετία 1989 - 90, δεν είναι εύκολο να προσδιοριστούν. Πάντως, η γενικότερη σταδιακή ενημέρωση των επενδυτών και η εξασφάλιση σε αυτούς συμπληρωματικής τεχνικής και

οργανωτικής υποδομής, είναι κάποιοι σημαντικοί παράγοντες που μπορούν να δικαιολογήσουν εν μέρει την σταδιακή αύξηση των επενδύσεων από το 1982 προς το 1989, όπως παρουσιάζονται στον πίνακα 4 του προηγούμενου μέρους της εργασίας μας.

Επανερχόμαστε στην εφαρμογή του πλέγματος κινήτρων, όπως αρχικά εκφράστηκε από τον Ν. 1116/81. Είναι φανερό όμως ότι τα χρονικά όρια εφαρμογής του ήταν ελάχιστα, έτσι ώστε να μην μπορούμε να πούμε με αξιοπιστία αν προκάλεσε επενδυτική συμπεριφορά που εξυπηρετούσε τις προτεραιότητες της αναπτυξιακής πολιτικής.

Αντίθετα ο Ν. 1262/82 είχε αρκετή διάρκεια ώστε να μπορούμε να εξάγουμε κάποια τεκμηριωμένα συμπεράσματα σχετικά με την αποτελεσματικότητά του.

Όπως ήδη έχει αναφερθεί ο παραπάνω νόμος προκάλεσε μία αξιόλογη επενδυτική τάση, πρωτόγνωρη για τα Ελληνικά δεδομένα που οφείλεται κυρίως στην επιθυμία του κράτους να προκαλέσει επενδυτικό και αναπτυξιακό αναβρασμό, απαραίτητο για την ώθηση της καθυστερημένης τεχνολογικής και βιομηχανικής ανάπτυξης της χώρας μας.

Βέβαια για την εξυπηρέτηση της πολιτικής δόθηκαν αφειδώς και ανεξέλεγκτα τεράστια ποσά και εγκρίθηκε ένας πολύ μεγάλος αριθμός αιτήσεων που όμως είχε ως αποτέλεσμα, την παρέκλιση από τους στόχους και τις επιδιώξεις της αναπτυξιακής πολιτικής, αφού δεν λήφθηκαν παράλληλα τα απαραίτητα μέτρα που θα εξασφάλιζαν τις βασικές προτεραιότητες της πολιτικής.

Αναφέρθηκε νωρίτερα ότι, η επιλογή του τύπου, ακόμα και του τόπου, της επένδυσης βασίζεται σε εκτίμηση του κόστους και του οφέλους που η επιλογή αυτή συνεπάγεται. Ακόμα ότι ο

προσανατολισμός των επενδύσεων σε τομείς "παραδοσιακούς" και σε περιοχές με σχετικά ανεπτυγμένο "βιομηχανικό παρελθόν" είναι και συνέπεια της αντιλήψεως των επενδυτών ότι αυτού του τύπου οι επιλογές συνεπάγονται σχετικά μικρότερους κινδύνους. Αντίθετα πρωτοβουλίες για επενδύσεις σε τομείς ή περιοχές με τις οποίες είναι λιγότερο εξοικειωμένοι θα τους εξέθετε σε κινδύνους και κόστος που πιθανό δε θα ήταν σε θέση να αντιμετωπίσουν, χωρίς παράλληλα να αισθάνονται ικανοί να τεκμηριώσουν τις πιθανότητες να εξασφαλίσουν αντίστοιχα οφέλη. Η "επάρκεια", επομένως, των κινήτρων που διαμορφώνονται με ρητή επιδίωξη να αναπροσανατολίσουν την επενδυτική συμπεριφορά θα κριθεί από το κατά πόσο - σε συνδιασμό πάντα με τις γενικότερες συνθήκες οικονομικής, πολιτικής και οργανωτικής υποδομής που επικρατούν - υπάρχουν οι αντικειμενικές δυνατότητες για να ενημερωθεί και τελικά να πειστεί ο υποψήφιος επενδυτής να αναθεωρήσει τις εκτιμήσεις του για τους κινδύνους, το κόστος και τα οφέλη που μια απόφασή του συνεπάγεται. Ξεκινώντας μάλιστα από την παραδοχή ότι συχνά ο όγκος και η ποιότητα των πληροφοριών που οι επενδυτές διαθέτουν είναι πιθανό να οδηγήσουν σε λανθασμένες εκτιμήσεις, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι κρίσιμες προϋποθέσεις για εξασφάλιση "επάρκειας" για οποιοδήποτε σύστημα επενδυτικών κινήτρων είναι:

α) Η δυνατότητα ενημέρωσης των υποψήφιων επενδυτών για την κατάσταση και τις προοπτικές κάθε κατηγορίας προϊόντων, για τις τάσεις στην κατανάλωση, στον ανταγωνισμό, στο κόστος πρώτων υλών, στις τιμές κλπ. Η δυνατότητα είναι φανερό ότι θα πρέπει να βασίζεται σε συστηματική, συνεχή κλαδική έρευνα

και, ίσως πιδ απαραίτητο ακόμα, σε οργάνωση αποτελεσματικού μηχανισμού διασποράς των αποτελεσμάτων της έρευνας.

β) Η εξασφάλιση στους επενδυτές συμπληρωματικής τεχνικής και οργανωτικής υποδομής ( ή, αντίστοιχα, η υποστήριξη των προσπαθειών δημιουργίας τέτοιας υποδομής από τις ίδιες τις επιχειρήσεις και τις ενώσεις τους). Η υποδομή αυτή μπορεί να αποδειχτεί αποφασιστικής σημασίας για την υλοποίηση του οφέλους που δυνητικά μπορεί να προκύψει από κάποια επένδυση (π.χ. απρόβλεπτες καθυστερήσεις στη διαδικασία εξαγωγών είναι δυνατό να προκαλέσουν μείωση των πωλήσεων στο εξωτερικό ή και οριστική έξοδο από ξένες αγορές) ή για τη δυνατότητα της νέας μονάδας να λειτουργήσει με τις συνθήκες κόστους που είχαν προβλεφθεί (π.χ. χαμηλής ποιότητας τεχνική εκπαίδευση εξαναγκάζει σε χρησιμοποίηση ξένων τεχνικών ή δημιουργεί απρόβλεπτες δαπάνες συντηρήσεως επισκευών).

Στο βαθμό που οι προϋποθέσεις αυτές δεν ικανοποιούνται, η επενδυτική συμπεριφορά διαμορφώνεται σε συνθήκες ατελούς ανταγωνισμού μεταξύ των επενδυτών, όπου η πληροφόρηση αποτελεί πλεονέκτημα μικρού αριθμού επιχειρήσεων και ο γενικότερος αναπροσανατολισμός των επενδύσεων συνδέεται μοιραία με τις επιλογές των επιχειρήσεων αυτών.

Θα πρέπει να αναφερθεί εδώ ότι σε συνθήκες και σε οικονομίες (αναπτυσσόμενων κυρίως χωρών) όπου το ιδιωτικό κεφάλαιο, εγχώριο ή ξένο, παρουσιάζεται απρόθυμο, παρά τα επενδυτικά κίνητρα που προσφέρονται, να αναλάβει τους κινδύνους που συνδέονται με σχετικά μεγάλης κλίμακας επενδύσεις σε "νέους" βιομηχανικούς κλάδους, η παρέμβαση του Δημοσίου θα ήταν πιθανώς σε θέση, με την πραγματοποίηση μεγάλης κλίμακας

επενδύσεων σε επιλεγμένους τομείς, να προωθήσει ουσιαστική και από στατιστική τουλάχιστον άποψη σημαντική αναδιάρθρωση της επενδυτικής δραστηριότητας. Ωστόσο και σ' αυτές τις περιπτώσεις, παρά το γεγονός ότι οι δημόσιες εκτιμήσεις κόστους-οφέλους είναι δυνατό να διαφέρουν από εκείνες του ιδιώτη-επενδυτή (όπως σίγουρα διαφέρουν οι δυνατότητες και οι επιλογές χρηματοδότησης των επενδύσεων), η επιδίωξη για εξασφάλιση αποδοτικής λειτουργίας της νέας μονάδας που θα δημιουργηθεί με την επένδυση δεν είναι και δεν πρέπει να είναι αμβλυμένη. Επίσης η τυχόν διαπίστωση "ανεπάρκειας" της πολιτικής επενδυτικών κινήτρων και της δια ουσιαστικούς λόγους ακαταλληλότητας της οργανωτικής υποδομής δεν εξουδετερώνονται αναγκαστικά από την εναλλακτική λύση της προσφυγής σε δημόσιες επενδύσεις. Το βασικό πρόβλημα, στο πλαίσιο που εδώ χρησιμοποιούμε, είναι η δημιουργία αποδοτικών μονάδων σε νέους βιομηχανικούς τομείς αυξημένης "αναπτυξιακής βαρύτητας" και όχι η προσωπικότητα του φορέα της επενδύσεως.

Η ανάλυση, ωστόσο, που προηγήθηκε παρουσίασε, εκτός από την περιορισμένη απόδοση των επενδυτικών κινήτρων από άποψη κλαδικού και χωροταξικού αναπροσανατολισμού των επενδύσεων, και ορισμένα ακόμα ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά επενδυτικής συμπεριφοράς, που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ως στοιχεία βοηθητικά στο σχεδιασμό αναπτυξιακής βιομηχανικής πολιτικής.

Τα κυριότερα από τα χαρακτηριστικά αυτά ήταν τα εξής:

α) Παρά τις διακλαδικές διαφοροποιήσεις, οι περισσότερες από τις επενδύσεις στο βιομηχανικό χώρο εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται από χαμηλή ένταση κεφαλαίου. Ωστόσο, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, αυτό φαίνεται να εξηγείται μάλλον σαν

συνέπεια της κλαδικής κατανομής των επενδύσεων, παρά σαν αποτέλεσμα επιλογής μεθόδων παραγωγής εντάσεως εργασίας.

β) Από άποψη διακλαδικής κατανομής των επενδύσεων, εκτός από όσα ήδη αναφέρθηκαν, αξίζει να επισημανθούν οι πολύ χαρακτηριστικές περιπτώσεις των κλάδων με σχεδόν μόνιμο πρόβλημα προσελκύσεως επενδυτών (έπιπλα , δέρμα και γουναρικά κλπ.).

γ) Έντονες διαφοροποιήσεις των επενδύσεων, από άποψη μεγέθους μονάδων, σχέσεων συντελεστών παραγωγής, κλαδικής εξειδικεύσεως των επενδύσεων κλπ. εμφανίζονται και μεταξύ περιφερειών της χώρας. Οι διαφοροποιήσεις αυτές αξίζει να παρακολουθούνται, για να ελέγχεται κατά πόσο συμβιβάζονται με τις συγκεκριμένες προτεραιότητες - πρότυπα περιφερειακής αναπτύξεως, με τα περιφερειακά αποθέματα σε εργατικό δυναμικό και με τις περιφερειακές υποδομές.

Επιπλέον πρέπει να παρατηρήσουμε , ότι η έντονη επενδυτική δραστηριότητα που παρουσιάστηκε στη δεκαετία του 1980, στα πλαίσια εφαρμογής του Ν.1262 , - έστω και σε τομείς μη παραγωγικούς - βρίσκεται σήμερα σε κατάσταση ύφεσης.

Αυτή η ύφεση, από μια άποψη οφείλεται στην αυστηρότητα των κριτηρίων επιλογής και έγκρισης των αιτήσεων του νέου ισχύοντος α.Ν. 1892/90 και από την άλλη, στην εισαγωγή στη χώρα μας πληθώρας αναπτυξιακών κοινοτικών προγραμμάτων, τα οποία δίνουν στον επενδυτή εναλλακτικές λύσεις χρηματοδότησης ίσως και συμφερότερες , με αποτέλεσμα την μείωση του επενδυτικού ενδιαφέροντος για τα παρεχόμενα κίνητρα της αναπτυξιακής πολιτικής που εκφράζονται κυρίως μέσω των α.Ν.

Η έντονη επενδυτική δραστηριότητα που παρουσιάστηκε την δεκαετία του '80 έστω και σε τομείς μη παραγωγικούς, βρίσκε-



ται σήμερα σε κατάσταση ύφεσης.

Από μια άποψη αυτό οφείλεται στην αυστηρότητα των κριτηρίων επιλογής και έγκρισης των αιτήσεων του ισχύοντος α.Ν. 1892/90 και από την άλλη, στην εισαγωγή στη χώρα μας πληθώρας αναπτυξιακών κοινοτικών προγραμμάτων, τα οποία δίνουν στον επενδυτή εναλλακτική λύση χρηματοδότησης.

Κατά συνέπεια, όπως παρατηρούμε σήμερα η πρωτοβουλία για την οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη της χώρας μας, που ως τώρα είχε το κράτος, και εκφραζόταν μέσα από τους α.Ν., αναλήφθηκε από τα διάφορα αναπτυξιακά προγράμματα της Κοινότητας, η οποία μέσω αυτών επιδιώκει την ισορροπη οικονομική ανάπτυξη των κρατών - μελών της, κυρίως των "υπό ανάπτυξη" μελών αυτής.

Έτσι κρίνεται απαραίτητο και αναγκαίο ο ισχύων α.Ν. 1892/90, να εκσυγχρονιστεί και να συμπληρωθεί με επιπλέον κίνητρα, τα οποία θα είναι ικανά να διαμορφώσουν και να προωθήσουν τους στόχους και τις επιδιώξεις της στρατηγικής αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας μας.

Γίνεται, λοιπόν, επιτακτική ανάγκη για την ύπαρξη ενός νέου α.Ν. που θα περιέχει εκτός από τα κίνητρα που έχουν εφαρμοστεί στο παρελθόν με επιτυχία και νέα κίνητρα τα οποία θα ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις της αναπτυξιακής πολιτικής. Τα κίνητρα αυτά πρέπει να χαρακτηρίζονται από :

α) Σταθερότητα, έτσι ώστε να δίνουν μεγαλύτερη σιγουριά και εμπιστοσύνη στους υποψήφιους επενδυτές.

β) Ευελιξία. Δηλαδή μέσα από τον προγραμματισμό και τις προβλέψεις των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων, να υπάρχει δυνατότητα αναπροσαρμογής των κινήτρων, ανάλογα με τις εκάστο-

τε αναπτυξιακές ανάγκες και

γ) Λειτουργικότητα.

Για την βιωσιμότητα ενός τέτοιου α.Ν. πρέπει, κατά τη γνώμη μας, να καθιερωθεί μια διακομματική επιτροπή, ανεπηρέαστη από πολιτικές σκοπιμότητες, η οποία θα ευθύνεται για την εφαρμογή των διατάξεων αυτού του Νόμου, θα φροντίζει για την λειτουργικότητα αυτού και γενικότερα θα μεριμνά για τις εκάστοτε ανάγκες του.

Επιπλέον, η Επιτροπή αυτή πρέπει να απαρτίζεται από ένα ευρύ κύκλο διακεκριμένων και αναγνωρισμένων επιστημόνων που θα συνδιάζουν τις επιστημονικές τους γνώσεις με την εμπειρία.

Η Επιτροπή αυτή πρέπει να εντοπίζει και να επιλέγει, εκείνους τους κλάδους της οικονομίας, που θεωρούνται "κλειδί" για την οικονομική ανάπτυξη, και να τους εντάσσει στις άμεσες προτεραιότητες της στρατηγικής αναπτυξιακής πολιτικής.

Είναι απαραίτητο, λοιπόν, ο Νόμος αυτός να έχει τη μορφή ενός ζωντανού οργανισμού, ο οποίος θα λειτουργεί αυτόνομα και θα παρακάμπτει τις γνωστές γραφειοκρατικές διαδικασίες με τα συνεπαγόμενα προβλήματά τους.

Πέρα όμως από αυτά, για την προώθηση της ιδιωτικής επενδυτικής δραστηριότητας, βασική προϋπόθεση είναι η αποκατάσταση κλίματος εμπιστοσύνης και αισιόδοξων προοπτικών σχετικά με τη μελλοντική πορεία της ελληνικής οικονομίας αλλά και η ενίσχυση της αξιοπιστίας των οικονομικών αρχών για τη σταθερότητα και τη συνέπεια της ακολουθουμένης πολιτικής. Χωρίς τη βελτίωση του οικονομικού περιβάλλοντος και την ουσιαστική επιτάχυνση και απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών, η παροχή οικονομικών κινήτρων έχει μικρή πιθανότητα επιτυχίας.

Με αυτή τη βασική προϋπόθεση, η ιδιωτική επενδυτική δραστηριότητα θα μπορούσε να τονωθεί ουσιαστικά με την εφαρμογή της παρακάτω δέσμης μέτρων:

(1) Αναθεώρηση των πάσης φύσεως κινήτρων, ώστε να ενισχύονται επιχειρήσεις από ένα ελάχιστο μέγεθος και πάνω, και οι οποίες ασχολούνται με την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, που έχουν εμφανώς δυνατότητες επιτυχούς αντιμετώπισης του διεθνούς ανταγωνισμού, είτε γιατί παράγουν νέα προϊόντα, είτε γιατί βασίζονται σε σύγχρονη τεχνολογία, είτε γιατί εκμεταλλεύονται αποτελεσματικά τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας σε πρώτες ύλες ή φυσικές συνθήκες ή ειδικευμένο προσωπικό.

(2) Παροχή κινήτρων ή ανάληψη άμεσων κρατικών πρωτοβουλιών, σε δραστηριότητες που συνεπάγονται τη δημιουργία εξωτερικών οικονομιών σε ευρύτερη κλίμακα, όπως στη βασική έρευνα, την πειραματική εφαρμογή νέων ιδεών; την εκπαίδευση προσωπικού, την πληροφόρηση, τη διάχυση της τεχνολογίας κλπ.

(3) Ενίσχυση μηχανισμών VENTURE CAPITAL, RISK CAPITAL κλπ. για την προώθηση επενδυτικών πρωτοβουλιών αυξημένου κινδύνου.

(4) Ενίσχυση των κέντρων καινοτομίας που έχουν δημιουργηθεί και ίδρυση ενός μικρού αριθμού τεχνολογικών πάρκων, για την υποβοήθηση των πρωτοπορησιακών δραστηριοτήτων.

(5) Ουσιαστική επέκταση και βελτίωση των βιομηχανικών περιοχών, που σε αρκετές περιπτώσεις παραμένουν ακόμη στα αρχικά στάδια κατασκευής ή έχουν ελλείψεις στοιχειωδών εγκαταστάσεων.

(6) Επίσπευση του καθορισμού των χρήσεων γης, ώστε να επιταχυνθούν οι διαδικασίες επιλογής του τύπου εγκαταστάσεως των βιομηχανικών μονάδων.

(7) Περιορισμός των αντικινήτρων με την απλοποίηση, εκλογίκευση και αυτοματοποίηση των διαδικασιών χορηγήσεως των ποικιλώνυμων εγκρίσεων και αδειών (αρχαιολογικοί χώροι, περιβαλλοντική προστασία κλπ.) , που απαιτούνται για τη δημιουργία και την εγκατάσταση νέων μονάδων.

(7) Οι σημερινές συνθήκες ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας , σε συνδιασμό με τις διεθνείς τάσεις διεθνοποιήσεως των οικονομιών και τον έλεγχο των πολυεθνικών επιχειρήσεων πάνω στις τεχνολογίες, τις αγορές, τα δίκτυα διανομής κλπ., καθιστούν αναγκαία την προσέλκυση ξένου επενδυτικού κεφαλαίου, ιδιαίτερα σε τομείς εντάσεως τεχνολογίας, νέων προϊόντων, αξιοποιήσεως εγχώριων πρώτων υλών κλπ. Για την ενθάρρυνση και διεύρυνση των επενδύσεων αυτών, είναι αναγκαίο να απλοποιηθούν και να οριοθετηθούν με σαφήνεια οι όροι και προϋποθέσεις εγκαταστάσεως και λειτουργίας των επιχειρήσεων αυτών και να συντηρηθεί δραστικά ο χρόνος διεκπεραιώσεως των σχετικών διαδικασιών.

Ακόμη, είναι απαραίτητο να τονίσουμε, ότι από την εφαρμογή κάθε αναπτυξιακού Νόμου (και γενικά κάθε νόμου) δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση να παραβλέπονται οι κοινωνικές επιπτώσεις που δημιουργούνται, διότι κάθε νόμος απορρέει από την βασική αρχή του κοινωνικού συμφέροντος . Έτσι οι αναπτυξιακές και οικονομικές σκοπιμότητες δεν πρέπει να δημιουργούν κοινωνικά και άλλα προβλήματα, τα οποία είναι βέβαιο ότι θα

αποτελέσουν ανασταλτικό παράγοντα και θα ενεργήσουν ως "μπούμεραγκ" για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας μας.

Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα "μπούμεραγκ" είναι η περίπτωση του λεκανοπέδιου της Αττικής.

Τέλος, εκεί που πρέπει να δοθεί η μεγαλύτερη σημασία από κάθε νόμο και ειδικότερα από τους αναπτυξιακούς που είναι οι κατ'έξοχή νόμοι για την οικονομική ανάπτυξη μίας χώρας, είναι στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Ειδικά στην εποχή μας καθίσταται επιτακτικότερη η ανάγκη για προστασία αυτού, διότι η οικολογική καταστροφή αρχίζει να παίρνει τραγικές διαστάσεις. Έτσι είναι παράλογο να δίνεται μονομερώς έμφαση στην ανάπτυξη της βιομηχανίας και τεχνολογίας, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα προβλήματα που δημιουργούνται εξ αιτίας τους στο φυσικό περιβάλλον, με το οποίο, είναι συνδεδεμένη άμεσα η ίδια η επιβίωσή μας.

Δεδομένου, λοιπόν της κρισιμότητας του παγκοσμίου φυσικού περιβάλλοντος, είναι επιτακτικότερη ανάγκη να ευαισθητοποιηθούν όλοι οι αρμόδιοι φορείς σε ολόκληρο τον κόσμο - παράλληλα με αυτούς που ευθύνονται για την οικολογική καταστροφή (βιομήχανοι, κλπ.) - και να λάβουν όλα τα απαραίτητα και αναγκαία μέτρα, ώστε να αποφευχθεί ή τουλάχιστον να μειωθεί η καταστροφή του περιβάλλοντος, διότι οι ολέθριες συνέπειες για ολόκληρη την ανθρωπότητα, έχουν αρχίσει ήδη να γίνονται ορατές.

Βέβαια είναι γνωστό ότι στο κεφάλαιο δεν υπάρχει ηθική - όπως επαληθεύθηκε πρόσφατα (μέσα 1992) στην Συνδιάσκεψη ηγετών στο Ρίο της Βραζιλίας, για την προστασία του παγκοσμίου φυσικού περιβάλλοντος -, εδώ όμως δεν είναι θέμα ηθικής, αλλά ζωής και θανάτου για το ίδιο το κεφάλαιο και τον άνθρωπο.

## Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Με βάση τις διαπιστώσεις που αναφέρθηκαν στα προηγούμενα μπορεί κάποιος να καταλήξει στο συμπέρασμα, ότι σε επίπεδο νομοθέτη δεν έλλειψε η φαντασία και η διάθεση για την ψήφιση ικανοποιητικών και αποτελεσματικών μέτρων για την υποβοήθηση της ανάπτυξης της οικονομίας και την περιφερειακή ανάπτυξη.

Στην πράξη ο μικτός αριθμός και το μικρό ποσοστό απορρόφησης κεφαλαίων - με εξαίρεση την τριετία 1987- 89 όπου παρατηρήθηκε έντονη επενδυτική δραστηριότητα - σε σχέση με τα κατά καιρούς εγκριθέντα, υποδηλώνει όχι ιδιαίτερα επιτυχή σχεδιασμό επενδυτικών προγραμμάτων. Το τελευταίο συνδυαζόμενο και με την απροθυμία αρκετές φορές του τραπεζικού συστήματος να υποστηρίξει την ιδιωτική πρωτοβουλία, κάθε άλλο παρά συνέβαλλε στην υλοποίηση των οραματισμών των Νομοθετών.

Μία ενιαία και ρωμαλέα επενδυτική πολιτική, σωστή χωροταξική κατανομή των επενδύσεων και προσανατολισμός τους σε γεωγραφικές περιοχές με λιγότερο αναπτυγμένη βιομηχανία, αναπροσανατολισμός των επενδύσεων σε τομείς που δεν καλύφθηκαν επαρκώς στο παρελθόν, μακροχρόνιος σχεδιασμός, δημιουργία οικονομικής και κοινωνικής υποδομής στις υπό ανάπτυξη περιοχές, συμμετοχή του Δημοσίου στη δαπάνη των επενδύσεων, καθιέρωση ορισμένων αντικινήτρων<sup>1</sup> κατά περιοχές ή κλάδους δρα-

---

(1) Δεν πρόκειται για κάτι καινούργιο. Υπενθυμίζεται ότι το Ηνωμένο Βασίλειο είναι η πρώτη χώρα που εισήγαγε αντικίνητρα. Η Βρετανική περιφερειακή πολιτική ελέγχει από το 1948 τον τόπο εγκατάστασης βιομηχανικών επιχειρήσεων καθιερώνοντας το σύστημα των πιστοποιητικών Βιομηχανικής Ανάπτυξης.

στηριοτήτων, και θεσμικές μεταβολές (π.χ. αποκέντρωση δραστηριοτήτων και αρμοδιοτήτων) , νομίζουμε ότι είναι σήμερα τα ενδεικνυόμενα μέτρα και οι προϋποθέσεις, πέρα από όσα διακηρύχθηκαν είτε στις Προγραμματικές δηλώσεις των Κυβερνήσεων της τελευταίας δεκαετίας, είτε στα Προκαταρκτικά του Πενταετούς Προγράμματος οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης 1983-1987 για την περιφερειακή ανάπτυξη και την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων στην Ελλάδα.

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ



ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Παρατίθενται συγκεντρωτικά και αναλυτικά στοιχεία διακλαδικής και χωροταξικής κατανομής των ιδιωτικών επενδύσεων που υπήχθησαν στους αναπτυξιακούς νόμους 1116/81 και 1262/82.

1. ΝΟΜΟΣ 1116/81

**Ν. 1116/1981**

**Α. Σύνολα**

(Από ισχύος μέχρι 31/12/1982)

Εγκριθέντα κεφάλαια: 26.815.573.800 δρχ.

Εγκριθείσα επιχορήγηση: 8.699.495.860 δρχ.

**Β. Κατά κλάδους δραστηριοτήτων (εγκρίσεις και επιχορηγήσεις)**

Εγκριθέντα κεφάλαια

Επιχορήγηση

α. Βιομηχανία, βιοτεχνία, 23.849.420.000 δρχ. 8.038.870.060 δρχ.

β. Γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, 5.850.000 δρχ. 1.755.000 δρχ.

γ. Ξενοδοχεία, 2.960.303.000 δρχ. 658.870.800 δρχ.

**Γ. α. Επιχειρήσεις που έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του Ν. 1116/1981 από της ισχύος του μέχρι 31/12/1982**

Σε χιλιάδες δρχ.

ΤΟΜΕΙΣ/ΚΛΑΔΟΙ	ΑΡΙΘΜ.	ΕΓΚΡ.	ΕΠΙΧΟ-
	ΕΓΚΡ.	ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΡΗΓΗΣΗ
	α	β	γ
<b>ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ/ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ</b>	141	23.849.420	8.038.870
Μεταφορικά μέσα	8	4.114.200	1.449.398
Βασικές μεταλλουργικές	6	3.499.340	1.169.885
Προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά	19	3.191.900	1.174.607
Είδη διατροφής	35	2.791.142	784.938
Υφαντικές βιομηχανίες	8	2.661.100	934.778
Είδη υπόδησης, ενδυμασίας	8	1.579.885	471.166
Χημικές βιομηχανίες	9	1.289.410	476.389
Τελικά προϊόντα από μέταλλο	13	1.281.400	429.444
Χάρτου	5	922.190	318.535
Ποτά	5	522.868	146.797
Μηχανές, συσκευές	4	520.000	199.590
Ξύλα, φελλός	8	386.028	121.931
Δέρμα, γουναρικά	1	250.000	100.000
Ελαστικού, πλαστικά	4	246.610	86.600
Ηλεκτρικές μηχανές	3	146.447	57.247
Καπνοβιομηχανία	2	105.200	25.354
Έπιπλα, είδη επίπλωσης	1	96.700	29.010
Λοιπές βιομηχανίες	2	175.000	65.200
<b>ΓΕΩΡΓΙΑ</b>	1	5.850	1.755

ΤΟΜΕΙΣ/ΚΛΑΔΟΙ	α	β	γ
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	42	2.960.303	658.870
ΣΥΝΟΛΑ	184	26.815.573	8.699.495

β. Χωροταξική κατανομή

Ν. 1116/1981  
Σε χιλιάδες δραχ.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΕΓΚΡΙ- ΣΕΙΣ	ΠΡΑΓΜΑ- ΤΟΠΟΙΗ- ΣΕΙΣ	% ΠΡΑΓΜΑ- ΤΟΠΟΙΗ- ΣΕΩΝ	ΣΥΜΜΕ- ΤΟΧΗ % ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΣΕ ΠΡΑΓΜ.
	α	β	γ	δ
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	1.631.900	299.797	18,4	5,5
Αιτωλία Ακαρνανία	407.913	197.200	48,3	3,6
Αττική	136.300	—	—	—
Βοιωτία	85.350	—	—	—
Εύβοια	42.770	42.770	100	0,8
Ευρυτανία	68.770	—	—	—
Φθιώτιδα	717.897	59.897	8,3	1,1
Φωκίδα	172.900	—	—	—
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	2.912.352	736.613	25,3	13,5
Αργολίδα	484.678	7.478	1,5	0,1
Αρκαδία	110.500	61.000	55,2	1,1
Αχαΐα	1.300.210	128.000	9,8	2,3
Ηλεία	573.210	506.000	88,2	9,3
Κορινθία	132.985	34.135	25,6	0,6
Λακωνία	—	—	—	—
Μεσσηνία	309.769	—	—	—
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	136.990	—	—	—
Ζάκυνθος	98.700	—	—	—
Κέρκυρα	—	—	—	—
Κεφαλονιά	38.790	—	—	—
Λευκάδα	—	—	—	—
ΗΠΕΙΡΟΣ	7.371.195	1.580.100	21,4	29
Άρτα	25.000	—	—	—
Θεσπρωτία	1.500.000	—	—	—
Ιωάννινα	5.568.195	1.580.100	28,3	29

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	α	β	γ	δ
Πρέβεζα	277.990	—	—	—
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	4.617.168	485.836	10,5	8,9
Καρδίτσα	114.000	—	—	—
Λάρισα	1.998.740	295.180	14,8	5,4
Μαγνησία	2.096.606	190.656	9,1	3,5
Τρίκαλα	408.336	—	—	—
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	6.520.324	1.118.248	17,1	20,5
Γρεβενά	96.100	96.100	100	1,8
Δράμα	137.333	38.611	28,1	0,7
Ημαθία	501.990	165.000	32,9	3,0
Θεσσαλονίκη	125.490	—	—	—
Καβάλα	203.500	111.000	54,5	2,0
Καστοριά	126.600	—	—	—
Κιλκίς	1.935.982	365.982	18,9	6,7
Κοζάνη	82.000	—	—	—
Πέλλα	187.755	104.155	55,4	1,9
Πιερία	122.174	—	—	—
Σέρρες	2.900.300	134.300	4,6	2,5
Φλώρινα	103.100	103.100	100	1,9
Χαλκιδική	—	—	—	—
ΘΡΑΚΗ	1.132.300	972.000	85,8	17,8
Έβρος	227.000	227.000	100	4,2
Ξάνθη	541.000	541.000	100	9,9
Ροδόπη	364.300	204.000	56,0	3,7
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ	2.301.594	—	—	—
Δωδεκάνησος	832.000	—	—	—
Κυκλάδες	483.044	—	—	—
Λέσβος	657.000	—	—	—
Χίος	236.700	—	—	—
Σάμος	192.850	—	—	—
ΚΡΗΤΗ	575.833	254.393	44,2	4,7
Ηράκλειο	347.792	254.393	73,1	4,7
Λασιθί	8.741	—	—	—
Ρέθυμνο	159.300	—	—	—
Χανιά	50.000	—	—	—

2. Ν Ο Μ Ο Σ 1262/82

Κ Ω Δ Ι Ξ

Κ Α Τ Α Δ Ι Ψ Η Φ Ι Ο Υ Σ Κ Λ Α Δ Ο Υ Σ

- 0 ΓΕΩΡΓΙΑ -ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ - ΔΑΣΗ - ΘΗΡΑ - ΑΛΙΕΙΑ
- 01 Γεωργία
- 02 Κτηνοτροφία
- 03 Δασοπονία και εκμετάλλευσις δασών
- 04 Θήρα
- 05 Αλιεία
- 1 ΟΡΥΧΕΙΑ (ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ, ΛΑΤΟΜΕΙΑ, ΑΛΥΚΑΙ)
- 11 Ορυχεία άνθρακος
- 12 Μεταλλεία
- 13 Υδρογονάνθρακες και γηγενή καύσιμα αέρια
- 14 Λατομεία
- 15 Λοιπά μεταλλεία και λατομεία
- 16 Αλυκαί
- 2-3 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ -ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ
- 20 Βιομηχανία ειδών διατροφής, εκτός ποτών
- 21 Βιομηχανία ποτών
- 22 Καπνοβιομηχανία
- 23 Υφαντικά βιομηχανία
- 24 Βιομηχανία ειδών υποδήσεως, ενδυμασίας και διαφόρων ειδών εξ υφάσματος
- 25 Βιομηχανία ξύλου και φελλού, εκτός της επιπλαστοποιίας
- 26 Βιομηχανία επίπλων και ειδών επιπλώσεως
- 27 Βιομηχανία χάρτου
- 28 Εκτυπώσεις, εκδόσεις και συναφείς δραστηριότητες
- 29 Βιομηχανία δέρματος και γουναρικών, εκτός των ειδών ενδύσεως και υποδήσεως

- 30 Βιομηχανία προϊόντων εξ ελαστικού και πλαστικής ύλης
- 31 Χημικά βιομηχανία
- 32 Βιομηχανία παραγώγων πετρελαίου και άνθρακος
- 33 Βιομηχανία προϊόντων εκ μη μεταλλικών ορυκτών, εκτός των παραγώγων πετρελαίου και άνθρακα
- 34 Βασικά μεταλλουργικά βιομηχανία
- 35 Κατασκευή τελικών προϊόντων εκ μετάλλου , εκτός μηχανών και μεταφορικού υλικού
- 36 Κατασκευή μηχανών και συσκευών, εκτός των ηλεκτρικών και των μέσων μεταφοράς
- 37 Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών, συσκευών και λοιπών ειδών
- 38 Κατασκευή μεταφορικών μέσων
- 39 Λοιπά βιομηχανία
- 40 ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ - ΦΩΤΑΕΡΙΟΝ - ΑΤΜΟΣ - ΥΔΡΕΥΣΙΣ
- 41 Ηλεκτρισμός, φωταέριον και ατμός
- 42 Ύδρευσις
- 5 ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ
- 50 Οικοδομήσεις και δημόσια έργα
- 10 ΕΜΠΟΡΙΟΝ - ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ - ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ
- 61 Χονδρικών εμπόριον
- 62 Χονδρικών εμπόριον απορριμμάτων και αποκομμάτων
- 63 Μεσίται και αντιπρόσωποι
- 64-65 Λιανικών εμπόριον
- 66 Εστιατόρια και ξενοδοχεία
- 70 ΜΕΤΑΦΟΡΑΙ - ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΕΙΣ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΙ
- 71 Μεταφοραί
- 72 Αποθηκεύσεις



- 73 Επικοινωνίες
- 80 ΤΡΑΠΕΖΑΙ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΔΙΕΚΠΕ-  
ΡΑΙΩΣΕΙΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΕΝΟΙΚΙΑΣΕΙΣ ΚΙΝΗΤΩΝ - ΕΝΟΙΚΙΑΣΕΙΣ  
ΑΚΙΝΗΤΩΝ
- 81 Τράπεζαι και λοιπά οικονομικά ιδρύματα
- 82 Ασφάλεια
- 83 Διεκπεραιώσεις υποθέσεων
- 84 Ενοικιάσεις κινήτων
- 85 Ενοικιάσεις ακινήτων
- 9 ΛΟΙΠΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ
- 91 Κυβερνητικάί υπηρεσία
- 92 Υπηρεσία υγεινής και νεκροταφείων
- 93 Παιδεία
- 94 Υπηρεσία επιστημονικών ερευνών
- 95 Ιατρικά και υγειονομικάί υπηρεσία
- 96 Κοινωνική πρόνοια και λοιπαί επαγγελματικάί οργανώσεις
- 97 Υπηρεσία αναψυχής και πολιτισμού
- 98 Προσωπικάί υπηρεσία
- 99 Οικιακάί υπηρεσία
- X ΜΗ ΔΗΛΩΣΑΝΤΕΣ
- X9 Μη δηλώσαντες ακριβώς είδος οικονομικής δραστηριότητας

α. Διακλαδική Κατανομή

ΚΕΝΤΡΟΤΡΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΙΔΙΩΤΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΑΧΘΕΙ ΣΤΟ Ν. 1262/82 ΑΠΟ ΙΣΧΥΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΕΧΡΙ 31/12/82

ΚΛΑΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΗ	ΕΠΙΧΩΡΗΓΗΣΕΙΣ	ΕΚΤΙΜΟΥΜΕΝΗ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ	ΔΑΝΕΙΟ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜ.	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΚΛΙΝΩΝ	
20	66	1,566,700,922	426,119,950	114,985,584	805,812,936	358,321,035	820
21	2	414,880,000	69,479,000	4,658,148	32,281,000	106,220,000	36
23	8	405,425,816	117,925,816	33,941,068	241,271,000	108,394,000	179
24	4	368,800,000	81,390,000	24,486,821	202,185,000	94,525,000	435
25	2	42,300,000	8,101,000	2,675,138	25,123,500	11,075,500	26
26	3	18,427,000	4,277,925	1,152,401	9,475,075	4,874,000	20
27	1	124,084,000	26,057,000	0	0	31,521,000	69
28	1	6,500,000	2,340,000	0	0	4,160,000	2
29	1	1,000,000	350,000	91,297	470,000	180,000	4
30	3	177,394,000	33,234,800	10,657,053	102,193,200	47,202,000	94
31	3	179,025,000	31,244,750	9,931,009	96,299,000	55,181,250	73
33	15	374,566,600	208,856,000	58,781,915	446,062,950	244,535,650	372
35	9	418,846,000	128,294,700	34,208,888	211,434,300	93,317,000	209
36	4	107,882,000	26,056,000	7,750,884	56,359,000	30,685,000	76
37	6	533,028,200	179,662,000	201,349,559	1,121,946,725	113,037,000	225
38	2	1,529,000,000	459,420,000	183,830,652	828,280,000	321,700,000	580
39	6	286,472,152	110,734,000	25,442,122	123,927,830	58,440,322	255
60	26	1,106,748,743	294,005,657	92,568,112	647,166,075	290,873,911	439
ΣΥΝΟΛΑ	162	9,221,080,433	2,207,548,598	806,510,651	4,950,287,591	1,974,262,268	3913
							1918

174

ΤΑΜΕΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ  
 1. 1252/32-1353/33 (ΠΡΟΓΡ. ΣΕΠ310J3)

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΙΔΙΩΤΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΝΑΧΘΕΙ ΣΤΟ Ν.1262/82 ΙΤΟ ΔΙΑΙΤΗΡΑ 01/01/83 ΜΕΧΡΙ 31/12/83

ΚΛΑΣΟΙ	ΑΡΙΘΜΟΙ ΕΤΕΜ/ΙΣΕΩΝ	ΥΦΟΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	ΕΚΤΙΜΟΥΜΕΝΗ ΕΠΙΘΩΤΗΡ	ΔΑΝΕΙΟ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜ.	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΜΕΣΙ ΘΕΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΙ ΚΑΙΝΩΝ
--------	-----------------------	-----------------	---------------	-------------------------	----------------------	------------------	----------------	-------------------

01	35	1,852,016,000	543,088,980	137,831,455	845,504,470	596,032,650		465
02	20	323,443,000	101,125,260	26,231,752	150,662,740	95,333,000		67
05	5	36,105,400	12,678,200	2,642,904	13,686,272	11,241,928		25
12	1	159,432,000	35,086,040	10,320,558	84,525,460	39,870,500		26
14	4	92,650,000	15,962,000	3,126,258	37,085,000	39,603,000		39
20	31	2,786,053,302	2,854,444,539	762,467,514	4,886,672,106	2,193,502,745		4038
21	35	1,526,052,700	359,215,305	96,157,847	770,799,620	456,959,275		525
22	4	124,160,000	18,924,000	6,166,793	72,492,000	33,744,000		266
23	61	2,687,344,072	644,016,839	183,793,418	1,378,792,570	732,898,763		1615
24	59	2,346,741,091	611,073,500	171,411,727	1,227,716,341	593,454,750		3641
25	39	1,357,955,000	395,330,310	103,627,352	660,658,440	329,911,750		773
26	44	936,100,000	214,051,534	63,136,357	521,423,116	265,391,800		664
27	14	1,330,444,000	369,538,000	101,489,988	676,230,000	315,563,000		340
28	6	294,346,000	61,593,800	18,375,508	161,486,700	76,916,900		96
29	16	899,154,000	270,303,000	62,397,001	395,240,500	202,910,000		415
30	40	1,588,564,896	416,489,800	114,321,247	311,671,996	388,617,700		645
31	32	4,355,148,860	1,230,746,800	320,139,798	2,061,750,496	1,108,396,300		638
32	3	126,350,000	47,272,500	10,117,899	44,037,000	46,440,000		35
33	108	6,647,460,040	1,655,269,668	472,321,198	3,423,107,087	1,810,447,235		2296
34	7	1,972,860,000	321,390,000	68,017,607	392,658,000	455,858,000		910
35	69	4,900,786,000	1,014,318,500	273,436,176	2,093,611,000	1,836,650,500		1974
36	18	500,294,300	145,195,440	38,952,763	247,039,460	136,599,900		241
37	28	1,975,926,800	607,913,000	171,714,174	1,020,259,850	471,725,010		1213
38	18	1,536,333,000	519,454,000	122,597,761	599,474,000	312,765,500		743
39	14	355,457,260	107,544,371	31,024,764	190,354,170	66,798,165		176
61	1	40,000,000	11,400,000	2,900,000	10,000,000	10,000,000		10

NO	QTY	DESCRIPTION	UNIT	PRICE	TOTAL	DATE	AMOUNT	DATE	AMOUNT
72	21			615,301,000	12,921,321,000	0,805,000,000	3,227,707,902	40-7	19357
97	1			35,353,000	228,203,400	47,436,497	154,346,500	15-	
					19,442,000	3,237,176	10,605,000	5	
	1275	LYNOLA		62,103,402,252	15,914,333,035	4,252,783,835	30,005,801,971	26079	19357

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΙΔΙΩΤΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΑΧΕΙ ΣΤΟ Ν. 1262/82 ΣΤΟ ΔΙΑΙΤΗΜΑ 01/01/84 ΜΕΧΡΙ 31/12/84

ΚΛΑΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΗ ΕΠΙΔΟΤΗ	ΣΑΝΕΙΟ ΕΠΙΔΟΤΩΝ	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΝΕΣΙ ΒΕΒΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΙΝΩΝ
01	194	3,027,221,286	1,029,742,152	249,689,750	1,370,592,686	801,004,448		930
02	104	2,109,269,400	797,014,610	183,111,497	879,703,030	545,736,460		382
03	1	1,600,000	688,000	0	0	912,000		11
05	11	303,796,600	119,095,770	24,150,220	110,945,080	88,364,750		92
11	1	6,960,000	2,018,000	441,324	2,742,000	2,980,000		4
14	3	235,511,000	56,358,640	15,459,037	112,686,360	72,115,000		91
20	292	13,091,924,269	3,812,942,312	968,281,374	6,175,646,840	3,350,772,907		4858
21	32	740,260,243	174,520,129	48,782,324	368,174,279	217,054,835		345
22	5	289,739,000	110,875,000	29,497,372	140,226,000	38,638,000		77
23	33	3,044,360,227	920,193,074	237,545,904	1,475,490,752	690,739,321		387
24	78	2,315,939,204	784,891,210	145,531,696	1,443,072,002	665,906,192		3053
25	44	2,477,003,440	384,024,990	217,784,350	1,152,130,435	476,662,515		555
26	46	1,008,450,921	247,428,605	65,502,926	484,632,416	319,269,200		456
27	4	430,631,000	183,857,000	31,424,802	193,787,000	95,745,000		123
28	4	46,180,000	22,971,700	392,576	12,033,300	14,175,000		103
29	9	133,965,000	95,113,100	17,351,722	87,231,750	900,750		136
30	47	2,397,573,000	691,667,580	156,937,819	1,126,684,700	700,765,000		768
31	22	2,019,274,560	568,305,000	103,449,071	719,571,150	704,874,210		450
32	16	3,525,655,000	458,279,000	140,397,114	1,244,269,000	937,829,500		564
33	80	4,105,415,632	1,067,193,450	289,700,308	2,079,243,832	1,100,399,350		1879
34	6	938,320,000	243,302,000	69,353,632	464,367,000	233,651,000		163
35	38	1,499,854,000	397,766,000	85,860,324	648,768,000	505,441,100		521
36	35	715,733,062	218,901,876	53,789,397	330,837,871	196,750,315		290
37	22	1,535,201,000	399,485,420	93,921,180	653,177,080	577,489,500		530
38	19	5,554,650,000	1,052,594,000	677,676,553	3,301,822,000	988,649,000		2252
39	9	250,603,000	70,512,600	18,121,255	100,650,000	100,650,000		100

61	40,700,000	79,100,000	10,469,333	56,400,000	163,390,000	11
64	1	21,254,000	2,295,063	11,815,000	13,500,000	9
66	333	16,973,849,741	747,659,966	5,535,348,146	7,584,442,953	3712
71	1	133,000,000	3,006,712	9,850,000	50,000,000	10
72	83	1,433,520,000	127,874,425	643,588,120	308,356,000	209
83	1	38,200,000	2,544,120	15,280,000	11,460,000	9
97	3	309,045,846	24,694,585	111,758,000	86,086,846	83
EYNOAA	1569	69,535,461,431	4,846,157,353	31,147,191,429	21,643,471,152	23454
						18167

ΕΥΚΕΝΤΡΟΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΙΔΙΩΤΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΟΧΡΩΣΗ ΣΤΟ ΔΙΑΤΗΜΑ 01/01/85 ΜΕΧΡΙ 31/12/85

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ΕΠΙΧΡΗΜΑΤΙΣΤΕΣ	ΕΚΤΙΜΟΥΜΕΝΗ ΕΠΙΔΟΤΗΣΙΑ	ΔΑΝΕΙΟ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜ.	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΜΕΣΣΟΙ ΔΕΙΞΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΙ ΚΑΙΝΩΝ
-----------	--------------------	----------------	------------------------	-------------------	---------------	----------------	----------------

01	215	3,002,329,000	1,064,165,600	280,225,965	1,455,677,750	652,761,650	617
02	266	5,132,043,000	1,313,142,000	423,916,269	2,195,720,500	1,325,710,500	782
03	2	152,000,000	56,875,000	17,189,896	71,125,000	19,000,000	31
05	51	2,446,735,000	963,637,000	234,373,999	1,079,358,000	418,585,000	455
14	11	374,650,000	108,484,500	29,571,950	186,252,500	90,463,000	104
15	1	200,200,000	72,406,000	18,553,605	77,744,000	50,050,000	0
20	351	11,058,278,042	3,387,096,954	862,280,258	5,036,543,270	2,339,275,326	3822
21	31	991,439,000	248,763,800	68,318,630	504,660,770	295,762,900	149
22	6	289,894,000	81,310,750	21,193,760	141,677,250	67,506,000	42
23	39	1,159,115,495	345,744,926	90,544,011	564,483,200	260,597,369	342
24	51	1,287,687,000	436,257,840	155,924,590	473,333,660	399,282,500	1335
25	39	1,094,650,000	382,737,020	101,764,852	556,168,830	197,821,150	228
26	45	805,921,000	172,149,000	46,229,575	403,722,000	278,038,000	245
27	9	982,675,000	335,311,000	56,311,857	392,382,000	266,835,000	183
28	6	171,081,000	47,394,000	10,856,343	73,421,400	52,361,600	41
29	6	173,573,000	51,799,000	11,652,399	70,804,000	51,375,000	42
30	27	1,603,003,000	423,353,800	94,846,269	697,882,800	499,637,000	648
31	24	906,389,500	252,597,525	63,698,611	412,706,550	273,350,425	212
32	9	2,306,443,000	221,286,500	99,652,945	1,345,423,500	745,235,000	110
33	92	15,919,525,022	3,909,478,716	1,020,878,431	7,594,949,688	5,296,642,043	1117
34	5	1,302,413,000	269,507,050	89,126,526	422,356,950	304,229,000	61
35	57	2,612,560,604	451,721,047	120,937,870	917,072,255	958,312,702	589
36	22	664,432,700	234,361,600	53,364,481	285,889,500	167,591,600	249
37	22	1,589,247,216	454,472,346	107,935,381	654,160,991	522,980,816	411
38	13	1,825,704,000	874,973,500	180,453,467	965,809,000	491,301,500	207
39	12	343,210,450	137,430,485	37,430,485	137,430,485	137,430,485	12



61	1,000,000	900,000,000	15,000,000	50,000,000	30,000,000	20
64	351,195,000	279,162,000	68,591,755	336,753,000	599,510,000	60
65	21,609,698,775	5,024,934,436	1,087,994,122	7,652,490,237	11,145,196,094	4790 24161
70	170,500,000	30,515,000	9,322,778	104,110,000	44,875,000	18
71	1,302,127,000	597,253,000	113,968,055	459,101,000	245,773,000	55
72	1,220,070,600	452,043,750	111,715,894	557,272,140	228,080,710	236
83	15,214,000	4,584,000	1,013,319	6,036,000	4,584,000	0
85	99,800,000	39,920,000	10,196,460	45,930,000	15,150,000	31
91	50,000,000	17,500,000	0	0	32,500,000	12
97	641,960,000	355,603,000	24,822,317	79,818,000	305,039,000	96
1981	84,499,459,404	24,436,154,235	5,726,382,465	36,056,355,901	28,771,584,600	17493 24161

LYNOVA

ΕΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΙΔΙΩΤΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΑΚΕΙΙ ΣΤΟ Ν.1262/82 ΣΤΟ ΔΙΑΤΗΜΑ 01/01/86 ΜΕΧΡΙ 31/12/86

ΚΛΑΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΤΕΡΩΣΕΩΝ	ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	ΕΚΤΙΜΟΥΜΕΝΗ ΕΠΙΔΟΤΗΗ	ΔΑΝΕΙΟ ΕΠΙΔΟΤΩΜ.	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΝΕΕΣ ΟΡΕΙΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΙΝΩΝ
01	223	3,133,343,763	1,106,974,491	268,934,671	1,435,685,788	767,798,384		552
02	433	8,883,452,557	3,143,487,659	755,468,982	3,953,521,971	2,063,958,957		819
04	2	14,000,000	6,020,000	1,439,620	6,655,000	1,825,000		4
05	77	3,634,991,333	1,349,613,940	303,007,448	1,554,811,028	732,166,470		588
11	1	335,500,000	194,590,000	32,482,929	100,910,000	40,000,000		182
12	3	1,010,450,000	381,022,000	79,849,402	392,813,000	238,360,000		179
14	14	756,123,000	236,331,360	58,434,188	340,017,840	179,718,800		170
20	456	12,766,947,127	3,879,226,069	934,427,303	5,870,954,391	3,211,693,489		3266
21	41	1,244,169,359	364,369,478	89,936,826	549,652,499	367,569,382		351
22	5	147,562,000	66,222,000	10,688,278	46,409,000	35,431,000		17
23	63	3,633,839,953	1,195,844,743	274,141,611	1,551,304,523	952,717,687		511
24	157	3,257,514,603	1,012,109,301	235,706,153	1,416,159,260	929,449,047		1863
25	95	1,322,075,599	344,770,901	92,828,232	659,187,027	371,116,671		269
26	75	1,077,943,987	316,048,245	84,679,030	536,953,656	276,312,086		332
27	15	1,147,924,200	355,417,372	93,604,123	500,006,828	302,306,700		107
28	35	745,153,900	182,995,035	41,639,946	309,117,365	257,691,500		223
29	18	583,692,728	119,652,750	26,729,124	278,970,196	217,523,782		153
30	43	2,686,869,519	755,278,861	188,416,653	1,281,250,116	637,697,902		501
31	30	6,790,312,312	1,874,206,656	458,033,443	3,151,163,375	1,863,718,481		343
32	9	283,316,000	85,692,500	23,874,585	145,125,000	58,263,500		37
33	104	3,451,474,940	990,874,837	230,765,292	1,518,061,424	1,004,796,063		1024
34	10	1,275,204,000	562,456,200	95,322,867	402,914,000	317,208,000		195
35	88	3,749,826,346	1,290,428,011	238,491,358	1,425,119,145	1,083,221,190		801
36	67	849,314,231	258,530,657	62,230,179	384,031,840	262,853,734		239
37	35	1,750,605,286	661,009,349	141,140,389	720,436,722	399,067,215		237
38	16	1,275,795,591	559,249,500	69,013,159	379,643,790	356,976,500		151



ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΙΔΙΩΤΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΑΧΘΕΙ ΣΤΟ Ν. 1262/82 ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 01/01/87 ΜΕΧΡΙ 31/12/87

ΚΛΑΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	ΕΚΤΙΜΟΥΜΕΝΗ ΕΠΙΘΑΩΤΗΗ	ΔΑΝΕΙΟ ΕΠΙΘΑΩΤΟΥΜ.	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΝΕΕΣ ΔΕΙΞΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΙΝΩΝ
01	133	4.029,679,734	1,441,378,095	1,765,070,415	1,043,643,224	656
02	305	6,145,426,329	2,300,258,253	2,422,373,053	1,558,608,023	388
03	1	355,900,000	146,050,300	21,365,382	87,104,500	13
05	145	8,092,192,079	3,374,142,397	2,594,383,140	1,981,250,542	1123
12	1	1,903,200,000	1,036,440,000	10,368,621	41,516,000	42
14	16	988,372,000	442,662,900	62,735,283	230,071,100	161
15	3	1,213,900,000	659,711,000	16,358,625	65,500,000	49
20	223	19,382,548,635	7,342,225,310	726,829,985	3,948,828,004	5,224,303,321
21	30	3,692,741,841	1,229,718,538	120,703,432	853,671,312	1,010,141,991
22	5	226,322,000	110,313,250	23,975,461	90,605,980	28,002,770
23	53	8,591,753,120	3,571,517,802	453,333,983	2,169,434,070	2,274,493,248
24	72	4,270,538,494	1,558,320,865	257,993,849	1,515,938,309	1,301,424,520
25	35	1,095,554,792	283,849,349	52,184,541	315,245,730	519,523,713
26	33	1,345,667,281	292,400,006	59,701,486	443,265,131	371,944,144
27	11	1,478,034,300	652,564,528	63,411,027	341,325,022	453,784,250
28	13	286,732,406	81,056,000	24,689,040	122,249,406	89,892,000
29	9	859,830,000	368,329,000	72,544,341	309,415,500	200,911,500
30	23	1,873,137,740	655,482,001	103,549,065	616,023,870	491,667,869
31	25	8,313,153,134	3,978,547,748	555,893,807	2,190,515,970	2,028,739,416
32	8	441,620,000	137,821,000	20,769,263	134,841,000	130,770,000
33	75	6,105,915,865	2,438,118,359	242,718,391	1,251,474,406	1,744,413,880
34	14	2,757,792,000	706,539,250	142,386,006	1,094,919,250	990,758,500
35	40	3,367,523,773	1,235,083,339	139,251,423	850,146,808	1,034,676,626
36	24	1,335,434,637	658,525,027	68,939,004	215,544,837	374,377,773
37	23	4,265,011,205	2,079,989,379	113,745,202	615,189,412	980,499,414
38	7	1,349,990,000	504,807,000	119,681,177	510,944,000	330,507,000

57	1,097,150,000	727,600,000	47,007,500	248,450,755	450,945,000	292
59	7,790,000	3,036,000	620,712	2,796,000	1,258,000	4
61	140,276,000	65,294,000	16,622,615	64,103,000	43,879,000	9
64	83,314,000	53,319,000	10,113,647	29,831,000	26,404,000	11
66	49,097,237,042	15,116,560,863	2,386,668,997	15,115,006,521	24,224,508,725	6359
71	3,734,969,855	1,653,378,231	224,078,251	954,411,922	1,127,179,702	125
72	595,834,255	211,246,500	47,856,232	246,684,755	144,738,000	95
83	315,545,000	143,292,000	25,257,522	105,835,000	65,936,000	54
92	8,200,000	2,624,000	449,505	2,531,000	3,045,000	3
94	166,125,000	92,022,000	2,197,800	6,600,000	57,093,000	16
96	6,243,000	1,935,000	434,082	2,523,000	1,785,000	3
97	430,517,000	233,244,000	39,954,421	134,823,000	86,955,000	16
ΣYNONA 1954	149,754,889,805	55,669,533,275	7,627,541,039	41,718,172,058	51,830,479,651	20034
						31879

ΚΛΑΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΠΕΛΕΞΘΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	ΕΚΤΙΜΟΥΜΕΝΗ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ	ΔΑΝΕΙΟ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜ.	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΝΕΕΣ ΔΕΙΞΕΙΣ ΚΑΙΝΩΝ	
01	167	3,410,492,100	1,252,343,225	262,875,639	1,367,378,915	964,750,985	374
02	340	7,075,717,179	2,948,691,485	477,975,327	2,248,928,593	2,085,762,701	424
03	3	345,124,425	152,090,275	19,763,319	90,899,456	113,534,690	12
05	143	6,031,359,484	2,589,821,679	410,743,145	1,900,558,672	1,556,862,133	711
11	1	608,839,000	309,421,000	50,350,299	203,847,000	106,248,000	23
12	3	10,216,900,000	5,273,400,000	516,323,160	2,904,500,000	2,063,500,000	177
14	10	607,563,112	225,186,094	39,946,935	191,719,221	197,237,797	83
15	1	164,320,500	62,784,600	11,055,408	63,885,900	37,850,000	0
20	563	14,319,419,098	5,126,975,728	835,286,678	5,039,897,170	2,626,568,716	1920
21	61	1,602,929,004	551,529,529	118,666,975	650,691,791	451,755,214	350
22	2	226,030,000	111,038,000	22,852,225	84,324,000	34,702,000	10
23	122	14,939,390,703	5,967,942,143	725,538,017	3,380,732,853	4,194,611,687	1553
24	175	3,779,036,316	1,572,303,018	208,133,597	1,047,328,128	1,073,009,170	1889
25	112	1,906,169,634	681,352,290	129,146,114	670,772,392	651,140,352	265
26	83	1,305,240,951	445,327,337	82,603,922	472,332,967	417,851,647	145
27	12	818,685,000	304,400,000	49,637,166	240,350,000	281,985,000	78
28	52	1,748,200,000	791,313,180	107,102,325	514,261,270	464,456,550	162
29	48	1,284,637,095	621,644,455	89,110,068	352,625,517	412,782,373	353
30	55	5,105,379,044	2,256,843,063	248,306,712	1,532,620,893	1,402,331,188	499
31	40	17,715,935,000	6,192,611,000	707,222,788	5,717,292,000	5,900,553,000	482
32	10	7,379,882,000	1,742,198,400	118,746,072	1,736,027,000	2,206,335,600	53
33	119	6,266,481,961	2,754,985,869	356,895,770	1,705,098,308	1,925,276,484	582
34	15	2,148,235,142	802,676,742	145,058,883	878,428,695	487,921,705	237
35	90	3,259,613,786	1,015,636,214	175,468,329	1,135,950,388	1,208,389,285	426
36	41	1,085,534,583	458,813,862	65,281,743	350,532,275	330,735,446	163
37	29	2,978,585,161	1,294,563,500	142,253,862	751,190,261	906,788,400	681

85



ΚΑΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΛΕΓΧΙΖΟΜΕΝΩΝ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	ΕΚΤΙΜΟΥΜΕΝΗ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ	ΔΑΝΕΙΟ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜ.	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΝΕΕΣ ΟΡΕΙΕΣ ΚΑΙΝΩΝ	
01	122	3,432,737,335	1,304,377,683	234,767,543	1,347,748,220	934,463,432	301
02	335	9,082,753,946	3,251,321,052	432,351,267	2,271,281,494	2,701,968,600	406
03	3	25,455,000	12,075,000	1,286,797	4,607,010	9,017,990	22
05	82	6,083,357,657	3,173,747,823	371,890,662	1,551,933,524	1,449,883,310	459
12	2	539,000,000	301,860,000	38,350,722	127,040,000	110,100,000	0
14	18	1,313,490,529	514,955,080	63,933,321	392,187,086	406,868,363	163
16	1	33,000,000	19,470,000	0	0	14,030,000	3
20	635	20,975,562,966	8,048,999,436	1,146,614,786	6,514,076,324	6,800,586,219	2422
21	63	4,139,383,644	1,656,937,020	233,764,130	1,230,946,242	1,341,393,382	332
22	29	69,007,000	3,273,000	5,432,831	53,532,000	14,952,000	57
23	106	20,102,843,500	8,160,790,252	915,497,344	4,522,913,332	5,810,887,786	1483
24	193	4,066,953,538	1,618,160,769	221,387,173	1,150,810,268	1,389,826,301	1881
25	123	3,542,983,743	1,239,053,637	200,311,216	1,157,241,894	1,099,628,812	334
26	85	1,909,145,785	700,538,252	99,059,353	584,516,600	736,940,923	297
27	7	385,980,500	141,679,600	27,577,120	159,607,800	88,694,600	21
28	66	1,612,840,562	633,381,034	90,099,324	487,441,194	507,644,334	183
29	15	600,263,750	283,197,324	43,519,165	181,007,700	135,306,976	180
30	60	5,877,934,119	2,601,070,561	296,381,569	1,661,727,693	1,737,742,965	369
31	33	680,800,000	50,107,400	5,780,662	244,313,400	544,264,000	114
32	9	769,570,000	366,213,000	40,933,152	271,005,000	162,832,000	74
33	148	6,159,075,236	3,221,528,572	297,173,906	1,732,322,041	3,449,216,447	951
34	15	114,359,050,000	38,703,718,000	8,592,603,442	47,052,195,000	28,847,763,000	890
35	117	5,032,198,900	1,927,160,963	231,656,310	1,397,456,146	1,912,505,126	498
36	36	3,115,482,153	1,416,938,245	205,505,346	936,733,787	902,278,121	269
37	42	3,378,336,000	1,242,079,750	156,223,057	998,006,750	1,137,057,500	646
38	26	1,651,007,452	775,057,355	53,435,844	295,009,635	713,863,462	208



37	12	370,773,300	313,067,616	34,447,630	1,407,320,000	146,864,600	71
41	2	135,437,965	33,180,977	1,659,172	4,982,500	46,276,488	2
50	2	19,395,000	5,867,000	0	0	13,528,000	0
61	3	642,981,000	206,652,500	44,796,158	259,825,700	136,503,000	20
62	1	44,400,000	10,611,000	1,198,505	9,389,000	30,000,000	5
64	4	370,070,000	282,899,000	51,036,817	177,149,400	151,395,600	41
65	1	6,787,000	2,075,000	0	0	4,659,000	1
66	799	130,161,589,869	52,277,572,673	5,338,209,654	31,390,012,453	60,674,820,958	10792
71	176	27,324,997,992	12,692,529,018	1,132,506,428	4,610,830,385	9,994,389,589	1139
72	75	2,358,632,532	937,005,844	155,903,417	756,847,113	737,019,605	202
73	3	451,050,000	226,835,900	912,975	4,700,000	219,514,100	11
77	1	91,400,000	49,813,000	3,712,383	12,337,000	35,400,000	3
79	1	44,300,000	17,920,000	0	0	26,380,000	21
83	2	132,822,000	53,128,000	3,846,034	39,847,000	39,847,000	8
91	2	65,371,000	33,827,895	0	5,000,000	28,543,105	1
94	1	22,581,000	10,485,000	0	0	12,096,000	1
95	1	180,000,000	99,000,000	0	0	91,000,000	26

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ  
 ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ  
 ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ  
 Ν. 1262/82-1350/83 (ΠΡΟΓΡ. 1515000)

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ 26/10/90

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΙΔΙΩΤΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΑΧΘΕΙ ΣΤΟ Ν. 1262/82 ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 01/01/89 ΜΕΧΡΙ 31/12/89

ΚΛΑΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΠΕΝΔΕΩΝ	ΥΠΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	ΕΚΤΙΜΟΥΜΕΝΗ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ	ΔΑΝΕΙΟ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜ.	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΜΕΣΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΕΞΕΙΣ ΚΑΙΝΩΝ
96	1	47,000,000	25,850,000	0	21,150,000	0
97	37	3,451,223,080	1,592,965,914	182,409,143	780,812,892	1,334,210,274
98	5	125,971,000	70,651,000	1,992,443	5,863,000	51,716,100
ΣΥΝΟΛΑ	3506	386,240,345,053	150,263,935,249	20,949,899,077	114,549,831,673	136,813,188,968
						25137
						59373

ΕΥΚΕΝΤΡΟΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΙΔΙΩΤΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΝΑΧΘΕΙ ΣΤΟ Ν. 1262/82 ΣΤΟ ΔΙΑΤΗΜΑ 01/01/79 ΜΕΧΡΙ 30/06/90

ΚΛΑΔΟΙ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΕΚΤΙΜΟΥΜΕΝΗ ΕΠΙΘΩΤΗΚ	ΔΑΝΕΙΟ ΣΥΛΛΟΓΩΝ	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΝΕΕΣ ΣΕΙΡΕΣ ΚΑΙΝΩΝ		
01	22	1,504,622,632	575,740,751	102,712,441	452,328,592	503,479,289	76
02	47	2,460,712,753	964,394,426	160,598,422	758,647,420	898,257,907	95
03	1	103,400,000	44,462,000	0	0	60,938,000	26
05	9	3,193,216,018	1,599,138,505	119,966,565	464,527,130	1,144,978,383	142
12	0	12,320,000	7,084,000	876,922	2,772,000	2,464,000	0
14	6	406,387,544	133,045,423	31,322,301	188,246,000	122,296,121	30
20	367	11,916,821,258	4,069,755,210	649,228,268	3,734,486,738	4,115,898,382	1294
21	22	2,795,326,972	774,678,304	135,476,682	999,298,018	1,062,350,650	90
22	15	122,905,000	31,814,000	9,128,886	64,270,250	32,020,750	35
23	41	3,020,706,787	978,412,710	123,870,092	881,719,100	1,202,872,977	331
24	134	2,743,550,538	1,080,866,679	160,628,032	811,713,168	904,921,691	1439
25	99	1,533,480,236	512,966,683	105,854,632	611,967,303	504,133,250	158
26	49	622,419,000	174,682,000	39,131,861	252,794,000	235,880,000	100
27	5	82,917,000	26,483,000	3,098,015	20,993,000	35,441,000	6
28	43	690,063,000	229,011,720	24,172,433	202,423,320	262,377,960	64
29	11	121,004,000	51,118,783	3,381,256	19,807,485	53,077,732	52
30	22	1,186,941,000	300,144,000	61,834,877	450,538,000	468,217,000	129
31	12	6,427,341,208	2,124,131,844	460,013,824	2,786,475,364	1,552,313,000	56
32	2	183,233,000	61,829,000	10,345,200	55,870,000	66,539,000	11
33	66	3,567,399,057	1,422,181,014	202,375,523	996,118,353	1,220,665,396	387
34	4	361,550,000	92,998,750	12,901,143	124,119,750	147,049,500	11
35	57	2,000,670,837	363,115,615	115,312,157	672,207,715	719,521,815	147
36	17	780,581,000	234,109,000	51,349,138	305,928,000	290,693,000	80
37	9	359,065,712	308,451,727	29,474,690	158,362,057	408,144,928	40
38	6	198,492,552	80,422,000	8,870,731	28,380,000	96,825,552	36
39	22	130,304,000	55,704,000	9,586,517	57,191,000	62,175,000	40

91	017707000	317327000	54175000	17557000	16169000	0		
64	0	11,216,572	5,167,020	963,647	2,978,500	3,071,052	0	
66	125	23,159,713,791	6,927,678,675	1,060,144,791	7,101,269,629	12,106,992,512	1021	
71	29	7,904,445,000	2,596,113,996	329,719,036	1,750,838,700	3,351,776,306	233	
72	12	668,949,076	234,120,425	16,271,873	96,055,860	350,122,791	24	
83	1	166,500,000	53,280,000	0	0	113,220,000	5	
94	3	213,000,000	105,285,000	16,827,100	63,330,000	70,385,000	14	
95	1	3,088,000	1,544,000	0	0	1,544,000	1	
97	14	1,207,185,682	531,062,762	66,395,244	319,995,433	368,788,187	107	
98	3	173,290,000	48,010,000	5,116,916	42,460,000	96,820,000	17	
	EYH0AA	1246	80,735,964,229	26,830,925,020	4,132,164,018	24,497,950,885	32,652,441,131	6297
								17229

β. Χωροταξική Κατανομή

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΟΦΙΑΝΟΣ ΜΕΛΟΣ ΠΑΡ  
 ΤΟΜΕΙΣ ΕΡΕΜΟΥΣ  
 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ  
 Ν. 1392/22-10-90 (ΠΕΡΓ. 14131005)

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΕΡΑΝΤΑΣ ΕΡΕΜΟΥΣ ΤΟΥ ΕΚΟΥΣ ΥΠΑΧΕΙ ΣΤΟ Ν.1262/82 ΑΠΟ ΙΣΧΥΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΕΧΡΙ 31/12/91

ΤΟΜΕΙΣ ΕΠΕΜ/ΕΞΕ	ΥΠΕΡ ΕΡΕΜΟΥΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	ΕΚΤΕΛΟΥΜΕΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΠΑΡΕΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΜΕΣ ΘΕΣΙΚ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΘΕΣΙΚ ΚΑΙΝΩΝ
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	5725/274900	2441/171200	23/250202	1,035/139,000	1,453/440,500	503
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	1074/135204	217/270133	600/270547	3,000/39,541	3,000/39,541	1076
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	322/670000	201/127300	103/362143	691/170,000	1,055/375,000	891
ΑΙΤΩΝ/ΝΙΑΣ	137019/650204	6420/305232	1,188/339,392	6,807/227,731	3,509/222,541	891
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	2032/995048	939/303290	109/567,306	340/555,330	722/97,023	243
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	1727/235204	370/217234	53/217,303	3,705/263,304	3,311/279,447	2012
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	17773/138104	727/293239	710/383249	3,813/322,403	7,553/249,095	874
ΑΙΤΩΝ/ΝΙΑΣ	37673/235204	15250/292232	1,313/700,360	6,233/921,034	13,567/123,170	731
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	3502/207050	2237/279236	274/145,843	1,431/333,330	1,730/312,054	401
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	15540/295264	47230/190133	9253/205421	53,609/282,701	53,923/113,177	2013
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	61772000	241/292230	29,277,230	342,639,300	497,993,983	439
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	139,562,557,513	60,439,773,111	92,777,735,114	53,324,013,797	58,113,219,229	441
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	2139239/127	2,942/140,330	653/253,339	3,217,030,711	3,311/123,050	1913
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	22173011/317	10,123/27,715	1,902/20,343	12,437,072,160	10,107,361,924	137
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	3122221/204	6,423/20,343	35,033,203	1,270,922,239	3,030,353,730	751
ΕΥΒΟΤΑΣ	47,459,222,220	13,227,730,910	22,226,039,219	17,189,954,140	15,339,060,700	3431
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	10222/201	2,925/230	7,230/160	5,272,12,000	3,073,35,017	25
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	407112/200	172,224,220	33,239,220	203,221,200	120,030,000	101
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	1,263,232,200	23,179,220	56,240,230	357,692,210	371,310,320	206
ΕΥΡΥΤΑΥΡΑΣ	1,973,923,561	721,240,230	113,312,227	321,520,290	639,934,919	392
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	621,275,000	180,159,000	18,271,153	103,373,200	343,337,300	34
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	203,127,000	132,274,220	21,430,330	104,441,580	150,343,300	60
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	232200/141,993	9,309,22,311	1,133,193,343	4,990,430,221	3,747,639,717	1206
ΠΕΙΡΑΙΑΣ	24,27,243,993	10,151,730,311	1,172,940,223	3,233,270,631	9,243,321,717	1436
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	2,151,944,993	2,251,177,133	245,252,221	1,122,310,257	1,931,363,254	507
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	24,222,222,141	7,122,222,713	1,403,222,913	7,023,210,130	4,721,753,303	439
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	2,433,222,222	1,222,222,222	1,222,222,222	310,037,743	1,727,780,243	500
ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	32,213,222,222	12,222,222,222	1,222,222,222	9,230,034,202	10,121,399,704	3973
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	1,210,230,200	340,230,200	70,290,390	310,230,200	220,730,200	07
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	1,222,222,222	222,222,222	97,203,154	531,973,224	322,393,2717	433
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	2,213,222,200	723,222,222	80,222,222	45,972,780	1,233,714,793	1141
ΚΟΚΚΙΝΟΥ	4,200,222,222	1,222,222,222	354,222,222	1,334,234,224	2,039,343,212	1441
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	2,222,222,222	1,122,222,222	222,222,222	1,201,123,222	2,222,222,222	441
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	2,222,222,222	2,222,222,222	2,222,222,222	2,222,222,222	2,222,222,222	1322
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	2,222,222,222	2,222,222,222	2,222,222,222	2,222,222,222	2,222,222,222	303
ΑΡΓΟΛΙΑΣ	2,222,222,222	2,222,222,222	2,222,222,222	2,222,222,222	2,222,222,222	231

ΣΥΚΡΕΤΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΑΧΘΕΙ ΣΤΟ Ν. 1252/92 ΑΠΟ ΙΣΧΥΣΙ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΜΕΧΡΙ 31/12/91

ΣΤΟΜΕΑΣ	ΑΞΙΟΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΕΚΤΙΜΟΥΜΕΝΗ ΣΠΙΣΙΟΤΗΤΑ	ΜΑΚΕΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΜΕΣΗ ΟΣΙΕΣ ΚΑΙΝΩΝ
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	582,554,000	582,554,000	582,554,000	5,030,173	293,153,000	244,760,000	77
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	4,513,515,000	1,254,742,500	1,254,742,500	35,029,049	1,238,961,250	1,210,579,750	941
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	303,903,000	303,903,000	303,903,000	33,793,942	233,407,000	454,819,000	116
ΑΡΧΑΙΑΣ	6,003,665,000	2,283,501,000	2,283,501,000	373,063,164	2,407,755,250	1,918,459,250	359
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	2,347,564,225	894,336,357	894,336,357	194,505,128	943,568,050	594,211,216	323
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	13,373,292,007	6,349,713,316	6,349,713,316	11,428,321	5,092,320,077	4,993,240,990	361
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	3,693,313,000	2,219,958,300	2,219,958,300	276,831,755	1,434,089,520	2,300,683,000	2591
ΑΧΑΪΑΣ	47,913,225,020	9,689,229,225	9,689,229,225	1,232,765,717	9,089,977,747	9,508,143,100	4647
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	3,421,543,057	1,531,209,530	1,531,209,530	266,425,801	1,415,544,107	391,052,250	452
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	7,703,713,750	2,773,562,730	2,773,562,730	393,235,728	2,494,382,970	2,336,222,030	2099
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	3,950,303,300	3,352,707,300	3,352,707,300	157,242,274	1,132,327,500	1,472,753,350	540
ΗΛΕΙΑΣ	15,021,046,300	3,579,079,730	3,579,079,730	343,213,003	5,032,754,577	4,950,237,050	3097
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	2,900,490,572	1,063,991,759	1,063,991,759	243,288,982	1,323,269,994	709,697,121	334
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	18,200,473,527	3,500,417,439	3,500,417,439	492,180,322	3,508,005,449	5,238,324,271	1400
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	3,640,600,100	2,012,554,730	2,012,554,730	107,214,791	560,487,830	1,754,140,500	529
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	22,567,541,000	3,153,734,919	3,153,734,919	354,634,155	7,663,959,993	7,899,178,000	2269
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	971,572,000	337,287,000	337,287,000	78,032,330	440,004,000	234,001,000	135
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	3,117,794,799	1,003,976,135	1,003,976,135	206,900,550	1,212,913,594	908,123,770	373
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	1,469,023,000	439,337,713	439,337,713	37,373,872	571,180,000	770,703,073	302
ΑΑΚΩΝΙΑΣ	5,927,903,287	1,595,430,550	1,595,430,550	350,335,113	2,030,579,594	2,003,427,843	1230
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	1,490,692,099	562,207,130	562,207,130	125,917,008	653,954,265	335,521,504	236
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	12,503,503,050	3,203,431,171	3,203,431,171	331,536,647	3,639,339,086	3,230,403,797	1826
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	5,255,725,900	2,823,390,130	2,823,390,130	370,743,334	1,733,202,400	2,770,323,450	1099
ΜΕΓΙΣΤΡΙΑΣ	90,207,923,955	3,471,353,431	3,471,353,431	1,230,399,209	6,032,995,755	6,492,513,751	3231
****	0	0	0	0	0	0	0
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	133,050,000	43,279,000	43,279,000	12,259,551	632,644,000	224,117,000	29
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	303,423,594	152,363,143	152,363,143	37,900,234	231,293,236	210,071,211	154
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	9,093,532,542	3,031,342,777	3,031,342,777	492,783,513	3,324,307,010	4,967,814,733	1157
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	10,722,007,942	3,260,077,922	3,260,077,922	343,373,303	3,619,234,250	5,203,402,944	1340
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	1,743,690,000	743,200,180	743,200,180	103,627,463	497,931,320	586,313,500	242
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	3,081,031,467	1,363,763,650	1,363,763,650	210,963,016	1,394,466,164	1,257,364,753	335
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	15,294,049,211	4,002,313,533	4,002,313,533	490,311,169	4,735,130,294	9,161,517,334	2198
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	32,219,547,287	3,260,077,922	3,260,077,922	313,123,342	6,017,549,779	11,000,723,633	3231
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	1,011,177,000	407,202,000	407,202,000	95,062,327	450,220,000	210,200,000	109
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	1,803,222,000	570,912,000	570,912,000	81,549,000	532,217,100	200,000,000	103
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	3,103,703,443	2,117,333,330	2,117,333,330	209,314,916	1,350,709,564	3,021,140,733	671
ΚΕΡΑΜΝΩΝΑΣ	3,334,423,443	1,153,249,370	1,153,249,370	177,220,230	2,733,062,764	2,770,061,333	433

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ  
 ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ  
 ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ  
 Α. 122/92-130/93 (ΠΡΟΓΡ. 1210/93)

ΣΥΚΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΧΟΥΣ ΥΠΑΧΟΕΙ ΕΤΩ Ν.1252/92 ΑΠΟ ΙΕΥΞΙΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΕΧΡΙ 31/12/91

ΤΟΜΕΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΤΕΡ/ΕΣΗ	ΥΠΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΙΣΚΟΡΜΗΤΗΣ	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΗ ΕΠΙΔΟΤΗ	ΣΑΜΕΙΟ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΜΕΣΣ ΟΦΕΙΛ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΙΝΩΝ
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	19	129,247,000	24,917,032	111,025,000	94,086,000	00	00
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	31	90,820,000	39,004,994	216,860,930	177,403,990	1	199
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	53	4,543,593,034	135,921,333	1,169,997,030	2,169,409,175	494	2341
ΛΕΥΚΑΔΟΣ	103	3,150,777,034	269,540,909	1,517,759,580	2,431,684,165	723	2341
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	60	2,274,253,000	109,326,495	509,753,300	379,276,597	173	173
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	94	3,937,431,773	1,239,429,309	1,233,793,373	1,016,547,995	1121	1121
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	9	439,930,660	63,051,309	173,757,350	131,177,080	00	00
ΑΡΓΑΣ	193	3,073,554,773	313,939,312	1,244,709,652	1,773,013,492	1332	34
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	34	1,077,427,000	174,163,224	304,197,000	307,934,000	124	124
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	91	913,933,000	70,390,730	434,950,321	370,094,431	146	146
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	49	3,051,310,000	1,259,003,000	372,109,000	1,340,997,164	403	1293
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	100	3,127,104,434	357,439,732	1,311,250,921	2,219,089,645	433	1593
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	107	2,703,117,000	154,013,201	369,226,962	759,747,049	372	372
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	23	3,079,013,000	63,049,339	2,459,000,000	2,743,057,000	1944	1944
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	90	3,101,747,000	159,631,013	701,974,000	1,734,334,000	409	1638
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	112	1,031,122,000	97,994,930	3,037,903,000	3,247,000,000	331	1639
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	37	2,653,371,000	271,027,213	1,109,053,000	1,209,633,170	312	312
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	90	3,913,743,000	1,329,332,000	1,197,469,714	643,399,333	394	394
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	177	1,953,000,000	124,177,933	623,537,000	731,324,000	334	1136
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	100	3,566,000,000	342,137,340	1,013,057,412	2,393,954,037	123	1136
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	109	1,747,213,000	189,029,220	731,070,000	399,769,094	149	149
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	101	3,551,723,000	1,174,410,643	1,259,770,000	1,197,739,000	330	330
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	30	1,500,059,000	136,124,751	593,036,000	339,510,000	213	979
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	259	2,093,703,000	432,793,034	2,533,070,453	1,943,653,373	309	977
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	109	3,007,552,000	173,097,384	1,344,933,791	1,234,101,000	240	240
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	213	1,097,033,000	423,070,023	3,430,001,000	4,257,649,000	3049	3049
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	40	1,064,903,000	54,303,013	331,543,071	342,037,122	243	339
ΑΡΓΙΣΤΑΣ	903	1,734,119,100	377,359,024	3,063,405,482	6,133,667,492	332	332
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	77	2,409,010,000	414,307,393	993,330,013	603,974,373	309	309
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	100	1,493,000,000	330,337,019	4,034,009,739	4,001,174,733	1449	1449
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	200	1,410,000,000	336,334,104	3,960,454,000	7,047,737,000	1339	1339
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	903	2,079,000,000	1,221,799,121	6,994,354,000	12,222,934,000	3033	3033
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	142	3,033,000,000	197,027,294	977,763,337	746,001,000	49	49
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	110	6,123,000,000	339,113,000	1,999,042,227	1,232,047,104	767	767
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	91	1,000,000,000	339,339,192	1,730,175,000	731,000,000	107	107
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	200	1,200,000,000	339,339,192	1,730,175,000	731,000,000	107	107



ΔΟΥΡΥΦΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ  
 ΙΣΤΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ  
 ΓΡΑΦΗΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ  
 Ν. 12.12/92-13.07/93 (ΑΡ.Φ.Π. 1110100)

ΣΥΓΚΕΙΡΜΑΤΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΕΣ		ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ		ΓΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΟΧΘΕΙ ΣΤΟ Ν.1262/92 ΑΡΘ ΙΙΧΥΟΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ		ΜΕΧΡΙ 31/12/91	
ΤΟΜΕΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΤΕΡΩΝ/ΕΛΛΗΝ	ΥΠΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΤΑΚΑΡΜΗΡΗΣΕΙΣ	ΕΚΤΙΜΟΥΜΕΝΗ ΕΠΙΘΟΤΗΤΗ	ΛΕΜΕΙΟ ΕΠΙΘΟΤΟΥΜ.	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΜΕΣΕ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΣΕΩΝ ΚΑΙΝΩΝ
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	0	1,469,000	475,712	3,430,000	2,775,000	0	0
*****	0	1,469,000	475,712	3,430,000	2,775,000	0	0
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	17	1,461,733,811	51,191,720	361,271,350	536,960,271	05	05
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	60	3,461,354,059	289,430,437	1,322,455,770	1,285,589,299	578	578
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	4	163,330,900	1,841,447	12,768,000	97,759,000	65	31
ΓΡΕΣΕΜΑΝ	91	3,907,653,670	345,260,634	1,309,549,120	1,910,297,570	674	148
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	32	1,241,747,103	114,451,292	355,562,760	406,029,000	235	235
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	176	3,467,723,433	430,397,937	3,174,032,953	2,292,471,830	3594	3594
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	10	22,222,000	41,810,000	306,105,000	129,533,000	65	65
ΑΡΑΜΑΣ	224	1,236,611,345,3	770,400,729	2,233,309,253	2,2617,350,230	1998	1998
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	59	1,239,454,000	113,309,172	335,320,000	617,586,500	243	243
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	147	1,392,174,301	732,390,122	4,333,734,223	3,273,211,231	1064	1064
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	23	1,273,771,330	142,230,244	327,749,500	474,955,000	136	136
ΗΜΑΓΙΑΣ	112	1,296,771,330	1,207,995,135	1,356,151,760	2,159,000,741	1403	1403
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	32	3,270,317,031	123,261,734	380,034,384	326,743,272	198	198
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	207	3,241,937,270	1,769,473,222	10,284,033,119	17,393,764,930	3303	3303
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	14	1,235,460,000	126,777,244	226,000,000	321,722,200	123	123
ΘΕΣ/ΗΜΑΓΙΑΣ	711	3,466,011,330	2,130,934,034	17,354,737,193	19,009,255,269	7239	7239
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	103	1,771,163,000	419,199,010	127,553,330	629,190,990	490	490
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	451	1,290,023,230	1,207,995,135	1,200,000,000	7,427,711,350	1403	1403
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	120	3,065,127,660	3,628,000,000	3,628,000,000	3,337,350,200	1193	1193
ΚΑΡΑΛΑΣ	430	2,722,270,740	1,300,303,797	1,331,359,360	9,195,173,304	3130	3130
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	10	300,000,000	41,943,360	212,400,342	167,373,331	56	56
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	41	3,091,263,230	1,307,757,325	939,370,121	324,134,713	1171	1171
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	10	751,242,000	304,07,509	163,333,000	332,204,410	100	100
ΚΑΤΟΠΙΣΤΑΣ	100	4,052,000,000	1,337,330,771	1,314,363,453	1,332,294,794	1347	1347
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	31	672,413,000	201,273,320	444,900,432	293,791,300	78	78
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	270	3,273,617,000	3,227,870,921	10,481,701,612	7,416,717,312	3445	3445
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	11	523,521,000	173,253,130	23,353,150	140,730,000	39	39
ΚΙΑΚΙΣ	267	3,273,617,000	3,227,870,921	10,731,577,712	7,751,577,910	6002	6002
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	22	1,801,237,127	304,730,440	431,331,353	279,460,040	104	104
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	150	3,467,723,433	371,336,733	1,471,357,170	1,939,619,092	1774	1774
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	19	751,242,000	260,110,217	233,67,230	233,67,230	78	78
ΚΟΖΑΝΗΣ	267	3,273,617,000	3,227,870,921	10,731,577,712	7,751,577,910	1274	1274
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	59	1,701,021,000	129,725,735	627,224,000	420,911,350	103	103
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	221	3,566,011,330	1,799,330,917	3,293,353,231	4,139,224,793	2732	2732
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	20	1,147,137,000	114,451,292	323,221,300	211,249,000	112	112
ΤΟΜΑΡΣ	311	3,466,011,330	1,207,995,135	7,147,330,741	7,071,030,230	3532	3532

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΡΕΥΝΗΣ (Σ) ΕΡΟΥ ΕΛΟΥΣ ΥΠΑΧΟΕΙ ΙΤΟ Ν.1262/32 ΑΓΟ ΙΙΧΥΟΕ ΙΟΥ ΗΟΜΟΥ ΜΕΧΡΙ 31/12/91

ΤΟΜΕΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΕΣΤΙΜΩΜΕΝΗ ΕΠΙΣΤΟΧΗ	ΔΑΦΕΙΟ ΕΠΙΣΤΟΧΩΝ	ΙΣΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΝΕΣΣ ΟΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΙΝΩΝ
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	52	300,124,000	130,305,775	549,332,000	355,822,000	313
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	109	1,011,131,456	235,001,817	1,340,910,884	1,087,970,100	1,113
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	43	1,920,428,000	359,510,350	1,534,220,500	2,721,716,500	479
ΠΙΕΡΙΑΣ	201	10,775,465,000	3,527,593,450	3,527,557,364	4,373,510,600	1834
ΡΑΠΤΟΓΕΝΗΣ	131	3,322,993,707	513,769,513	1,570,030,707	626,571,000	502
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	272	13,723,933,445	789,837,993	4,835,605,734	2,353,561,717	4237
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	59	65,975,000	44,403,339	219,017,400	293,020,000	30
ΣΕΡΡΩΝ	427	14,723,705,151	1,147,515,033	6,024,933,641	3,477,132,717	4009
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	19	94,049,055	30,115,923	338,335,000	249,951,921	150
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	93	4,112,739,719	1,033,131,176	1,410,125,062	909,356,079	862
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	5	617,000,000	522,600,366	274,970,500	127,730,000	74
ΦΑΡΜΑΚΩΝ	112	5,677,107,265	435,720,320	2,019,436,162	1,232,781,500	1060
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	77	14,213,019,100	7,050,734,200	7,309,339,594	3,975,449,700	660
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	101	5,533,115,763	2,037,071,719	2,300,331,775	1,392,362,173	243
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	223	32,029,701,423	10,073,354,540	1,433,874,577	9,591,992,225	6070
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ	201	55,223,054,421	2,227,744,416	3,417,513,747	14,759,464,183	4373
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	4	10,441,000	40,070,000	3,113,000	497,250,000	37
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	3	47,339,000	10,935,000	0	39,701,000	3
*****	7	173,777,000	6,325,712	3,113,000	70,963,000	35
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	70	2,133,173,070	112,112,669	168,037,374	707,050,242	266
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	320	10,343,374,493	4,213,378,951	908,299,372	3,760,640,513	3309
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	69	3,627,153,471	1,879,277,826	284,617,760	1,222,935,242	418
ΕΒΡΟΥ	407	15,133,943,940	6,037,760,929	1,261,193,150	5,727,189,997	3,354,492,014
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	60	2,053,623,812	374,074,333	195,350,270	838,303,600	210
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	179	13,133,013,908	5,350,134,236	1,019,338,900	4,960,731,929	3,540
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	14	2,003,340,133	1,121,407,427	50,551,303	262,170,471	142
ΞΑΝΘΗΣ	254	19,243,907,966	6,795,407,453	1,473,450,479	3,969,250,000	3872
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	67	1,124,774,297	447,223,220	104,037,901	484,306,990	163
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	104	14,104,473,765	6,203,310,222	1,121,469,768	4,937,755,464	3449
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	14	679,000,140	263,553,313	34,971,454	190,207,317	100
ΠΟΛΙΩΝΗΣ	245	15,409,063,193	7,130,295,590	1,260,328,923	5,012,251,779	3,427,324,459
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	1	3,000,000	3,000,000	3,411,000	1,000,000	2
*****	1	3,000,000	3,000,000	3,411,000	1,000,000	2
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	117	3,000,000	3,000,000	3,411,000	1,000,000	2
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	29	3,000,000	3,000,000	3,411,000	1,000,000	2
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	704	10,370,971,439	4,971,982,904	27,001,010,720	4,374,000,000	50043
ΖΩΓΡΑΦΙΑΣ	1103	11,103,923,331	6,035,797,494	30,455,337,364	51,000,362,191	11341

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ  
 ΛΕΓΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ  
 ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ Ν. 1262/32 (ΠΡΟΓΡ. 15131003)

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΑΧΘΕΙ ΣΤΟ Ν. 1262/32 ΑΠΟ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΕΧΡΙ 31/12/91

ΤΩΜΕΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΕΠΙΧΩΡΗΓΗΣΗ	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΗ ΕΙΣΠΟΤΗΤΑ	ΠΑΝΕΙΟ ΣΥΝΔΙΟΤΗΤΩΝ	ΕΛΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΝΕΕΣ ΟΡΕΙΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΙΝΩΝ
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	60	1.407.100.000	30.937.967	312.030.960	577.331.920	2.1	
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	111	2.764.993.620	187.060.506	1.167.432.720	837.919.754	1.608	
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	314	23.192.603.501	812.204.155	5.753.303.300	12.232.340.947	1.5156	13355
ΚΥΚΛΑΛΩΝ	405	27.364.963.121	1.086.202.621	7.417.772.976	14.033.350.681	4.055	13335
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	62	1.315.522.542	117.023.588	562.363.493	321.973.651	215	
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	309	5.014.162.203	409.681.379	1.829.678.126	1.139.570.994	1335	
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	113	12.503.657.849	776.512.198	3.382.962.381	3.729.559.964	1610	6372
ΑΕΙΟΥ	603	17.037.541.597	1.302.217.165	5.775.206.500	5.237.700.597	3166	6373
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	15	933.116.243	32.732.228	417.466.111	197.541.151	195	
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	111	2.091.553.515	174.071.590	833.200.626	501.343.967	464	
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	166	13.519.063.117	281.973.144	7.223.251.774	5.373.510.374	1373	7635
ΙΔΙΟΥ	295	17.544.624.177	1.207.770.962	5.474.393.531	6.061.000.324	2332	7635
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	24	1.143.927.000	97.449.147	543.110.370	210.310.270	146	
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	122	1.971.503.081	167.419.453	773.333.943	411.927.989	324	
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	24	3.343.333.060	4.343.443.171	1.633.382.017	2.009.000.000	277	4637
ΚΙΣΥ	206	10.461.932.747	743.711.542	2.975.753.127	3.923.431.379	1417	4638
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	27	1.224.257.712	93.743.011	483.211.130	342.335.073	101	
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	472	13.404.004.461	973.648.225	5.942.613.191	5.073.033.230	2919	
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	194	29.353.363.421	1.204.572.232	10.043.336.954	14.673.233.253	3581	14514
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	746	43.642.347.375	2.234.504.333	17.072.113.273	20.109.111.533	3301	14514
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	26	1.124.023.600	399.413.000	419.095.500	333.764.100	236	
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	135	2.931.703.750	203.361.634	1.194.253.780	679.366.500	767	
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	127	12.177.047.724	733.279.627	6.500.356.970	9.774.113.141	2334	14630
ΑΙΓΙΝΙΟΥ	316	23.724.777.089	1.007.110.334	7.974.219.130	10.930.744.741	3407	14630
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	29	1.351.279.800	573.344.750	65.193.600	340.339.530	170	
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	136	3.300.307.600	1.330.549.377	1.903.220.533	1.409.207.336	900	
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	174	21.944.957.000	1.207.217.136	7.330.329.120	11.430.447.353	2437	13174
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣ	419	22.430.740.200	1.413.929.283	9.609.339.202	13.454.339.423	3500	13174
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	30	927.636.000	379.170.500	54.924.290	327.430.000	127	
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	376	2.982.312.721	2.061.384.646	4.903.178.081	2.477.031.000	2676	
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	236	23.604.127.733	9.459.337.432	7.761.629.144	32.829.261.334	2250	12243
ΧΑΝΙΩΝ	300	33.311.057.337	10.709.274.532	2.269.333.263	35.334.123.332	3037	12243
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	3692	121.067.376.385	49.221.027.443	3.209.370.440	41.293.390.236	34.250.189.354	12062
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	9269	311.624.627.034	203.707.235.159	37.054.312.476	22.032.450.950	179.463.030.717	101351
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	4633	47.000.000.573	1.897.007.000.000	35.000.000.000	131.147.074.059	230.000.000.000	49731
ΣΥΝΟΛΑ	18294	1.205.815.368.757	428.191.243.950	27.012.533.136	39.120.431.200	453.000.744.339	16.436

Π Η Γ Ε Σ - Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

1. ΚΩΝ/ΝΟΥ Γ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ, "ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ",  
ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 1984, ΕΚΔ. ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
2. Ι.ΧΑΣΣΙΔ, "ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ, ΔΙΑ-  
ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΤΟΜΕΑ", ΕΚΔ. ΙΟΒΕ, ΑΘΗΝΑ  
1983.
3. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ - ΚΕΠΕ, "ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΡΟ-  
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1983-87,  
ΕΓΚΡΙΣΗ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΩΝ, ΤΕΛΙΚΗ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ",  
ΑΘΗΝΑ, ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1985.
4. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, "ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΠΡΟ-  
ΓΡΑΜΜΑΤΑ", ΑΘΗΝΑ 1988.
5. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Δ. ΤΣΙΜΠΟΥΚΗ, "ΟΙ ΝΕΟΙ ΘΕΣΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ-  
ΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΗ  
ΧΩΡΑ ΜΑΣ", ΑΘΗΝΑ 1989.
6. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ Α.Ε., ΟΔΗΓΟΣ  
ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ, ΑΘΗΝΑ 1987.
7. Ν. 289/76 Φ.Ε.Κ., ΤΕΥΧΟΣ Α' 76/3.4.1976 : "ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΚΙ-  
ΝΗΤΡΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΑΡΑΜΕΘΟΡΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ".

8. Ν. 849/78 ,Φ.Ε.Κ., ΤΕΥΧΟΣ Α' 232/22.12.1978: "ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ".
9. Ν. 1116/81, Φ.Ε.Κ., ΤΕΥΧΟΣ Α' 8/14.1.1981 : "ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ".
10. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ Α.Ε., "ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ, ΝΟΜΟΣ 1262/1982", ΑΘΗΝΑ 1990.
11. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ Α.Ε., "ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΝΟΜΟΣ 1892/90" , ΑΘΗΝΑ 1991.
12. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ Α.Ε., "ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ 2687/1953, ΠΕΡΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ" , ΑΘΗΝΑ 1991.
13. ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ , "ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ " , ΑΘΗΝΑ 1990.
14. ΚΩΝ/ΝΟΥ Γ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ , " ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ " , ΤΕΥΧΟΣ Α", ΕΚΔ. ΗΒΟΣ , ΑΘΗΝΑ 1982.
15. ΚΩΝ/ΝΟΥ Γ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ, "ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ" , ΤΕΥΧΗ Β ' και Γ ' , ΕΚΔ. ΗΒΟΣ ,ΑΘΗΝΑ 1984.

16. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΟΣ , " ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ  
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΟΣ 1990 - 93 " , ΠΑΤΡΑ 1990.

17. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ / ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙ-  
ΧΕΙΩΝ : ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ 1116/  
/81 και 1262/82.

